ATAOL BEHRAMOĞLU/ÖZDEMİR İNCE

DÜNYA ŞİİRİ ANTOLOJİSİ

2

SOSYAL YAYINLAR

ATAOL BEHRAMOĞLU/ÖZDEMİR İNCE
DÜNYA ŞİİRİ ANTOLOJİSİ 2
SOSYAL YAYINLAR

DÜNYA ŞİİRİ ANTOLOJİSİ

İKINCİ CİLT

Hazırlayanlar
Ataol BEHRAMOĞLU – Özdemir İNCE

SOSYAL YAYINLAR
Babıali Caddesi No: 14
Cağaloğlu-İstanbul
Tel: 527 79 82 - 527 79 36

YENİ BASIMA ÖNSÖZ

"Milliyet Sanat Dergisi"nin fasiküller halinde yayınladığı (daha sonra 2 ciltte kitap olarak basılan) "Ülke Ülke Çağdaş Dünya Şiiri" için Rusya, Macaristan, Yugoslavya bölümlerini hazırlamıştım. Büyük çoğunluğu kendi çevirilerimden oluşan Rusya bölümüne yazdığım önsöz Ekim 1977 tarihini taşıyor. Birkaç yıl sonra, 1980 başlarında bir dünya şiiri antolojisi hazırlamaya cesaret edebilişimi, sözünü ettiğim bu çeviri çalışmalarıma, bunun yanısıra da böylesine kapsamlı bir çalışmayı Özdemir İnce'yle üstlenmiş oluşuma borçluyum.

Bir dünya şiiri antolojisi derlemenin özel yaşamla ne gibi bir ilişkisi bulunabilir? Belki kişiliğimin bir özelliğinden, belki özel yaşamlarımızın (aynı zamanda hem kişisel hem toplumsal nedenlerle) bir türlü durulamayışından, yaptığım her şeyde özel yaşamımdan izler kalıyor. Eğer 1984 yılı sonlarında siyasal nedenlerle ülkeden ayrılmak zorunda kalmasaydım, imzamı atacağım dünya şiiri antolojisi daha küçük oylumlu ve benim kişisel şiir zevkimi daha büyük ölçüde yansıtan bir derleme olacaktı. İlk basımı 1987'de Ankara'da yapılan dört ciltlik "Dünya Şiiri Antolojisi" ise, benim yokluğumda bu çalışmayı hemen hemen tek başına gerçekleştiren Özdemir İnce'nin akıl almaz çalışkanlığının ve böyle bir seçki için gerekli olan çok daha geniş açılı bakışının ürünüdür. Üzerinde adımın yazılı olduğu bu dört ciltlik büyük çalışma, 1987'de, o sırada sürgün yurdum olan Paris'te elime ulaştığında, bana bir bayram sevinci yaşatmıştı. Bunun için Özdemir İnce'ye ne kadar teşekkür etsem azdır.

Bir kaç yıl önce yeni basım söz konusu olduğunda kolları sıvamak bu kez bana düştü... Dünya siyasal coğrafyasının değişen koşulla-

rına uygunlaştırmanın yanı sıra, ilk basımdaki eksiklerini gidererek antolojiyi daha da yetkinleştirmeye çalıştım. Başta Orta Asya Cumhuriyetleri olmak üzere kitaba yeni bölümler eklendi. Giriş yazıları elden geçirilerek yeni bilgilerle zenginleştirildi. Kimi şiirler (çoğu kez sayısal denge bakımından) çıkarılırken, ilk basımdan sonraki yıllarda yapılmış kimi yeni çeviriler antolojiye girdi. Ve bu arada, ne kadar uzun olsalar da, benim özel sevgi duyduğum kimi şiirler ("Trans-Siberian Ekspresi..." B. Cendrars, "Fidel Castro Üstüne Korku Dolu Bin Sözcük" L. Ferlinghetti, vb.) böyle bir derlemenin dışında kalamazdı...

Yeni basımın bir başka özelliği, çok ünlü bazı şiirlerin ("Mirabeau Köprüsü" G. Apollinaire, Deniz Mezarlığı P Valery, "Mutlu Aşk Yoktur" L. Aragon, vb.), okura seçenek sunabilmek amacıyla bu basımda birden fazla çevirisine yer verilmesidir...Ülkemizde şiir çevirisinde uygulanan yöntemler, çeviri şiirlerin şiirimizin gelişimi ve yönlenişleri üzerindeki etkileri bir önsözün kapsamını fazlasıyla aşacak önemde konulardır... Bir kaç şiirin farklı çevirilerinin bir arada gözden geçirilmeleri bile okura bu konularda ipuçları verebilir. Önsözümün sınırı içinde ben, şiir çevirisinin büyük önemini vurgulamak ve bu derlemede ürünleriyle yer alan şiir-dil-çeviri yaratıcılarına teşekkür etmekle yetiniyorum.

Teşekkür borçlu olduğumuz başkaca, kişiler bizi yeni bir basım için yüreklendiren dostumuz Mehmet Ali Uğur ve yayıncılığın güç koşullarında böylesine kapsamlı bir çalışmayı yayınlamayı üstlenen Sosyal Yayınlar'ın değerli sahip ve yönetmeni sayın Enver Aytekin'dir.

Ataol Behramoğlu
İstanbul, Mart 1997

ÖNSÖZ

Kolayca tahmin edebileceği gibi her antoloji, şu ya da bu ölçüde, derin kişisel ve öznel izler taşır. Hele bu antoloji bir ***Dünya Şiiri Antolojisi*** *ise sorumluluk katlanarak büyür. Hazırlayıcıların, yüzlerini görmedikleri şairlere, şairin yazdığı dille konuşan milyonlarca insana haksızlık etmemek için çok uyanık, titiz, önyargısız, açık ve nesnel olmaları gerekir; kendi kişiliklerini, kendi beğenilerini öne çıkarmadan seçim yapmak zorundadırlar.*

Elinizdeki antolojinin hazırlayıcılarının böyle bir anlayış ve bilinç içinde çalıştıklarını belirtmek isteriz.

Bu Antoloji'nin oluşumuyla ilgili olarak belirtmemiz gereken en önemli nokta şu: Doğal olarak, şimdiye kadar yayınlanmış şiir antolojilerinden, kitaplardan, dergi ve gazetelerde kalmış şiir yayınlarından yararlanmak, ama bununla yetinmemek, dünya şiir haritasını bütünlemek için yeni çevirilerle eksikleri tamamlamak; bir dili, bir ülkeyi, bir halkı en iyi temsil edebilecek, ama türlü nedenlerle şimdiye kadar dilimize çevrilmemiş olan şairere öncelik vermek.

Bu amaca ulaşmak için dilimizin en iyi şiir çevirmenlerine –büyük bir çoğunluğu aynı zamanda şair olan şiir çevirmenlerine– başvurduk, ellerinde bulunan yayımlanmamış çeviri şiirleri istedik. Bütün arkadaşlarımız, bu önerimizi, yücegönüllü ve cömert bir ilgiyle karşıladılar. Bununla da yetinmedik, çevrilmesi gerekli şair ve şiirleri ya kendimiz çevirdik ya da çok yetenekli genç arkadaşlarımıza çevirttik.

Elinizdeki ***Dünya Şiiri Antolojisi'nde*** *95 ülkeden 850 dolayında şair yer alıyor. Bu 850 şairin yarıya yakını ülkemiz okurlarıyla ilk kez bu antolojide tanışacaklar.*

Hazırlık çalışmaları döneminde, ülkemizdeki şiir çevrisi çalışmalarının 70'li yıllardan bu yana Üçüncü Dünya Ülkelerine doğru

kaydığını gördük. Bunun sonucu olarak Afrika ülkelerinin, Arap ülkelerinin şiirleri Antolojimizde layık oldukları yeri aldılar. Sovyetler Birliği Cumhuriyetlerinden şimdiye kadar yalnızca Rus şiiri derlemelerinde yer alıyordu, bu eksikliği önemli ölçüde giderdiğimizi sanıyoruz: Kırgızistan ve Tacikistan dışında, öteki cumhuriyetlerin şiirlerini tanımak olanağı bulacaksınız.

Şimdiye kadar antolojilerde yer alan ülkelerin şiirlerine de aynı anlayış içinde yaklaştık. Bunun sonucu olarak Danimarka, Romanya, Polonya, Çekoslovakya, Macaristan, Belçika, Hollanda, İspanya, İsrail ve Avustralya şiiri bölümleri doyurucu bir düzeye ulaştılar. Bunların dışında, İsviçre, İzlanda, Yeni Zelanda, Pakistan, Arnavutluk, Bangladeş, Kıbrıs Türk ve Rum şiirleri de ilk kez bir antolojide yer alıyor.

Bütün bunlara karşın Antolojimiz henüz eksiksiz sayılamaz. Başta Moğolistan, Afganistan, Endonezya, Tayland olmak üzere Asya ülkelerinden bazıları, kaynak yoksunluğu nedeniyle, yer alamıyor derlememizde. Bazı ülkeler de kaynak yetersizliği yüzünden, yeterince temsil edilemiyor. Bu eksiklikleri önümüzdeki yıllarda gidereceğimizi ve derlememizi geliştireceğimizi umuyoruz.

Yıllar yılı yaptıkları değerli ve yetkin çeviri çalışmalarıyla ve yorulmaz emeklerinin büyük birikimiyle bizi böyle bir çalışmaya yüreklendiren, ayrıca özel ilgilerini esirgemeyen, cömert ve değerli şair ve çevirmenlere, bu antoloji için yeni ve özel çeviriler yapan arkadaşlarımıza en derin saygı ve teşekkürü borç biliriz.

Özdemir İNCE
Ankara, 7.4.1984

AVUSTRALYA

1787 yılında İngiliz kralı III. George, mecliste yaptığı konuşmasında: «Tutukevlerinin çok kalabalık olması sorununu çözümlemek için bir tasarı sunulmuştur. Bazı tutuklular Avustralya'ya gönderilecektir» demiş ve ardından 26 Ocak 1788'de ilk filo Sydney limanına demir atmıştır. İlk elli yıl, Avustralya beyazlar için bir tutukevi olmuş, ardından özgür göçmenler gelmeye başlamış.

İlk Avustralya şiirleri, özellikle anonim halk şiirleri, İngiliz ve İrlanda halk şiirinin bir uzantısı niteliğindedir. 1851–1861 «Altına hücum» ve 1861–1865 ilk kentleşme dönemlerinde, ilk Avustralya ozanları bireysel çalışmalarını ortaya koymaya başlamışlardır.

XX. yüzyıl başlarında, Avustralya'da çağdaş şiir özellikle kentler dışındaki yaşamı yansıtarak ortaya çıkmış ve Filtzgerald, Slessor, Wright, Martin, Dutton, Thiele, Manifol, Campbeel, Stewani ve Hope gibi ozanlar yetişmiştir. 1930'lara kadar biçimsel olarak İngiliz şiiri etkisinde olan Avustralya şiiri 1950'lerde Slessor ve Webb gibi ozanlarca özgünleştirilmiştir. Fakat, 1968'e kadar sözü edilmeye değer özgün bir Avustralya şiiri biçimlenememiştir.

«68 Kuşağı»nın ortaya çıkması, Avustralya şiirinde bir kutuplaşmaya yol açmış; Melbourne kaynaklı, özü güçlü, ama biçim ve mesajı tutucu şiire karşı, daha çok Sydney kaynaklı, bir ölçüde ilerici, fakat yer yer fazla biçimci «68 Kuşağı» oluşmuştur. «68 Kuşağı»na Amerikan avand–garde'larının büyük etkisi olduğu gözlemlenebilir. Siyasal bağlamda Vietnam savaşını destekleyip desteklememek en büyük nitelendirici özellik sayılmıştır. Daha sonra bu ayrım kesinliğini yitirmiş ve şiirde sağ–sol ayrımı anlamsız duruma gelmiştir. «68 Kuşağı»nın bugün de çabalarını sürdüren temsilcileri

arasında John Tranter, Robert Adamson, Michael Dransfiel ve John Farbes vardır.

Yetmişli yıllardan sonra İngilizce dışı dil kökenli ozanlar da çıkmıştır. Bunlar kendilerini kabul ettirme çabası içindedirler. Alman kökenli Manfred Jorgensen, Yunan kökenli Antigone Kefala, Avusturya kökenli Rudi Kraussman ve Polonya kökenli Peter Skrzynekci bunlar arasındadır.

(G. Gencer–N. Ziyalan)

AVUSTURULYA

Banjo Paterson 317
Kenneth Slessor 318
R. D. Murmphy 319
James Mc Auley 320
Colin Thiele 320
Gwen Harwood 321
Eric Rolls 322
Leon Slade 324
Rudi Kraussman 324
Richard Packer 325
John Tranter 327
Peter Skryznecki 328
Peter Kocan 329
Judith Wright 330
Kath Walker 331

AZERBAYCAN

Samed Vurgun 333
Süleyman Rüstem 336
Mikayıl Müşfik 336
Resul Rıza 337
Nigar Refibeyli 340
Nebi Hazri 343
Bahtiyar Vahapzade 344
Fikret Sadık 345
Fikret Koca 346
Vagif Vekilov 347
Ramız Rövşen 349

BALTIK ÜLKELERİ

Estonya

Yuhan Liiv 351
Marie Under 351
Heitti Talvik 352

Letonya

Yan Raynis 353
Arvids Grigulis 353
Ojars Vacietis 355
Imants Ziedonis 356
Viktors Livzemnieks 357
Janis Peters 358
Maris Caklais 359
Uldis Berzinç 360

Litvanya

V. M. Putinas 361
Salomeja Neris 362
Nyka Niliunas 363
Janina Degutyte 364
Justinas Marscinkevicius 365
Vytautas Bloze 366

BANGLADEŞ

Şemsur Rahman 367
Nazrul İslam 369
Davud Haydar 371
Şahid Kadri 373
Rafik Azad 374

BAŞKIRDİSTAN

Mustay Karim 376

BELÇİKA

Emile Verhaeren 378
Charles Van Lebergue 382
Max Elskamp 383
Maurice Maeterlinck 384
FranzHellens 385
Geo Norge 386
Albert Ayguesparse 387
Edmond Vandercammen 388
Theodore Koenig 389
Philippe Jones 390
Jacques Brel 391
Auguste Marin 394
Louis Dubrau 394

BELORUSYA

Yanko Kupala 395
Maksim Tank 396

BULGARİSTAN

Hristo Botev 399
İvan Vazov 400
Peyo K. Yavorov 402
Dom Gabe 403
Elizaveta Bagriana 404
Hristo Smirnenski 406
Atanas Dalçev 407
Mladen İsayev 409
Nikola Vaptsarov 410
Aleksandr Gerov 412
Veselin Hançev 413
Valeri Petrov 416
Blaga Dimitrova 416
Bojidar Bojilov 418
Pavel Matev 419
Georgi Cagarov 420
İvan Davidkov 423
Liana Daskalova 424
Peter Karaangov 425
Andrey Germanov 427
Dimiter Stefanov 428
Eftim Eftimov 429
Vladimir Başev 430
Lubomir Levçev 431

ÇEKOSLOVAKYA (eski)

Petr Bezruç 435
İvan Krasko 436
Karel Tornan 437
Josef Hora 439
Stefan Krcmery 440
Konstantin Biebl 442
Jan Smrek 443
Vitezlav Nezval 446
Jaroslav Seifert 450
Laco Novomesky 453

Vladimir Holan 453
Andrei Plavka 455
Jan Kostra 456
Oldrich Mikulaşek 457
Lumir Civrny 459
Antonin Bartuşek 461
Jan Skacel 463
Miroslav Holup 464
Vaclav Havel 468
Josef Hanzlik 469
Fero (Frantisek) Lipka 471

ÇİN

Lieu Ta-Pai 476
Hu Şö 476
Kuo Mo Jo 477
Mao Zedung 477
Wen Yi-Tuo 478
Pai-Hua 481
PingSin 482
Feng Chih 483
Feng Çö 483
Tai Vang-Şu 484
Li Kwang-T'ien 485
Pien Çö-Lin 486
Ai Z'ing 486
Siang Ming 488
Lo Men 489
Yü Kuang-Çong 489
Z'in Zö-Hao 490
Thong Ting-Ven 491
Sun Yü-T'ang 492
Liu Şia 493
Fang Vei-Teh 495
Ven Şieh 496
Sia Z'ing 497
Pai Z'ieu 498
LiangShang Yuang 499
Li Şa 500
Yi Men 501
Wu Wang Yao 502

ÇUVAŞ ÖZERK CUMHURİYETİ

Gennadi Aygi 504

DAĞISTAN

Resul Hamzatov 506

DANİMARKA

Otto Gelsted 507
Tom Kristensen 510
Hulde Lütken 510
Nis Petersen 511
Jens August Schade 512
Piet Hein 513
Gustaf Munch Petersen 513
Ove Abildgaard 515
Tove Ditlevsen 516
İvan Malinovski 517

Edle Nielsen 518
Uffe Harder..... 519
Erik Stinus 520
Henrik Nordbrand 521

ERMENİSTAN

Hovannes Tumanyan 525
Avedik Isahagyan 526
Yeğişe Çarents 527

FİNLANDİYA

Hjalmar Procope 529
Edith Södergran 529
Katri Vala 531
Olavi Paavolainen 532
Rabbe Enckell 533
Henry Parland 534
Eli Sinervo 534
Helena Anhava 535
Bo Carpelan 535
Lassi Nummi 537
Pentti Saarikoski 538
Sırkka Turkka 539

FRANSA

Alphonse de Lamartine 542
Victor Hugo 544
Gerard De Nerval 546
Alfred De Musset 547
Charles Baudelaire 548
Charles Cros 552
Stephane Mallarme 553
Jose-Maria de Heredia 557
Paul Verlaine 557
Cahit Sıtkı Tarancı 560
Comte d'E Lautreamont 561
Arthur Rimbaud 566
Jules Laforgue 574
Paul Claudel 575
Francis Jammes 576
Paul Valery 578
Max Jacob 589
Guillaume Apollinaire 593
Valery Larbaud 609
Jules Supervielle 611
Blaise Cendrars 613
Saint-John Perse 632
Pierre Reverdy 635
Paul Eluard 637
Andre Breton 643
Tristan Tzara 648
Antonin Artaud 651
Philipe Soupault 654
LouisAragon 657
Henri Michaux 668
Robert Desnos 672
Jacgues Prevert 674
Raymond Queneau 684
René Char 688
Andre Frenaud 692
Eugéne Guillevic 696

Jean Grosjean 699
Alain Bosquet 700
Rene Guy Cadou 703
Yves Bonnefoy 707

GÜRCİSTAN

İraklı Abaşidze 710
İossif Grişaşvili 714
Anna Kalandadze 714
İossif Noneşvili 715

HİNDİSTAN

Rabindranath Tagor 718
Harindranath
Chattopadhyaya 722
Subhas Mukarci 723
Mehdi Bakır 724
Ganga Prasad Vimal 726
Mahmud Cemal..... 728
Sapti Şattopadhvay 729
Arun Mitra 729

HOLLANDA

Ed. Hoornik 732
Jan Hanlo 733
Cees Buddigh 734
Bert Schierbeek 734
Jan G. Elburg 735
PaulRodenko 737
Louis Th. Lehmann 738
Gerrit Kouwenaar 738
Lucebert 740
Remco Cambert 741
Judith Herzberg 742

Banjo Paterson (1864-1941)

WALTZİNG MATİLDA
Güler-oynar bir göçer
su kenarında bir gün
okaliptüsün altında kurmuş kampını
kaynatırken suyunu
bir yandan da söylermiş şarkısını
"kim gelecek benimle kalk gidelim deyince
kalk gidelim
yürü kalk gidelim
kim gelecek benimle kalk gidelim deyince"

beklerken suyu kaynasın diye
dikmiş gözünü koyun sürüsüne
"kim gelecek benimle kalk gidelim deyince"
şarkısını söyleye söyleye

suya inen ak bir koyunu
atlayıp yakalamış göçer keyifle
bir yandan tıkıştırırken ganimetini torbasına
bir yandan söylermiş şarkısını
"kalk gidelim hadi yavrum yürü
kalk gidelim
yürü kalk gidelim
kalk gidelim hadi yavrum yürü"
azık torbasına tıkıştırırken ganimetini
"kalk gidelim hadi yavrum yürü"
çiftçinin biri çıkagelmiş safkanın sırtında
ardında jandarmalar, bir, iki, üç,
kimin o azık torbasındaki güzelim koyun?
"yaylan hadi davran kalk gidelim
kalk gidelim
yaylan hadi davran kalk gidelim"
kimin o azık torbasındaki güzelim koyun?
"yaylan hadi davran kalk gidelim"

fırlamış bizim göçer
atlayıvermiş suya
"sağ yakalayamazsınız beni" diye
duyarsınız ruhunun seslendiğini
her geçişinizde o su kenarından
"kalk gidelim hadi yavrum yürü
kalk gidelim
yürü kalk gidelim
kalk gidelim hadi yavrum yürü"
her geçişinizde o su kenarından
duyarsınız ruhunun seslendiğini
"kalk gidelim hadi yavrum yürü"

Türkçesi: Gün Gencer-Nihat Ziyalan

Kenneth Slessor (d. 1901-1971)

EL ALAMEYN
Arap körfezine sessiz kurumsuz
Geliyor ölü denizciler konvoyları;
Gece yalpalarlar suların altında
Şafak köpüğe sarar getirir.

Top sesinin hıçkırığı, yumruğu arası
Kimileri vakit bulup kapıyor
Sığlıklardan, gömüyor kuytulara,
Çıplaklıklarını örten kumlara basa basa.

Suda yüzen tahtalardan birer haç
Taşıyor insanların son imzasını,
Öyle ikircimli, şaşkın acıma ile yazdı,
Sözcükler başlarken boğuluyor.

"Meçhul denizci" - görüntü kalem
Dalgalanıp soluyor, morlar saçarak,
Yıkılıyor mevsimin ıslak nefesi yazıtları,
Boğulanların dudakları gibi mavi.

Ölü denizciler, aynı karaların peşinde,
İster bizim düşmanlarımız olsun,
İster bizden, kumlar birleştiriyor,
Hepsi başka bir cephenin kayıtlısı.

Türkçesi: Nermin Menemencioğlu

R. D. Murmphy (d. 1910)

YABANCILARA SESLENEN
Ayrılmadan konuş. İlgi bir anahtardır
Hücremizi açar, hava alırız biraz.
Tutukluyuz, öyle ise neden
Çekimser olalım. Konuşmak bir ışık yakar,
Görürüz. Bağırsak bile dam çatlar
Belki yıldız girer... Bir şey söyle.

Ölüleri senden iyi bilirim,
Sessizlik kalesinde kapalı sen.
Orda da yırtıcı kuşlar var mı?
Mimarlık bakımından Babil bence
Bombay'a üstündür. Doğru,
Neonlardan hoşlanmayız, ama bekleyecek misin
Taş kesilmiş bir Boswell'in sana seslenmesini?

Yollarımız bir. Geç şu kapıdan, bak
Görüntüler koleksiyonuma. Dedemin adı
Ademmiş. Paylaştığımız şeyler var, belki,
Aynı eğilimler. Evin burası mı?
Çantanı çalacak değilim, kilidini kıracak değilim.
Bir kibrit ver, yüzünü göreyim ancak.

Türkçesi: Nermin Menemencioğlu

James Mc Auley (d. 1917-1976)

TERRA AUSTALIS
İçindeki masallar okyanusunda yolculuk edersen
O güney anakarasını bulursun,
Quiero'nun çelebi gözlerinde tüten diyar,
Efsaneler, mitler diyarı Avustralya,
Her şeyin tasarlanan karşılığı bulunan.

Benzettiler memleketi; akasya
Duraksayan kalplere çiçektozlarını döker,
Yerindesin, saksağanlar ismini söylerler,
Ağaçlarda derebeyleri gibi öterken.

Tepelerde zamk ağacı bir Musa gibi
Vaiz eder durur ve beyaz papağan
Bir dalından sanki sancılar içinde bağırır,
Ya gurur dolu emu kuşu, neden gezer
Sabahtan akşama kadar ovanın kenarında.

Kuzeye doğru, ateş dolu vadilerde,
Güneşin bir kentaur gibi diki dikine
Öfkeli, yanılmaz oklarını yağdırdığı yerde
Meçhul sevgililerin haz dolu gömütleri durur,
Tek tek, alevlerin isimsiz kıldığı.

Türkçesi: Nermin Menemencioğlu

Colin Thiele (d. 1920-2006)

MANTARCI
Bayırın sırtını aşarken mantarcı,
Rüzgâr gizli buzdan oklarla oynuyordu,
Hava yüzüne sarp, soğuk bir nehir gibi çarpıyordu,
Kulakları yitik kuzuların

Sesi, kanat çağlamaları ile doldu.
O an, hayret değil, görevini unuttu,
Boş kaldı kovası, çömeldiği yerde
Bunları kalbine yerleştirdi, durdu.

Aşağılarda güz ırmağının
Kamışlara yağmurları anlattığı yere
Fırlattı kovasını, karısını, on yıllık lamba ışığını,
sarıldı yeniden kendine.

Sevinçten titredi gören kamışlar, her şeyler,
Yalçın havada saksağan şakıdı, cırcır sıçradı,
Kuzuların upuzun yokuşundan
Sesler geldi.

Çukurun sıcaklığında genç okaliptüs
Yaprakları güneşin tozu ile parlak
Yansıttı sevincini, havada başını eğdi
Arılarla birlikte şarkı söyledi.

Türkçesi: N. Menemencioğlu

Gwen Harwood (d. 1920-1995)

İNSAN SEVİŞİRCE YAZABİLSEYDİ
sevişirce yazabilseydi insan
her şeyin verildiği
saklı tutulmadığı biçimde,
ancak o zaman dil
uçarı kaçınmaları
beceriksiz geri çekilmeleri bırakır, çözülürdü

çözülürken dil
eskimişliği kabuk dökerce döker
silkeler atar
takınırdı içtenliğini

tasalı bir kafaya, güzelliğini
araştırma peşindeki dile emanet eder
sevgileri, yaşlarıyla
dünyanın koca konağında güvenli
toprağın meyveleri arasında tanıdık
yer hava gibi özgür
gövde barışı öğrenirdi
kafa işkenceler içinde yanadursun

dilin gündelik örtüsünü soymaya çabalar dururken
inatçı sözcükleri yakalayıp, açıp vermeye
ötmeye koşabilse
o zaman sevişirce yazabilirdi insan
kafanın istemiyle
şiirler ve esinler çocuklarca oynaşırdı
ışık ve ateş benzeri özgün

Türkçesi: Gün Gencer-Nihat Ziyalan

Eric Rolls (d. 1923)

DELİORMAN ÇOBANININ TÜRKÜSÜ

Tanrım öldü öldü aman
Yatağımda yatan kız öldü
Tanrım yakut dudakları yakut
Yakut dudakları ne oldu

Bak kollarını açarken
Ne anlatılmaz güzeldi
Tanrım ama şimdi sevgilim soğuk aman
Soğuk soğuk sevgilim buz kesildi

Gün ışığı doğdu aman
Yatağımda yatan kıza değdi
Sevgilim düşlerim hepsi yok oldu
Yok oldu Tanrım yalnızlık beni boğdu

Kuzuları suya mı götüreyim aman
Kasaba mı götüreyim
Ölüm var Tanrım ama su yok oldu
Kuraklık kızı yangınla geldi
Su ver tanrım ölüm çok oldu
Dere kenarları kavruldu soldu

Çulluklar inliyor aman aman
Dert döküyor
Ay ışığında çulluklar inlerken kalbim inliyor aman
O dertli inleyiş kalbimi büküyor

Gece bir baykuşun çığlığın beni yırtar
Görmediğim belirsiz bir baykuşun çığlığı yırtar
Bir baykuş değil o korkunç bir hortlak aman
Bir hortlaktır Tanrım bana işkence yapar

Yatağımda cefalı cefalı yatarken Tanrım
Ölüm beynimi kemirir
Sanki buğdaylardan ürkek farelerin uğultusu gelir aman
İner Tanrım ne cefa gene yükselir

Kızkuşları sesleniyorlar aman
Öleceksin diyorlar
Kızkuşları geceleyin uçarsa Tanrım besbelli
Öleceğim, sesleri ölüm saçar.

Türkçesi: N. Menemencioğlu

Leon Slade (d. 1931)

OZANSI BİRİNİN ANISINA
tam yağmur yağmadan önce
kaldırıma tebeşirle resim yapardı,
buz üzerine yazardı, şiirlerini
yazıp, güneşte kurumaya bırakırdı

gölgelere gizlenmiş gördüm onu
çorapsız
uzamış sakalı
kentin tozuyla gölgelenmiş,
ortalığı yırtıp gelen kamyonu görmek istemedi
duymazlığa vurdu
devam etti adımlamaya yolu,
koştum yanına;
paramparça gözlüğünün üstüne yatmış
sen nefesini verirken bizim süperman
fısıldadı kulağıma
"Allahın belası kriptonit bu"

bu gece, en işlek kavşağa
tebeşirle bir anıt diktim ona
yazdım yazısını buzdan mezar taşına
bıraktım, sabah güneşine kurusun diye

Türkçesi: G. Gencer-N. Ziyalan

Rudi Kraussman (d. 1933)

ruh sağlığı kliniğinden
taburcu edilmişti
(bir süre önce)
asitli su için
uygun olmadığından
atılmıştı sosis fabrikasından
(bir süre önce)
kadınını ölümcül

bir araba kazasında yitirmişti
(araba onarılabilmişti yalnızca)
şimdi sokaklarda dolaşıp
bir başkaldırıdan söz etmekte
(1956'da Macaristan'da)
pek yoktur tanıdığı
anımsaması azdır
(bir süre önceydi)
Sydney'de
1977 baharında
attı kendini pencereden
öldüremedi

gelişirken Kings Cross
vitrinleri gözlerken göçmen,
Macaristan bozkırları
yeşerir yürüdüğü
baktığı yer

şiir miydi bu
(bir süre önce)

Türkçesi: G. Gencer-N. Ziyalan

Richard Packer (d. 1935)

SILAYA DÖNÜŞ
sılaya dönüş olacak. Olacak
inimizde sonsuza dek kalacak değiliz.
çıkınca inimizden, çıplak göze kükremesi günışığının
kopan zincir, şenlik
yenilenmiş harap bahçede
şaşılası gelin beyazlığı ve mutlak bal
bütün bunlar senin olacak, benim olacak

ölenlerimiz tanıklık için burada değilse de
uzaklarda, ta tükenmiş yıldızlar arasında ağıt yakıp

ağır, mahsun ve yalın notalardan öte
hiçbir sesin kendilerine dokunamayacağı
daha soğuk bir geceyi yorumlasalar da
sılaya dönüş olacak. Olacak

biriyle bir çarpık kentte dolaştık
yetimhanelere oyuncak ayılar taşıyan öylecene biriyle,
kendini küçük gören kahkahaları gülerek yanıtlardı hep
burada olmaması içimi yakıyor.
bilirdi
şiirleri, çocukları ve meyve sineklerini,
kekemeydi. Kıvırcıktı.
parasını üleştiydi benimle.
Hint müziği öğrendi
uyuşturucuya verip, kapattı kendini.
hortlak saymaktan hasta düşüp
evimizi büyüye boğdu.
arkadaşımdı yalnızca,
kaplanın yanıbaşındaki kumru

elbet onun da olacak sılaya dönüşü
arabulucu olmaya çağırıyorum onu
burada olmayanlar,
gergilere gerilip övüle övüle kişiliği kırılanlar için
çocukların napalm giysileriyle yakardıkları yerde
salt şunu demek için:
kanıksanmış bir iş benzeri
yakılarak eriyip gitmiş olsa da bedenleri
her şey yoluna girecek, George. Yoluna girecek
sılaya dönüş olacak
olacak

sılaya dönüşte George
gene elmaların olacak
onları paylaştığın sevgilin
geniş yatağında.

artık sağırların süngülerinde sallanan çocuklara
yas tutarak
Tanrının körlüğüne sığınmayacaksın.
şimdi kan ve ırgat ağıtı akan ırmaklarımız
arınacak,
ekmeğin hası pişecek davetlerde,
çünkü zamanın çarkı hep yitirmeye dönmez
yitirmeye dönmez dostum

filizin yeşili parçalayacak kayayı
çiçek açacak
filizin yeşili parçalayarak tuz buz edecek
yitirdiklerimizin mezarını
çiçek açacak
sılaya dönüş olacak
olacak

Türkçesi: G. Gencer-N. Ziyalan

John Tranter (d. 1943)

DEĞERLER SORUNU
artık geç oldu Fransa'ya gitmek için
gök bozardı
kar nakışlıyor,
çakıllar kirli buz sarkıtlarıyla kaplı
yaprakların çime düştüğü yer, çürük
acı bir yeşilde
"Kontesin yanında kaldık" dedi Peta
gerçek olmadığını bilsek de kontesin
üniforması iki şimşekle dantellendi,
olacak belliydi:
gölün karşı yakasında tarih tekrarlandı
adalet gözükara lükse yenik düşürüldü,
karanlık erken geldi Alpler'den
karanlık sessiz bir çığ

inip kapattı yolları,
kapatılmış karanlıkta tüm öğleden sonrayı
kokuşmuş bir uçarılık ortamında geçirdik, dedi Peta
yaşamın dönüm noktasındaymışçasına,
zehirlenen bilincin, kasılmalarla
ruhu paldır kültür geleceğe götürdüğü
bir hastalık süresiymiş gibi
"aklım başımda gibiyim"
"güzel görünüyorum, ama yemin olsun
neler yitirdiğimi bilemezsin sen
birtakım şeyler olup bitince
değeri
iyi, kötü, anlamsız bile olmuyor
öyle değil mi?"

artık geç oldu Paris'e gitmek için
birdenbire bastıran dolu
kavurup gitti ıslak gri kırları,
"çok gençtik herhalde" dedi Peta
"öyle görünüyor"

Türkçesi: G. Gencer-N. Ziyalan

Peter Skryznecki (d. 1945)

kimdir o gölgeler
düşlerde üzerinize üzerinize eğilen
sakallı, yüzleri seçilmeyen
o omuz omuza kişiler?

ne gizler
fısıldarlar karanlıklara
neden hiç kapanmaz
gözleri?

çevrende çember olup
nereyi, nereyi gösterir parmakları

ayak izleri
hangi yıldızlara varır, uzanır?

arkalarında dağlar
bir ırmak sesi
ayışığında ova
çayır ve kumlar boyu

neden konuşmazlar
hiç - ne kadar sürecek
bekleyiş, bekleyişleri?

neden belirginleşirken yüzleri
tam belirginleşirken uyanırsın
dilin kavrulmuş çamur gibi
kupkuru?

kumun ve çayırın kıpraşmadığı
ovalardan gelen
ovalardan kopup gelen rüzgâr
kan kokmaktadır

Türkçesi: G. Gencer-N. Ziyalan

Peter Kocan (d. 1947)

HASTANE PENCERESİNDE KANGURULAR
Milyon yıllık yaban sessizlik
yaban karanlığa dayanmışlar,
buranın gerçek ruhları

tarih öncesi kaya duvarlarına
toprak boyayla çizili resimlerince
hareketsiz

gözlerinde
tükenmiş türün aldırmazlığı
yaşamı sürdürme kavgasının tekdüzeliğinden
bezgin

devinimlerinde korkudan çok
alışkanlıktan gelme,
bir uyanıklık

çemberi dışında,
hoş görülen meraklılarca
fotoğraf ve mermilerle avlanan
sevimli kurbanlar

onlar buranın gerçek ruhlarıdır
sonunu gören ve bundan acı çekenler benzeri
dilsiz bekleyen
yıldan yıla

Türkçesi: G. Gencer-N. Ziyalan

Judith Wright (1915-2000)

DERE BOYUNDA
ikircikli suyun altında parıldıyor taşlar
yakut rengine bulanmış
bulutlar apak yukarda.
yalınayak girmiştim birinde o akışa
o serin
duraksamayan akışa,
çakılları
dalgacıklarını çakılların
titreşen ışık çemberlerini
toplayıp götürdüydüm birinde

artık çıplak ayakla suya giren çocuk değilim
inanmıyorum bu renklere
kutsanmışlığına imrenmiyorum.
topladığım şeyler en üst rafta tozlanıp kuruyor
yazdığım ve unuttuğum sayfalar
ağırlaştıkça ağırlaşıyor,
artık inanmıyorum
oturuyorum dere boyunda öylece,
biliyorum geride kalanın

toplayıp götüremediklerimin
güpgüzel kaldığını,
en güzel şiirleriminse daha yazılmayan şiirim olduğunu

ya da öyle demiştim
yaz gözlenip geçirilirken
zaman ve yıllar eskirken;
hırıltılar indi şarkı söyleyen gırtlağıma
kocadı yakut rengi taşlar toplayan ellerim
işaretleyip duruyor parlaklarım
güvenilmez parlak taşları

Türkçesi: G. Gencer-N. Ziyalan

Kath Walker (1920-1993)

MİNJERRİBA ADASI
güneşin yıkadığı bir dev Minjerriba
yeşil sırtı selvi ve okaliptüs kaplı
karnı keşfedilmemiş kaynak sularıyla dolu
uzanırdı göz alabildiğince
doğusunda pasifik
batısında Quand amooka adası,
güneşin yıkadığı bir dev Minjerriba

Minjerriba'nın beli bükük artık
beyazlar söktü ciğerlerini
çaldılar altın sarısı kumlarını
soydular selvi ve okaliptüs örtüsünü
gözyaşı bilmeyen gözlerini ağıttan kuruttular
bir deri bir kemik bıraktılar bu devi

beyazlar! makineleriniz, ilminiz
aç gözünüz, duyarsız saygısızlığınızla
talan ve yalanlarınızdan sonra
gelecekte
varsa eğer bir gelecek
tanrılar size yer verecek mi
güneşin yıkadığı dev Minjerriba'da

Türkçesi: G. Gencer-N. Ziyalan

AZERBAYCAN

Azerbaycan sözlü halk yaratıcılığının bilinen en eski türü olan "bayati"ler, sonraki dönemlerde "koşma" ve "rubai" türlerine kaynak olmuşlardır. Yazılı edebiyatın ilk örneklerine ise 5. yüzyıldan itibaren rastlanmaktadır. 7. yüzyıldan başlayarak arap saldırıları ve egemenliği sonucunda Azerbaycan halkı İslam dinini kabul etmiş, 7-11. yüzyıllar arasında Hatip Tebrizi, Pir Hüseyin Şirvani gibi şairler eserlerini Arapça vermişlerdir. Fakat sözlü halk yaratıcılığı da Azeri Türkçesinde ürünlerini vermeyi sürdürmüştür. Bu arada saray çevrelerinde Farsça bir edebiyat doğmuştur. Saray çevrelerinde Azeri Türkçesinde ürün veren ilk şair (XIII. yüzyıl) İzzeddin Hasanoğlu'dur. Nizami Gencevi'nin (1141-1209) eserleri ise klasik Azerbaycan şiirinde bir doruk noktasıdır. Klasik şiirin sonraki yüzyıllarda en büyük temsilcilerinin başında Mahmud Şabustari (1252-1320), İmadeddin Nesimi (ölümü 1417), 16. yüzyılda Azerbaycan Türkçesinde ölümsüz yapıtlar yaratmış olan Hatayi (Şah İsmail), Türk dillerinin en büyük şairlerinden Muhammed Fuzuli (1494-1556), halk ozanları arasında ise Kurbani, Sarı Âşık, Âşık Abbas vb. adlarını saymak gerekir. 18. yüzyıl Azerbaycan şiirlerinde halk âşıklarının etkisinin yoğunlaştığı görülmektedir.

Bu yüzyıl şairleri arasında döneminin ilerici düşünür ve şairlerinin başında Vagif (1717-1797) gelmektedir. 19. yüzyıl sonlarıyla 20. yüzyıl başlarının ünlü halk ozanı da Âşık Alasker'dir. Azerbaycan'ın Rus çarlığı tarafından ele geçirilmesinden sonra 19. (yüzyıl) bu ülkenin Batı kültürüyle yakınlaşması sonucunda edebiyatta da yeni türler ve oluşumlar ortaya çıkmıştır. 19. yüzyılda şiirde yergi türü gelişmiş ve Seyid Azim Nirvani'nin yaratıcılığında bu tür seçkin örneklerini vermiştir. Bu yüzyılın bir başka önemli şairi de 1830-97 yılları arasında yaşamış olan kadın şair Hurşidbanu Natavan'dır. 19. yüzyıl sonlarıyla 20. yüzyıl başlarının en önemli şairleri arasında "Molla Nasreddin" gazetesinde yayımlanan şiirleriyle dinsel gericiliğe ve fanatizme savaş açan Alekber Sabir'in (1861-1911) çok önemli bir yeri vardır. Sabir, modern Azerbaycan şiirinin en önemli kurucuları arasındadır. 20. yüzyılın ilk kuşak şairlerinin başında sayılmaları gereken Hüseyin Cavid, Ali Nazmi

vb. şairleri 1920'li yıllarda S. Rüstem, A. Fevzi vb. şairler izlemiş, bu yıllarda ilk ürünlerini vermeye başlayan Samed Vurgun (1906-1956) vb. şairlerin yaratıcılıklarıyla ise 20. yüzyıl Azerbaycan şiiri oluşmaya başlamıştır. Mihail Müşfik (1908-1938), Resul Rıza (1910-1979) vb. modern Azerbaycan şiirinin etkileri günümüz şairleri üzerinde de duyumsanan en önemli temsilcilerindendir.

Samed Vurgun (1906-1956)

HAYAT FELSEFESİ
Kuşlar katar-katar illerden geçer,
Beşer nesil-nesil dünyadan göçer;
İnsanlık kâh zehir, kâh şerbet içer...
Ezelden böyledir hükmü zamanın
Düğümlü bir sırrı var asumanın!

Çarhını kurdukça devranın eli
Bazen ağlar olur, bazen gülmeli...
İnsanın en büyük aşkı, emeli
Bazen aslan gibi çırpınır darda,
Bazen da gark olur fırtınalarda...

Değişir semtini daima sular,
Değişir fikirler, dönür duygular.
Kâinat tutmayır bir yerde karar:
Çarpır sinesini kayalıklara-
O kâh kışa çıkır, kâh da bahara!

Dünya binasını kurandan beri
Saadet adlanan o güzel peri
Gel! diye seslemiş gerimeleri:
Yazıklar olsun ki hele insanlık
Gelip kavuşmamış ona bir anlık.

Ey dünya güzeli, kaçma beşerden!
İnsandır ayıran hayırı serden...

Gel onun aşkını ucuz tutma sen,-
Kalbi var, hissi var her muhabbetin,
Karalmaz yıldızı ebediyyetin!..
Ölüm bir iblistir, hayat bir melek!
Varlığı izleyir hiçlik gölge tek...
Işık karanlıkla pençeleşerek
Yaşatmak isteyir cihanda bizi
Güneş selamlayır irademizi!

Yamanlık, yahşılık durur yüz-yüze
Dilsiz asırlardan mirasdır bize
Eser bahar yeli kalplerimize
Lakin arkasınca kefen geyir kış,
Tabiat varlığa böyle gargamış

Bir bayram sözü var, bir de ki matem,
Neşe bir âlemdir, gusse bir âlem.
Hayat öz atını sürür demadem;
Odlar içinde de her bir manzara
Yine kanat verir düşüncelere!

Yine de insanın hayal şehperi
Gezir fezaları, göğ denizleri,
Sen ey saadetin güzel seheri!
Alkışla insanın pak emelini,
Uzat yeryüzüne hüner elini!

Zamandır, beşerin imdadına gel!
Hasta bir güzeldir hünersiz emel...
Hüner söylediğim o kudretli el
Bütün kâinata koy kanat gersin,
Beşer kervanına o yol göstersin.

Hüner kanat vesin toprağa, taşa,
Denizler çatılıp gelsin baş-başa...
Azadlık ordusu varsın birbaşa,

Her zafer destanı yadigâr olsun.
Ölüm teslim olsun, hayat var olsun!

Dünyaya bir şöhret yaranmışık biz,
Güneş çökmemişdir karanlığa diz.
Koy ölsün yamanlık, o hain iblis!..
Yahşilik çağırsın her kalbin ney'i,
Kurtarak zincirden Promete'yi...

Felaket kocalmış... karttır o köpek.
Onun sümükleri tez çürüyecek...
Saadet-gençliktir, adı-gelecek!
Onun gözlerinde hayat aşkı var-
Var olsun gelecek! Var olsun bahar!

asuman: gökyüzü
çarh: tekerlek
gerine: yüzyıl, çağ
tek (teki): gibi
yamanlık: kötülük
yahşılık: iyilik
gargamak: ilençlemek
gusse: keder
demadem: durmaksızın
şehper: kuş kanadının en uzun tüyü
göğ: mavi
hüner: yiğitlik
koy: bırak
azadlık: kurtuluş
birbaşa: doğrudan doğruya
yaranmak: yaratılmak
kocalmak: yaşlanmak
sümük kemik

Süleyman Rüstem (d. 1906)

TOPRAK

Yüreğimde gezdirirem doğma anam toprağı,
Babalardan yadigârdır her gülşeni, her bağı.
Ben toprakda yaranmışam, toprak benden yaranıp,
Bana vatan yaranıp.
Milyon-milyon muhabbetler yatır toprak altında.
Muhabbetler, hoş sohbetler yatır toprak altında.
Tarih bilir neler, kimler karışıp bu toprağa,
Toprak altta vahtlı, vahtsız yatanları anıram,
Özümü de bu toprağa bir namized sanıram.
Sanırım ki yeryüzüne ışık salan yıldızlar
Göçüp gitmiş duhaların kocalmayan sözüdür.
Geceleri dünyamızı seyre dalan yıldızlar
Toprak altda yatanların göklerdeki gözüdür.

dogma: öz
vaht: vakit
namized: namzet, aday
duna: kuşluk vakti

Mikayıl Müşfik (1908-1937)

HAYAT SEVGİSİ

Ah, ben günden güne bu güzelleşen
Işıklı dünyadan nece el çekim.
Bu yerle çarpışan, göyle elleşen
Dostdan, aşinadan nece el çekim?

Bakınız tan yeri sökülmüş kibi
Dostlar bir cabheye dökülmüş kibi
Uzakdan uzağa ham gümüş kibi
Akaran sehradan nece el çekim?

Bir yanda terlanlar, dumanlı dağlar,
Bir yanda keklikler, ayna bulaklar,
Bir yanda bülbüller, çiçekli bağlar
Ben bu tamaşadan nece el çekim?

Hayat dedikleri bu keşmekeşden,
Kalbimde, kanımda yanan ateşden
Geceden, gündüzden, aydan, güneşden,
Bu engin fezadan nece el çekim?

Mehriban sevgilim karşımda durdu,
Yine şairliyim başıma vurdu,
Bendan Mecnun gönlüm merakla sordu
Bu saçı Leyladan nece el çekim?

Hazan acısına edib tehemmül
Gülün kölgesinde ötende bülbül
-Hayat, hayat-, diye çırpınır gönül
Gönülden, sevdadan, nece el çekim?

Resul Rıza (1910-1979)

BENDE İHTİYAR OLSA
Ben isteyirem:
Bulutlar ağlasın
uşahlar ağlamasın:
analı ya anasız.
Ben isteyirem:
güller açılsın,
gülleler açılmasın,
amanlı ya amansız.
Ben isteyirem:
kapılar kapansın
soğuk olanda hava.
Gözler kapanmasın,
sözler kapanmasın.

Ben isteyirem:
yangınlar sönsün,
ümitler sönmesin.
Meyveler değsin öz faslında.
Yüreklere söz değmesin.
Bahardan budaklar eğilsin.
İnsan başını eğmesin;
hacaletten ya güçsüzlükten.
Aksın bulaklar gözyaşı gibi
toprağın üzerinde.
Gözyaşı bulak gibi akmasın
dünyanın hiçbir yerinde.
Her şey insana baksın.
İnsan ele bakmasın.
Geceler yıldızlar oyak olsun.
İnsanlar yatıp dinçelsin;
Kuvvet toplasın sabahın
Hayırlı işlerine.
Açsın gözlerini
Geleceğin ümitli seherine.
Ben isteyirem:
sevinç, saadet bol olsun.
Yürekden-yüreğe,
ülkeden-ülkeye
açık yol olsun.

ELİMDEN GELSE
Ben isterim ki
Bulutlar ağlasın
Çocuklar ağlamasın
Hiçbiri öksüzlük
Yetimlik duymasın

Ben isterim ki
Konuşsun her çiçek

Kendi dilince
Silahların
Kesilsin sesi

Ben isterim ki
Yangınlar sönsün
Umutlar sönmesin
Erişsin her meyve
Kendi çağında
Yüreklere
Acı söz değmesin

Ben isterim ki
Eğilsin dallar
Bereketten;
İnsanoğlu
Başını eğmesin
Utançtan ya da güçsüzlükten

Ben isterim ki
Gözyaşı gibi
Aksın pınarlar
Berrak duru
Toprağın üzerinde
Pınar gibi
Akmasın gözyaşı
Yeryüzünün hiçbir yerinde

Ben isterim ki
Bir yıldızlar
Kalsın uykusuz
İnsanlar yatıp dinlensinler
Taze bir güçle
Başlamak için
Umutlu sabaha

Ben isterim ki
Her şey eğilsin
İnsanın önünde
İnsan insana
Tutsak olmasın

Ben isterim ki
Sevinç mutluluk
Bol olsun
Yürekten yüreğe
Ülkeden ülkeye
Açık yol olsun

Uyarlayan: Ataol Behramoğlu

Nigar Refibeyli (1913-1981)

NÂZIM HİKMET'E AĞIT
Ölümün bizi
Ele yandırdı,
Ele yandırdı ki gardaş,
Ne demeye dilim gelir
Bu derdin ağırlığına...
Çiğnini vermeseydi halklar
Biz bu gam yükünü
Çekebilmezdik,
Ağlamasaydı seni dünyanın anaları,
Bir derya gözyaşı
Dökebilmezdik...
Seni gurbette deyil,
Sürgünlerde deyil,
Arzularının dünyasında
Sevdiğin seherde bastırdılar...
Tabutunun daşında
Milletleri, halkları
Gardaş gördüm,

Rus gızının, Arap şairinin
Alman komünistinin
Gözünde yaş gördüm.
Işıklıydı arzun, niyetin
İnsan idin,
Oğlu idin büyük beşeriyetin,
Guruyan dudağın,
Şikest heyvanın,
Sönen yıldızın
Kederini duyardın...
İnsanın gamını
Hamıdan evvel...
Sevdiğin, halına yandığın
İnsanların arasından
Gopardı seni amansız ecel!..
Şeker bile yiyebilmeyen
Ölü uşahların
Halına yanardın,
Harabalıhlar altından

Canlanıp kalkabilmeyen
Baharın halına yanardın...
Yandın... Kerem gibi yandın,
Yahşi adamları dost bildin
Gardaş sandın...
İstedin insan fenalığını
Temizlemek.
Ezilen beşeriyet için
Döğünürdü sinendeki
Büyük yürek...
Ümidin, arzun
İnsanlara bağlıydı
Yaralı yüreğin
Vatan hasreti,
Hicranla dağlıydı...

İndi, sevdiğin, muhabbetle baktığın
Gözler ağlıyır...
Yıllarla hasretini çektiğin
Balaca oğlun Memet ağlıyır...
Anaların en güzeli
Münevver ağlıyır...
Ezilen, toptalananların
Ümitsizlerin, çaresizlerin dostu
İşleyip dişleyemeyenlerin dostu
Işığın, güneşin hemdeni
Niye reva gördün bize
Dağ boyda ağırlığı olan
Bu matemi...
Yaklaştı sana, gardaş
Büyük karanlık,
Goyup gittin ışığı insanlara,
Yazıp yarattığın eserlerinle
Garıştın ebedi bahara...

Ele: Öyle
Çiğin: Sırt
Bastırmak: Gömmek
Şikest: Kırık
Hamıdan: Herkesten
Uşah: Çocuk
Harıbalıh: Harabe, yıkıntı.
Beşeriyet: insanlık
İndi: Şimdi
Ağlıyır: Ağlıyor
Balaca: Küçük
Toptalanan: Hor görülen
İşlemeh: Çalışmak, yapmak
Hemdem: Yaratan, sahip
Yahşi: iyi, güzel

SULH NEDİR?
Senin gözel mektebinde
Ders okuyup, ders yazmağın,

Azad dilin, şen musikin
O ışıklı ders otağın,

Şirin şirin ezber deyip
Okuduğun nağme, destan.

Senin hoşbaht tebessümün
Sulh bunlardır kızım inan!

İnsanların dinç emeği,
Kızım sulhun temelidir.

Anaların evladların
Sulh en büyük emelidir.

Nebi Hazri (d. 1924)

GÜLLER... TUFANLAR
Bir kuş nağme dedi zarif bir budakta
Payızda yaz kuşu ahi gariptir.
Güller düğmelendi güneşli bağda
Güller öyle sandı bahar geliptir.
Güller unutulmaz görüşler gibi
Hardasa tufan var-bilmedi güller
Güller yeryüzünde gülüşler gibi
Ancak gülümsedi, gülmedi güller.
Vahtsız küleklerdi aşan dağları,
Tufandır hemişe tufanın adı.
Açsa da güllerin gül dudakları
Güller düğmelendi,
Güller açmadı.
Sanat da böyledir
Beli, cihanda,

Şübhetek yürekden geçer dumanlar.
Şiir öz vahtında yazılmayanda
Onu solduracak vahtsız tufanlar
1976

budak: dal
payız: sonbahar
akı: fakat, ama, gel gör ki
düğmelenmek: goncalanmak
bağ: bahçe
hardasa: nerede
vahtsız: vakitsiz
külek: rüzgâr
hemişe: her zaman
beli: evet
şübhetek kuşku gibi

Bahtiyar Vahapzade (d. 1925)

İKİ KÖR

Bir kör tanıyıram, gözü körse de
özü kör değil.
Bazan gam odunda kavrulursa da,
Aklına, hissine o, nankör değil.
Geceli gündüzlü yazır, okuyur.
Aklının gözüyle o görür, duyur.

Ancak... biri de var... kör değilse de
gözü görmeyir.
Dostu göz önünde öldürülse de
"görmedim" deyir...

Yahşıya ortaktır, yamanı görmür,
O saata bakır, zamanı görmür,
Fikrini, hissini uçadan demez,
Bazan gördüğünü görmek istemez.

Gözleri görmeyen kör değil hele,
Görmek isteyen kördür, deyerdim.
Böyle mugevvaya, böyle cahile
Hayatın özü de kördür deyerdim.
1968

uçadan: yüksek sesle
mugevva: korkuluk, manken.

Fikret Sadık (d. 1931)

ORHAN VELİ'YE

Nâzım Hikmet'in
Vatandaki benzeri;
Şiir dağlarından
dumanlığı kovan,
ciğer dağı dumanlı
"garip" Orhan Veli
öldü veremden.

Gördüklerini bezeksiz yazardı,
mübalağa saplarıyla örmeden,
Çoğunu diye bilmedi;
kalbi dolu
gözü hasret
eli uzalı kaldı.
Özü gitti,
bu dünyada
"Benim lokmam aslan ağzında"
meseli kaldı.

1967

ÇOK DA
Çok da
hayretlenmeyek
sehavetine güneşin.
Çoktan
alıptır boynuna
dünyayı yaşatmak işini.
Eliaçıklığı
Yerdeki ağaçtan öğrenek!

sehavet: cömertlik

Fikret Koca (d. 1935)

İNKILAP ADASI
İnkılap
aldı avucuna
balaca bir adayı
Dünyaya
yaydı şöhretini, adını.
İnkılap halkın partlayan sabrıdır
Nefretidir, gayretidir.
İnkılap
ezilen halkların
Volkan
vuran hakikatidir.
Cehalet karanlığını
İnkılap öz nuru ile bezeyir.
İnkılap adası Küba
Amerikaya yan alan
"Avrora" gemisine benzeyir.

balaca: küçük
partlamak: patlamak
yan almak: yanaşmak

Vagif Vekilov (d. 1939)

DİYOJEN ÇIRAĞLARI

Anar'a

Diyojen çırağları yanır
yanır kardeşim hey!
Bu pencere
o pencere
bizim pencere...
Her pencere bir Diyojen çırağı.
Hayat derk olunur
her pencerede.
Akılla derk olunur,
yumrukla
dudakla,
kardeşim hey!
Işıklar yanacak
pencere ışıkları
kâinatın
Diyojen çırağı-
Güneş
kalkana kadar.
Işık derk olunacak onda
kardeşim hey!
Diyojen çırağları yanır;
bu pencere,
o pencere
pencereler.
İstemirem sönsün
Diyojen çırağları.
Pencere,
çırağ olmak isteyirem,
kardeşim hey!
1963

çırağ: lamba, mum
derk: anlama
onda: o zaman

SON GECEDİR BUGÜN YİNE

Son gecedir bugün yine,
sabah yine son seher,
Son yel dolur son yelkene.
Kayık yüzür birteher...

Ahırıncı ağaçdır bu,
Esir sonuncu külek.
Bağlayıb sonuncu yolu
Yine sonuncu felek...

Şimdi son kuçe üstüne
Yağacak son adımlar,
Yine dönecekler tine
Sap-sarı, son adamlar...

Doğulur sonuncu insan,
Sonuncu insan ölür,
Yine son defa ağlayan,
Son defa gülen olur...

sabah: yarın
seher: sabah
birteher: birtuhaf
ahırıncı: sonuncu
esir: esiyor
bağlayıb: bağladı-kapadı
kuçe: sokak
tin: köşe

Ramız Rövşen (d. 1946)

DÜNYA BENE TANIŞ GELİR

Gedirim, izim böyüyür,
Susuram, sözüm böyüyür
Bakıram, gözüm böyüyür
Dünya bene tanış gelir

Bunun dağı, taşı tanış,
Bunun yazı-kışı tanış
Gözlerimin yaşı tanış
Dünya bene tanış gelir

Bir defe de gelmişemmi?
Gelmişemmi, görmüşemmi?
Yaşamışam, ölmüşemmi?
Dünya bene tanış gelir.

BALTIK ÜLKELERİ[18]

ESTONYA

XIII. yüzyılda Almanlarca sömürgeleştirilen bu ülkede edebiyat adına sadece folklor ürünleri varolagelmiştir. Eston dilinde ilk yazılı edebiyat ürünleri 18. yüzyılda yayımlanabilen dinsel yapıtlardır. Ulusal uyanış 19. yüzyılda başlamış, Eston dilinde şiir ve tiyatro alanında ürünler verilmiştir. J. Liiv'in (1864-1913) şiirleriyle Eston edebiyatı gerçekçi bir gelişme doğrultusuna yönelmiş, "Genç Estonya" hareketi ile modernist akımlar Estonya şiirinin gelişiminde etkili olmaya başlamış, yeni romantizm, Alman anlatımcılığı gibi akımların da etkisi bu edebiyat (ve şiir) üzerinde duyumsanmıştır. M. Under (doğ. 1883) vb. şairlerin şiirleriyle toplumsal temalar gelişimini sürdürmüştür.

18 Estonya, Letonya, Litvanya.

Yuhan Liiv (1864-1913)

SES
Küçücük bir oğlanken ben
Bir ses çınlamaya başladı içimde

Az biraz boyattığımda
Ses de yükseldi göğsümde

Şimdi her yanım o sesle kaplı
Göğsüm altında eziliyor

Hayatımdır o, canımdır
Dünya ona dar geliyor

Türkçesi: Uldis Berzinç-Ataol Behramoğlu

Marie Under (1883-1980)

KENDİNDEN GEÇİŞ
Ah; en güzel şey her günkü yaşamdır
Ve damarda hışırtıyla akan bu kan.
Ne ayık oldum ne sakıngan
Ve sevinç her yanımı kuşatır.

Entarimin açık yeşil ipeğidir
Bir dalga gibi köpüren ayaklarımın altında
Ve düşüyor tüm giysim fışırtıyla
Çünkü kadın çıplakken en güzeldir

Neden böyle güzel kokuyor ay çiçeği?
Yoksa bugün yaşamım değişecek mi kökünden
Ah, işte böyle biriyim ben

Ki içiyor beş duyum her sevinci
Farkım yok ölüme mahkûm birinden
Yaşamaya delice susamışken

Türkçesi: Uldis Berzinç-Ataol Behramoğlu

Heitti Talvik (1904-1947)

DIES IRAE[19]

3.

Bir zaman atalarımızın kutsal saydığı şeyler
Şimdi sadece eğlendiriyor bizleri
Kin dolu düşüncelerimiz koşuşturuyor gecede
Ölü etine can atan sırtlanlar gibi

Gece, biten yüzyılın, o kocaman cesedin
Kabarıp çürüdüğü bir morga benziyor
Ve zevk için yarattığı kültür efendilerin
Bu koşuşturmanın altında ezilip yok oluyor
Türkçesi: Uldis Berzinç-Ataol Behramoğlu

19 Lat. Gazap Günü.

LETONYA

XII. yüzyılda Almanlarca sömürgeleştirilen Letonya'da ulusal bir edebiyatın ortaya çıkışı ancak XIX. yüzyılda gerçekleşti. Ulusal romantizm sözüyle nitelenebilecek bu yönelimin başlıca şairleri Alunans (1832-1864), Auseklis (1850-1879), Pumpurs (1841-1902) vb.dir. XX. yüzyıl başlarında toplumsal adaletsizliğe karşı çıkan Yan Raynis (1865-1929) gibi bir şairin yanı sıra, Akuraters (1876-1937), V. Eglitis (1877-1940), K. Skalbe (1879-1945) izlenimci ve simgeci şiirler yazdılar. Günümüz Leton şiiri, ulusal kimlik arayışı, dinsel bir hümanizm, toplumculuk ve modern biçimlerle bir senteze ulaşma çabasındadır.

Yan Raynis (1865-1929)

GÜCÜMÜN KAYNAĞI
Umutsuzluk kaçar türkülerimden
Ölüm orada yer bulmaz kendine.
Orada umut, direniş ve güç
Ateş, inat ve öfke.

Nasıl basardın bunu, şu günlerde
Acı kapı kapı dolaşmadayken?
Gelecek düşüncesidir koruyan beni
Emekçi halktır bana güç veren
Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Arvids Grigulis (d. 1906)

KORKUTMAYA ÇALIŞMA BENİ
Korkutmaya çalışma beni
Uçan dairelerle,
Aşk biter diye,
Ve yalnız bir yaşamla.
Dünyanın yandığını,

Gülün yapraklarını yığıntılar üstüne
Keder içinde döktüğünü gördüm ben.
Günbatımında nehrin
Gece gibi kapkara oluşunu
Gördüm ben.
Bu karanlıkla
Uzun süre konuştum ben,
Bilmeden
Sabahın bir daha gelip gelmeyeceğini...
Korkutmaya çalışma beni
Bir avuç tozla.
Taşların dağılıp
Küllere döndüğünü gördüm ben,
Ve eriyen demirin, bir ırmağın,
Buharlaştığını.
Ve aşkın Gauja kıyısında bir çalıdan
Ürkmüş bir kuş gibi
Havalandığım gördüm ben.
Ya yalnızlık?
Kuşkusuz konuşabilir insan
Rüzgârla,
Odasını dolduran sessizlikle,
Ve yanan bir
Mumla...
Korkutmaya çalışma beni
Önemsiz felaketlerle.
Sonsuz yaşama
İnancımı yitirmem ben.

Türkçesi: Yusuf Eradam

Ojars Vacietis (d. 1933)

SUSAYINCA, KUŞKUN OLMASIN İÇERLER...
Susayınca, kuşkun olmasın içerler
Tuzu alınmış deniz suyunu.
Ve petrolden yapılmış şekerlemelerle beslenirler.
Yok olur ağaçlar.
Güz radyodan duyurulan bir haberdir yalnızca.
Herkesin düşkün olduğu
Sosyal ve kültürel saçmalıklardır.

Hiçbiri kalmaz-
Ne tek bir bilim, ne sanat.
Bilim adamları da papazlar gibi
Tutarlar çenelerini.
Sentetikten nice yapay uzuvlar yapılır, kimbilir,
Kemik iliğine kadar,
İnsan için bu dünyada?

Kalp, akciğerler, karaciğer, böbrekler, sindirim organları...
Hepsi gerekli.
Sıratacak bir şey yok.
Fakat, hâlâ emin değilim-
Beşiğe ne koyacaklar-
Dişi robottan mamul bir minik robot mu?

Düşünceleri de
Yaptıkları işler gibi aptalca mı olacak?
Tek bir kurum zerresi bulunmayan
Ve mikroplardan arınmış kent,
Âşıkların metalik öpücük şakırtılarıyla mı çınlayacak?
Ve acaba, böyle aylak aylak dolaşacaklar mı?

Ne zaman ki herkes her yıldan korkuyor,
Ne zaman ki tanklar etleri sıyırıp atıyor
Canlı kemiklerinden,

Ne zaman ki insanlık doluyor zihnime,
Kafamdan hep bu düşünceler geçiyor,
Fakat, tanrı bilir nedenini,
Niçin aptalca kullanırlar özgürlük dizginini.

Bir Prometheus masaya yatırılmış,
Hazır, ameliyat bekler.
Hâlâ katırlaşmamış bir Pegasos
O noktada dururken eşeler yeri,
Ve o güzelim yeşil ve mavi toprak üstünde
İyice kasılmış sinirlerin gerilimi durur,
Delilik içeri girmeden önce.

Bu baskıdan kaçacak
Bir delik bulmaya çalışıyorum-
Tek bir organik hücreye bile özgürlük gerek.
Tüylü karahindiba çiçeğini üflüyorum,
Dağılıp uçuşmasını izliyorum.
Kar beyazı paraşütçükler küçük bir insan biçimi taşıyor-
Hayat.

Türkçesi: Yusuf Eradam

Imants Ziedonis (d. 1933)

BANA SENİ GEREK SENİ
Ne iyi: yapmacığa gerek yok seninle,
Görüşmek, dost olmak isterim yalnız seninle,
Herkes bir yana - yalnız sen gör beni
Herkes bir yana - sen gör gerçek yüreğimi.

Herkes bir yana - sen gör gerçek yüreğimi.
Yaşamımızda yüzlerce tren kalkacak gibi,
Yüzlerce mil olacak yürümemiz gereken durmadan,
Ve yoksun olacağız sudan, belki tuzdan ve yuvadan.

Yoksun olacağız yoldan, sudan, tuzdan ve yuvadan,
İkimiz binlerce mil gitmiş gibiyiz çoktan.
Bakışın yabanıldı ve bakışın sakindi,
Gövden güçlendiriyordu beni, zengin çavdar ekmeği gibi.

Gövden güçlendiriyor beni zengin çavdar ekmeği gibi.
Toprak ayak basışınla daha güzel olacak gibi.
Zehirli de olsa, kanla ve terle,
Toprak kutsal olacak ayağın değince.

Toprak kutsaldır ayağın değince.
Beyaz kirazlar, kırmızı güller yarışır bahçede.
Bana seni gerek seni
Zaman gibi uzam gibi sonsuzluk gibi.

Türkçesi: Yusuf Eradam

Viktors Livzemnieks (d. 1936)

ŞİİRLER
Oku!
Ama kimileri korkar şiirlerden.
Peki sabahın köründe, çiyli çimenler üstünde
yalınayak yürümek niye?
Bir yetime sevgi göstermek niye?
Balıkçı takalarında denizlere göğüs germek,
tuzlu su yutmak ve boğulmak niye?
Kuşkulanmakla, bulmakla ve güvenilir bir dostu yitirmekle
tembel kafaları dürtüp, karıştırmak niye?
Konuşmaktan, sayılardan ve dizelerin manzarasından yorulanlar,
es geçerler şiirleri, pınarlarda dinlendirmeden gözlerini.
Kimileri yüreklerini göğüslerinin en ulaşılmaz yerine saklarlar,
kanatlarını indirip derin uykuya dalarlar,
ve başka yerleri endişeyle izlerler de
düşlerden, geleceği biçimlendirmekten söz ederler.
Ah, kenarda durmayın öyle,

Bana gelin, şiirler!
Girin evime, pencereden, kapıdan,
İnsanların gözlerinden, merhabalarından;
Açılan tomurcuklanan meşede, bahçenin beyazında,
traktörlerin huzur dolu uğultusunda.
Şakıyın bülbüller gibi
tatarcıklar gibi ötün,
ve yağın pencerelerinden içere
sizi hiçe sayan insanların.

Türkçesi: Yusuf Eradam

Janis Peters (d. 1939)

.....Ve dünyamız olan bu kürecik
konuşmayı tez öğrendi
ve dillerinden biri
yulaf tarlasında sis örneği başladı kıvrılmaya

nasıl salınırsa ırmakta söğüt dalı
rüzgârda nasıl savrulursa acı duman
dillerinden birinde
ağlayıp güler bu yaşam

ve dillerinden birinde
açıldı ağzım
yıldızlar bilmediklerimi fısıldayarak
penceremi zorlayınca

Türkçesi: Uldis Berzinç-Ataol Behramoğlu

Maris Caklais (d. 1940)

NE İYİ PENCERELERİN OLDUĞU

Ne iyi pencerelerin olduğu. Işık
girer kaçınılmaz olarak, ışığın gerçeğini
doğrulayan karanlık ve değişen mevsimler
girer, öyle akıl almaz bir neşe ki
en arısıdır tüm neşelerin.

Bazen kederin sessiz kuşu
gelir uçarak, büyüyen neşemi
kemikli kanadıyla kesip atmayı umar,
ama ben cüretli sözcükleri bilirim.
Onların gücüdür bu imgeleri kovan.

Ne iyi ellerin olduğu. Az şey değil
bu neşeyi duymak. Okşamak
o düğümlenmiş kökleri, ağaç kesiklerindeki
derin çizgili yüzü ve kurtarmak az şey değil,
huş ağacının özüne hapsolmuş karıncayı.

Ne iyi başarmış olmak
insan olarak doğmayı. Bir taş, ya da
hayvan değil. Fakat, kuşun geri gelmesinin,
bir daha ve sözcüklerin güçlerini yitirmesinin
iyi olduğuna nasıl inandırsın insan kendini,

cüreti etkisiz kılıyor çaresizlik.

Türkçesi: Yusuf Eradam

Uldis Berzinç (d. 1944)

DİLSİZ

Laf atar millet atar kuş bile
ağzı açık nesi var diyecek taş benim ağzımda
susar kulaklarımdaki İsa.

Dilsizim ben dilim yok ağzımda ve
başımı sallarım dilsizim dilsiz ve sağır
hırlar korkudan gırtlağımda o söz kurbanlık
domuz gibi semiren.

Kral fırlar yerinden sürçer merdivenlerde
soytarı ve gelirler kara keşişler bir
tabut taşıyarak ağızları açık.

Bak konuşuyor org ve duyumsuyor alnım
konuşuyor hava ve korkutuyor ve çürüyor ciğerlerimde söz.

Parmakla işaret ediyor ve gösteriyorlar
elleriyle bir çukur kaz hadi.

Türkçesi: Uldis Berzinç-Ataol Behramoğlu

LİTVANYA

Zengin bir sözlü şiir geleneğine sahip Litvanya'da yazılı edebiyatın ilk ürünleri XVI. yüzyılda verilmiştir. XVIII. Yüzyılda Rusya'ya katılan ülkede devrimci Rus demokratlarının etkisiyle edebiyatta ilerici akımlar ortaya çıkmış, XVIII. yüzyıl sonlarında *Varpas* gazetesi çevresinde toplanan yazarlar grubu, özellikle anlatı türünde gerçekçi ürünler vermiştir. Janonis'in (1879-1917) işçi sınıfına adanmış şiirinin yanı sıra, tutucu ve kilise yanlısı akım içinde yer alan büyük şair Maironis (1862-1932) ürünlerini bu dönemde vermiş, aynı dönemde simgeciliğin etkileri ve Litvanya edebiyatında izlenmiştir. Bağımsızlıkla (1919) birlikte Litvanya edebiyatı Batı edebiyatlarının etki alanına girmiş, yüzyıl başlarının bütün modernist akımları Litvanya edebiyatı (ve şiirinde) de ürünlerini vermiştir. Aralarında şair Salomeya Neris'in de (1904-1945) bulunduğu demokrat yazarlar yeni bir hümanizma için savaşım vermişler, hareket 1950'lerden sonra yeni bir toplum ve birey sorunsalına yönelmiştir. Justinas Marcinkevicius (doğ. 1930) vb şairler, yeniden biçimsel araştırmalara yönelmişlerdir.

V. M. Putinas (1893-1976)

ZİYARET
Bu gece, ölmüş bir dost
Ziyaretime geldi
Oturduk sofraya
Ve iyi sözler konuştuk

Düşümde bilmiyordum öldüğünü
Neşeli ve capcanlıydı
Yiyip içelim dedim
Kaldırdık kadehlerimizi

Ne yedi ne içti
Yüzünde bir tuhaf gülümseyiş
Ben yeniden kadeh kaldırdığımda
Daha da tuhaf bir şeyler söyledi

Anımsamıyorum söylediklerini
Durdu birden ve kalktı gitmek için
Giderken kucaklayıp öptü beni
Ve dönüp baktı arkasından eşiğin

Uyandım ve uyku tutmadı bir daha
Ama her şey biraz daha kolay
Ve daha az karamsarım
Bu ziyaretten sonra

Türkçesi: Uldis Berzinç-Ataol Behramoğlu

Salomeja Neris (1904-1945)

BEN OLMAYINCA
Dağlarda özgür kartallar
Sen ve ben, dağlarda.
Ah, adımı sana kim yankılar
Dağlar olmayınca?

Özgürlüğü çığırır rüzgâr
Özgür kişi hiçbir şeyi umursamaz!
Ah, gülüşümü sana kim anımsatır
Geçip gidince yaz?

Gün karardı güneşle birlikte
Ve güneşle uyanacak bir daha
Ah, neyi koyabileceksin aşkımın yerine
Ben olmayınca?

Türkçesi: Uldis Berzinç-Ataol Behramoğlu

Nyka Niliunas (d. 1919)

SÜRGÜN
Bilinmez bitkiler.
Bir tufandan fışkırmış toprak
Ölü ısırganotunun uğultusunda.

Canların uçuşu
parçaladı yüreği
pencere camı gibi.

Datura fastuosa.
Sardunya Vadisi'nin yalnızlığı.
Nasırlı ellerin dikeni
kazıyor toprağı ve ağlıyor.

Durmadan yürüyorum
ısırgan ve baldıran uğultusunun
hüzünlü tören alayında.

Çünkü bize kalan biricik şey
-mezar üzerinde kısa kısa izler-
vasiyetin senin.

Türkçesi: Özdemir İnce

PAZAR
Düş. Dalgalanan uçuşan sarı saçları
bir genç kızın, eğilmiş balkonunda
kaşlarının, yakut gözlerle bakıyor
mavi önlüklü bir yabanarısı
kırmızı bir kovacık sallıyor
gelinciklerin hüzünlü yansılarıyla dolu kuyuya.

Türkçesi: Özdemir İnce

Janina Degutyte (d. 1928)

YOLUN BAŞLANGICI

İşte buradan başlar yolum, akçaağaç
Yapraklarının, dallarının çıngırdadığı, açık mavi patates
Çiçeklerinin yalın durgunluğunu yaydığı yerde.
Düşman sanmayın -uyuyan turna kuşlarıdır onlar;
Unutmayacağım hiçbir şeyi.

Ötelere uzayıp yiten bir buğday tarlası
Yaklaşır kararan küçük dalgacıklarla...
Kimin gölgeleridir onlar, dolaşan?

Bağırır bir geyik tarlanın kıyısında...
Bir elma gibi döner ay...
Sıcak alnıma dokunur akçaağaçlar...

Düşünmem bile yıldırımın beni çarptığı yeri...
İşte buradan başlar yolum,
Ve kimse ayıramaz beni toprağımdan!

Türkçesi: Ülker İnce

EKMEK VE BAL

Avucumda kara ekmek kabuğu var;
Yüreğimde de gürül gürül bir ateş
Kocaman, beni ötelere götüren.

Avucumda kara ekmek kabuğu var,
Ama özlemini çektiğim baldır.
Avucumda kara ekmek kabuğu var.

Ekmek mi? Ah, hayır! Ekmek değil, ekmek değil,
Litvanya toprağı bu,
İşlediğimiz tarlalar,
Sevdiğimiz tepeler,
Gezindiğimiz ormanlar
Ve başımızın üstünde geniş mavi gökler.

Ekmek değil avucumdaki, ekmek değil,
Ak yalımlı, kızıl yalımlı yüreklerimiz bizim.

Bal kadar tatlı, toprağımız kadar bereketli
Avucumdaki kara ekmek parçası

Türkçesi: Ülker İnce

Justinas Marscinkevicius (d. 1930)

YAZ
Başım kuşların ötüşleriyle dolu
Hepsinin seslerine öykünebilirim
Ve belki biri, sesim olur benim?

Şafak sökerken ormandan usulca
Çıkıp su içmek için dereye yöneldi karaca
Soğukmuş su, kederlendi.

Biz öğle vakti tembel tembel otururken
Üstümüzden aladoğanın gölgesi geçti
İrice ve kara.

Benden bir şeyler soracak olursanız
Tez tutun elinizi
Birazdan gidebilirim.

Türkçesi: Uldis Berzinç-Ataol Behramoğlu

Vytautas Bloze (d. 1930)

TANRIYI ARAYIŞ

Tanrısız olur mu hiç- der, çıkararak papuçlarını
su kabarıcaklarını yoklayarak, düşünüp tartarak her şeyi yeniden,
ve gün ağarır ağarmaz başlar tanrıyı araması-çekmecelerde,
çatı arasında
başlar arayış çeyiz sandıklarında, çocukların ceplerinde

arar tanrıyı adam, ağaç kovuklarına göz ata ata
ahırın çevresinde, nehrin kıyılarında
peyke altına bakar, dama çıkar, bacanın içini araştırır
ot ambarında, saplar elindeki sopayı geçen yılki tınaza

unları elekten geçirir, seçip ayıklar kuru mantarları
söker saati, takar yeniden, şaşırmaksızın,
eski kitapları karıştırır, satır aralarını
arar, eski takvimlerin sayfaları arasında, sararmış arıcılık el-
kitaplarında

bir elma ağacının altını yoklar, bir yerlere gömülmüş olmasın
kuyunun suyunu çeker, parmaklarıyla araştırır dibi
geçirir birkaç kez tırmığı havuzdan enine boyuna
bir kapan kurar köşede, sıçan deliğinin yanına

tartar elindeki pasaportu, çocukların nüfus kâğıtlarını yoklar
kiliselerde mihrabın arkasına göz atar, arar hastanede,
papazın evinde
bakar tabutlara mezara indirilirken
arar ilaç şişelerinde, acı tatlı ilaçlarda

sonra oturur ucuna kerevetin, başlar duaya
esneyerek, kaşınarak, alıştığı üzere
her gün öylece, sabahtan akşama dek: ve tabutunun kapağı
düşünce
ansızın bir korkuya kapılır: unuttuğum bir şey oldu mutlaka

Türkçesi: Berzinç-Ataol Behramoğlu

BANGLADEŞ

Sanskritçeden türemiş bir hint-ari dili olan bengalicede en eski metinler (X.-XII. yy.) *carya* şarkılarıdır. Temalar esas olarak dinseldir. Krivitas'ın koşuklu *Ramayana* uyarlaması XV. Yüzyılın önemli bir yapıtıdır. XVI. yüzyılda ortaya çıkan lirik bir tür, XVIII. yüzyılda R. M. Roy'un *Annada Mangal*'ıyla doruk noktasına ulaşmıştır. Bu yüzyılın sonunda İngiliz'lerin ülkeye girişiyle de modern dönem başlamıştır. M. M. Datta'nın şiirleri Bangladeş'te rönesans dönemini başlatır. Bu dönemde R. Tagor'un yapıtları bengali dilli edebiyat üzerinde derin etkiler bırakmıştır. C. Das şiire kişisel bir hava getirmiş, N. İslam yurt sevgisini işlemiştir.

Şemsur Rahman (d. 1927)

KORKU BELİRTİLERİ
Teker teker korku belirtileri
yavaşça siliniyor ortalıktan.
Yaralı duvarları özel evlerin,
dükkânların, istasyonların, öğrenci
yurtlarının, iyileşiyorlar kafatasındaki
deliklerin yeni etle dolması gibi.
Kaybolmakta korku belirtileri
teker teker, köylerden, kasabalardan.

Elektrik direğinde çalışkan karga
bir kez daha oturuyor, gagasında
samanla-kuluçka
zamanıdır anne-karganın.
Yüreğin Rabindranath Tagore'u
devlet hapishanesinden salınmıştır şimdi
ve duyulabilir yine
Bengal'in ışığında ve havasında
sakin portresi ışır duvarlarımızda.
Boş kafesi bulur, çıkarır

verandaya asarım
parlak, yeşil bir kuşun
döneceğini umarım.
Çünkü kaybolmakta korku belirtileri
kaybolmakta teker teker.

Ama hâlâ damarlarımdaki kan, beynimdeki
korkunun koyduğu kurallara göre akar.

Alova ağacının altındaki tavuklar
kafalarındaki bir patlamanın
sesiyle birden etkilenirler.
Tınazın yanında bir tavşan titrer
çarpılarak anısıyla
çıplak çeliğin dokunuşunun.
Ağaçların yaprakları karabasanlarda
hâlâ alevlerini götürürler ölü yakılan
meydanların ve büzülüp buruşurlar
simsiyah, sıcak küller uçuşan havada.

İri ve kıllı bir kol girer içeri
pencereden, ezerek, kırıp geçirerek
evdekileri, Masum pilav tabağı, bir
Albayıp sırıtan yüzüne dönüşür ve gövdesiz
zıplamaya başlar döşemenin üstünde.
Birden sadık köpeğim atılır üzerime
kana susamış dişlerini duyarım ensemde.
Oğlum kahkaha atarak ulur
kardeşimin gövdesini görürüm
Kızkardeşimin gövdesini görürüm
sallanırken tavandaki kirişten.
Odamda bir tipi başlar-
göğsümde sıkışmakta kar-
kefen bezleri dans ediyor rüzgârda
ölüm şarkısı adına!

Çok denedim. Korkuluklar
yaptım ve diktim her yere
aklımın tarlasında. Ama
hayaletler reddediyor gitmeyi.
Her gün, günün sonunda
yorgun düşerim, yorgun düşerim
yorgun, yılan ıslıklı korkunun
benliğimi saran kollarından.

Beyaz inek dönecek mi bir daha
sundurmasına, hafifçe kaldırarak
tozları ayaklarıyla ve
çanını çıngırdatarak, günbatımında?

Türkçesi: Ali Cengizkan

Nazrul İslam (1899-1976)

UMUT
Belki raslarım sana, sevgilim,
Ufukların bir ucunda
Gökyüzünün çekildiği ve kucakladığı
Ağaç kümelerinin koyu yeşilinde

Issız çayırda
Şu uzak kulübede
Ya da köy havuzunun sakin kenarında
Belki de yapayalnız
Hafifçe gülümseyerek
Ellerimi ellerine almak için
Çıkagelirsin
Bu gökyüzü mavisinden de ötede
Peçesiz yüzün ışıldıyor
Ve bu güney rüzgârı
Senden haberler getiren
Gizli bir elçidir
Ormanlara kaçan

Yaramaz bir afacansın
Birdenbire çıkıverirsin karşıma
Ve sevgiyle öpersin gözlerimden
Orada o uzak ufukta
Görkemli ışınlarıyla güneş
Haber veriyor bütün bunları.

Türkçesi: Yaşar Nabi

ARADIĞIM KADIN

Aradığım kadın
Benden daha yakın bana
Ayak seslerini işitiyor gibiyim
Tutkumun ateşi içinde.

Dinmeyen susuzluğuyla bülbül gibi
Gönlümün kurumuş havasında
Eriyip gidiyor bir damla su için.
Usuldan usuldan giriyor düşüme
Ilık gecede ay ışığı altında.

Canevimin yeşeren yaprakları içinde
Gördüğüm o kadındır, bulutumsu, uçucu, gönül alıcı,
Delice ses veren gök gürültülerine benzeyen,
Şimşeğin parıltısında şöyle bir bulduğum kadındır o.

Diktiğim çardağın altına oturup
Sevgilimin boynunu çiçeklerle süslüyorum,
Derken sıçrayıp uyanıyorum birden
Elim böğrümde çiçekler boynumda.

Türkçesi: Eray Canberk

Davud Haydar

AYRILIK GİRDİ ARAYA
Senden ayrıldım sevdiğim
    arkamda bıraktım seni
eski bir kilim
    yağlı yastıkla
arkamda bıraktım seni
    harabe bir kulübede
iki çatlak tava bir sepet
    ve paslı kürekle
yakınında köyüm
    bataklıkta

Ayrılık girdi araya yârim
    ayrılık
son yemeğimi
    yabani yerelmalarını getirdiğinde önüme
hüzünlü yüzünle nasıl bakıştı öyle
    bir noktaya takılıp kalan gözlerime
elini sallarken
    kovalamak için sinekleri
seyrettim
    bahçedeki aç köpeği
günün aydınlığıyla daireler çizen
    kargaları
leke gibi duran sessiz gözyaşlarını seyrettim
    elbisende
arkamda bıraktığımda seni

Bir bilsen
    neler söylemek geçmişti içimden
birkaç kuruş bırakmak istedim
    sana
söylemek istedim
    Manşi Evi ilgililerine

bir iş vermelerini sana
    bırakmak istedim
yalnız eski elbisenle sarmasın diye
    poşumu bırakmak istedim sana
hiçbirini bunların ama
    ne söyledim ne de yaptım
seni öylece arkamda bıraktım

Nisan ortasında
    yandı köy
silip süpürecek
    taşkın muson rüzgârları
kapı kapı iş aramak sonra
    aptallık olacak
yolculuk var kasabaya
    umarak
maişetimizi çıkarmayı
    ayrılmak zorundayım
çok uzaklarda
    yaşamayı umut ederek
sıra sıra dağlar

Ah canım
    ayrılık
bu
    ayrılık girdi araya

Türkçesi: Tâvus Hüsâmeddin

Şahid Kadri

ÖZGÜRLÜK
Tan ışığı düştü yıkımın kalıntıları üzerine.
Bana her sabah kahvaltımı getiren
lokanta garsonunu gördüm
uzanıp yatmıştı bir üçyol ağzında
gömleği kana bulanmış.
Yıkılmış çarşıyı pazarı gördüm.
Sessizdi başkent
ama bütün gövdesiyle direndiğinin belirtileri vardı.
Bütün evler bomboş, insansız.
Herkes ayrılacaktı kentten
(gerçekten de göçüyordu insanlar sürüler halinde)
ama aramızdan kalanlar olacak dokunmak için parmaklarıyla
yıkıntı yığınlarına,
kalacaklar, bütün yaşamları bizim olan bu yurt toprağında,
cesetleriyle yanyana bizim insanlarımızın;
ve bir gün ona tekrar kavuşmak umudunu saklayacaklar.
Gözyaşlarımı dünyanın en eski kayasında topladım,
bir zamanlar o ilkel silaha dönüşmüş olan kayada;
ve yürüdüm 27 mart sabahı boşaltılmış barikatlar boyunca
o korkunç zeytin kamyonlarının kısır sevincinden habersiz.
Böyle bir taşla paramparça oldu uykusuz kemanım.
Tanyeri ışığında
Kavşağa uzanmış Bangladeş'in yıkıntılarını gördüm,
ve umut içinde büyüyen şu delikanlıyı gördüm
kendi tutkusunun telleriyle çalgı çalan delikanlıyı,
kana bulanmış gömleğiyle upuzun yattığını gördüm,
Bizim yazgımız mı bu? Bu yaldızlı yıkıntılar,
kana bulanmış gömlek bütün yaşamımız
şu kırık keman?
Yıkıntılardan, öğle güneşi altında, kırık tuğla topluyordu,
cam ve demir parçaları, tahta parçaları,
teneke parçaları, parçalanmış kumaşlar,
usta bir büyücü gibi kullanılmış tırmaklar,
ve ateşkes başlamadan önce, az önce,
bir acemi elin titreye titreye yazdığı bir sözcüğün harflerini:
adı Ö-Z-G-Ü-R-L-Ü-K olan sözcüğün harflerini.

Türkçesi: Özdemir İnce

RafikAzad

AÇLIK
Korkunç açım:
karnımın derinliklerinde açlık
gövdemin enlem ve boylamında
Her an duyuyorum,
acımasız tırnaklarıyla tırmalıyor beni;
dayanılmaz acılar içindeyim.
Hoşnut olabilirim
şöyle günde doğru dürüst iki kez yesem.
Başka bir dileğim yok kesinlikle.
Çok insan başka şeyler de ister.
Bir ev ister, araba, para.
Biraz da açlık şan olsun diye.
Benim isteklerim pek fazla değil.
Pek az şey istiyorum.
Yemek istiyorum.
Bir yangın hissediyorum
karın boşluğumda.
İstediğim şey sıradan ve basit.
Pirinç istiyorum
ister soğuk olsun ister sıcak
önemli değil
ister soğuk olsun ister sıcak.
İki kez yemek yesem,
inanın bana,
vazgeçebilirim bütün arzularımdan.
Haksız arzularım yok.
Cinsel açlığı bile çıkardım aklımdan.
Davet eden bir gövdeye sarılmış
sâri de istemiyorum
kabarmış bir göbeği açıkta bırakan,
Sâri'ye sarılmış gövdeyi de istemiyorum.
Canı isteyen sahip olsun ona

İstemiyorum bu tür şeyler
söyledim ya.
Bu isteğimi yerine getirmezseniz ama
başınız belaya girecek
krallığınızda.
Yanlışın haklısını
kötünün iyisini
bilmez aç insan,
ne yasa, ne kural, ne töre tanır.
Parçalayacağım hiç duraksamadan
ne bulursam önümde ve ardımda.
Hiçbir şey kurtulmayacak
hepsi gidecek birer birer
dişlerimin arasına.
Ve siz de çıkacak olursanız karşıma
lezzetli parçalara dönüşeceksiniz
devsel açlığın karşısında.
Aç mide duymazsa
ve izin verilirse büyümesine
felakettir işin sonu inanın bana.
Önüme ne çıkarsa
ne görürsem
gövdeye indireceğim birer birer
çalıları, ağaçları
gölleri, ırmakları
köyleri, kentleri,
kaldırımları, su borularını,
sokaklarda yürüyen insan yığınlarını,
kadınların bacaklarını, kalçalarını,
iaşe bakanını, bayrağı dalgalanan makam otomobilini.
Hiçbir şey, hiçbir şey
elimden kurtulamayacak.
Bana yiyecek bir şey ver, alçak,
yoksa yiyeceğim haritayı bile açlığımdan.

Türkçesi: Özdemir İnce

BAŞKIRDİSTAN ÖZERK CUMHURİYETİ

Rusya Federasyonu'nda siyasal ve yönetimsel bölüm. Bir Türk boyu olan Başkırtlar yaklaşık dört milyon (1990 sayımı) olan nüfusun dörtte birini oluşturmaktadır. Başkırtça, Türk dilinin Kıpçak grubu lehçelerindendir. Başkırt folklorunun yazıya geçirilişi ve bir Başkırt edebiyat dilinin oluşması ancak XX. yüzyılda gerçekleşmiştir. Özellikle Tatar edebiyatının etkisi altında oluşan Başkırt edebiyatının ilk önemli şairi Macit Gafuri (1880-1934) bu edebiyatın kurucusu sayılmaktadır. Gafuri, Başkırtça'nın yanı sıra Tatarca da yazmıştır. S. Kudaş, B. İşemgulov, H. Karim, M. Haris, M. Karim gibi şairler 1940'lı yıllarda savaş ve yurtseverlik temalarında yoğunlaşan şiirler yazmışlar, bu dönemlerde uzun, anlatımsal şiir (poema) türü yaygınlık kazanmıştır. Günümüz Başkırt şiirinin başlıca şairleri N. Nacmi, H. Gilyajev, G. Ramazanov, M. Gali, Ş. Bikkul, Başkırt şiirinde çeşitli arayış ve yönelişlerin de temsilcileridir.

Mustay Karim (d. 1919-2005)

VATANIM
Vatanım, sonsuzca sevdiğim, bağlandığım!
Ömrümü çoğu kez yollarda geçirdim
Irmak gibi aktım, yel gibi estim
Bağışla beni, yalvarırım.

Karşında suçlu duran
Oğluna sitem etme
Yolların uzun ipliğini
Yeryüzünün yumağına sardı diye...

Yine de kavuşmalar nasıl da tez
Yolların ve buluşmaların dünyası nasıl da dar!
Hayır, aramızda ayrılıklar yaratmayı
Başaramadı uzaklıklar...

Çünkü çağlayanların senin
Göğsümde çağlamaktadır
Çünkü yıldız yağmurların
Gözlerimde yağmaktadır

Buzdan soğuk yâdellerde
Bir oyuktan su içtiğimde
Gördüğüm senin sevgili yüzündü
Orada, karanlık derinliklerde

Bil ki köklerim için nemsin sen
Yapraklarım için ışık, yaşam özü...
Bil ki sensiz yoksulum, sakatım, bomboşum
Sen güçsün, kuvvetsin, nimetsin
Sensiz yokum ben
Vatanım benim!

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

BELÇİKA

İki ulus ve iki dilden oluşan Belçika'da tek bir şiirden söz etmek olanaksız. Fransızca konuşan Vallon'ların şiiri sanki Fransız şiirinin uzantısı gibidir. Flamanca konuşan Flamanların şiiri ise bizim "Felemenk" dediğimiz ulusun kültürüne bağlıdır. Yani bir ölçüde, Hollanda'yla içli dışlıdır.

Kendine özgü Belçika şiir ve yazını 1890'a doğru Rodenbach, Verhaeren, Maetrerlinck'le gelişmeye başladı. Bu kurucuların arasına zorunlu olarak Max Elskamp'ı da katabiliriz.

İki savaş arasında dikkati çeken öteki şairler şunlardır:

Odilon-Jean Perter (1901-1928), Rene Verboom, Pierre Not- homb, Roger Bodart, Maurice Careme, Geo Norge, Jean Tordeur.

Emile Verhaeren (1855-1916)

KASIM YELİ
Uçsuz bucaksız fundalıkta
İşte Kasımı duyuran yel
O sonsuz fundalıkta,
İşte yel
Yırtınan, parçalanan,
Güçlü soluklarıyla köylere çarpan
İşte o esinti,
Yabanıl Kasım yeli.
Çiftlik kuyularında
Demir kovalar, çıkrıklar
Gıcırdıyor.
Çiftlik sarnıçlarında
Kovalar, çıkrıklar
Gıcırdıyor, haykırıyor,
Ölüm yası içinde.
Sürüklüyor yel sular boyunca
Koparıp yeşil yaprakları
Yabanıl Kasım yeli;

Dişliyor dallar içindeki
Kuş yuvalarını;
Törpülüyor demirleri,
Geçen kıştan kalma uzaktaki
Çığları tırmıklıyor kudurmuş gibi
Kudurmuş gibi yel,
Yabanıl Kasım yeli.
İçleracısı ahırda,
Sallanıyor çatı pencereleri
Kâğıttan camlar,
Yamalı bezler, çullar.

-Yabanıl Kasım yeli.—
Boz çimenli bayırda,
Kara değirmen,
Alttan havaya savurarak,
Üstten şimşek gibi vurarak,
Yaman biçiyor o yeli.
O yel
Yabanıl Kasım yeli.
Çömelmiş eski kulübeler,
Kilise çanları çevresinde
Dikilir dayanıp değneklerine;
Eski kulübeler ve saçakları,
Çatırdar bu yelden
Yabanıl Kasım yelinden.
Küçük mezarlıktaki putlar,
Ölülerin kollarıdır onlar,
Kuş sürüsü gibi düşerler yere,
Kırılırlar kara toprak üstünde.
Yabanıl Kasım yeli
O yel.
Rasladınız mı siz ona,
Üçyüz yolun kavşağında,
Rasladınız mı ona, o yele,

Korku, bozgun yaratan o esintiye?
Gördünüz mü onu o gece,
Aya saldırıp sererken yere?
Gördünüz mü dermanı kesilen
O viran köyleri
Acı acı haykırırken
O fırtına içinde?
Sonsuz fundalık üstünde,
İşte o uluyan yel
Kasımı herkese duyuran yel

Türkçesi: Nuri Can

ÇABA

Siz, coşkuyla ve soluk soluğa çalışanlar,
Zamanla birlik yürüyen ve yaşamı kuranlar,
Başarı araçlarının alnacında düşle,
Geniş ve katı gövdeler, sert ve kesin hareketler;
Çaba, gücü zorlama, koşma, durma ve yürümeler,
Nice satırlar yazıyorsunuz yürekler acısı biçimde;
Yiğitliğin ve görkemin soylu satırlarını belleğimde.

Seviyorum sizi, ülkelerin sarışın delikanlıları,
İyi sürücüleri kişneyen ve parlak ve usul atların,
Ve sizi, koruların kokularıyla dolu alev saçlı oduncuları,
Ve seni, yaşlı ve kaba köylüsü ap/ak köylerin;
Yalnız tarlaları ve köy yollarını seven
Ve kocaman bir elle tohumları serpen;
Önce önüne, ışığa doğru, havaya,
Biraz canlansın diye, düşmeden önce toprağa..

Sizi de seviyorum sefere çıkan denizciler,
Bildik bir ezgiyle, gece, yıldızların altında,
Yelkenleri şiştiğinde, atlantik rüzgârlarıyla
Ve rüzgârların sallandığı ipler ve direkler
Ve sizi, altın suyuna batırılmış gümüş rıhtımlarda,

Geniş omuzları, yükleyip boşaltan hamallar,
Ve giden, ilerleyen gemiler güneşin altında,
Boğuşa boğuşa dalgalarla, kutuplara kadar;

Ve sizi olağanüstü cevher arayıcıları,
Dondurucu ovalarda, kardan kumsallarda,
Soğukların sizi kuşattığı, ülkelerin bir ucunda,
Uçsuz bucaksız kıskacıyla acımasızca sıktığı
Ve sürünen bedenleri ve dişleri arasındaki fenerler
Toprak altında ilerleyen madenciler, dar bir
damara kadar. Ve orada salınan kömür,
Anlaşılmaz ve yalnız çabanız altında pes eder;

Ve sizi, demir ve tunç döğenler,
Büyük korların ve dev örslerin çevresinde,
Karanlığı ve dumanı delen mor ve altın yüzler,
Sırtlarında gergin kaslarıyla, birdenbire,
Yüzyıldan yüzyıla daha geniş yayılan,
Kentlerin ürküşü üstüne ve yoksulluğun ve görkemin
Sonsuz bir iş için kurulmuş kara haddeler,
Yüreğimde duyuyorum sizi ve kardeş gibi.

Ey ovalarda, denizlerde, dağların yüreklerinde
Süsten uzak iş, yabanıl, inatçı, çetin,
Perçinleyerek zincir halkalarını
Düğümler atarak bağlayan birbirine!
Ey bu gözüpek devinim gündüz ve geceleyin.
Bu her zaman yanan kollar, yorulmayan eller,
Boşlukta birleşmiş, yenilmiş evrene
İnsan gücünü yazmak için bu eller
Ve yeniden yaratmak için dağları, denizleri,
Ovaları başka biçimde.

Türkçesi: Aytekin Karaçoban

EKMEK PİŞİRME
Hizmetçi kadınlar en iyi buğday, en iyi sütle
Pazar günleri için ekmek yaparlardı;
Sırılsıklamdılar hamur teknesine damlayan terleriyle,
Boyun eğik, dirsek bükük, dümdüzdü yalnız kürek sapları.

Buğu yükselirdi evecen ellerinden, bedenlerinden,
Hamurun içine batıp çıkardı kocaman elleri,
Göğüsleri sere serpe bir yığın giysi içinden,
Yuvarladıkları hamurları göğüslerinin etleri gibi.

Dışarıda büyük fırınlar kızıl korlarla,
Ve ikişer ikişer, bir tahta ucunda
Fırından kubbelere doldurulurdu yumuşak ekmekler.

Ve alevler ağızlarında yol açarak,
Kocaman bir sürü ve kızgın köpekler gibi
Yüzlerini ısırmaya atılırlardı hırlayarak.

Türkçesi: Aytekin Karaçoban

Charles Van Lebergue (1861-1907)

GİZEMLİ YOLCULUĞUMDAN
Yaptığım o gizemli yolculuktan
Tek bir görüntü kaldı senden bana,
Ve bir de bir şarkı hepsi bu kadar:
Güller getirip eşiğine sunmuyorum sana,
Çünkü dokunmadım dünyanın varlıklarına,
Onlar da yaşamayı seviyorlar.

Ama senin için yalımlanan gözlerimle,
Baktım gökyüzüne, baktım dalgalara,
Korlaşan ateşe ve rüzgâra baktım,
Baktım dünyanın bütün harikalarına
Daha iyi görebilmek için seni
Var olan bütün gölgelerinde akşamın.

Seni daha iyi duymak için sesler arasında
Kulağımı dünyanın bütün seslerine dayadım
Dinledim dünyanın bütün şarkılarını
Bütün mırıltıları, fısıltıları dinledim
Sessizlikte yaşayan aydınlığın dansını.

Öğrenmek için ezberlemek için nasıl
Dokunulur titreyen memelerine ve ağzına,
Düş görürmüş gibi koydum işte, bakın,
Parıldayan suyun üzerine, ölümsüz ışığa,
Titreyen ellerimi ve korlaşan ağzımı.

Türkçesi: Özdemir İnce

Max Elskamp (1862-1931)

KADIN
Sonra derken bir kadın çıkagelir,
Ve o zaman seversin bu kadını,
Sonra derken bir kadın çıkagelir
Ve o zaman gürleşir gözyaşları,

Neyin var neyin yok verirsin ona
Elinde avucunda, yüreğinin tahtında
Neyin var neyin yok verirsin ona
Ve o zaman gürleşir gözyaşları

Sonra derken bir kadın çıkagelir
Sevmeye adanmış dudaklarıyla birlikte
Sonra derken bir kadın çıkagelir
Etiyle kemiğiyle, bütün güzelliğiyle,

Giysileri vardır göstermek için onu
Bütün balkonlarda, bütün taraçalarda
Giysileri vardır göstermek için onu
Gelip geçenlere ve bütün dünyaya,

İşte geliyor o beklediğin kadın
Öpüşlere ayarlamış bütün hayatını
İşte geliyor o beklediğin kadın
Yaşamak ve şenlendirmek için yaşamını.

Türkçesi: Özdemir İnce

Maurice Maeterlinck (1862-1949)

ŞARKI
Bir gün döner gelirse
Ona ne söylemeli?
- Dersin ki bekleyerek
Kapadı gözlerini.

Ya yine o sorarsa
Beni hiç tanımadan?
- Belki bir derdi vardır,
Ona kardeşçe davran.

Nerde diye sorarsa
Ne cevap vereyim ben?
Ver altın yüzüğümü
Hiçbir şey söylemeden.

Ya derse ki salonda
Neden yok hiç kimseler?
- Açık kalmış kapıyı
Sönmüş lambayı göster.

Ya o zaman derse ki
Nasıl oldu ölümü?
- Belki ağlar, korkarım,
Söylersin güldüğümü.

Türkçesi: Suut Kemal Yetkin

KARANLIK SUNU
Şu kötü yapıtımı sunuyorum size
Ki ölülerin düşüncelerini andırır
Ve pişmanlıklarımın kır tanrısı üstüne
Ay ışığı fırtınayı yola çıkarır

Düşlerin yılanları mor
Keleplenmiş uykumun ortasına
Güneşte boğulmuş aslanlar
Ve kılıçlar isteklerimin başında

Uzak suların dibinde zambaklar
Ve açılmayan eller kapanıp da
Ve kırmızı saplı düşmanlıklar
Aşkın yeşil yas giysileri arasında

N'olur acıyınız söze, Tanrım!
Bırakınız kalsın donuk dualarım
Ve ay otların içine sızmada
Biçmek için geceyi ufuklarda.

Türkçesi: Cemal Süreya

FranzHellens (1881-1972)

İNANMAK
Tanrıya inanmak, evet, ama önce
İnanmak kendime, inanmak
Gökyüzüne, evet, ama önce
İnanmak yeryüzüne.

Kendime inanmak, evet, ama önce
İnanmak yazgı denen şeye,
Geleceğe inanmak, evet,
ama inanmak hayata önce.

Toprağa inanmak, evet, ama önce
İnanmak mutluluk ve tüzeye,
İnanmak tüzeye, evet, ama inanmak önce
Şu insan denen tüzesizliğe.

Türkçesi: Özdemir İnce

BEN

Doruğuyum ben bir dalganın
Bir parça köpük işte
Çağın derin bağrından doğan
Bir parça köpük
Ve sönen şöyle bir esintiyle
Canı istediği zaman rüzgârın,

Bir suyosunuyum yüzeyde sallanan
Kopup gelmiş deniz dünyasından
Ve rüzgârdan da hafif bir kuş
Dönerek uçar üzerinde
Yalayıp geçer kanatları,

Öykünen gölgesiyim ancak bir gölgenin
Solgun yansıması bir düşüncenin
Ki döndürür dünyayı kendi ekseninde
Bir çocuğun elinde bir kırbaçla
Topacı çevirmesi gibi.

Türkçesi: Özdemir İnce

Geo Norge (1898-1925)

EZGİ
Daha, hele daha sıkın parmaklıkları,
Hâlâ umut falan sızıyor aralıktan!
Gökyüzü mü? Fazladır böyle çarşaf çarşafı:
Bir kıymık ışık yeter, ama şımartmadan.

Artık uslu uslu otursunlar yerlerinde.
Canları isterse kendi düşlerini yesinler!
İçecek mi? Mürekkep uygundur bence;
Maymun suratları böyle şenliği sever.

Bence, ilkin şu ezgiyi tepelemelisiniz!
Bir şey duyulmuyor mu? ben duyuyorum,
Korkunç türküsü bu ilkyazın, biliniz,
Yüreklerinden fışkırıyor, evet, görüyorum;

Gördükçe kuduruyorum! Hepsi daraağacına:
Terziler! iyice dikin şu ağızları,
Geciktirmeden indirin umudun boynuna,
Görüyorum, yüreklerinden fışkırıyor umutları.

Türkçesi: Özdemir İnce

Albert Ayguesparse (1900-1980)

DOĞACAK YAŞAM ÜZERİNE
Yorganın altındaki yüzde
Burnun ucunda kurumuş kan
Haber veriyordu felaketi

Kimse bilmiyordu nereden sızdığını
Paslı karyolanın çevresindeki
O güneşli gölge soluğunun

Can çekişmenin eksik hırıltısı
Dolduruyordu, zamanın yükselişine
Kapısını kapatmış odayı

Doğacak yaşamın bütün sevecenliği
Kaçıp gidiyordu açık avuçtan.

Türkçesi: Özdemir İnce

ŞENLİKLER
Mavileştikçe gökyüzü
Tanıyorum miskinliğini
Güneş altındaki boş alanların
Bütün sevda şenlikleri
Sıkıntı işkencesinin arkasında

Evcilleştirmek için sıkıntının dilini
Dinliyorum, uğultusunu denizden çalan
Doymuş devinimini kalabalıkların

Cinsel resimlerin koruyucusu
Yedi bin pencereli aynalar
Kentin kara işlerini yansıtıyorlar.

Türkçesi: Özdemir İnce

Edmond Vandercammen (1901-1980)

SAPMA
Boş yere daha sakin kıyılar arar
İnsanın içine dökülen gözyaşları
Tüketmek için onları kuşatan geceyi.
Sessizliğin ağırlığın altında mıdır
Uzun süre saklanan sevda ihtiyacı?
Yoksa olmazlara ve çıkmazlara
Mı dönüşmekte yıllar?
Uyumun bekçileridir bütün âşıklar,
Ama bazen acı bir sapmadır
Bir kum ve serap çölüne yönelen dilleri...
Kendinden uzaklaşmak iyi duymaz
Boğulanların uzak anı seslerini.

Türkçesi: Özdemir İnce

İLKYAZ
Yenilenmiş yeşil ot,
Kıştan sonra imgesisin
Karanlıklarla aydınlıkları
Barıştan bir evrenin!

Değişimlerin gerçeği,
Tören kuralları ve kurtuluşu
Geleceğin doğduğu düzenin,
Bereketli güneş, yaşamın rengi,
Köy düğünlerini yadsıyacak olan.

Bir ülkeyim, gece-gündüz bahçıvanlık
Eder toprağın çağına bende ilk yaz...
Konuk kalırım derin köklerde.

Türkçesi: Özdemir İnce

Theodore Koenig (d. 1922)

ÇÖKERTEN KİŞİLİK
Yalvarıp yakarmam sabaha
ateşten tekrar doğsun diye
öldürülen ankalar

Akşam gazetelerini okumam
gene de çağcıl biriyim
otomobiller hayal kırıklıkları kullanırım

Karar veremem uygun saçmalıkla
deneyüstü güzellik arasında

Üzerinde yürürüm yorumlanmış düş bulutlarının

Küresel Peru'nun dorukları
iletmez izlerini çabalarımın
Dış mahallelerin ötesinde serserilik ederim
uçurumlar yardım eder ısırmama
büyük evlerin uykusunda

Sinirlenip, çağdaşlar arasında paylaştığımız
günlerin aşırı ve alışılmış akışına
cenge giderim can sıkıntısının yeşilimtrak canavarına karşı

Palmiyelerin tepesinden, Babil amiralinin
evindeki küllerde canlanan yalım görülür

Verilen sözlerin hiçliğinde yitip gider gelecek.

Kışı sevmeyen bir vatandaşım ben

Türkçesi: Özdemir İnce

Philippe Jones (d. 1924)

DİK

Yağmurların soluksuz boşandığı günleri
Yağlı sokak taşlarının, pırıltılı tüfeklerin
Ağu kelimelerin
Kapıların kilitlerin gıcırdadığı günlerdi.

O bütün bir kıt'ayı sarmış yaprakları vardı
Yapraklar savrulurken kente kayıtsızlıkla
Parmaklar arkasında o vardı
Soluk ve sessizliğin külrengi saçlarıyla

Gülümserdi. Işıl ışıl gözleri
Gözleri yolculuğun karşı kıyılarında
Bilir-bilmez, ertesi gün ölecekti
Gülümserdi yaşı belirsiz gözleri

Utancın insanlardan utandığı günlerdi
Bir limandı hapishane köşesi -
- Hücreler adamlara, yaşayan adamlara.

Ve o dimdik yürüdü... hâlâ dimdik yürüyor.

Türkçesi: Güngör Tekçe

Jacques Brel (1929-1977)

ZANGRA
Zangra derler adıma ve teğmenim
Ovaya tepeden bakan Belenzio kalesinde
Beni kahraman yapacak düşmanı bekliyorum
Beklemekten canım sıkılıyor bugün de
Kızlar sürüsünü görmeye gideceğim burca
Aşk düşlüyor onlar ve atlarımla beni

Zangra derler adıma ve yüzbaşıyım şimdi
Ovaya tepeden bakan Belenzio kalesinde
Beni kahraman yapacak düşmanı bekliyorum
Beklemekten canım sıkılıyor bugün de
Kalkıp Consuelo'yu görmeye gideceğim burca
Aşktan söz ediyor o ve atlarımla benden

Zangra derler adıma komutanım artık
Ovaya tepeden bakan Belenzio kalesinde
Beni kahraman yapacak düşmanı bekliyorum
Beklemekten kanım sıkılıyor bugün de
Kalkıp Don Pedro ile içmeye gideceğim burca
Aşklarım için içiyor o, benim atlarım için

Zangra derler adıma yaşlı bir albayım
Ovaya tepeden bakan Belenzio kalesinde
Beni kahraman yapacak düşmanı bekliyorum
Beklemekten canım sıkılıyor bugün de
Kalkıp dul Pedro'yu görmeye gideceğim burca
Aşktan söz ediyorum, o da atlarımı anıyor

Zangra derler adıma kocamış dünkü general
Ovaya tepeden bakan Belenzio'dan ayrıldım
Beni kahraman yapamayacak düşman artık orada

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

AMSTERDAM LİMANINDA

Amsterdam limanında
Türkü söyler tayfalar
Düşlere dalmışlar
Engin açıklarda
Amsterdam limanında
Uyuyan tayfalar var
Flamalar gibi
Bungun kıyılarda
Amsterdam limanında
Tayfalar var can veren
Bira dolu ve keder
Gün ışığında
Amsterdam limanında
Tayfalar da var doğan
Okyanusça büyük
Can sıkıntısından

Amsterdam limanında
Yemek yer tayfalar
Bembeyaz örtüde
Işıldar balıklar
Öğütür yazgıyı
O güçlü dişler
Bölebilir ayı
Halatları da yer
Morina kokusu
Sinmiş firitlerden
İri elleriyle
İsterler yeniden
Sonra tayfun gibi
Kalkarlar gülüşerek
Çekip fermuarı
Çıkarlar geğirerek

Amsterdam limanında
Tayfalar var dans eden
Sürtüp karınlarını
Karnına kadınların
Dans eder ve dönerler
Gezegenler gibi
Acılı sesinde
Bir akordeonun
Basarlar kahkahayı
Dönerek dört bir yana
Akordeon verene
Kadar son nefesini
Sonra bir çalımla
Sonra bir gururla
Her biri bir yosmayı
Takıp gider koluna

Amsterdam limanında
Tayfalar var içen
İçerler, bir daha
İçerler, yeniden
İçerler sağlığına
Amsterdamlı kızların
Hamburglu, başka yerli,
Yani tüm kadınların
Bedenlerini sunan
Ve de erdemlerini
Bir altın liracığa;
Ve zom olduklarında
Yıldızlara sümkürür
Ve işerler üstüne
Vefasız kadınların
Nasıl ağlıyorsam ben

Amsterdam limanında
Amsterdam limanında

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Auguste Marin (1911-1940)

EĞER
Ve eğer bütün kuşlar ökseye tutulsaydı
Bütün, ölü balıklar doldursaydı ağları
Ve eriyip ağaçlar dağılsaydı kar gibi
Sönseydi eğer yazın hiç tütmemek üzere
O alev alev yanan bataklık buğuları,

Ve denizler çekilip boşalsaydı kumsallar
Veya artık tek melek kalmasaydı göklerde
Yapayalnız kalsaydın sadece düşlerinle
Eğer sen yapayalnız-
-Sen o uçsuz bucaksız yıkıntının içinde,
Bulur muydun ruhunun sonsuz derinliğinde
Yaratacak hevesi dünyamızı yeniden?

Türkçesi: Güngör Tekçe

Louis Dubrau (1904-1997)

KİLİSE DUALARI
Düşlerimiz var Tanrım -kurtar düşlerden bizi
Kötülüğe sürükler
Kötülükler var, kurtar
Yalana köle eder
Ve yalanlar var, kurtar
Pişmanlıkları besler
Kurtar bizi bedenden
Durmaz hayata bağlar
Ve bir hayat var, kurtar
Sonunuz ölümdür der
Ve bir hayat var, kurtar
Gökyüzü müjdeler
Öyle bir gökyüzü ki -ondan da kurtar bizi-
İnsan yoksulluğumuz
Azizlerin ekmeği
Sen en iyisi Tanrım
Tanrıdan kurtar bizi.

Türkçesi: Güngör Tekçe

BELORUSYA

Belorus edebiyatının ilk yazılı örnekleri 11.-12. yüzyıllara uzanmaktadır. Bu halkın ulusal edebiyatı önce Litvanya sonra Polonya egemenliği altında bulundukları sonraki yüzyıllarda gelişimini sürdürmüş, özellikle folklor alanında oldukça zengin ürünler vermiştir. 18. yüzyılda Belorusya'nın Rusya'yla birleşmesi sonucunda bu halkın dili ve edebiyatı bir yandan gelişirken bir yandan da baskılarla karşılaşmış, buna karşın V. İ. Dunin-Martsinkeviç (1807-1884), F.Boguşeviç (1840-1900), Yanko Luçin (1851-1897) vb. şairlerin ürünleriyle modern bir edebiyatın temelleri atılabilmiştir. Yanko Kupala (1882-1942), Yakub Kolas (1882-1956), A. Paşkeviç (1876-1916), Tişka Gartnıy (1887-1937), Maksim Bogdanoviç (1891-1917), Maksim Tank, vb. bu şiirin sonraki yıllardaki önemli temsilcilerindendir.

Yanko Kupala (1882-1942)

YA KİMDİR GİDEN ORADA?
Ya kimdir, kimdir giden orada
Böyle büyük bir kalabalıkla?
- Beloruslar.

Ya nedir taşıdıkları sıska omuzlarında
Kanlı ellerinde, çarıklı ayaklarında?
- Uğradıkları zulüm, haksızlık.

Ya nereye taşıyorlar zulmü, haksızlığı
Ya kime dökecekler acılarını?
Tüm dünyaya.

Ya kimden öğrendi bu milyonlarca insan
Yola düşmeyi, kim uyandırdı onları uykudan?
Yoksulluk, dert.

Ya nedir, nedir istediği onların
Çağlardır hor görülmüşlerin, körlerin, sağırların?
- Adam yerine konulmak.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Maksim Tank (1912-1915)

BİR ŞARKI
"Oku bunu! Ve başkalarına geçir!"
O bildirilerin üstünde böyle yazardı,
Yeraltı savaşımı günlerinde
Bildiriler kapıdan kapıya uçardı.

Su gibiydi onlar - bir çölde,
Soğukta ateşin verdiği sıcaklık,
Bir yutumluk taze ekmek, açlara,
Kuşatmayı yarmada güvenilir arkadaşlık...

Övgü ya da şan için yalvarmıyorum.
Bırak dönekler koşsun lütuf peşinde.
Un için bir zırnık vermem, diyorum.
Sadece doğruyu söylemek var içimde.

Bütün isteğim, yazmak o birkaç satırı
Üstüne eski tüfeklerin ve yoldaşların
O değerli sözcüklerle not düşeceği:
"Oku bunu! Ve başkalarına geçir!"

Türkçesi: Ali Cengizkan

ŞİİR
Aradığın zaman
Hemen yanıtlamazsam
Lütfen azarlama beni.

Genellikle omuzlarımda
Yorgun kuşlar dinlenir-
Rahatsız etmek istemem onları.

Genellikle gözlerimin önünde canlanır
Eski - ölmüş dostlarım,
Ve ben onlarla söyleşirim.

Genellikle dudaklarım uyuşur
Bir türküye duyduğum susuzluktan,
Ve sonra dilsizleşirim,
Söyleyemez olurum adını.

Ne olmuş
Palton buradaysa?
Genellikle uzaklardayım ben
Naroch çam ağaçları arasında gezinirim
Gece gündüz,
Ve hep oradadır
Bütün acılarım,
Neşem
Ve düşüncelerim.

Türkçesi: Yusuf Eradam

ŞİİR
Bir ağaç ölür
Mevsimleri
Artık tanıyamazsa
Ve hiç yankı yapmazsa.

Su ölür unutursa
Ne yöne gideceğini
Ve susuzluğu gideremezse.

Toprak ölür üretemezse
Artık ekinlerini ve
Yeni türküler sunamazsa ışığa.

İnsan ölür yitirirse
Mucizeler yaratma hünerini
Ve yaşama isteğini.

Türkçesi: Yusuf Eradam

BULGARİSTAN

Ulusal Bulgar şiiri 19. yüzyılın ikinci yarısında, 1878'de Bulgaristan'ın bağımsızlığıyla sonuçlanacak olan ulusal kurtuluş savaşı yıllarında oluşmuştur. Ulusal şiirin kurtuluş savaşı koşullarında doğması bu şiirin başlangıcından günümüze kadar uzanan bazı temel özellikleri için de belirleyici olmuştur.

Ulusal Bulgar şiirinin ilk yaratıcıları olan D. Çintulov (1822-1886), P. R. Slaveykov (1827-1895), G.S. Rakovski (1821-1867), M.Kozlev (1824-1902) gibi şairleri birleştiren temel özellikler, ulusal kurtuluşçuluk ve demokrasidir. Ulusal Bulgar şiirinin ilk ve en büyük kurucusu ise Hristo Btoev'dir. Örgütçüsü olduğu ulusal kurtuluş savaşı alanında, 27 yaşında can veren Botev (1848-1876) acı bir içtenlik ve derin bir dram duygusuyla dolu olan şiirleriyle ve eylemci kimliğiyle daha sonraki kuşakların en büyük esin kaynağı ve yol göstericisi olmuştur.

Günümüz Bulgar şiiri, Botev, Vazov, Yavorov, Milev, Smirnenski ve Vaptsarov'un adlarıyla doruklara ulaşan lirik, devrimci, demokrat şairlerin oluşturduğu yaratıcı gelenek üzerinde yükselen bir yapıdır.

Georgi Cagarov, "Komsomol Şairi" Penyu Penev, Vladimir Başev ve gene aynı kuşaktan (Nisan Kuşağı) Lubomir Levcev, vb. şairler yüzyıllık geleneğin büyük, yaratıcı kaynağında her biri kendine özgü katkılarıyla günümüz Bulgar şiirinin çok yönlü, çok sesli, seçkin ve verimli alanlarını oluşturmaktadır.

Hristo Botev (1848-1876)

VASİL LEVSKİ'NİN ASILIŞI
Anam benim, doğduğum, sevdiğim toprak
Neden ağlamaktasın böyle acı, böyle zavallı?
Sen ey iğrenç karga, lanetli kuş
Üstünde gakladığın kimin mezarı?

Ağlıyorsun anam, biliyorum neden:
Tutsaksın, ezilmektesin bir kuru ekmek uğruna;
Senin temiz sesin, elemini söyleyen
Umutsuz bir sestir, ıssız bozkırda.

Ağla! Çünkü orada, yakınında şu Sofya kentinin
Yükselmede bir darağacı kocaman kocaman
Orada Bulgaristan, en yiğit oğlun senin
Sarkmada sarkmada darağacından

Gaklıyor karga, iğrenç, yabani,
Uluyor kurtlar, köpekler koşuşuyor çılgınca
Yaşlılar imdada çağırıyor tanrılarını
Kadın hıçkırıklarına, bir çocuğun feryatlarına.

Kış kem şarkısını uğulduyor
Ovada savruluyor yelin sürüklediği devedikenleri
Soğuk ve ayaz ve ıssızlık ağlıyor
Yığarak yürek acısının derin birikintisini...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

İvan Vazov (1850-1921)

BİR TEK IŞIKTIR
SONSUZ OLAN
Güneş içimizi sevinçle ısıtır
kapanık havalardan sonra.
Ama o daha da alımlıdır
bir küçük aralıktan zindana sızdığında.

Yol gösterir koca bir gemiye
gecenin karanlığında bir küçük yıldızcık.
Dev gibi yangınları bazen
tutuşturur bir kıvılcım, ufacık.

Engizisyon alevinde kavrulanlar
aydınlattılar dünya gecesini.
Daha bir müthiş parıldar
kara gecede yıldırım, daha bir görkemli.

Hiçbir zaman sönmeyecek olan şeyi
zalimler! gücünüz yetmez söndürmeye.
Boğmaya çalıştığınız o ışık
büyür ve yutar sizi bir volkan aleviyle.

Çünkü bir tek ışıktır sonsuz olan
dünyanın uçsuz bucaksız boşluğunda..
Evrene o doğurdu dünyamızı
ve onunla sonsuzluk kazandı dünya.

O daha da parlak ışır karanlıkta
söndüremez onu gömdüğünüz mezar.
Prometheus'ta öldürülen ışık
Voltaire'de yeni bir güçle parıldar.

Ve eğer güneş yiterse ansızın
yiter ve ışımazsa bir daha
bize ışık için cehennemden
gidip alev getiren biri çıkar mutlaka.

Türkçesi: Ataol Behramağlu

GELECEĞE

Bir gün gelecek, öleceğim ben de
Vahşi otlar bürüyecek çevresini mezarımın;
Kimi acıyacak, sövecek kimi
Ama şiirlerim okunacak hep yüksek sesle.

Sahte ürünleri süpürecek yıllar;
Örtülecek unutuluş karanlığının kefeniyle
Bugün en yüce makamları tutanlar;
Ama şiirlerim okunacak hep yüksek sesle.

Onlar doğruya, gerçeğe, ödeve çağrıdırlar
Yazıldılar soylu, sevecen bir duygunun esiniyle;
Yurdumuz onlarda tüm güzellikleriyle ışıldar
Bu yüzden okunacaklardır hep yüksek sesle.

Balkan'ın titreten hikâyesini dinlersin onlardan
Gizemli türkülerini ovanın, bulutun, tepenin;
Halkımızın kahramanlık destanını işitirsin
Bu yüzden hep yüksek sesle okunacaklar.

En değerli mücevheri verdim onlara ben:
Çiçeğini, her bir goncasını hünerimin;
Tedirgin ruhumu onlar onardı,
Onlar yaşayan, çarpan kalbimdir benim.

Düşmanın azgın haykırışı ulaşamaz bana
Onun kıskanç öfkesinin de üstündeyim.
Akıp giden zamanı karşılarım vakarla
Bu yüzden hep yüksek sesle okunacaktır şiirlerim.

Bir ulusun yaşayan ruhuyla solunur onlar
Ölmez o ruh, yürekler özgür ve gururluyken,
yetenekliyken elem duymaya ve sevinçle haykırmaya,
Şiirlerim hep yüksek sesle okunacaktır bu yüzden...

Türkçesi Ataol Behramoğlu

Peyo K. Yavorov (1878-1914)

BİR DENİZ KIYISINDA
Uzun süre baktım: bir tekdüzelikte
her dalga koşuyordu ardı sıra bir başka dalganın
ıssız ve sonsuz denizde.

Bir kuş gibi tıpkı, hafif kanatlı
belirdi pupa yelken bir tekne
ve ok gibi uzaklaştı.

"Dur!" fakat köpüklü dümen suyundan
hiçbir iz kalmadı geçince bir an.

Silikleşir silikleşmez o tekne
gözlerimden yakıcı yaşlar fışkırdı
yavaşça kayarak yüzüme.

Dünya bir denizdir.. ve benden
nedir kalacak olan ardımda
burada, yaşamış olduğum şeylerden...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

GÖLGELER
Derin gecede görüyorum görüntülerini
iki gölgenin, ayakta, beyaz bir perde üzerinde.
Gecede iki gölge.. Yalnız ve yüzyüze.
Bir lamba yanıyor arkasında bu ekranın.
Yalnız ve delice arzulayan birbirlerini
birbirlerine can atan
orada, bir erkek gölgesi ve bir kadın.

Uzatmışlar başlarını acıyla birbirlerine
bir şey var fakat engelleyen anlaşmalarını.
Fısıldaşıyorlar belki, nedir korktukları?
Boşuna uzanmış birbirlerine kolları:
Canlı arzularına karşın dokunamıyorlar birbirlerine
Karşı karşıya, yüz yüze, duruyorlar öylece.

Fısıldaşıyorlar belki ve belki eğilmişler
haykırarak bile anlaşamayacaklar ama...
gecede iki gölge, ayakta, önünde bir ışığın...
Anlaşamayacaklar, dokunamayacaklar birbirlerine
yalnız ve delice arzulayarak birbirlerini
orada, bir erkek gölgesi ve bir kadın.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Dom Gabe (1888-1983)

ÇELİŞKİ
Benim hüznüm tek düze bir yağmurdur,
Tan vaktine kadar çınlar camlarda.
Ayın parıltısıdır bazen
Saçlarımı sarar
Uykularıma girer
Kaynağıdır
Dingin gözyaşlarının...

Ama, gün doğar doğmaz,
Açınca ben pencereleri -
Kanat açar doğan güne karşı.
Ah! Gençlik, iş ve güneş dolu günler.
Bir kuş geçer başımın üzerinden

Kanatlarını duyarım,
Neşeli gençler yolda çevirir beni,
Hızlı hızlı yürürüm onlarla,
Ve bir çocuk bakışıyla karşılaşsam
Yıkanırım onun aydın kaynağında.

Ama hüznüm de geri döner
Gece iner inmez
Hep aynı,
Hep benim bir parçam,
Ve anlarım ki mümkün değildir
Güneşsiz ve hüzünsüz
Benim var olmam.

Türkçesi: Özdemir İnce

Elizaveta Bagriana (d. 1893)

TORUN KIZI

Portreleri yok bende atalarımın
Ne de soy kütüğüme ilişkin kitaplar
Bilmiyorum türkülerini onların
Yabancıdır bana gittikleri yollar.

Fakat ateşli şakaklarımda benim de
O kara, isyancı kandır atan.
Ve adına aşk denilen o uçurumun
Odur beni ucuna iten.

Büyük ninem, sıcak kanlı, civan
İpek bir yaşmak gözlerinin altında
Kaçmadı mı bir geceyarısı
Tutkudan eriyen bir yabancıyla?

Kuzgundan kara o küheylanı
Anımsar Tuna boyu bahçeleri
İkisini de yatağandan
Rüzgâr kurtarmıştı, silip izleri...

Belki de bundandır çarpması yüreğimin
Kırlar üzerinde bağırınca kuğu.
Uzak, mavi kıyı çizgisini sevişim
Ve kırbaç altında at koşusunu...

Nasıl bir insanım, ben de bilmiyorum!
Bildiğim sadece, ölsem de yitsem de
Senin kızınım ben ey sevgili toprak
Ey eski Bulgar toprağı, yurdum.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

KARLAR ARASINDA

Yavaş yavaş çıkıyorum dağ yolunu. Uyuyor
Ak mantosu altında ormanın sayısız varlıkları.
Ne ak ve temiz bir gün! birdenbire karda
Güneşin ışıkları tutuşturuyor elmasları.

Sen uzaktasın, bir başka ülkede - garip kimsesiz.
Zaman ağır çığını yığdı arasına ikimizin.
Yarın, barış içinde, yeni bir gün başlayacak
Ve dünya yeni bir mutluluğa doğru yol alacak.

Ama biz, müthiş bir depremle ayrı düşmüşüz,
Ve atılmışız ayrı dünyalara, birleşmeyen yollardayız,
Sisli ve felaket günler boyunca dolaştıktan sonra
Bu müthiş yıkıntılarda acıyı tattıktan sonra.

Bir köprü bulacak mıyız geçmeye, ellerimiz açık,
Büyük uçurumun üzerinde buluşacak mıyız,
Yüzlerimizde acının birbirinden derin yaralarıyla
Her şeyin sona erdiği bir kıyamet gününde?

Hep inip çıkacak mıyım dağ yollarını böyle yalnız
Sisler vadisinden geçen eski bir bilge gibi?
Gün serin ve parlak olacak ve kar parıl parıl
Ve sen, çok uzaklarda, yabancı, unutacaksın belki beni.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

Hristo Smirnenski (1898-1923)

KALABALIKLAR
Bastırılmış, kudretli bir fırtına gizlidir kalabalıklarda
Orada güneş de vardır.
Kuşattığında bitimsiz kalabalıklar
Kenti, kurşuni bir toz kaldırarak
Kaynaşan, kabaran o dalgalanmada
Bugünün kaygılarının fırtına bulutları çalkanır
Ve gelecekteki mutluluğun
Işıldayan belirtileri...

Onlar büyük kavga için doğarlar
Kahramanları adsızdır
Yıldızların sımsıkı kaynaştığı
Samanyolundaki gibi tıpkı:
Bir başına gözleyemezsek de hiçbir yıldızı
Samanyolu nasıl da göz kamaştıran bir ışıltıyla parıldar

Güçlü bir yürek çarpar bağrında kalabalıkların
Yeni dünyanın yüreği
Ve duyduğunda kalabalıklar
Silah başına çağrışınca
Kükreyen alanları gümbürtüyle doldururlar
Paramparça ederler tüm barikattan
Ve yürek, kanatlanır yükseklere
Yeni dünyanın yüreği

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Atanas Dalçev (1904-1978)

İSTASYONDA KARŞILAŞMA
Bir taşra makasında trenden inmiş
Bekliyordum gelmesini bir başka trenin.
Çevremi kuşatmıştı ıssızlığı
Ve yoğun karanlığı gecenin.

Ne bir ses ne bir nefes! Usul bir rüzgâr sadece
Taşıyıp getiriyordu içinden karanlığın
Kurbağaların çığırışlarını
Ve belli belirsiz gıcırtısını bir tulumbanın.

Çok şeyler düşündüm o karanlıkta;
Bu, sonsuzlukla ilk tanışmamdı.
Kuşatıp çevremi o ıssız alanda
Karşıma ilk kez çıkmadaydı.

Dumanlı karanlığının uçurumlarıyla
Doldurup küçük istasyonu
Salkım salkım takım yıldızlarının
Kudretli güzelliğini savuruyordu.

Ve yırtınmadaydı tüm bu parıltı
Kendini dışa vurmaya.
Ve ben ölü uzayın şiddetli ayazını
O an ilk kez duydum tüm varlığımla.

Ve fısıldadım, kesilerek soluğum:
"Ey sonsuzluk, nasıl da yabancısın bana!
Boşluğundan senin acı duyuyorum
Hiçbir zaman alışamayacağım ona.

Yüzyılların soğukluğu var sende
Benimse özlediğim şey sıcaklıktır.
Benim olan her şey burada işte
Bu günahkâr, bu küçük dünyadadır.

Burada üzülürler görmeyince beni
Ve şu saatte de benim yüzümden
Bir lamba altında uyumayanlar var
Işık sızmasa da pencerelerden.

Bağışla beni, takım yıldızlar diyarı;
Görkemine diyeceğim yok onların.
Fakat evimin penceresindeki ışıkçığı
Değişmem ışıltısına tüm yıldızların."

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

SUSUŞ
Yıllar yılı sustum ben
Kafa düşünceden çatlayacak
Bugün sıyrılıyorum ancak
O mezar sessizliğinden.

Aklım hâlâ büyülü
Adsız sınırsız bir boşluk
Ne günler ne geceler aştık
Ölümle aynı türü.

Bir sıkıntı kötürüm eden
Artık özgür olsa da evet
Gelir düşünceye nasıl nereden
Kafesten uçacak o kuvvet.

Sanki hastalıktan kalkan biri
Dizlerim yürümeye yabancı
Güçsüz bir öfke, tuhaf bir acı
Tekrar dile getiren beni.

Tıpkı eski kısa yazılar vardır
Hızlı bir göçün başlangıcında
Hükümlü duvara yazar da
Ardından darağacına yollanır.

Türkçesi: Necati Cumalı

Mladen İsayev (d. 1907)

BİR DÜŞ
Ölmüş yatarım. Geceden karanlıktır
katilim benim.
Asılmış üstüme bomboş bir gök.
Bir yerlerde, sanki cehennemde, bir kurt ulur.

Bir taşlı yamaçta, dikenler, otlar arasında
vurulmuş yatarım yapayalnız.
Rüzgâr başlar inlemeye geceyarısı,
az sonra döner azgın fırtınaya.

Kuduran rüzgârla daha bir kararır gece.
Bir ana öpücüğü ve konuşur ardından biri:
"Öldün anayurdun için yiğidim, şahinim,
kalacaksın benimle son gününe dek diri!"

Bu ne, cansız başımın çevresinde dolaşan,
anam mı yoksa dikenler mi otlar mı?
Rüzgârın süpürdüğü bu yamaçta kimseler yok.
Bir ben, vurulmuş yatan. Ölmüş yatan.

Soluk almam. Yanmam.
Kaba otlar arasında yatarım yapayalnız.
Karanlıkta kudurur fırtına. Ve yolumu
boşuna bekler anam.

Türkçesi: A. Kadir-Gülen Fındıklı

Nikola Vaptsarov (1909-1942)

DOĞDUĞUM ÜLKE
Doğduğum ülkede gün boyunca
Mavi gök gülümsedi durdu
Ve bütün gece, şafaktan önce
Yıldızlar görkemle parıldıyordu

Fakat akşam alacasında eve dönerken
İri adımlarla, işgünü bitiminde
Gördüm gizlenen düşmanımı
Gölgede, elinde bir tüfekle

Bana sevmeyi öğrettin anacığım
Seni sevdiğimce, tüm insanları...
Herkesi sevmeye hazırım
Ama ekmeğim ve özgürlüğüm de olmalı...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

ÖLÜMDEN ÖNCE[20]
Acımasız, dizginsiz bir kavga bu
Başsız, sonsuz, destansı.
Bir başkası dolduracak senden boşalan safı
Burada tek adam hesabı olur mu?..

Kurşuna diziliş; çürüyüş sonra...
Her şey yalın, mantıksal, yaşamak gibi.
Fakat birlikte olacağız büyük fırtınada
Halkım, çünkü sevdik seni...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

20 Vaptsarov bu şiiri, "Veda Şiiri" ile birlikte, idama mahkum edilerek kurşuna dizildiği gün, idam mangası önünc çıkarılmadan hücresinde yazmış ve arkadaşlarına ulaştırabilmiştir.

VEDA ŞİİRİ

Karıma
Geleceğim bazen uykudayken sen
Beklenmedik, uzak bir konuk gibi
Sokakta bir başıma koyma beni
Kapıyı sürgüleme üstümden.

Usulca girecek, bir yere ilişeceğim
Bir zaman, karanlıkta, bakacağım yüzüne.
Ve yorgunluk gözkapaklarımı indirince
Seni kucaklayacak ve çıkıp gideceğim

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

AŞK TÜRKÜSÜ

Bir barut fıçısı gibi çöker üstümüze
betondan bir yapı, kocaman.
Yüreklerimizde savaşın homurtusu,
içimizde isyan, ateş ve kan.

Görürüm bu isyanı şimdi de
fabrikaların bacalarında,
gün batısındaki kızıllıkta,
dingin, mavi gökyüzünde.

Daralırken buralarda korkunç çember,
yanaş bana, gel söyleyiver,
suç mudur bu benim yaptığım:
Ayırdığım yüreğimde aşka bir yer?

Suç mudur yoksa, gel söyleyiver,
gürültülerle çalkalanırken fabrikalar,
mitralyözle taranıp biçilirken ortalık,
suç mudur "seni seviyorum" demek?

Aşkımızın dünyası çok daraldı,
ne yapalım, sevgilim, bu bir gerçek!
Bu türkücüğü bunun için yollarım sana,
gözlerimde pırıl pırıl bir gelecek!

Türkçesi: A. Kadir-Asım Tanış-G. Santoro

Aleksandr Gerov (d. 1919)

DÜŞ

Ürpermeler vakti, güzel düşler
Ve kaynayan kanın vakti.
Tomurcuklar açtı, aşk çiçeklendi
Kokusu, taçyaprakları ölü.

Artık uzanmıyor bana dudakların.
Gövden artık bir zevk kaynağı değil.
Ağzım açsan tepem atıyor. Boşluk, yanıbaşın.
Yanında canım sıkılıyor, yalnızım yalnız.
Ama akşam, bastıran karanlığa bakıyorum,
Gökkubbede tırmanan yıldızlara;
Önümde sekiyor dünya-
Bir sırça kap, bir yığın büyü perisi.

İçinde, bir ışın soluyor.
Tapılan dudaklar ağzıdır bir ölünün.
Ve dönüyor, dönüyor durmadan
Sonsuza dek - kırık kalplerin tozu.

O zaman, bu incecik ip, küçücük
Kalplerimizi birleştiren bizim.
Bir güç oluyor, gücü kavruk adamın,
Bir halat kadar güçlü-demirden bir halat.

Sana böyle kızgın böyle yabancı
Uyanmasız bir uyku düşlüyorum
Toprağın beni kucaklayacağı günü,
Göğsünde tatmak için uykuyu.

Türkçesi: Özdemir İnce

Veselin Hançev (1919-1966)

PARİS YAĞMURU ÜSTÜNE BİR LATERNA ŞARKISI
Bir hikâyedir bu eski mi eski
Paris kadar eskidir derler.
Şirin bir kız portresi, elinde çiçekler
Bir kaldırım ressamının çizdiği.

"Hoşça kal!" dedi ayrılırken kız
"Uzaklara gidiyorum
Burada ne aşk var, ne ekmek, ne tuval
Kara boyalar sadece.
Ve caddeleri Paris'in
Seine Nehri'ne çıkan hepsi de."
"Ne olur kal!" dedi ressam
"Üç rengim var senden aldığım
Altın sarısı, mavi ve kırmızı
Ve Paris'ten de bir gök
Sıcak, ışıltılı
Ve işte bir kaldırım
Cömert, büyük, parlak,
Madeni paraların gelip konacağı..."

Bir hikâyedir bu eski mi eski
Paris kadar eskidir derler.
Şirin bir kız portresi, elinde çiçekler
Bir kaldırım ressamının çizdiği.
"Ne olur, bay kaldırım!" dedi sonra
Diz çöküp yumuşak bir sesle;
"İzin ver şu geniş tuvaline
Bir küçük kız resmi çizmeme
Mavi, altın sarısı ve kırmızı
Üç tebeşirimle...
Dinlenirken o üstünde senin
Isınacak bütün gün Paris'in güneşinde

Ve yaklaşacak yanına
Bakışlar, adımlar, eller
Ve cömert, büyük, parlak
Madeni paralar düşecek üstüne..."

Bir hikâyedir bu, eski mi eski
Paris kadar eskidir derler.
Şirin bir kız portresi, elinde çiçekler
Bir kaldırım ressamının çizdiği.

Ve ressam yıkıp kaşına kasketini
"Hadi gel!" dedi kıza
Ve ilkin gür, kabarık
Altın sarısı saçlarını
Yerleştirdi taşlara...
Sonra gözlerini, koyu mavi
Ve kırmızı dudaklarını
"Hoşça kal" diyen.
Ve elini. (Katran kokulu bir çiçek demetini
Sımsıkı tutan hâlâ.)
Ve sonra "Kal!" dedi "Ne olur..."
Usulca okşayarak onu
"Daha rahat bir yatak alırım sana
Ve çiçekler, çok daha güzellerini;
Ve akşamları, gün batarken
Aşağılarında Seine'in
Kara nehir mavnalarının arkasında;
Cömert büyük, parlak
Pek çok paramız olacak..."

Bir hikâyedir bu eski mi eski
Paris kadar eskidir derler.
Şirin bir kız portresi, elinde çiçekler
Bir kaldırım ressamının çizdiği.

Düştü bulutların, kuşların gölgesi
Düştü gölgeleri gelip geçenlerin
Silindi hızla ressamın çizgileri
Düştü ölü yapraklar, muz kabukları
Ve ansızın yağmur damlaları başladı düşmeye...
Oh! Paris yağmuru
Keyifle tıpırdayan, usulca
Pırıltılı, alaycı
Karanlık, okşayıcı...

Geçip gitmeyen bir tek
Yağmur oldu, serperek
Cömert, iri
Gümüş paracıkları...
"Dur!" dedi ressam, "Ne olur!
Dur! Gidecek yoksa..."
Ve yüreği inledi acıyla
Ve kızın kederle boşandı gözyaşları
Ağladı altın sarısı, mavi
Ve kırmızı gözyaşlarıyla
Ve akıp gitti Seine'e...

Bir hikâyedir bu eski mi eski
Paris kadar eskidir derler.
Şirin bir kız portresi, elinde çiçekler
Bir kaldırım ressamının çizdiği...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Valeri Petrov (d. 1920)

MUTLULUK
Geceydi, Vitoşa'dan geliyordum
Arabanın içindeydim tek başıma.
Çevrede sıra sıra şaşkın yayalar
Gitar sesleri, şarkılar.

Koyu karanlığın içinde
Küçük bir yıldız gibi birden
Farların yansısı parladı
Genç bir adamın omuzunda.

Hepsi bu kadar, bir saniye ancak
Ama neler vermezdim uğruna
Nişan yüzüklü bir kadın elinin
Böyle konması için omuzuma.

Türkçesi: Özdemir İnce

Blaga Dimitrova (d. 1922)

YOLDAKİ YALNIZ KADIN
Bir sakıncadır, bir tehlikedir bu
hâlâ erkeklerin olan bu dünyada
yürümek yalnız başına.
Her dönemeçte bekler seni
pususu saçma rastlantıların.
Sokaklar yaralar seni
meraklı bakışlarla.
Yoldaki yalnız kadın.
Tek savunman senin
savunmasız olman.

Düşünmedin erkeği
dayanılacak bir destek gibi
yaslanılacak bir ağaç gövdesi,
sığınılacak bir duvar gibi
düşünmedin erkeği.
Düşünmedin erkeği
bir köprü, bir tramplen gibi.
Yapayalnız çıktın yola
eşit koşullarda tanımak istedin
ve istemedin hiçbir şey erkeği sevmekten başka

Uzaklara gidebilecek misin,
yoksa düşecek misin çamurlara?
Bilmiyorsun, direngensin ama.
Devirseler de seni yarı yolda
gene de bir yerlere varmış olacaksın
mutlaka.
Yoldaki yalnız kadın
Her şeye rağmen yürüyorsun
Her şeye rağmen durmuyorsun

Hiçbir erkek
yalnız olamaz
bir kadın kadar.
Karanlıklar diker önüne
bir kapalı kapı.
Geceleyin hiçbir kadın
tek başına gidemez yolda.
Ama güneş, bir gardiyan gibi tıpkı,
açar uzayı sana
tan vakti.

Ama karanlıkta da yürüyorsun sen
çevrene korkuyla bakmadan.
Ve her adımın
bir güvenlik belgesidir
seni uzun süre korkutan
erkek için.
Adımlar çınlıyor taşlarda.
Yoldaki yalnız kadın.
en sessiz, en yürekli adımlar
aşağılanmış toprakta,
kendisi de yolda
yapayalnız bir kadın olan toprakta.

Türkçesi: Özdemir İnce

Bojidar Bojilov (d. 1923)

ÜÇ KITA
Yakıcı yeli bekler gibi yaprak,
Tıpkı otun yağmur bekleyişi gibi
Bekliyordum seni, sabırla,
Ama tarlalarda, dikenli çavdarın yanında değil.

Her dakikanın sensiz geçtiği
O tramvay durağında,
Bana ne kırlardan, çavdarlardan,
Benim baharım yanıbaşımda.

Kentlinin budadığı ağaçta,
Tüm çiçeklerde, pazarlarda satılan.
Taa boz renkli parkelere kadar.
Ve sen geliyorsun, baharı taşıyarak!

Türkçesi: Özdemir İnce

Pavel Matev (d. 1924)

KÖYLÜ
Kentlerin, gökyüzü yerine
katları vardır.
Kentlerin, kırlar yerine,
kaldırımları vardır.
Ay parıldamaz kentlerde geceleri
sokak fenerleri vardır.
Her yerde kapalıdır kapılar.
Her yerde bir giz.

Çekingen köylü
ezilmiştir burada.
Ve susar.
Yalnız bırakılmıştır,
yabancısıdır toprak.
Bir karanlıktır,
onun için
elektrikle aydılatılmış
ay ışıksız geceler.

Hüzünlüdür köylü,
o beklenmedik konukların
gürültüsüne alışıktır.

Yitik bakışlardan
tüm çiçek uzak
ama birtakım buketler var.
Bir iki saatte solan
buketler var.
Duyduğu uğultular
ama türküsü değil bu
tutkuyla uğuldayan kırların.

Bıkmıştı ineklerden,
köpeklerin havlamasından.
Horozların öttüğü saatlerde
uyanıyordu.
İğreniyor şimdi
şişelerde satılan sütlerden
ve piliçlerden
vitrinlerde
kadavralar gibi duran.
Şimdi,
oturmuş
böylesine gereksiz
bir köşede
gün batımında
susuyor ve iç çekiyor.
Bu o mu?
Ben miyim yoksa?

Türkçesi: Özdemir İnce

Georgi Cagarov (d. 1925)

SORGUDAN SONRA
Boyu iki adım hücrenin, eni de...
Buzdan soğuk kıvrıldığın saman.
Kolunu uzatırsın; duvar.
Başını kaldırırsın; tavan.

Ve engin kırlar var az ötende
derin nehirler
dağ dizileri
kanat sesleri gökte
yurdun yani
ve alıp uzaklara
götüren yollar.

Arkadaşlar var az ötende
düşler
deniz kıyıları...
Ve sen
savunabildin
tüm bunları
topu topu
iki adımlık bir alanda...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

ANNEME.
Gözlerim kapalıyken yıldızlar parlar
Ve bildik dağlar belirir uzakta
Gök mavidir ve titrer donukça
Yükselir yalçın doruklar.

Küçük evler görünür saman damlı
Çift atlı araba ilerler kır yolunda
Ve iki ırmak, anam gibi tıpkı
Sevgiyle açar kollarını bana.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

VE İNANIYORUM

Ülkem, çok yazdım senin için
Ve hep yazacağım.
İçimde, düşüncemde,
Günümde, gecemdesin.

İşte böyle geçecek hayatım.
Ve inanıyorum, bana dudakların
Bir gün "Oğlum!" diyecek...
Ve kavuşacağım toprağına...

Sayısız ozana, sayısız yiğide
Beşiklik eden;
Ama katlanmayan
Tanrılara
Ve korkaklara.

Türkçesi: Özdemir İnce

GİDECEKSİN
Bırakıp gideceksin sen beni,
dünyam tümüyle kalacak ama
o bir tek gün
ve sımsıcak iki avuçta.

Soluğun kalacak bir de
çiy tanelerinde domurlanan,
çimenlere düşen gümüşsü iz
ayaklarının ardından.

Kalacak suskunlukla iç içe
o çözülmez iki bakış
ve iki gönül kalacak
birbirine dolaşmış.

Koyakta hep öyle köpüre köpüre
çağıldayıp gidecek su,
bırakıp da gitmeyecek ama
seni yakınımda bulma duygusu.

Aldatacak seni bugün
nereye çekerse çeksin.
Bırakıp gideceksin sen beni,
bırakıp gideceksin.

Türkçesi: Kental Özer-Fahri Erdinç

İvan Davidkov (d. 1926)

GERİ ÇEKİLME

Bulut sürüleri, otladınız mı tanyerinin otunu?
Başı tıraşlı bir çocuktur gökyüzü. Çıt yok,
tek bir çalkantı sesi toprağın üzerinde.
İşte benim görkemli tacım: yosunlardan bir taç.
Sözcüklerim sıçrıyor balıklarla birlikte
sabah kumsalının üzerinde.

Kendi kendimden, tanyeriyle soyunmuş durumda,
arıyorum uzaklıkların ele geçirdiği yüzü.
Boş bir kilise gibi sessiz duruyor okyanus
sarkıyor martıların çarmıhına gerilmiş ruhum.

Ve geri çekilme saati aralıyor düşüncelerimi
aralar gibi kapısını bir kulübenin,
terk edilmiş bir tahta benzeyen sobayla birlikte
rüzgârların geceyi geçirmek için girdiği.

Bir örümcek ağı gibi parlıyor kuşku köşelerde
ve duruyor gökyüzünde bir kırık çapa
bir kuyrukluyıldızın kuyruğu Avcı Cebbar'ın
altında.

Türkçesi: Özdemir İnce

Liana Daskalova (d. 1927)

KÜÇÜK ŞEYLER
Severim küçük şeyleri
küçük çocukları
küçük evleri
küçük ülkeleri,
küçük çiçekleri; menekşeler gibi.

Gösterişsiz küçük şeyler,
uçsuz bucaksız alanları vardır ama.
Eskiden küçük bir kente otururdu,
büyük bir mutluluk yuvasında.

İyilik vardır küçük şeylerde.
Gözyaşında, öpücükler, yüce gönüller.

Daha zordur şu dünyada büyük olmak
ve her konuda onurlu kalmak.

Güçtür hem güçlü hem de sevecen olmak
güçtür yetkili olup da doğru kalmak.
Büyük bir umutları vardır küçüklerin:
Ağır ağır çizmek: dize dize
adım adım
çiçek çiçek
nokta nokta bir çizgi çekmek
ve yaratmak daha iyi bir dünyayı.

Ve yüreğiyle inanıyorum ki çocukların
boyutlarda değildir büyüklük
uçsuz bucaksız bir güçtür sevecenlik
çok önemlidir insanın ruh saflığı
küçük sevecenlikler büyük aşkları doğurur
büyük dağlar menekşelerden oluşmuştur
büyük ozanlar dağlarıdır sayısız küçük çiçeklerin.

Türkçesi: Özdemir İnce

Peter Karaangov (d. 1931)

GERİYE SAYMAK
Geriye saymak; sıfıra dönmek.
Böyle bir şey var gerçekten de!
Kavrulup yok olması Hiroşima'nın
Atom rüzgârıyla
budur işte...

Geriye saymak; sıfıra dönmek...
Sayılar birbiri ardına hızla çözülüyor.
Soyluların kurduğu şatolar, katedraller
Saman çöpü gibi gevriyor.

Dağ dorukları da gevriyor
benim kafatasım da...
Beni size bağlayan yeşil çağ
Çöküyor kumdan bir köprü gibi.

Geriye saymak; çözülüyor yıllar
O genç günlerin kırlarına...
Geçtiğimiz yollar boyunca geriye gidiyorlar
Başlangıcına çağımızın.
Geriye, başlangıca, o küçük kasabaya
Köprünün üstündeki tavus kuşu
Çay bahçesi, eski tip gramofon
Ve tekrar edip duran aynı ezgi.
Ve işte çocukluk arkadaşlarım, meslektaşlarım
Geçiyorlar ırmağın üstünden yavaşça
Dudaklarında kuru bir gülüş ve kır düşmüş saçlarıyla
Fakat bir düşte gibi yakışıklı.
Mimarlar,
istasyon şefleri,
ve doktorlar,
dalgın bakışlı şairler.
Üniversite öğrencileriydik

Ve işte ilkokul öğrencileriyiz şimdi.
Kumral, açık alınlarımıza
Düşürüyorum duyduğum acının gölgesini.

Bağrımda
ürkünç bir hızla
Dönüyor geriye doğru rakam sıraları...
Geriye! Sıfıra! Geriye saymak!
Sıfır, hiç demektir.
Sıfır, onulmazca yıkılmış bir ocaktır
Azgın, yakıp kavuran bir kıyamette.

Bir infilaktır her şeyi yok eden!
Ve her şey fırlıyor geriye:
Beyin
duygu
hücre

Su
Ve ayrışıyor yapayalnız atomlarına
Yapayalnız bir yıldızın.

Gezegenimiz harikalarla dolu daha!
Uzayın ıssızlığını düşündüğümüzde.
Onun varlığıdır kaynağı mutluluğun
Odur temel anlamını veren maddeye...

Okul arkadaşlarım, fizikçiler, matematikçiler
Durdurun geriye gidişini sayıların!
Koşun imdadına benzersiz, biricik
Yeşil ve böylesine capcanlı dünyamızın...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Andrey Germanov (d. 1932)

İLKEL DÜŞLER

Dimiler Stefanov'a

Her gece bir karabasan bela olur bana
Kaynaşır uykumda taş devri insanının korkuları
Yavaşça kımıldar sürünürler
Sayısız geçmiş çağlardan...
Kaçıp gitmekten başka ne yapılabilir o zaman?
Suçlamalı mı kızıl kanı canlı diye böylesine?
Acı veren, umarsız üşüşmesi kurtların...
Erimek, yok olmak, karışmak toprağa...
Doğmak kanatlarla ve geride bir gölge bırakmak
Dehşet
    parçalasın diye...

Her gece aynı şey., ve derken:
-Kes gürültüyü, oğlan uyandı yine
Yarın okula gidecek erkenden...
-Özür dilerim...
Kalbim sıkışmış olmalı...
Gidip pencereyi açarım titreyen ellerle
Bir sigara yakarım yaslanıp pervaza
-Tiryaki olmadığım halde.-
Dünya nasıl da harikulade şimdi
Olağanüstü sessiz
Ve dopdolu, yaşamı solumanın ateşli rüzgârıyla
Ve depremsel zonklamasıyla yüreklerimizin!
Ve ancak o zaman görürüm yanan uçlarını
Sessiz sigaraların her pencerede...
Bizim apartmanda. Orada, ilerde. Şurada da...
Bizim caddede... Tüm kentte...
Bizim dünyamızda... Ve dünyalarında onların...
Yanan uçları
        sessiz
            sigaraların...

Kırmızı sinyalleri gibi olgunlaşmış alarmın!
Hayır! Artık şimdi
Mağara insanının korkuları değil söz konusu olan,
Ve onun ilkel düşleri!
Tüylerim ürperir savaşı düşünerek

Ve öteki modern şeyleri...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Dimiter Stefanov (d. 1932)

OTUZ ÜÇ YAŞINDA
Otuz üç yaşında
(Tam orta yerinde yaşam yürüyüşünün
İsa ile aynı yaşta
Ortasında Uzay Çağı'nın)
Ayrılıyorum yarısından
yaşamımın...

Bir zamanlar matematiği
Pekiyi olan ben
Kavradım otuz üç yaşında
Bu pankartlar, atomlar
Roketler, sibernetikler
Kiliseler, plastikler
Ve söylevler çağımızı
Belirleyen en önemli şeyi:
Her şeyin ikiye ayrılması...

Ayrılmış her şey ikiye: Doğu, Kuzeye ve Güneye
Ve insanlar: Doğulu ve Batılı diye.
Ayrılıyor dünya
Düşmanlarla çılgınlarla
Biz zaman ayrılmaz olan fırtınalar
Ayrılıyor atom mantarlarına ve elektrik üretim merkezlerine

Arkadaşlar da ayrılıyor
Dünkülere ve bugünkülere
Perdeler bile ayrılıyor
Oya işlemelilere
Ve demir perdelere...

Yanıbaşımda yatıyorken sen
Bir çift yeşil göz ayırıyor beni
Öteki kadınlardan.
Bak, kızımız
Daha dün emekleyen:
Geliyor bize doğru sevinçle...

Bir artı işareti gibi
yana açılmış kollarıyla...

Fakat o yeni Milad'ın insanıdır
Önümüzdeki otuz üç yılda...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Eftim Eftimov (d. 1933)

NE ZAMAN BÜYÜR NEHİRLER
Bir soru çıkmıyor hiç aklımdan:
Nehirler büyürlerken neden
Sessizce ayrılırlar doğdukları topraktan;
Üzülseler de sılayı bırakırken.

Neden kalmazlar sonsuza dek
Onları duru gözyaşlarıyla besleyen kaynakta
Avutan ezgilerle, yaşam veren
Bu derin gölgelikte, kayınların altında.

Yoksa çok mu dar geldi bu tepeler
Öğrendikleri şarkılar için:
Bu yüzden mi açık ovalara yöneldiler
Ötesine ağaçların, dağ geçitlerinin?

Ve nehirler ne denli büyürlerse
O denli uzak düşerler kaynaklarına.
Neden ama? Bu acımasız bilmece
Üzüyor beni yol ayrımlarında.

Fakat geçmişe, çocukluktaki evime
Döndüğümde dilsiz bir kederle dolar içim;
Çünkü büyürken insan olmaya ben de
Nehirler gibi bırakıp o yerleri gitmiştim...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Vladimir Başev (1935-1967)

HAVA ALANI
Uçarken öleceğim havalarda
Beyaz, uğursuz bulutlar arasında
Yitirmeden duyumları,
Tek bir izi bırakmadan.
Hiç kimse ağlamayacak arkamdan...
Sadece pist bilecek
Nereden havalandığımı
Ve hatırlayacağım onun
Trajik aydınlığım

Ve eğer sen
Aramak istersen izlerimi
Hava alanına geleceksin
Alüminyum kanatlı
Devsel haçlar arasına.
Önünde dur saat tablosunun
Kocaman harflerle
Sayılar saatler
Ve mesafelerle
Konuşan benim...

Dur orada
Önünde dur saat tablosunun...

Türkçesi: Özdemir İnce

Lubomir Levçev (d. 1935)

ŞİMDİKİ ZAMANI YAŞAMAK
Nerede yaşarsam yaşayayım,
nerede ölürsem öleyim;
sabahleyin,
erken,
sabahleyin,
insanlara dönüşünce yıldızlar
kuvvet çizgilerine doğru
ateşin vaftizine doğru
ilk birliklere ulaşmak için
ileri atılan isimsiz insanlara
dönüşünce yıldızlar,
ben de aralarındayım,
ben de yoldayım,
elimde Tanrı gövdesi gibi soğuk
kuru bir ekmek parçası...
yavaş yavaş dağılırken karanlık
ama doğan gün gerinirken hâlâ
işte tam o sırada
duyarım
o biricik benzersiz tadını
şimdiki zamanın.

Mutluyum ben
bilsem de
ne denli tehlikelidir
mutlu olmak.

Coşkuyla haykırır ruhum ama
"Selam gün, yüksel doğan günün tanyeri,
Güvenebilirsin bana hâlâ!"
Nerede yaşarsam yaşayayım
nerede ölürsem öleyim;

akşamleyin
geç bir saatte
akşamleyin,
yıldızlara dönüşünce insanlar

ve çekilince bulutsuz gökyüzüne,
tabii ben de aralarındayımdır...
gün ışığı çekilir
ama kararsızken gece...

İşte tam bu sırada
duyarım
ben benzersiz görkemini
şimdiki zamanın.

Rahatımdır
bile bile
ne denli tehlikelidir
rahat olmak.
Ruhum gülümser rahatça;
"Selam alacakaranlığı batan günün,
şimdi hâlâ güvenebilirsin bana!"

Türkçesi: Özdemir İnce

GARCİA LORCA'YA ŞARKI

"Öldüğüm zaman gitarla gömün beni..."
F. G. Lorca

Nerde o kanlı Granada?
Nerde gömütün?
Kimlere sorayım, kimlere?
Durmadan kişneyerek
    kumları eşen
    sağrıları köpüklü taylara mı?
Yoksa gün görmüş kartallarına mı
Nevada doruklarının?

Uzak,
çok uzak Granada!
Mavi mi gökyüzü orada,
mersinler yeşil mi
bilmiyorum.
Ama sen Granada uğruna can verdin.
Ve orada
segedilyalar söylenen
İspanya toprağında
çürüdü kanlı gömlekleri kardeşlerimin.

Uzak,
çok uzak Granada'da.
Gözyaşı dökmek için değil arayışım gömütünü.
Şarkı söyleyeceğim başucunda,
neşeli ve iyimser bir havayla
dile gelecek gitar.
Ve taşında senin
bir Kastilya kaması bileyeceğim
önümüzdeki savaşlar için.

Türkçesi: Fahri Erdinç-Kemal Özer

APPASSİONATO

Gece göğünü severim
Çünkü çıplaktır.
Gün ışığı engeller çünkü
Evrenin çıplaklığını görmemi

Ey, yıldızlarla dolu çıplaklık!

Gizleme çekiciliğini!
Seni gözlemek istiyorum.
Senin maddenin bilmecesini çözmek tutkusu
Kucağına öyle bir güçle çekiyor ki beni!

Beni sev!
Gecem ol benim!

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

ÇEKOSLOVAKYA

X. yüzyılda siyasal sağlamlaşmayla birlikte Çekoslovakya'da köklü bir kültür hayatı gelişmeye başladı.

XIII. yüzyılın başlarına doğru Orta Avrupa'da sağlam bir güç oluşturan Çek devleti ülkenin kültür bütünlüğünü de sağladı.

XVIII. yüzyılın sonlarına doğru Alman etkisine karşı başlayan savaşımla birlikte yazın ortamında da ulusalcı kıpırdanmalar filizlendi.

Bohemya'da modern edebiyatın doğuşu doğrudan doğruya şair Karel Hynek Macha'ya (1810-1836) bağlıdır. Kısa süren yaşamına karşın bu romantik şair sanatsal ve felsefi bir yenileşme hareketine yol açmıştır. Karel Jaromir Erben de (1811-1870) destan ve baladlarıyla bu dönemde etkili olmuştur.

Yeni Çekoslovakya'nın kurulmasıyla (1914-1919) ve I. Cumhuriyet döneminde Çekoslovak şiiri büyük bir gelişme göstermiş ve Josef Hova (1891-1945), Jiri Wolker (1900-1924), Jaroslav Seifert (1901), Vitezslav Nezval (1900-1953), Vladimir Holan (1905), Frantisek Hrubin (1910-1971) gibi ozanlar bu şiirin kurucuları olmuşlardır.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Çekoslovak şairleri ileri bir hümanizm anlayışı içinde şiir yazmışlardır.

1993'te Çekoslovakya, Çek ve Slovak devletlerine ayrıldı.

Petr Bezruç (1867-1958)

Kanım azaldı
Ama ağzımdan akıyor hâlâ.
Otlar bürüyünce mezarımı,
Ben ölünce,
Kim alacak yerimi,
Kalkanımı kim tutacak?

Dumanlara bürünerek geldim ocaklardan,
Gözlerim gece gibi karaydı,
Alevler fışkırıyordu burnumdan,
Şafakta olsun alacakaranlıkta olsun,
Karşısına dikildim o katillerin,
O para babalarının, o vurguncuların,
Madenlerden çıkıp geldim işte,
Varsın taçlar süslesin soylu başlarınızı,
Tutsak ettim hepinizi öfkemle,
Sıkılı yumruğumda hâlâ kini var
Beskyd dağlarından gelen bir madencinin.

Kanım azaldı
Ama ağzımdan akıyor hâlâ.
Otlar bürüyünce mezarımı,
Ben ölünce,
Kim alacak yerimi,
Kalkanımı kim tutacak?

Türkçesi: Ülkü Tamer

İvan Krasko (1876-1958)

BABA TOPRAĞI
İniyordu barışçı, sessiz gece
Gri ormanlar üstüne
Alçalan güneşin ölgün pırıltısında
Kankırmızı tarlalar
Ürkek, yabansı basıyorum toprağa, işsiz güçsüzün biri
Gurbetten geliyorum
Yüzüyor güneş, denizde kandan bir gemi
Sonsuza kadar

Toprak üstünde nemli ağırlığı ekin yığınlarının
Titrek ve hışırtılı
Yok kimse, el eden, adımı seslenen
Alnı kırış kırış biri
Gözlerinde bir soru, yumuşak, içten
Konuşmasız, azarsız, incitmeyen
Neden kodun gittin tarlaları
Kim görüp gözetiyor şimdi onları

Güpegündüz, öğle sıcağında güneşin, yine nemlisin
Toprak yığınında oluşan önsezi
Birikmiş gözyaşları yüzlerce yıldan
Mutsuz kullardan
Nasıl kuruyabilir-onlar çıktandır
Tutsaktır gözyaşlarına
Kızgın güneş yakıp kavurmak ister hâlâ
Bir ağrıdır hâlâ sürüp gider

Yaşlı elma ağacına bakıyorum
Bir yabancı, daha şimdi gelmiş
Kanlı toprakları atalarımın
Yurda döndüğümü anlıyorum
Acılı bir ses, bir iç çekiş, atalardan yükselen
Kalpte yeşeren
Toprakta çimleniyor ejderha dişlerinin izi
Tutsak eden önsezi

Türkçesi: Kemal Kandaş

KAVAK AĞAÇLARI
Ah kavak ağaçları, ipince, upuzun kavak ağaçları
Kasım ayı yakılmışlığında tarlanın
Büyük ve karanlık, orada dikilmişler
Donmuş, katılaşmış, kötü rüyalara benzer
Kavak ağaçları

Ah kavak ağaçları, yapraksız, çırılçıplak kavak ağaçları
Kocaman çitler, devlere benzer, karanlık ve kaygılı
Yalnız ve avuntusuz artıkları
Gibi yıkılmış, kül olmuş bir samanlığın
Kavak ağaçları

Ah kavak ağaçları, dimdik ve cansız kavak ağaçları
Çayır kenarları karanlık ve dilsiz
Cinlere benzer ruhlar çıkıyor Nirvana'dan
Boş tarlalara dimdik bakan
Kavak ağaçları

Ah kavak ağaçları, kendini beğenmiş kavak ağaçları
Görüntüleriniz gibi yitecek ruhum
Nirvana'ya mı yükseliyorum
Yolunu şaşırmış bir kargayım
Gecede uçuyorum

Türkçesi: Kemal Kandaş

Karel Tornan (1877-1946)

AVİGNON KÖPRÜSÜ ÜSTÜNDE
Avignon Köprüsü üstünde
dans edilir,
Avignon Köprüsü
türkü söyler,
kısa sürer danslar
durmadan şırıldar su.

Avignan Köprüsü korkuluklarına
dirseklerini dayamıştı Papa,
Avignon Köprüsü üstünden
yüzyıllar gelip geçti;
Bugün bir Çek ozanı
orada geçiriyor iznini,
durmadan sırıldıyor su.

Avignon Köprüsü üstünde
allahaısmarladık!
Avignon Köprüsü üstünde
hoşça kal!
Selviler ve zeytin ağaçları,
insanı büyüleyen kırlar,
durmadan şırıldayan su.

Avignon Köprüsü üstündeyim
senin sayende,
Avignon Köprüsü üstünde
güçlü ve kuvvetliyim,
düşünüyorum ki geçti buradan
Bohemya Kıralı Charles IV,
durmadan şırıldıyor su.

Avignon Köprüsü üstünde
dans edilir,
Avignon Köprüsü
türküler söyler.
Prag Köprüsüne benziyor bu.
Uzun, uzun bir türkü.
Ve durmadan şırıldar su.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

Josef Hora (1891-1945)

UYKUSUZ GECE
Nerde dolaşıyor gözlerim
Sevgilim?

Hangi seherdir parmaklarımda
Yansıyan böyle gümüş renkli?

Geceyi sararken pespembe şafak
Kaybolur her şey.

Kapanan gözlerin karanlığında
Gözler.

Duyuyor musun vücudumu
Seninkinin yanında titreyen?

Dilin ağzımda
Aydınlanıyoruz

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

DUYGUSAL EĞİTİM
Kadın elinin hareketleri, alto gülüş,
Güvercin kanatlarının grisi,
Yapraklarda yelin oyunu, çatlaması meyvenin,
Avucumda yakıcı soluğu bir köpeğin.

Böyle yok oluyordu dumanlar ve sesler, susuyordu,
Solgun ışıklar, oynayan gölgeler, uğultusu ağaçların,
Gece iniyordu üzerine kentin.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

Stefan Krcmery (1892-1955)

ŞİİR

Yeniden uzanıyorum eski kemana, kalmış gibi hâlâ tellerde
Sıcaklığı yumuşak parmakların geçmiş günlerden
Ve uzanıyor sesler geçmiş günlere
Titreşerek tellerden
Arılar gibi ıhlamur ağaçlarına üşüşen

Bu uzayda iz bırakmadan geçmiş bir şarkı değildir
Rüzgârları dinmiş, anılara itilmiş bir şarkı değildir
Sevgi dolu bir elin çocuk yanaklarım okşaması da değil
Acı değil, tatlı değil, gülmek, hıçkırmak değil
Günah çağrısı değil, dalgaların sonsuzu aşması değil

Ve yüz gemi, hepsi de yepyeni, dalgalar üstünde
Sonsuza doğru gidiyorlar gündüz ve gece
Orada yelkenliler, görkemli, altınla süslü
Yıkılmış kaleler, göçmüş direkler üstünde
Açlıkla, susuzlukla ve doymuşlukla yüklü

Ve tüm kalıntılar, kurumuş, solmuş
Ve taptaze güller, alev alev yanan
Eli açık doğa, ülkemizi çiçeklerle donatan
Altın sarısı yazın, ekmek kokusu, devşirdiğimiz yemişler
Ve kabarmış dalgalar, Tanrı evi, baca ve köprüler

Rüzgâra karşı tohum ekiyorum dört doğrultuda
Durmadan çimlenen nedir içimin tarlasında
Bir ekiciyim ben, tezcanlı bir duyguda
Ölmezlik saçıyorum, ölmezlik tarlasına
Rüzgârın dört doğrultusuna
Toprağım ben, tohumum avuçlarında

Sen benim alınyazımsın, güneş, yağmur, çiğ, kaynağımsın benim
Ve ben fırtına, ben can, gökyüzünde kutsal evim
Kutuptan kutba yürüyoruz biz, eşikten kapıya yürür gibi
Karanlık göğü aydınlatan bir çift yıldızız
Ve yanımızda iki çocuk, biri erkek, biri kız

Nasıl karşı durabilir bize dünya, ölüm ahtapotları
Bizim tapınağımız evren, bizim kalemiz Tanrı
Aşağılık bir katil sıkmak ister gırtlağımızı
Mezarın yakınında. Ve ensesinden tutmuş Tanrı
Gazaba gelip çalmış, caddenin çamuruna
Bağrışıyorduk denizin ortasından ormana dalmış gibi
Dalga beyaz bir at, sırtlamış bizi, nereye?
Azgın denizin binlerce dünyayı sömürdüğü yere
Yüzüncü kubbe örtüyor üstümüzü, iki yüzüncü gelmede
Dalgalar beyaz bir at, sırtlamış bizi, nereye?

Dalgalar altımızdadır kumsala dek
Ve çöl, tarla, fundalık
Yeniden çöl, tarlalar, değirmenler buğdayı öğüten
Ve tapınaklarda insanlar, dua eden, küfreden
Ve deniz bırakamadığımız elimizden

Türkçesi: Kemal Kandaş

Konstantin Biebl (1898-1951)

YERYÜZÜ ŞARKISI
Göklerin ayı,
Aramızdaki anlaşmayı unutma.
O kadar eğilmen doğru değil bence
Saklanmak ister gibi
Ermiş Ludmilla'nın eteği arkasına.

Gidecek öyle kısa yolun kaldı ki
Vinodrady'ye.
İyi düşün.
Önce kilisenin damından in,
Sonra su borularından.
Her yerde savaş var.

İşte Prag, altı aydır bekleyen bir saatli bomba,
İşte Pankrac, acılarımızın Bastille'i.
Ya Terezin?

Bir şair ölüyor orada,
Kurtulmuş Fransa'nın en güzel oğlu,
Robert Desnos,
Aşkı gibi gözleri var.

Meleksi iki yürek gibi gözleri var,
Meleksi iki yürek gibi gözleri var saydam safranlarda,
Saydam safranlarda gözlerin en saydamı.

Türkçesi: Ülkü Tamer

Jan Smrek (d. 1898-1982)

GENESİS VE EXODUS
Dünyaya geldiğimde
Bezelye çorbası gibiydi ortalık sise boğulmuştu
Ve babam -olayı kutlamak için-
Kırmızı şarapla sarhoş olmuştu

Sakallı yüzünü bastırdı sonra
Kendinden geçmişçe oğlana
Yaptığı gibi mutlu anlarında
Kar örtmüştü tüm dağları
Ve kasırga ulumaları: Haho! Haho!

Kasırga değildi o
Gaklıyordu baykuş, kukumav ve karga
Dua ediyordu papaz üç yaşımda
Babamın mezarı başında

Acı günler başlıyordu
Bağrına basıyordu konu komşu
Annemin mezara konuşunu görmeyin diye
İyiliksever ellerde

Bağırıyordum lokomotife: Çabuk ol! Acele et!
Al götür beni dünyaya
Aklımı başıma toplamalıyım elbet
İsa gibi on iki yaşında

İsa gibi bundan böyle
Yeni bir anne aradım kendime
Başıboş yürüdüm ülkeden ülkeye
Bir yerlerde bekliyor olmalıydı
Sıpsıcak kalbiyle

Bekliyordum saygılı ve tok gözlü
Yeşerdikçe aramızda sevgi tohumu
Bir muştu, mutluluk ve huzur yüklü
Ve tüm nimetleri dünyamızın
Çeşit çeşit, küçüklü büyüklü

Diz çöktüm önünde askerlik şubesinin
Ağladım umutsuz ve içler acısı
Arındım ölüm korkusu
Mermiler, gülleler dolusu

O günden bu yana korkuyu attım
Sevme gücüm de kalmadı artık
Donmuş bakışlarım tarlalar arasında
Ve kilitli kalbim kül dolu kavanozda
Açıkça her bağıt, her yükümlülük
Hiçe sayılmışlıkta anlamsız ve boynu bükük
Ve yanılgılar büyük kapılar önünde
Sayısız kentte

Artık duygularımda değilim ben
Yargılarım yüzünden
Tüm sevgim yıldızlara artık
Ve kardeşliğim hane berduşlara

Çokça uğradığım bir eski katedral vardı
Günnük kokardı
Ve kaderine orada aralanırdı
Büyük kapısı gökyüzünün

Artık bağlanmıyorum bir noktaya
Tüm yeryüzünü kendimin sayıyorum
Coşturuyor uçsuz bucaksız dünya
Hâlâ neden pişirilir tuğlalar
Bana gerekli değil artık bunlar
Terk edilmiş oteller yolda belde

Her yerde her yerde
Beni ağırlamaya hazırlar

Artık tanımıyorum ülkeyi
Sürmeyi, ekip biçmeyi, tomurcuk vermeyi
Geyikler, ayılar, kaplanlar vurdum her yerde
Mississippi'de, Ob'da ve Nil'de

Biricik tarla değil artık beni sınırlayan
Ağaç değil, çit değil, çit kazığı değil
Bir sarı başak, bir baş hayvan değil
Sirenler işaret verir durmadan
Rüzgâr yön, denizler ses verir

Çelikten bir taya kurulmuşum
Gemim, benim kuğu kuşum
Dur, gelme, orda bekle! diyen yok
Bütün engellerden azat olmuşum

Böylece gidiyorum, Ah Tanrım
Nedir bu özlem, neden kararsızım
Senin ölümsüz annen
Açmadığı halde kucağını
Gemici gemisinden
Kucaklıyor yer yuvarlağını

Denizlerin şarkısı çınlıyor-bu sesle
Kül kavanozu açılıyor kalbime
Çözmek için deniz havasındaki gizemi
Başlıyor Allahın Ruhulkudüsü gibi
Asılıp kalmaya denizler üstüne

Haho! Haho! Böyle uluyordu rüzgâr
Kaptan köprüde duruyordu
Ve genç dalgalar onu öpüyordu

Türkçesi: Kemal Kandaş

Vitezlav Nezval (1900-1958)

AŞK
Gün yaş döker... Çiseler çayırın üzerine
Oğlanlar ve kızlar bağlamaya giderler ot demetlerini

Dönmezler geri
Çayır yeşildir gözler mavi
gözleri tıpkı bir tutam menekşe demeti
Oğlanlar ve kızlar sarmaş dolaş
Aşar başlarını menekşenin mavisi

Aşkla ve orakla yaşamak zor gelir bize
Aşkı yaralar keskindir orak
Çanın sesi duyulunca avlularda
Gözlerin bunca güzelliği kalmayacak

Er geç saat gelecek
gecenin içinde solan peygamber çiçekleri için
gelecek mutluluk saati
Küçük bir çocuk kaldırır başını yastığından
anne tutsaktır aynanın içinde

Acıdan ve güzellikten çatlar
acıdan çiçeklenir güzellik
Gökyüzü yıldızlarla dolu püskürtme
Gül rengi bulutlar döner otlamaya çayırda

Gece yaş döker.. çiseler çayırın üzerine
Oğlanlar ve kızlar otların arasında öpüşmeye gitmişlerdi

Sabah çocukları açacak onlara kapıları
Döner mi oğlanlarla kızlar
Dönmezler geri

Türkçesi: Eray Canberk

SIKINTI
Voltava'dır söyleyen bu sözsüz şarkıları
Voltava söylüyor ve ben yazıyorum güftesini
Gece ağlarını dökmüş ve av başlıyor
Daha da ışıltılı bir bayram gecesinden
Art arda ölüyordu yıldızlar derken
Beyaz balıkların sözsüz oyunu içinde kederle ve iç çekmeden

Gel sevimli Madelon gel Hedwige gel Clara
Voltava sarfa söyler Madelon gelmez ama

Döker yamaçlardan akan sularını Voltava
Boğulmuş kadınların üzerine sisini serer gece
ve ben işitilmez notaların sesleri gibi bulup çıkarırım onları
beyaz köpüklerin taçlandırdığı kasvetli duanın seslerini
Böyleydi ölümleri kadınların art arda
beyaz balıkların sözcük oyununda kara kralların kucağında
sözsüz bir aşk türküsü gibi geceleyin şenliklerin gürültüsü gibi

Gel sevimli Thérésé Marie Ninon Clara
Voltava şarkı söyler Madelon gelmez ama
Voltava'nın suyu üzerinde parıldıyor görkemli maskaralık
Ah şarkı söyleyebilsem mızıkalar çalgılar çalınınca
Kapkara kuyu bileziğinin altına serer ağlarını gece
Ölü ay şöyle bir bakar örtündüğü rahibe harmanisi altından
inci ışıltısını andıran havai fişeklerin sözsüz oyunu içinde
sözsüz bir aşk türküsü gibi yüzyılların uğultusu gibi
sizler gibi sevimli Thérésé Marie Manon Clara

Voltava şarkı söyler Madelon gelmez ama

Türkçesi: Eray Canberk

BULUTLAR
Sağ gözün öğle vaktidir gökyüzünün
En yüksek noktasındaki güneşi andıran gözbebeğiyle
Sol gözün öğle saatlerinde bir göldür
Ve bulutlar
Sanrılarındır senin
Aşkı düşündüğünde
Bir gemi geçer su üzerinden
Ya da Afrika
Korktuğun zaman sen
Akrep burcu çıkar bulutların içinden
Senin ellerini düşündüğünü balıklara göre anlarım
Bir evliliği düşlüyorsan eğer bin yapraklı gül açık eder bana
Aşk yorgunluğuyla masalsı kentler kurarsın
Tritonların kavgasıdır kararsızlıkların
Kederli misin bir mum yanar
Acele bir öpücük gönderirsin bana mühürlü bir mektubun içinde

Çıngıraklar gibi ses verir sevincin
Tutkuya kapıldığın zaman
Bir çitin arkasına gizlenir bütün dünya
ne düşünüyorsun işte bir lamba
Yatmaya mı gidiyorsun bir gecelik görürüm
Ninni söyledin mi de birçok yeni doğmuş çocuk var yukarda
Senin uyuduğunu açık eder bana kuştüyü yastıklar
Güneş batar batmaz uyursun
Ve açarsın gözlerini uykunda
Sağ gözünü gökyüzüne dikip
Sol gözünü bir göle
Aydır gözbebeğin
Kararsız düşünün beyaza kesmiş ayı
Genç kızlık dönemini görürsün düşünde
Ve kargalar havalanır mermer bir şatodan

Düşünde görürsün ilk öpücüğünü
Ve bir kuyuya dalar bir akbaba
Evlendiğin geceyi görürsün düşünde
Ve can çekişir bir kuğu
Yaşlılığını görürsün
Ve bir yumak yuvarlanır toprağın üstünde
Bu gece senin için bir uykusuzluk gecesidir
Gökte bir tek bulut bile yok çünkü
Yalnız sabah yıldızı açık edecek bana gün ağırırken
ağladığını

Türkçesi: Eray Canberk

ÂŞIK KADINLAR
Coşkunuzdan bir gökkuşağı yapılırdı
güzel yavuklular
Biri beni bırakır bir başkası gelir aynı güzellikte
o da bırakır gider

Senin bana bıraktığım başkalarına veririm ben
Voltava
pırıldar Ey sen kıskanç kadın geçer ve şarkı mırıldanırsın
ve çekip gidersin sonra

Üç renkli fiyonga karşılaştırılabilir aşkla
saçlar ağız gözler
Ölür ayak sesleri avlunun yankılanımında
mavi bir gökyüzünü andıran avluda

Ah başkalarının benden istediklerini
veremiyorum sana
Nice geceler boyu aradığım kadın
gelip kapıyı çalsana

Odamda kara bir bayrak dalgalanıyor mağrur
Yüzlerce yeni gökkuşağı ve yeni renkler
solsun
Sen gel baştan çıkarıcı kadın

Sen benim maça kızım Ey benim güzel kadınım
Ey Maria
Dinle piyanomun sesini senin içindir çaldığı
arya

Fiyongada yalnız bir tek kara kurdela kaldı
bir bez parçası işte
Sen de gittin ötekiler gibi tıpkı
Gittiler hepsi de

Türkçesi: Eray Cantürk

Jaroslav Seifert (d. 1901)

KÜÇÜK KIZLARIN TÜRKÜSÜ
Daha güzel ne var dünyada
küçük kızlardan başka
doğar doğmaz elma kokarlar
ballı süt karışımıyla.

Küçücüktür hepsi birer gonca
tenleri yaldızlanır
üç yaşlarında
belli belirsiz bir gölge
çizer saflıklarını.

Tertemiz gülerler
ve vücutlarından geçen dalga
durur kalır doruklarda
sonsuza kadar.

O zaman kızarır yüzleri
Ama bebekleri oynar onlarla
çocuk düşlerinde
ve gözlerinden öpmeye zorlarlar.

Artık ezilmiş akağaç yaprakları
kokar tenleri burcu burcu
ve biraz çevirseler başlarını
yürekleri küt küt atar.

Türkçesi: Özdemir İnce

ADSIZ
Belki de bugünkü kadar hiç
duyumsamadık avuçlarımızda
bize özgürlük getiren
kızarmış ellerin sıcaklığını.

Henüz yitmedi kulaklarımızda daha
yıpranmış silahlarının uğultusu.
Sokaktaki insanlarımızın kolları
Gene açık eskisi gibi kucaklamaya.

Yüzünüzde bunca gerçek gözyaşları,
kucak açtığında ölülerine toprağımız,
hâlâ sıcak ve yakıcı gözyaşlarımız.
Evet, söylüyorum bunu bütün dünyaya!

Ve bütün yüreğimle haykırıyorum size:
Yaralamayın n'olur bu sevdayı!
Hayalleri paramparça olan ülkemizde
bir o kaldırabilir bunca acıyı.

Türkçesi: Özdemir İnce

ÇEK KRALLARININ MEZARLARI ÜZERİNE
Yüreğimde utanç susuyorum akiklerin karşısında
Ah Çek mücevherleri
Şurada gömülü yatan silah
Eksiğimizdir bizim.

Henüz tomurcukta uyuyan
yaprak ve çiçeği ıslatan çiğ gibi tıpkı
sıvanırdı kan kılıca
zırh eldivenine, mızrağa sıvanırdı.
Yakarmak mı? Evet ama parıldasın elinde
kınından çıkmış silah,
yalnız kadınların elleri boş kalabilir
ama onlarınki de değil.

Saatler geçiyor ama gecikiyor
yeniden doğuş kulesinde bizim zamanımız.
Tarihin parmağı çizmedi duvara
coşturucu bir arma.

Ama ateş alacak üzerinde kuruyan kan
Umutsuz değil henüz onuru kırılan.
Yalnız kadınların elleri boş olabilir,
ama onlarınki de değil.

Zavallı bir yakarışta el kavuşturmak
yeter mi utançtan kurtulmaya?
Yalnızca çocukların elleri boş olabilir
ama onlarınki de değil.

Türkçesi: Özdemir İnce

Laco Novomesky (1904-1976)

KELİME
Bitir şiirini, bize elveda de,
Sonra çek git, sevdalı şair.

Saat çaldı, zaman demir kesildi,
Biz kaldık içinde zayıf, şaşkın ve kararsız.

Acıma bilmeyen bu çağ selamlıyor bizi
Boğazda düğümlenmiş bir hıçkırığın sıkıntısı.
Her şeyi yitirdi mi?

Dilimin ucunda bir kelime var.
Acıyı düşündüm ve buldum çaresini.

Türkçesi: Eray Canberk

Vladimir Holan (1905-1980)

BİR ASANSÖRDEKİ KARŞILAŞMA

Asansöre girdik. Yalnız ikimiz.
Bakıştık yalnızca, hepsi bu kadar.
İki canlı, bir an, gülümseyerek, rahatça...
Kadın indi beşinci katta, ben daha yukarı çıktım,
anladım bir daha göremezdim onu,
bir karşılaşmaydı, hepsi bu işte,
peşine düşseydim bir ölü sayılırdım ardında,
o da bana doğru gelseydi,
bu ancak olabilirdi öteki dünyada.

Türkçesi: Eray Canberk

ARASINDA
Düşünce ile sözcük arasında
anlayabileceğimizden daha çok şey vardır.
Sözcük bulunmaz kimi düşünceye.

Bir atın gözlerinde yiten düşünce
bir bakarsın, bir köpeğin gülüşünde
çıkmış ortaya.

Türkçesi: Gürkal Aylan

KARŞILAŞMA V.
Bilinmeyen bir kentin kapısında
bir kadın yolumu kesti,
dedim ki ona: bırak geçeyim, ben girip
çıkıyorum yalnızca, girip çıkıyorum,
korkuyorum, herkes gibi karanlıktan.

Şöyle yanıtladı beni:
korkma, ışığı açık bıraktım!
Türkçesi: Gürkal Aylan

ANNE
Hiç dikkat ettin mi yatağını yapışına
yaşlı annenin,
bir tek buruşuk kalmasın diye
nasıl çeker, düzeltir, gerer çarşafını?
Soluk alıp verişi öylesine içten,
ellerinin hareketi, avuçları
o denli sevecen ki
geçmişte Persepolis'teki ateşi hâlâ onlar söndürmekte,
şu an ise Çin kıyılarından ya da
bilinmeyen denizlerden kopup gelebilecek
bir fırtınayı onlar yatıştırmaktadır.

Türkçesi: Gürkal Aylan

Andrei Plavka (d. 1909)

DÖNÜŞ
Bir yolcuyum, zavallı bir yolcu,
Eşiğime silkiyorum tozunu kunduralarımın.
Buruşmuş bir gazetede bir elmas taşıyorum.
Her şey hüzünlü ve gökte bir umut penceresi açmak istiyorum.

Yabanıl yığınlara açılacak bir pencere
Ve gözü hep üstümüze dikilecek,
Avuntunun ozonunu boşaltacak
Gurur kırıklığının ovalarında düzensiz ormanları koruyanlara,
kentlerin zavallı duvarcılarına,
parçalanmış, derileri yüzülmüş madencilere,
kentlerin karanlığında bunalmış oğullarımıza.

Dur yolcu, okşa çamların iğne yapraklarını,
bataklıktan çıkan bir at kuyruğu gibi
yel dağıtıyor yabanıl hindiba çiçeklerini.
Bakışın bulanık ve elin titrek.
Sen gezinirken büyüdü söğütler.

Yosunlu yamaçlarda kokusu köklerin
dönüyorsun bir dağ alabalığı gibi.
Korkma turna balığından, kaynaşan sulardan,
çok renkli sineklerin ölümcül gözlerinden.
Çalılığın sessizliği gizliyor ezincini.

Bakışın bir lamba gibi parlamalı.
Ellerin yaklaşmalı kemikli ellere.
Ateşin közlerinde bulmalısın sevinci.
Dağlar yedi kez selamlamak seni.
O zaman canlı ufuklar açılır önünde.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

Jan Kostra (1910-1975)

ANAYURDUM

Ansızın bir özlem sarıyor içimi, fısıldıyorum:
Anayurdum.

Yitirdik yolumuzu, yitirdik yolumuzu
Acılar ve hüzünler arasında,
Aşkımızı uzak şehirlere ünledik,
Şiirlerimizi solmuş güzelliklere adadık
Eski bir kaynağın yapraklarını hışırdatan
Bir rüzgârın kıyısında.

Hep beni bekliyordun bu arada,
Sadık yurdum, taşlı toprağım benim,
Patates tarlalarım,
Yoksulluğun boynu bükük yulafları,
Kara çalılar,
Yaban güllerinin ince güzelliklerini
İnatla koruyan fundalar.

Hep beni bekliyordun bu arada,
Bir kumaş dokuyarak
Kızlığının alçak gönüllü yüceliğinde,
Sen sevgililerin dillerindeki
Övgüleri bilmeyen anayurdum.

Sen çıplak ayaklı kraliçem,
Bembeyaz kuzuların çobanı,
Güneşte esmerleşen ermiş,
En güzel suların kıyılarında
Eteklerini toplamış çamaşırcı kadın.

Seni görüyorum
Evimin eşiğinde.
Batı ocaklarında bir ateş yanıyor,
Kıvılcımlar saçıyor göğe.
Bronz çanlar çalıyor şimdi,
Uykunun kanadı altına giriyor sonra.

Uykunun kanadı altında
Susuyor küçük kuşlar
Yumuşak yuvalarının boşluklarında.
Yalnız sen ayaktasın,
Gözlerine siper etmişsin ellerini,
Beklemekten ve özlemden boşalmış gözlerine.

Dilendiğim torbamı eşiğe atıyorum,
Asamı kırıyorum artık, yollarımın candaşını,
Çimenli kucağına düşüyorum yüzüstü,
Anayurdum.

Türkçesi: Ülkü Tamer

Oldrich Mikulaşek (1910-1985)

KİM BULDU BU İKİ SÖZCÜĞÜ
Kim buldu bu iki korkunç sözcüğü:
sakin ol!
O haklı! Biz de haklıyız:
Bunun için sakiniz
birisi hakkımızı çiğnediğinde,
sakin ol,
göz kapakların mı titriyor?
sakin ol,
görüşleriniz mi bulanıklaşıyor
sakin ol,
gözlerimize yaşlar mı doluyor?
sakin ol,

kanın mı kaynıyor damarlarında?
sakin ol,
Acılar mı basıyor her yanını?
sakin ol,
kanın mı basıyor her yanını?
sakin ol, dilin ağzında bir kurşun gibi mi?
sakin ol,
tanklar sana doğru mu ilerliyor?
sakin ol,
silâhlar sana mı nişan almış?
sakin ol,
oğlunu eve ölü mü getirdiler?
sakin ol,
kardeşlerin çok mu sıkı tutuyor seni
ölümsü kucaklayışında?
Aldırma, sakin ol,
yaralarından kanın mı fışkırıyor?
sakin ol,
kertenkeleler mi kemiriyor seni,
yılanlar başını mı kaldırmış?
biz kovacağız yılanları,
üzülme, yalnız sakin ol.
Biz her an
sakinlik vahası değil miydik,
bir, iki, üç yüzyıldır?
Sevgili halk, sakin ol,
bir gün biz de
sakinliğin dev gibi bir kayası olacağız,
ezeceğiz bu az bulunur yosunları,
doğrayacağız hançerlerimizle:
Onlar her zaman sakindiler.
Bana gelince, söz veriyorum ki
öldüğüm zaman
bu kayalaşmış yüzümde,

bir kas bile titremeyecek,
ve emin olmak için şu anda
suskun bir iğrenmeyle,
dudaklarım kenetli,
dişlerim gıcırdamakta,
incinmiş ve üzgün olarak
ben de sakin durmaktayım.
Biz, ozanlar sizi destekleyeceğiz,
ama sıranız geldiğinde siz de bizi,
kilise kuleleri zıpkınımız,
sessizlik içimizi kemirmede,
ve sessizlik azarlamada bizi.
korkunçluğumuz gözlerimizde,
sessizlik azarlamada bizi.
Belki yalnız kalacağız,
ama son nefesimizde bile
sizden uzak olmayacağız.

Türkçesi: Sabri Koç

Lumir Civrny (1915-2001)

SENİN VE BİR DENİZ DALGASI İÇİN
KÜÇÜK BİR ROMANS
Öylesine usulca ısındım ki senin yanında
dalganın yaladığı kumsal gibi

Öylesine doldu ki seninle çatırdıyor ufkum
sanki iri memelerini dalga gökyüzüne dikmiş gibi

Ama gene de bir şey toplamıyorum avuçlarımda
sütlü ve alacalı bir parça köpükten başka

İşte bu yüzden susamış kalacağım sonsuza kadar
bu sonsuz, bu ölümsüz dalgaların yanında.

Türkçesi: Özdemir İnce

SESSİZLİK ÜZERİNE ÇİFT ŞİİR

Bir saniye önce
ikiye kesilmiş portakalı andıran ufuk
gecenin koyu özsuyunu akıtmadan önce

Bir saniye sonra
yeni yeni oluşan damla
fışkırmaya hazır olduktan
yara boyunca akmaya hazır olduktan sonra
o anlardan birinde
yaşarmaya hazırlanan
çocuk gözlerine benzeyen
o anlardan birinde
olgunlaşır sessizlik.

Ama o daha gelmeden
kemanlara benzeyen bulutlar
görünmez yayların
son iniltilerinden yoksun
kemanlara benzeyen bulutlar
ateşe doğru kaçarlar ve kılık değiştirirler

bir kadın vücudunun uğultusuna
bir inci duvara
kokuya dönüşürler.

Ve bir saniye sonra
düdük sesi
deler delmez tanyerini
bütün keskinliğiyle
soluğu kesilir sislerin
kasılmaktan

bir saniye sonra
yankı doruk noktasına çıkar
ve olgunlaşır sessizlik.

Sürmez sessizlik
kocaman bir deniz kabuğudur
sessizlik, başka bir şey değil
içinde uğuldar
bütün denizleri dünyanın.
Sürekli coşkuyla yüklü
Sürmez sessizlik...
Sessizlik.

Türkçesi: Özdemir İnce

Antonin Bartuşek (d. 1921)

OZANLARIN DÖNÜŞÜ
Karşılıyoruz ozanlarımızı
yıllardır yıkımlarla
kozalanmış
ipekböcekleri gibi.

Yıllarca karanlık güneşler parladı
yağmur yerine kan yağdı gökten
çamurlu bataklıklara daldık
gırtlağımıza dek

O zaman
ümidin yeşil dutlarında
keskin göz seçebildi
öylesine yavaş bir kıpırdanışı dallarda.

Geniş yapraklı dut korularında
sevi kozaları içinde
sözcükleri işlediler ipek liflerine
suskun konuşmalarının.

Bundan böyle açıkta kalmamalıyız
bir kez daha çıktığımızda
ışığına
gerçeklerin.

Türkçesi: Sabri Koç

GİDİŞ
Siyah kar yağıyor
saçlarına
sabırla beni bekleyen
doğanın-

karanlık tepelere
yamaçlara yağıyor
donmuş otlarla kaplı
tarlalara

göllerin üstüne yağıyor
buzlu camdan
göğü göremeyen
ve balıklarına

başka bir dünyayı anlatan-
dilin yalnızca
adlar vermek için
var olduğu bir dünyayı.

Orda bekliyor beni
o dilsiz doğa
yaslanıp durmuş bak
mezarlık duvarına.

Türkçesi: Gürkal Aylan

Jan Skacel (d. 1922)

YAKARI
Orman kıyısında bir kaynak ver bana
Fazla derin olmasın avuç içi kadar bir şey yeter
Bir de bir kurbağa ver korusun diye kaynağı

Güzün gelip toplarım birer birer ölü yaprakları
Kışın gelip kırarım buzları
Susamış yolculara içecek su sunarım yazın

Hepsi bu ve gücün yeter hiç kuşkusuz
Benim için küçük bir su gözesi yaratmaya
Gökyüzünün gelip bazen kendini seyredeceği.

Türkçesi: Özdemir İnce

HAKSIZLIK
Eski, köklü bir saygı vardır içimde
Garip bir saygı tahıl ambarlarına karşı
Senin sandığından da fazla coşarım
Temmuz gelip de yollara saçılan buğdaylar arpalar
Bizi kırlara çağırdığı zamanlar

Yaprak gibi titrerim yumuşak asfaltta
Yapışmış bir serçe ölüsü görünce
Eğilip denize bakarmış gibi bakarım
Ve seni düşünürüm
Değirmenlere gömülünce yaz.

Benzin kokusuna doymuş havada
Kandırmamak için kendimi
Doğal bir sığınma limanı olan bana
Adını tekrarlarım
Çünkü tekrarlamak zorundayımdır adını
Çünkü seninle birlikte korkabilirim ancak.

Türkçesi: Özdemir İnce

KENTTE GUZ
İşte kent, alan ve evler
ve işte saçları boğum boğum belikli kızlar
rüzgârlar tutkular gülücükler yuva yaparlar her boğumda

Mevsim güzdür

Yukarda bir yerde gizlenir güneş
bulutların içinde
tıpkı bir pençe gibi bir atın yüreğinde.

Türkçesi: Özdemir İnce

Miroslav Holup (d. 1925)

YIKIM
Hurdahaş olmuş parmaklar getiriyorlar bize,
onları iyileştir, doktor.
Millenmiş gözler getiriyorlar,
yüreklerin avlanmış baykuşları,
yüzlerce beyaz beden,
yüzlerce kanlı beden,
yüzlerce kömürleşmiş beden getiriyorlar,
iyileştir onları, doktor,
ambülanslar dolusu getiriyorlar,
kanın çılgınlığını,
etin haykırışım
sessizliğin yanıp kül olmuşunu,
iyileştir onları, doktor.

Ve sararken yaraları
karış karış,
gecelerce,
siniri sinire,
kası kasa birleştirirken,
gözün görmesini sağlarken,
daha uzun hançerler,
daha güçlü bombalar,
getiriyorlar,
daha görkemli utkular kazanıyorlar,
salaklar.

Türkçesi: Sabri Koç

KAPI
Git aç kapıyı.
Belki bir ağaç
Bir koru
Belki bir bahçe
Ya da sihirli bir kent vardır dışarda.

Git aç kapıyı
Bir köpek belki bir şeyler arıyordur,
Belki bir yüz,
Ya da bir göz
Ya da bir resmin
resmini göreceksin.

Git aç kapıyı.
Sis olsa bile dışarda
Dağılır

Git aç kapıyı
İşlek karanlıktan başka,
Oyuk rüzgârdan başka
Hiçbir şey olmasa bile
dışarda.

Git aç kapıyı.

Hiç olmazsa
Esinti olur
Bir parça.

Türkçesi: Feyyaz Kayacan

MASAL
Bir ev kurdu kendine
Temelleri,
Taşları,
Duvarları,
Başını sokacak damı,
Bacası ve dumanı
Ve penceredeki manzarasıyla.

Bir bahçe yaptı kendine.
Tahta perdesi,
Kekikleri,
Solucanları
Ve akşam çiğleriyle.

Gökten bir parça kesti, kendine özgü.

Bahçeyi bu gök parçasına sardı,
Evi bahçeye sardı,
Ve mendile doldurdu tümünü.
Ve bir kutup tilkisi kadar yalnız,

Dünyanın yolunu tuttu
Soğuk
Sonu gelmez
Bir yağmurun altında.

Türkçesi: Feyyaz Kayacan

NAPOLEON
Ne zaman doğdu
Napoleon Bonaparte diye
soruyor öğretmen çocuklara.

Kimileri bin yıl önce diyor.
Yüz yıl, diyor kimileri.
Geçen yıl, diyor biri.
Kimse bilmiyor.

Çocuklar, diye soruyor öğretmen.
Ne yaptı
Napoleon Bonaparte?

Savaş kazandı, diyor kimileri.
Savaş kaybetti, diyenler çıkıyor.
Bilmiyor kimse.

Döverdi kasap köpeği
ve geçen yıl öldü köpek açlıktan.

Ve hemen bütün çocuklar ağladılar.
Zavallı Napoleon.

Türkçesi: Özdemir İnce

Vaclav Havel (d. 1936)

EYTİŞİMSEL BİREŞİM
Yüzyıllardan bu yana
ve yanlış bir şekilde

Kimileri
YUMURTA'nın
tavuktan önce
var olduğunu ileri sürdüler

Kimileri de
TAVUK
yumurtadan önce
vardı dediler

Ama biz
yalnız biz
TAVUK
ve
YUMURTA'nın
tarihsel-eytişimsel
evrimi
açısından
bu sorunu
inceleyen bizler
biliyoruz ki
YUMURTA
tavuktan önce
vardı
ve aynı zamanda
TAVUK
da
vardı
yumurtadan önce

Ve biliyoruz ki
yalnızca
bu iki tarihsel gerçeğin
içsel birliğinde
yatmaktadır
YUMURTA
ile
TAVUK'un
hakikati.

Türkçesi: Özdemir İnce

Josef Hanzlik (d. 1938)

KİMDİR SÜREN KARA BİR ARABAYI
Kimdir bu süren kara bir arabayı
Bu avunmasız yağmurda
kimdir bu acımayan yorgun atlara
çamurda debelenen tekerleklere

Kimdir bu süren bir arabayı
yol kıyısında hanları yanan çam odunları
olmayan bu kırlarda
şafaksız geceye aldırmadan

Kimdir bu süren
kemikleri çıkmış
boğulmuş bir dünyanın bu çıkmaz yollarında

Kimdir bu süren boş bir arabayı
kim ötebilir bir gemi kaptân: gibi
en son ölen mezarcıdan başka.

Türkçesi: Ülker İnce

SESSİZLİK
Sessizlik vuruşu gibi
bir baltanın ya da sözcüğün

Sessizlik bıçak gibi
boğazda

sessizlik çığlık gibi
kayadan ta dibe kadar

Sessizlik sanki tabancadan çıkıp
davula giren

Sessizlik sanki ilk hece gibi
ölümden sonra söylenen

Şimdi de sessizlik
o zamana kadar da sessizlik

Türkçesi: Ülker İnce

VARİATİON X
Git yat
kendine biçim ver kendine göre
şarabını bitir tırnaklarını kemirmeyi bitir
sevmeni bitir düşünde

En sevdiği oyuncakları
zayıf evlerin şişman anahtarlarıydı

Uykumuz uyuyor
Uykuya dalışımız
uykuya dalıyor dağların ötesinde
Düşlerimiz düş görüyor bizim dışımızda

Toprak atmayın onun üzerine
açın kapağı
dinle diyecektir
çarpmayın yüreğime

Seninle bana gelen sözcükler
bir daha geri gelmemecesine yitti
Hangi sözcükler gelirse bana
bir daha geri gelmemecesine yiterler

Yuttuysan eğer
nasıl da duruyorsun midemde
Onu yuttuysan eğer
nasıl da nefret ediyor bizden

Saçma sapan şeyler yazma mektuplarına
aşk kuşkusuz toprağa işler
Öldürüyorum bütün etini kendimde
Kıskancım kendime kahretmeye bayılıyorum

Sessiz ol
seni bağışlıyorum her şeyi
kendimizi sevmeme konusunda
kendime kardeş tanımıyorum

Türkçesi: Ülker İnce

Fero (Frantisek) Lipka (d. 1946)

ODYSSEUS
Her zaman daha az alanımız
boğulmuş imgelem
hiçbir şey yok arkasında ufkun
ve küçülüyor sınırlar
kuyruğu benzeri yaşlıların

bendedir geçmiş
her şey bendedir
nereye gidiyorsun yabancı
diye soran ses bile

derinliğine dalıyorsun
iç uzayların
saflığına
kıyılarına iniyorsun
düşüyor son sözcük
tertemiz görüntünün üzerine

hiçbir şey kalmıyor
et kemik ve kirişlerin kılıfında
içten içe
sıkışmış durumda
yeni bir dil buluyorsun
sessizlik işkence eder açlık gibi

Türkçesi: Özdemir İnci

ÇİN

Ülkemizde, Çin şiirinin uzmanlarından biri olan şair Eray Canberk, "Çin, bir şiir ve şairler ülkesidir diyebiliriz" diyor. Gerçekten de köklü, yaygın ve çok eskilere dayanan (İ. Ö. 1050) bir şiir geleneğinin egemen olduğu Çin'de her Çinli kendini biraz şair sayar. Tarih boyunca Çin kültür yaşamında, siyasal değişimlerle birlikte kültürel değişimler de oluşmuş ve bu değişimler hiç kuşkusuz Çin şiirini de etkilemiştir. Ne var ki bu değişimler ve yenileşme hareketleri Çin şiirinin özünde taşıdığı yoğunluğu, olanaklılığı ve şiirselliği bütünüyle değiştirememiştir.

Müzik, felsefe ve şiir, Çin'de iç içedir.

Konfüçyüs öğretisi, Tao'culuk ve Budha'cılık, Çin şiirini etkileyen başlıca düşünsel ve dinsel akımlar olarak görünürler, ama bunlardan da güçlü kaynak olarak Çin halkının toprağa bağlı insanlarda görülen bilgeliği, sabrı ve olgunluğu yer almaktadır.

Eski Çin şiirinde ölçü, uyak ve ses önemli bir yer tutuyordu. Çin dilinin tonal bir dili olması okunuşuna önem verilmesini gerektiriyordu. Çoğunlukta tek heceli sözcüklerden oluşan Çin dilinde küçük ses farklılıkları büyük anlam farklılıklarına yol açıyordu. "Özgür dize" döneminde ölçü ve uyaktan kurtularak Batı şiirinin olanaklarını kullanmak söz konusu oldu. Bu dönemde Batı şiirinin kalıpları ve özellikle de Sonnet tarzı yaygınlaştı.

Çin Halk Cumhuriyeti'nin kuruluşuyla birlikte sanatta halk kaynaklarından yararlanma gündeme geldi. Eski Çin şiirinin ya da Batı şiirinin kalıplarını bir yana bırakan, yeni yaşamın havasına uygun, halk şarkılarının biçiminden örnekler alan bir yeni şiir gelişmeye başladı. Bu şiiri, eski Çin şiirinden ayıran en önemli özellik dildeki değişmedir. Bu şiirde konuşulan dil egemendir.

Lieu Ta-Pai (1880-1932)

ÇİÇEK SATICISI KIZLAR
Irmağın güneyinde, ilkbahar erken gelir.
Irmağın güneyinde, çiçekler güzeldir.
Satıcı kızların sesi yarıda keser ilkbahar uykusunu.

Kaysı ağacının çiçekleri kızardı,
Aklaştı armut ağacının çiçekleri.
Satıcı kızların sesi doldurdu sokakları.

Kimileri canlı renkli çiçekler ister,
Kimileri solgun renkli çiçekler.
Kaç ilkbahar bir gümüş paraya satılıveriyor?

Alıcılar mutlu gülümsüyor,
Satıcı kızlar üzgün, kederli
Ve gençlik dönemi ilkbaharla birlikte çekip gidiyor.

Türkçesi: Eray Canberk

Hu Şö (1891-1962)

GÜLÜMSEYİŞ
İşte on yıl geçmiş aradan,
Tanımadığım bir kadın gülümsemişti bana.
Anlayamamıştım bunu o zaman,
Hoş bir şeydi, hepsi bu işte.

Kimdi o kadın, bilmem,
Bende kalan yalnız gülümseyişidir
Ve unutturmak şöyle dursun
Zaman beni bağlıyor o gülümseyişe.

Sayısız sevda şiiri yazdım bu yüzden,
Düşlediğim gönül serüvenleri sayısızdı.
Kimileri okudu o şiirleri acıyla,
Tat alarak hazla okudu bazıları.

Acı ya da haz
Doğuyor bu bir tek gülüşten.
Bana gülümseyen kadını bir daha görmedim.
Ama gönlü hoş olsun derim ben

Türkçesi: Eray Canberk

Kuo Mo Jo (1892-1978)

JÜRİ MATSUBA'DA GECE GEZİNTİSİ
Deniz uyuyor durgun durgun.
Uzakta, yalnız bir hafif bir aydınlık, geniş ve beyaz
Dalgalardan hiç ses gelmiyor bana.
Ah! Gökyüzü ne yüksek, ne bağımsız, ne görkemli, ne dingin.
Bu güzel gece görünümünü seyretmek için
Yıldızlar gözlerini iri iri açıyorlar.
Sayısız yaşlı çam ağaçları Jüri Matsubara'nın
Sessizce bir övgü işaretiyle kaldırıyorlar ellerini göğe.
Elleri tek tek titriyor maviliğin içinde.
Sinirlerim tek tek titreşiyor bedenimde.

Türkçesi: Eray Canberk

Mao Zedung (1893-1976)

SARI TURNA KUŞUNUN EVİ
Geniş Dokuz Akarsu geçip gelir Çin'i baştan aşağı,
Derince bir yol bağlar güneyi kuzeye.
Uyanıktır Yılan dağıyla Kaplumbağa dağı.
Sisin ve çiğin yağdığı geniş Yangçe üzerinde.

Sarı Turna kuşu gitmiş, kim bilir ne yana,
Bu ev kalmış geriye, yolcuya sığınak sanki.
Bu büyük azgın ırmağı suluyorum şarabımla,
Dalgaları içimde kabarıyor bir deniz gibi.

Türkçesi: Eray Canberk

ÜÇ KÜÇÜK ŞİİR
Dağlar
Hep eyerin üstünde kamçılıyorum atımı.
Dönüp bakıyorum: Hayret!
Gökyüzünün üç ayak üç parmak yanındayım.

Dağlar
Ey kudurmuş ırmaklar, ey çalkantılı denizler!
Atılmış ileri doludizgin
Binlerce at yaratır bu tutkuyu.

Dağlar
Gökyüzünü delerler tepelerinin sivriliğini törpülemeden.
Gökyüzü bel verir,
Dağlar onun desteği.

Türkçesi: Eray Canberk

Wen Yi-Tuo (1898-1946)

ÖLÜSÜ
İşte şurda umutsuz, ölü bir su hendeği
Üstünde hiçbir meltem dalgacık uyandırmaz,
At eski bakırları, paslanmış demirleri,
Boşalt artmış yemeği; başka işe yaramaz.

Kimbilir belki bakır yeşerir zümrüt gibi
Döner paslı demirler şeftali çiçeğine,
Çimenler bir kat daha tül dokusun ipekli,
Sis ve duman kabarsın bakteriler içinde.

Mayalansın ölü su dönsün yeşil şaraba
İnciler çıkararak yüzen ak köpüklerden
Büyüsün o inciler hep bağıra-çağıra
Çatlamak için yalnız sivrisinek gibi
Şarabı yağma için bu mevsimlik ne varsa.

Bu ölü ve umutsuz su hendeği böylece
Ufak bir pırıltıyla kurum satsa da olur,
Dayanamazsa eğer ölüce sessizliğe
Şu karakurbağalar, olur a olur olur,
Şıp diye su kalkışır türküler söylemeye.

İşte surda umutsuz ölü bir su hendeği
Bir bölge ki güzellik barınamaz içinde
Şeytana bırakalım biz onu daha iyi
O zaman belki sudan çıkar bir güzellik de.

Türkçesi: L. Sami Akalın

(1957) DİNGİN GECE

Bu beyaz ve solgun dört duvar,
Bu masa ve sandalye, arkadaş gibi içten olan,
Eski kitapların kokusu, ikide bir çarpan burnuma,
Bir rahibe denli temiz sevgili çay fincanım
Annesinin göğsünü iştahla emen bebek,
Bir horultu: deliksiz uykuda olmalı bizim oğlan...
Bu gizemli dingin gece, insana erinç dağıtan.
Ağzımdaki minnet türküleri oysa
İlençlere dönüşüyor çok geçmeden.
Dingin gece, beni kandıramazsın.
Kim takar; bu dört duvarlık kısıtlı erinci?
Alabildiğine geniştir benim dünyam.
Daha savaşın gürültüsünü önleyemezken
Kalbimin atışın nasıl durdurabilirsin sen?
Yalnız bir adamın acısını, sevincini söylemektense
Çamurla, kumla dolsun ağzım daha iyi;
Delik deşik etsin köstebekler kafamın içini,
Böcekler yiyip emsin kanımı ve etimi,
Bir bardak şarap ya da bir şiir kitabı,
Yahut saat tiktaklarıyla örülen tekdüze bir gece için yaşamaktansa
İniltilerini duymadan çevredekilerin,

Dul ve yetimlerin çırpınmasını görmeden,
Savaş alanlarında yatan insanları,
Yaşam değirmeninde öğütülen tragedyaları görmeden,
Mutluluk, beni kandıramazsın.
Duvarlarla çevrili alan değil benim dünyam.
Dinle bak, bir patlama sesi daha, ölümün yeni bir kükreyişi.
Dingin gece, kalbimin çarpışını sen durduramazsın.

Türkçesi: Gürkal Aylan

YANIT

Neme gerek benim parlak utkular,
Taç maç istemem başıma.
Benim harcım değil trampetler, bayraklar,
Halılar döşenmesin geçtiğim yollara.

Yaldızlar gözlerimi kamaştıramaz,
Kalkmaz havaya burnum, gururdan.
Koyulmuşum bir kez yaşam savaşma,
Bilirim günün ağardığını, başımı kaldırmadan.

İpekli giysileri başkaları giysin,
Bana eşekler gibi çalışmanın hazzı yeter.
Çelikten bir istem vermiş bana Tanrım
Yatarım yalın tonlardan güzel ezgiler.

Bayraktı, trampetti, hepsi sizin olsun.
Halılar döşenmesin geçtiğim yollara.
Neme gerek benim parlak utkular,
Taç maç istemiyorum başıma.

Türkçesi: Gürkal Aylan

Pai-Hua (d. 1900)

KÜÇÜK ŞİİR
Yaşamın ağacının
Çiçeklenmiş bir dalı soluyor
Ve düşüyor göğsümün üzerine.
Yavaşça bastırıyorum onu yüreğime
Yüreğimin müziği
Bir şiir yaratıyor ondan.

İNANÇ
Doğan güneşin kızıllığında,
İnanç bir çiçek gibi açılıyor yüreğimin içinde:
Güneşe inanıyorum
Babama inanır gibi!
Aya inanıyorum
Anama inanır gibi!
Yıldızlara inanıyorum
Kardeşlerime inanır gibi!
Binlerce çiçeğe inanıyorum
Bacılarıma inanır gibi.
Başıboş bulutlara inanıyorum
Arkadaşlarıma inanır gibi!
Müziğe inanıyorum
Sevdiğime inanır gibi!
Hepsinin tanrısal olduğuna
İnanıyorum!
Kendimin de bir tanrı olduğuna
İnanıyorum

Türkçesi: Eray Canberk

PingSin (d. 1902)

GÜLLERİN GÖLGESİNDE
Giysimin üzerinde,
Kitabımın üzerinde,
Pırıldıyor
Yaprakların kırpıştırdığı sabah güneşi.

Bir gül koparıyorum,
Bekliyorum, durmadan bekliyorum.
Gülün kıpkırmızı taç yaprakları
Pek yakışacaktı onun kar beyazı giysisine

Buz gibi taş merdivenlere,
Oturup bekliyorum uzun uzun.
Ama ortada yok o
Ve üzerimde duyduğum yalnız
Gülün ağırbaşlı kokusudur.

Türkçesi: Eray Canberk

SAYISIZ YILDIZLAR

Tren rayının çevresinde taşlar ve çiçekler!
Sonsuz bir yaşamın kısacık kesiti,
Siz ve ben,
Karşılaşıyoruz bir rastlantı sonucu,
Ama birden sonsuz yaşam ayırıyor bizi sonsuzca.
Oradan yine geçerken
Nasıl tanırım sizi?
Binlerce benzeriniz arasında?

Türkçesi: Eray Canberk

Feng Chih (d. 1905)

TU FU'YA
Çektiğin açlıktı hep o bozkır köylerinde
Gözlerinin önünde ölüm çukuru vardı
Kesilmedi sesinin gene ardı-arası
Günün şerefli-şanlı olayları üstüne.

Erler öldü, vuruldu kaldı cenk yerlerinde
Yıldızlar düştü gökten ve on binlerce atlı
Toz bulutu içinde gözlerden uzaklaştı
Hep bunlara harcandı senin ömürcüğün de.

Bir bağıştır bize o partalların zerresi
Ölen dervişten kalmış eski giysiler gibi
Yoksulluğun gene de gene parlamaktadır.

Terazide tartılan bugün senden kalanlar
Değerce sönük durur şu taşlar şu kaftanlar
Ah ne akıl erişir güçlerine ne de sır.
Türkçesi: L. Sami Akalın

Feng Çö (d. 1905)

SONE
İçten bir gece geçiriyoruz çokça
Yabancı bir odada. Nasıl görünüyor
Gündüzün, bir türlü bilemiyoruz,
Geçmişinden ya da yarından konuşamıyoruz. Ova

Göz alabildiğine uzanıyor pencerenin ötesinde.
Belirli belirsiz anımsıyoruz geldiğimiz yolu
Geceleyin, düzlüğe değin tüm bildiğimiz bu,
Çekip gideceğiz sabah oldu mu.

Kapat gözlerini; bu içten geceler
Ve yabancı yöreler kalbinde yer etsin,
yaşamımız ötede uzanan düzlüğe benzer

Karanlık örttüğü düzlükte bir ağaç görürüz
Ve bir gölün parıltısını. Sonsuz yabansılık
Unutulmuş geçmişi ve bulanık yarını gizler.

Türkçesi: Gürkal Aylan

Tai Vang-Şu (1905-1950)

BİR SONE
Dağınık saçlarına yağmur çiseledi:
Küçük inciler kara renkli deniz otlarında,
Vurdu dalgaların üstüne ölü balıklar,
Gizemli, üzüntülü bir parıltıyla.

Neşesiz ruhumu yakalayıp getirerek
Aşkın ve ölümün kol gezdiği düşler ülkesine
Mor güneş ışınlarının altın göğü aydınlattığı,
İyi yaratıkların mutluluk gözyaşı döktükleri o ülkeye.

Yaşlı ve zayıf bir karakedi gibi
Solup eriyeceğim, alacakaranlıkta esneyerek,
Gerçek yapma, tüm gururumu ortaya dökerek,

Sonra o gizemli parıltıyı izleyeceğim,
Sendeleyip puslu karanlıkta; kehribar renkli bir kadehteki
köpükler gibi

Duygusal gözlerimi kara ve bulanık anılara gizleyeceğim.

Türkçesi: Gürkal Aylan

Li Kwang-T'ien (d. 1906)

KÖPRÜNÜN ÜSTÜNDE
Bilmem hatırlar mısın
İkimiz de çocuktuk,
Coşkun bir sağanak sonrası
Irmak kıyısında oynuyorduk,
Çiğniyordu çıplak ayaklarımız
İnciye benzer yağmur taneciklerini,
Duruyordu telaşlı bulutlar
Türkümüzü dinlemek ister gibi.
"Doğudadır Gökkuşağı.." türküsüydü
Senin söylediğin,
Bakıp durmuştun gökkuşağına, gülmüştün
Ve keserek türküyü
"Köprüye benzemiyor mu?." demiştin,
"Göğü bir atlayışta aşan
"Şu uzun, upuzun
"Gökkuşağı?.."

"Evet," demiştim ben,
"Gökyüzü köprüsüdür o,
"Cennete giden yolda
"İnsanlara kılavuzluk eden,
"Artık çocuk olmayacağımız
"Başka bir günde
"Seninle birlikte geçeceğiz
"Köprüden."

Otuz yıl geçti aradan
Gene oradayız ama
Ne bulut kalmış, ne gökkuşağı,
Her yanımız güz tarlası,
Gene soruyorsun bana,
"Gökkuşağına benzemiyor mu,
"Şu ırmak üstündeki köprü?.."
Cevap yok, el ele geçiyoruz karşıya.

Türkçesi: L. Sami Akalın

Pien Çö-Lin (d. 1910)

ALACA KARANLIK
Batı tepesine yaslanan güneş
Ve dimdik yükselen duvarı tapınağın
Bakıyorlar birbirlerine. Nedir söylemek istedikleri karşılıklı?
Ve neden susuyorlar?

Sırtında yaşlı bir adamı taşıyan sıska bir eşek
Eve doğru gidiyor acele acele.
Toynakları "tak tak" diye vuruyor yere,
Tekdüze bir musiki gibi.

Boşluktan karganın sesi geliyor,
Ağacın tepesinden,
Uçuyor sonra derken susuyor
Ve yeniden tünüyor bir dala.

Türkçesi: Eray Canberk

Ai Z'ing (d. 1910)

HİROŞİMA'YA
Güzel bir liman olacaktın
Üç yandan dağlarla çevrili,
Bir yanı ovaya bakan bir liman.

Bir yelpaze gibi yayılırsın güneye doğru
Yedi ırmakla beslenir koyun
Ilık, nemli lodoslar sana eser,
Yosunların saçak ve şeritlerini yaydığı
Sahili süsleyen çiçekleri okşayarak.
Hiroşima, eski bir kentsin sen
Sandal ağacı kokan.
barındırdığın insanlar
Yıllar yılı canları dişlerinde çalıştılar.
Gündüzleri tekneler vızır vızır gelip giderdi,
Uzun gecelere türküler, ezgiler eşlik ederdi.

Hiçbiri savaş istemiyordu-
Nagasaki'li, Hiroşima'lı
Japon işçilerin, çitfçilerin hiçbiri,
Hiçbiri, hiçbiri savaş istemiyordu.
Nefretle bakıyorlardı
Çinlilere, Malay'lılara.
Ne bir kauçuk ağacı dikebildiler Seylan'a.
Ne Cava'ya hindistan cevizi,
Ne de Mekong ırmağı üstüne bir koloni.
Savaş ötekileri semirtti,
Onları değil.
Yine bir sabah
Herkes yatağından fırladı düdük sesleriyle,
Bir ışık demeti gürültüsüzce
Doğudan batıya göğü taradı.
Anlamıştı herkes yıkımın gelip çattığını.
Geride kalanlar sakat baştan başa,
Anlatırlar dururlar, resimler gibi
O günlerin ürkünçlüğünü dünyaya.

Nelere tanık olmadılar ki-
Ne sahnelere.
Işık öylesine kör edici,
Rüzgâr öylesine sertti ki.

Bir patlamada koskoca kayalar tuzla buz.
Bir patlamada çelik halatlar incecik tellere dönüyordu.
Yüz binlerce yaşam
Bir anda gidiverdi.
Aşk, sanat, müzik hepsi
Bir anda can verdi.
Yeller esiyordu artık o kentin yerinde,
Dinse ya o acı - ne gezer,
Bugün bile yürekler parçalayan
Ağlamalar duyuluyor orada,
Aradan on yıl geçtiği halde.

Tanık, ayağa kalk!
Hiroşima, sana söylüyorum duy beni,
Son ver artık yıkıma acıya.
Savaşın olanca zulmüne tanık oldun,
Kim savunabilir barışı senden daha iyi?
Bağırmalısın bütün dünyaya,
Anlatmalısın ölenin nasıl ölüp,
Kalanın nasıl kaldığını.
Tanık, ayağa kalk.
Efendiler, susalım lütfen biraz,
Hiroşima konuşacak!

Türkçesi: Gürkal Aylan

Siang Ming (d. 1927)

KÜÇÜK HAN

Bacasından duman tüten küçük han, yolcunun düşlediği
barınaktır.
Orda sütün kokusu, hancının sıcak dostluğu orda.
Yolumuzun sonunda bize de küçük bir han gerekir.
Torbamda azık bitti, aşındı atımın nalları da.

Türkçesi: Eray Canberk

KIRDA

Bir mart gecesi, yağmur yağıyordu.
Mezar taşları ağlıyorlardı:
Niçin bizim de ağaçlar gibi
Köklerimiz yok?

Bir mart gecesi, gök gürlüyordu.
Sızlanıyordu hayaletler:
Niçin gecikti bu kadar şenliğimiz bu yıl?
Gözyaşları, şarap, tomar tomar kâğıt gerek bize.

Bir mart gecesi, rüzgâr esiyordu.
Düş görüyorlardı kurumuş ağaçlar:
Sevimli ilkbahar nerede?
Atılgan yeşillerimizi, utangaç kırmızılarımızı istiyoruz.

Türkçesi: Aydın Ergü

Lo Men (d. 1928)

RUHLA BEDEN ARASINDA
Akşamlık soframın altına
Bir güzel çömelmiş pisipisi,
Okkalı bir şeyler düşse diye
Yutkunup duruyor hani.
Bakındım uzun uzadıya
Açlıktan nefesi kokmuş
Ateşli ateşli gözlerine;
Gözlerinde zaman zaman
Silinmez bir dirilikte canlandı
İnsanlığın tarihi.

Türkçesi: L. Sami Akalın

Yü Kuang-Çong

CAN SIKINTISI
Ben her zaman can sıkıntısının pençesindeyim
Şu oyuncaksız dünyada,
Oyunların yasak olduğu şu üç boyutlu boşlukta.

Renklere gözünü kapatmış İova'nın kışı
Bana hep aynı beyaz zemini sunar
Ama ben Picasso tarzında
Geometrik çizgiler çizmekten yorgunum.

Ben, kuzey dönencesini aşıp
Kutba oturmayı
Ve Zodyak buz yalağını seyretmeyi düşlerim.
Ben, Ekvator'a gidip
Ve peşimi bırakmayan kederle
Güneşin yolunun üzerinde ölmeyi düşlerim sık sık.

Ben, merkezkaç doğrultusunu izlemeyi
Ve dikine fırlayan bir dalgıç gibi
Hapishanemizden sonsuzluğun maviliğine doğru fışkırmayı
düşlerim

Türkçesi: Eray Canberk

Z'in Zö-Hao

AĞAÇ
Ağaç sonsuza uzanır.
Boşluğu yakalar
Ve yine de sonsuz ellerinin içindedir.

Birbirine girmiş kökleri geçmişin içine dalar,
Dolaşık dalları uzanır geleceğe doğru,
Tomurcukları, gür yaprakları,
Okşar, bulutları, güneşi, yıldızları.

Yaşamı en yükseğe, en büyüğe ulaşır,
En derine, en genişe.

Gökyüzü mavi bir sonsuzluktur,
Bitimsiz ve giz dolu.
Ağaç sonsuza uzanır
Ve yaşamanın anahtarlarıyla, açıp girebilir evrenin gizinin, içine. ,

Türkçesi: Aydın Ergü

AYÇİÇEĞİ
Sen güneşsin,
Ben seni her gün konuklayan
Ayçiçeği,

Kırmızı bir tülle örtülmüş gökyüzünün altında konuklarım
ben seni,

Çiğ tanelerinin yok olduğu bahçede seni beklerim,
Meltem çıktığında yoldaş olurum sana alaca karanlıkta.

Senin ışıl ışıl yanan yuvarlağın
Benim altın gibi yapraklarımı aydınlatır
Ve taçlandırır beni defneden bir taçla.

Göğsümde taşırım ben şiirin tohumlarını
Ve ölümsüz bir aşkı.
Gerçek yaşamının örneğini görürüm senin yüzünde.

Benim yapraklarım mavi bulutlardır,
Yapraklarım mızrak gibi fırlayan ışınlardır.
Yeryüzünün güneşiyim ben.

Sen beni bırakıp gittiğinde,
Önce başımı eğip uykuya dalarım,
Acıdan ölür giderim sonra da.

Bilirim ki güz geldiğinde,
Altın gibi yapraklarım bir bir
Düşüp gidecektir dökülen saçlar gibi.

O zaman senin anın uğruna,
Dökeceğim kanımı,
Göğsümü parçalayacağım

Ve savuracağım ölümsüz tohumlarını,
Bir bir,
Yeniden can bulacak toprağa.

Türkçesi: Eray Canberk

Thong Ting-Ven

GÜLMEK
Çocuğum gülüyor;
Gülüşü öylesine onurlu, öylesine özgür, öylesine bağımsız,
Dedesinin, daha doğrusu babamın gülüşü gibi.

Böyle gülerdi babam,
Böyle gülüyor çocuğum,
Ama ben onlar gibi gülemiyorum.

Geçmiş kuşakla gelecek kuşağın gülüşü arasında
Sağır ve karanlık benim gülüşüm,
İki dağ arasındaki vadi gibi.

Benim dünyam, gerçeğin dünyasıdır, benim çağım, şimdiki çağdır,
Bunlar bana pek gülecek bir şey vermiyor,

Ne babamın geçmişine, ne çocuğumun geleceğine benziyorlar.
Yazgının karşısında, gülüşüm soğuk, düşmanım karşısında
gülüşüm kinli,
Asya'nın o sınırsız yoksullukları karşısında,
Gülüşüm acı.

Türkçesi: Aydın Ergü

Sun Yü-T'ang

NE YİTİRDİM

Bir şey yitirdim - ne yitirdim peki
Bu ormanda? Geceyarısı elimde fener
Aranıp duruyorum ağaçlar arasında
Yabancı değil yaban çiçekleriyle dolu bu yol.

Her bir ağaç, her bir ot. Ah, böylesine bildik bir yerde
Nasıl yitiririm onu!
Burada olmalı yitirdiğim şey
Başka bir dünya bilmiyorum çünkü.

Elde fener, adım adım izliyorum yolu.
Çiğ damlaları, parlayarak, dallarda duruyor.
Ağaçların yukarısından yıldızlar göz kırpıyor
Her şey o derdi sessiz ve dingin ki.

Onu burada yitirdim gerçekten,
Aramakla geçirdim bütün geceyi.
Ama ne yitirdiğimi bulamadım; bildiğim tek şey,
Zamanın beni hızla eskittiği.

Türkçesi: Gürkal Aylan

YAKINMA
Sözde beni sevdin, ne uydurma bir sevgiydi o öyle,
Bir kırlangıcın göle dalması denli kısa,
Meltem denli süreksiz. Ne bir gölge,
Ne bir ışık bırakmadan -Kayan bir yıldız gibi—

Gitti sevgin. Hiç umursamadın
Kayıtsızca çözdün halatlarımı.
Ilık düşlerle şişen ak yelkenlerle
Denizleri aştım, tepeleri, ırmakları,

Karanlık geceye girdim mavi bulutlar içinden.
Hem kendimi, hem yolumu yitirdim.
Ölümsüzlük olduğunu düşündüm bu anın
Gümüş yıldızların da gözlerin.

Güldün o zaman, beni uyandırdı gülüşün,
Aklım başıma geldi bir anda.
Benden ne istiyorsun şimdi söyle.
Cennetimin kapısını sımsıkı örttüğün bir sırada?

Türkçesi. Gürkal Aylan

Liu Şia

YEN HSİ-ŞAN'IN TAHSİLDARI
Yen Hsi-Şan'ın tahsildarı
Köye geldi.
Gelir gelmez de yakasına yapıştı muhtarın:
"Üç günde toparlayın vereceğiniz pirinci.
Bir tek pirinç tanesi bile eksik olursa
Hiç dinlemem, kelleni atarım sonra çuvala."

Sözünü bitirince çekip gitti.
Bir inekle iki koyun bağladı atından sarkan ipe.
Onları da götürdü.
Kapıların ardından bakakaldı köylüler,
Hepsinin gözleri yaş içindeydi.

Köy alanındaki çanı çaldı muhtar
Eriyiverdi köylülerin yürekleri
Evlerine döndüler
Sepetleri, küpleri araştırdılar;
Pişen pirinci bile çıkardılar tencereden,
Askeri vali pirinç istemiş bir kere,
Eşya verip karşılığında pirinç aldılar.

Ha Japonlar,
Ha vali Yen,
Şunun şurasında beş-on kişi
Hepsi birbirinin eşi.

Tahsildar yine geldi.
Mısır yesin diye ahıra bıraktı atını,
Kendi de çakırkeyf muhtarlığa çöktü.
Muhtarlığın önü ana-baba günüydü,
Paçavralar içinde bekleşiyordu köylüler,
Pirinç çuvallarının tartılışına bakıyorlardı.
Birer kaya kesilmişti kabaran yürekleri.
Duvardan atlayan biri, kaçayım derken
Kementle yakalandı,
Saman yığınlarına saklananlar,
Döşeklerinde hasta yatanlar,
Hepsi alana sürüklendi.
Sakladıkça sakladı tahsildarın kırbacı,
Köylülerin tepesindeki ip gerildikçe gerildi.
Dolaplar, şilteler, urbalar, tencereler, tavalar...
Alınıp götürüldü ne var ne yoksa

Koşarak bir kadın çıkageldi yoldan.
Uçuşan saçları ileriye atıldı..
Kalabalığı yarıp
Bir çuval fırlattı tahsildarın önüne.
"Al işte, bu da benim vergim, benim pirincim!
Götür Vali Yen'e ver bu çuvalı. Bu da yetmezse...
Vali efendiye al beni götür."

Muhtar şaşkına döndü birdenbire.
Çuvalı açıp çıkardı içindekileri.
O da ne - korkuyla gerildi herkes!
Kanlı iki çocuk başı çıkmıştı çuvaldan.
Saçları örgülü bir baş,
Kadının kızı,
Üç yaşındaki Gümüş Kız.
"Cinayet! Cinayet!" diye kaçıştı herkes.
Usulca döndü kadın:
"Onların canına ben kıydım,
Ben öldürdüm kendi ellerimle onları.
Vali vergi istemiş, işte vergi."

Tahsildar gülümsedi.
"Hadi!" diye dürtükledi muhtarı sonra.
Herkes donakalmıştı köyün orta yerinde.
Islıklar çalarak esiyordu kuzey yeli.

Türkçesi: Ülkü Tamer

Fang Vei-Teh

GİZ
Senin yanındayken
Bir şeyler akıyor içimden,
Çağlayanlar gibi—
Tutku mu desem, coşku mu desem.

Eve dönerken
Bir şeyler dönüyor içimde,
Gün batıyormuş gibi—
Hüzün mü desem, korku mu desem.

Türkçesi: Gürkal Aylan

Ven Şieh

TURFANIN AŞK TÜRKÜSÜ
Elma ağacının altındaki delikanlı,
Türkü söyleme artık, n'olur,
Bir kız geliyor bak dere boyundan,
Minik kalbi hızlı hızlı çarpıyor,
Kanat çırpın sabırsız bir kuş gibi.

Baharda bahçesinde çalışır,
Kulaklarını okşar geçer türküler.
Tomurcuklar daha açmadı,
Meyve bekliyor ama bizim delikanlı.
Kız anlamıyor onun düşüncelerini,
Diyor ki ona: "Türkülerinle delirtme beni."

Delikanlının bahçede geçer yazı,
Çalışırken boyuna seyreder kızı.
Meyveler daha küçümencik,
Ama türkülerinde onları topluyor.
Kız ne bilsin kafasından geçenleri,
"Gölge gibi beni izleme" diyor.

Güz olgunlaşma dönemidir,
Dallardan sarkıyor pembe meyveler,
Geceleri kızı uyku tutmuyor.
"Bu gibi işleri anlamalı artık,
Bir şey var işte, niçin söylemiyor?"

Elma ağacının altındaki delikanlı,
Türkü söyleme artık, n'olur,
Seninki bayırdan iniyor işte.
Söyle hadi, kalbinin içindekini,
Aşk meyvesini koparmanın zamanı geldi.

Türkçesi: Gürkal Aylan

Sia Z'ing

DAĞ VE YAŞAM

Dağların doruklarına doğru gözlerini çeviren çocuk,
Bulutların üzerinde yürümeyi ve kuşların sırtına binmeyi
düşlüyoruz

Ustaların sık sık uğradığı ormanlara ve vadilere uçmak için.

Güçlü çağda, gözü yükseklerde,
Tepeleri bir bir ele geçirmek için
Biziz ilk tırmananlar.

Gözü yüksekte olmanın ve düşün yerini anı alınca,
Yaşlı gölgelerimiz batan güneş karşı oturmuş
Kıpırtısız dururlar, akşam çökerken dağların durduğu gibi.

Türkçesi: Aydın Ergün

ÖĞLE ÜZERİ

Yumuşak gölgelerini atlayıp durur güneş,
Soluğunu içinde tutar evren,
Yorgunluk bir kedinin gözlerini okşar,
Yaldızlı bir geceyi andıran bu öğle üzerinde.

Bütün yaratıklar düşe dalmıştır,
Dünya döner gider başlangıç günlerine.
Yalnızlıktan korkan bir arı
Sonunda bir çiçeğin altında uyur kalır.

Türkçesi: Eray Canberk

Pai Z'ien

DUVAR SAATİ VE YONTU

Duvar saati mırıldanıyor yosun rengi kederli bir eski havayı,
Duvar saati, pencerenin dışındaki dünyaya doğru parmaklarını
dikiyor,

O tik tak ederken, pencerenin dışında, azar azar soluyor bir
gül alacakaranlıkta,
O tik tak ederken, ufka düşüyor bir altın yıldız.

Duvar saati mırıldanıyor yosun rengi kederli bir eski havayı,
Duvar saati, masanın üzerindeki yontuya doğru parmağını
dikiyor.

Suskunluk içinde, güzel ve temiz yüzünü sunuyor yontu,
Suskunluk içinde, yontu, duvar saatine soğuk bir gülümseyiş
yolluyor.

Türkçesi: Aydın Ergü

DÜZEN

Körfeze
demirlemiş bir gemi,
Bir çiçeğin üzerine
konmuş bir arı,
Sonbahar göğünde
buz tutmuş bir bulut.

Ölçüye gelmez zamanın kara ormanından
Çocukların ağlayışları gelir,
İç çekişleri yaşlıların...

Yazık! Denizci birden açılır denize doğru,
Aceleyle kovanına döner arı,
Bulut yiter gider mavi gökkubbede,

Ve körfez yeniden bulur dinginliğini,
Tazeliğini bulur çiçek,
Sonbahar göğü kendi maviliğini.

Türkçesi: Aydın Ergü

Liang Shang Yuang

BİR KAMYON ÜZERİNE, ŞİİRSEL DÜŞÜNCELER...
Yolun iki yanına dizilmiş akasyaların ve söğütlerin
Binlercesi yoldaşlık eder bana.
Uzun yeşil geçit boyunca
Yitip gider sonsuza yol.

Kamyonlar gelir, kamyonlar geçer,
Bahar gider, güz gelir;
Irmaklar akar, meyveler olur,
Yapılar yükselir topraktan,
Buğday denizleri altın rengi dağlar oluşturur,
Göllerde insanlardan buğular.

Camdan bakarım,
Dağlar ve ırmaklar fersah fersah.
Tekerleklerim vatanın toprağını ölçercesine
Yola lastiklerin izini
Bir şerit gibi bırakır
Mutluluk ve özgürlük.

Ağaçlar, bunları diken biziz,
Tarlalar, tarlalardan ürün kaldıran biz,
Evler, evleri yapıp çatan biziz,
Yollar, yolları onaran biz,
Peki bütün bunlar kimin için diye sorarsan:
Benim için elbette, senin için, herkes için!

Bütün tozları silkip,
Yeni bir yapı yerine bırakınca kamyonumu,
Bağıra bağıra söylediğim kavga türküsünü
Milyonlarca insan tek bir sesle söyler!

Türkçesi: Aydın Ergü

YAĞMURDAN SONRA
Birden bu yağmur bu dev adımlarla nasıl da geldi buraya!
Acaba hangi izleri bıraktı
Mavi dağa ve tatlı yeşil tepeye?
Ağaçların dallarına asılmış inciler.

Yağmur ve bulutlar kaçmış, açılan gökyüzünde hava aydınlanır.
Ey vatanım, çok zamandır seyrediyorum seni,
Üstünde kalmış her bir yağmur damlası
Hepsi parlak bir güneş gibi ışır.

Türkçesi: Aydın Ergü

Li Şa

GÜRÜLTÜLER
İlkbahar, sayısız ve en güzel gürültülerin mevsimidir:
Güneşte, suya dönüşen karın gürültüsü,
Toprağın altında, harekete geçen toprak kurtlarının gürültüsü,
Sıçrayanın gürültüsü, uçanın gürültüsü.
Yağmurlu ve rüzgârlı bir gecede,
Yağmurun ve rüzgârın gürültülerinin ortasında,
Karanlık Gökyüzünü yıldırımlar yırtarken,
Gök gürültüsü titretirken dağı ve denizi,
Daha da şiddetli bir fırtına patlar,
Derken gök açılır, daha da artar gürültüler:
Ağaçlar tomurcuklanır, çiçekler açar, buğdaylar dalgalanır,
demir ve çelik kucaklaşır
Ve insanlar ortaya çıkar, gülerler neşeyle.
Her şey değişir, her şey boy atar, her şey mırıldanır.
Dağlar ve kayalar bile kaynarlar için için,
Zaman bile işittirir aceleci adımlarının gürültüsünü

Türkçesi: Işık Horasanlı

Yi Men

YALNIZLIK
Yalnızlık,
Ay ışığının ağaç gölgelerini serptiği bir kaldırımda,
Suskun ve engin gecenin içinde, ağır ve yalnız kendi ayak
seslerini dinlemektedir.

Yalnızlık,
Duvar saatinin ve kandilin önünde,
Aceleci tik taklara ya da zamanın sürüklenişine kulak
vermektir.

Yalnızlık,
Gözler açık, sırtüstü uzanıp,
Yanan yüreğinin zorlu atışlarını dinlemektir.

Yalnızlık,
Ne terk edilmiş evin açık kalmış penceresi,
Ne de insan gölgesi bile olmayan göl ya da kurbağa sesleri.

Yalnızlık,
Kederli ve insansız bir dünya değil
Ama kalabalığın biçimlendirdiği bir çöldür.
Yalnızlık,
Dünyayı aşan ve uzaklaşan bir düşünce değil
Ama insanların tutkulu aşkıdır.

Ey benim yalnızlığım,
Sevmemek elde değil, yalnızlığı,

Türkçesi: Aydın Ergü

Wu Wang Yao

SABAH
Dün gecenin kara pijamalarını
Üstümden çıkarıp
Yarı saydam bahçeye
Adımımı attım.
Ayaklarının u-cu-na
Ba-sa-ba-sa
Yolumdan usul usul gelen
Şu peçeli
Müslüman güzeli de kim?
Gözüm ısırıyor ama
Adını unutmuş gitmişim.
Kaldırıyorum peçesini.
Günaydın hanımefendi, diyorum;
Günaydın.

Türkçesi: L. Sami Akalın

ÇUVAŞ ÖZERK CUMHURİYETİ (ÇUVAŞYA)

Rusya Federasyonu'na bağlı özerk cumhuriyet. Yaklaşık bir buçuk milyon kişi olan nüfusun (1990 sayımı) bir milyon kadarı bir Türk dili olan Çuvaşçayı konuşan Çuvaşlardan oluşmaktadır. XVI. yüzyılda Rus yöneticilerce Ortodoksluğu kabule zorlanan Çuvaşların zengin bir halk edebiyatı vardır. Günümüze ulaşan yazılı ilk

Çuvaşça belgeler ise İncil çevirileri ve başkaca dinsel metinlerdir. Çuvaş edebiyatının doğuşu ise XIX. yüzyılın ikinci yarısında gerçekleşmiştir. Araştırmacı İ. Yakovlev'in 1872'de yayımladığı "Çuvaşlar için Alfabe" Çuvaş edebiyatının ilk edebiyat seçkisidir.

Yüzyıl başlarının belli başlı şairleri T. Timki (1889-1916), N. İ. Şelebi (1881-1945) vb'dir. Onları K. V. İvanov (1890-1915), N. Şubossinni (1889-1912) izlemiştir. V. İ. Davidov-Anatri (doğ. 1917), A. A. Vorobyev (doğ. 1922) A. A. Galkin (1928) G. N. Aygi (1934) günümüz Çuvaş şiirinin başlıca temsilcileri arasındadır. Batı şiir kaynaklarından, simgeci, izlenimci akımlardan etkilenen ve yazıldığı dönemlerde Çuvaş (ve Rus) şiiri için önemli yenilikler taşıyan şiirleriyle Batı edebiyat çevrelerinde de büyük ün kazanan Aygi, "Volga Mallarmé"si olarak nitelenmektedir...

Gennadi Aygi (1934-2006)

AĞUSTOS: NIETZSCHE TURİN'DE
oysa bakışında vardı- beyaz bir şey gibi:

mermerimsi- ağırlıksız:

ve maddesiz!-

bu akrabalık nedeniyle dediler
seziyordu açık uçurumları:

ve bahçedeki mermerde

ve kâğıdın beyazında-

havada bir yol açıyorlardı kendilerine-sanki ipekte!-

birden kocaman açıyorlardı elde
boşluk
bırakarak
bir yerde mağaralarda-

ve şu genel ve boş açıklık derecesinde
/çok uzun süre gerileyen bir tür gök gibi/
kendi kendilerini tüketen güller-

paramparça ve canlı şey ağlardı
nemli havada
kireçli sanki

Türkçesi: Yunus Çakır

MASA
boş fincan ve yazgının horozu
ve ben ve masa - ek olarak bir kalem
bu "geçen hayat" denen sergiye
boş fincan ben
şiir yazgının horozu

Türkçesi: Yunus Çakır

İMGE: ŞENLİK İÇİN
beyazın sessizliğinde
uzakta insan
karın beyazı üzerinde
sanki çekilişi gibi görünmez bir bayrağın

Türkçesi: Yunus Çakır

AKŞAM
Ve - Bu
yalnız çiçek durumu - gül:
sanki bir sakar: birçok
yeni başlangıçlar gibi
kucaklaşma - bir çocuğun:
boşluğa sarıldığı zaman

Türkçesi: Yunus Çalar

DAĞISTAN

Rusya Federasyonu'nda özerk cumhuriyet. Nüfusu (1989) sayımına göre 1.792.000. Dağıstan'da 26 dil konuşulmaktadır. Bunlardan Avarca dışındakilerin yazılı edebiyatı ancak XIX. Yüzyılda oluşmuştur. Buna karşılık güçlü ve zengin bir sözlü edebiyat varlığını sürdürmüştür. Gerek Avar, gerekse Lak, Lezgi ve Kumukların edebiyatlarında İslam ve Doğu edebiyatlarının ortak özellikleri görülür. Dağıstan halklarının edebiyatları içinde en gelişkin olanı Avar edebiyatıdır. XIX. yüzyılda halk şairi Mahmut, Hamza Tsadas ve XX. yüzyılda Resul Hamzatov, Dağıstan-Avar şiirinin en önemli temsilcileridir.

Resul Hamzatov (1923-2003)

DAĞLAR
Bu ışıklı gökkubbenin altında
Birkaç dakikaları bile kalmış olanlar
Yüzlerce yıl yaşayacakmış gibi
Koşuşturup duruyorlar

Ve uzakta, binlerce yıllık suskunlukta
Dağlar, bu telaşçı kalabalığa bakarak
Donup kalmışlar haşin ve kederli
Sanki birkaç dakikaları kalmış gibi yaşayacak

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

DANİMARKA

Danimarka edebiyatının şiir türünde ilk örnekleri 13-14. yüzyılların ürünü olan kahramanlık destanlarıdır. 16. yüzyılda dinsel konulu bir şiir türünün geliştiği gözlemleniyor. Şiirden çok, edebiyatın öteki türlerinde, özellikle yergi alanında gözlemlenen gelişmenin en önemli adı, oyun yazarı L. Holberg'dir (1684-1754). Bu ülke yine bu yüzyıllarda bilimin çeşitli alanlarında da önemli gelişmelere sahne olmuştur. 18. yüzyılda Johannes Ewald (1743- 1781) şiirleriyle 19. yüzyıl romantik şiirinin öncülerinden biri olmuştur. J. Baggesen (1764-1826) romantik şiirinin Danimarka edebiyatında bir başka büyük temsilcisidir. Bu türün en büyük şairi

olarak ise Adam Oehlenschlager (1779-1850) kabul edilmektedir. S. S. Blicher (1782-1848), J. L. Heiberg (1791-1860), H. Drachmann (1846-1908) geçen yüzyıl Danimarka şiirinin başkaca önemli temsilcilerindendir. Birinci Dünya Savaşı yıllarının yarattığı yıkıntılar ve "yitik bir kuşak"ın acıları en güçlü biçimde O. Gelsted, dışavurumcu şair T. Kristensen vb şairlerin şiirlerinde yansıdı.

Otto Gelsted (1888-1968)

REKLAM GEMİSİ
Gemi limana yöneliyor dosdoğru
Gölgeli alacakaranlıkta
Oparlörleri şehri selamlıyor çığlık çığlık
Projektörleri beş kollu ışınlarını
Havaya tutuyorlar kayan bir kuyruklu yıldız örneği
Ve bulutlar üzerine ateşten harflerle yazıyorlar:
BİR FORD SATIN ALIN
Ve sonra dönüşüyor gemi
Baştan başa göz kamaştırıcı bir ışık dünyasına
Baca Tuborg şişesi biçimini alıyor
Dağ gibi sayılar ve harflerle acemice boyanmış kenarları
Garip bir maskeleme deneyinde.
Derken Kodak reklam kızı, Johnnie Walker ve tüm ötekiler

Görünüp kayboluyorlar yansıyarak.
Suyun aynasında yansıyarak.
Gemi kâh bir yeşil uçurumda koşturuyor
Kâh bir sarı alev parıltısında
Ya da bir kan havuzunda.

Ve üzerinde geminin, geminin neler yok ki?
İşte resim ve ahçılık sergileri
Fransız mutfağı, kübizm ve kimyasal reçeteler;
İşte toplumu -çöp tenekesinde bitler tarafından yenen
proletaryadan
Milyonerlerin lüks tuvaletine kadar-derinliğine gösteren
Bir toplumsal sergi.
İşte makyaj klinikleri ve intihar için kurulmuş bürolar:
Hani umutsuz insanların uygun bir ücret karşılığı
danışabilecekleri..
İşte sanat doktorlarının en son şaheserleri
Her biçime sokulabilen erkekler, kadınlar
Ve işte geminin salt kendisi
Tüm üstün olanaklarıyla:
Tenis kortları, yüzme havuzları, kilisesi
Ve gazete (ya da bütün bir İncil'i size taksitle basan)
Basımevi bölümleriyle
Ve de dakikada 180000 devir yapıp
Her devinimi dengeli kılarak
Yolcuları deniz tutmasından koruyan dev jiroskopuyla.

Ve işte nihayet yolcular-
Hepsi büyük ilgi ve ün sembolleri
İşte Napolyon'la Moskova'da bulunmuş olan
136 yaşındaki ihtiyar Volkinya Patriği,
6 yaşındaki satranç dehası Polonyalı Semmi Meyer
Ve Siyamlı ikizler...
Sonra tabii tanınmış kişilerden seçkin bir koleksiyon;

Dünya savaşının müflis kralları,
Ayrıca gemi adamları arasında
İlle de bulunması gerekli
Düşkün Rus grandükleri
Ve Viyana Operası kraliçeleri...
Ve birinci mevkide
Film yıldızları:
Vahşi Batı'nın kahramanı
(Odol gülümseyişiyle)
Dünya komedyeni
(Odol gülümseyişiyle)
Ve güneş banyosu güzeli
(Odol gülümseyişiyle)

Fakat limandan uzakta
Bir adam oturur ve kulübede
Saat göstergeleri ve bilinmedik aletlerle donanmış masası
Ağzında sert tütünle dolu piposu
Sıradan bir sokak adamı ya da öğrenci olabilir,
Bekliyor geminin tam dilediği noktaya gelmesini,
O zaman basacak düğmeye.
İstediği onun bir ateş değil göklerden inecek
Hayır o kendisi ateşi uçurumun da dibinden yükseltecek.

Türkçesi: Ata Karatay

Tom Kristensen (1893-1974)

YAVAŞ GELEN BAHAR'dan
Ne kadar yavaş geldi bu yıl yine ilkbahar
Ne yavaş yitti gözden buzlardaki yaralar.

Yerden fışkıran otlar ne kadar seyrek ve az
Bak hâlâ korkuyorlar öldürür diye ayaz.

Dallar henüz çıplak, boş kemikli eller gibi
Tomurcuklar kapalı bir çağrı bekler gibi.

Gizli hazırlıkların belirtisi var ama
Yeşil toprağı yarıp yayılmamış her yana.

Türkçesi: Atâ Karatay

Hulde Lütken (1896-1946)

MEGALOMANİ
-Bir büyük Norveç şairine-

Siz
Norveç'in en yüce bir dağı
Ben
Minnacık Danimarkalı karınca!
Ne var ki
Kimseler önleyemedi
Bugüne kadar
Dağlara tırmanmasını karıncaların.

Evet değişmez hiçbir şey
Dağ dağdır her zaman

Karınca karınca.
Ama sayın üstat!
Ben sizin doruğunuza eriştiğimde
Bir karınca boyu da olsa-
Daha yüksek sayılmaz mıyım sizden?
Haydi hoşça kalın!

Türkçesi: Atâ Karatay

Nis Petersen (1897-1941)

İNSANI SEVİYOR MUSUN?
İnsan bana doğru geldi
Sürüklenerek güçlükle
Ardında bıraktığı izde
Kirli kalıntıları
Bir ses duydum birden: İnsanı seviyor musun?
Sev! dedi o ses.

İnsan kımıldadı
Yakınlaştı -sürüne sürüne
Şehvet salyaları saçıyordu tüm çevresine
Sinekler, böcekler üşüşmüştü karnındaki yaralara
Ve ses balyoz gibi indi bu kez:
İnsanı seviyor musun?
-Hayır dedim ben.
Sev! dedi o ses.

Yakınlaştı-
Daha da yakınlaştı-
Artıyordu gelen pis koku
Yalanın binlerce hastalığından-
Korku veriyordu şimdi artık ses,
Soruyordu:
- İnsanı seviyor musun?
- Hayır dedim, sevmiyorum!
Sev! dedi o ses.

Sonra insan doğruldu yerinden
Uzattı ellerini bana doğru
O zaman gördüm kızıl çiçeklerini işkencelerin
Her yanında.
Gördüm simsiyah yaralarını günahların

Çıplak kollarında, omuzlarında.
Ve gülümsedi bana
Bak ama, dedi
Tanrı nasıl sevdi..!
Gözlerimdeki perde düştü birden
Ve haykırdım candan:
Seni seviyorum İnsan!
Ve ağzım kanla doluverdi o anda
İnsan kanıyla.

Türkçesi: Atâ Karatay

Jens August Schade (1903-1978)

KENDİME
Benim gözlerimi gördünüz mü?
Görülmeye değer onlar!
Onlardadır sıcak yaz geceleri

Bir ayna içindeki mumlar gibi
Ve hayat dolu kadınlar,
Ya da türküler, şarkılar.

Tanımadım daha henüz
Bir başka kimseyi dünyada
Bencileyin bakabilen.

Keyfim bir artar bir artar
Şöyle tepeden tırnağa
Seyrettiğimde kendimi

Ne ağız be derim
Ne büyük ne tatlı
Rengi de ne güzel!

Türkçesi: Atâ Karatay

Piet Hein (1905-1996)

YÜCELİK
Oturmuş kudretini düşünüyordum
Tarifsiz kudretini yaradanın.
Sonra vazgeçtim.
Çözülmez dedim böyle dev sorun.
O anda birden
Çevremde çocuk sesleri duydum.
Bir küçük çocuk soruyordu arkadaşına:
- Tanrı her şeyi yapabilir mi?
Öteki cevap veriyordu:
-Tabii!
- Acaba diyordu ilki:
Bir taş yaratabilir mi Tanrı,
Sonunda kendisinin bile
Yerinden kaldıramayacağı?

Türkçesi: Ata Karatay

Gustaf Munch Petersen (1912-1938)

SÖYLEME **BANA**
Sus
Sus
Konuşma
Söyleme bana!

Biliyorum
Gitmem gerekli
Bir şey bulacaksam-
Gitmem gerekli
Hem tek başıma
Bir şey bulacaksam-
Bugüne değin

Bulamadığım
Evim
Sevgilim
Toprağım
Bir yerde olacak
Henüz gitmediğim-
Gerçi çok gezdim
Ama bilinmez
Kimbilir daha
Ne çok gezeceğim-
Ve tek başıma
Gitmem gerekli
Bir şey bulacaksam-
Ama yolumda
Bir yer var elbet
Artık duracak-
İyice biliyorum
Orada benim
Evim, toprağım-
Sevgilim boyuna bekleyemez ki-
Zaten çok gezdim
Söyleme bana
Gideceğim yer
Pek uzaktaysa-
Geç kalmış olmak
şimdi tek korkum-

Sus
Sus
Konuşma
Söyleme bana
Bulmam gerekli
Kendi evimi!

Türkçesi: Atâ Karatay

Ove Abildgaard (d. 1916)

GÖBEK
Gövdemin katı kökü
Evrenimin ortası
Küçük kabarık düğme,
Düğümün atılalı beri
Bir uçan balon gibiyim yeryüzünde.

Ama ipi kim tutuyor
Kaçtığım günden bu yana
Açılan döl yatağından.

Bulabilsem bir o eli
Ve yüzsem gerisin geri
Akıntıda balık gibi.

Seni sık sık anışımın
Budur sanırım nedeni
Ey küçük çiçeği tenimin.

Öteki balonlarla birlik
Dolanıp dururken bakarım
Doluvermiş içerime
Senden doğru kopup gelen
Gökyüzü özlemi sorular.

Türkçesi: Atâ Karatay

Tove Ditlevsen (1918-1976)

SONSUZ ÜÇ
Dünyada iki erkek var
Her zaman karşıma çıkan
Birisi sevdiğim adam
Ötekisi beni seven.

Birisi karanlık gecelerimin
Düşlerinde bile can evimdedir
Öbürü kalbimin önünde bekler
Bekler durur ama açılmaz kapı.

Birinin sadece soluğu yeter
Beni mutluluğa ulaştırmaya
Öteki ömrünü bağışlar bana
Kalkıp geri vermem bir saatini.

Birisi kanımın sıcaklığında
Aşkın öz türküleriyle yaşar
Öbürü can sıkıcı günlerim içinde
Umutsuz koşar.

Her kadın bu ikili yaşamı tadar
Sevilenle seven arasında
Ama bir kez tek kişi olur o iki insan
Yalnız bir kez her yüzyılda!

Türkçesi: Atâ Karatay

İvan Malinovski (d. 1926)

SİNEKLERİN TÜRKÜSÜ
Haziran gecesinde bu düş

kiraz ağaçlarının köpüğü götürmüş evi

boğulan kuşların kırk sayan şıpırtısında
fjord'un aynasından daha gergin bir çanın altında

benim uykum bir çitkuşu yumurtası: bir
kireç duvar ve bozulmaya hazır bir serap

gölgeye çakılı beyaz titrek bir orak
ve gürültüsüz bir gaga görünmez keser

ince tuz ve rüzgâr kabuğu aynanın

az sonra kırılacak bir şey

Türkçesi: Özdemir İnce

DİSJECTA MEMBRA
Bir barış gezegeni arıyor bakış ama hiçbir
birlik son değil, hiçbir sınır değişmez değil.

Sonsuzda âşıklar da yarıldı taa köke kadar
ve yalnız ve yalnız ateş aç yatmaz

Meyvenin iki yarısı ters düşüyor birbirine
ve ikisi de geberiyor sevinçten kendi köşesinde

batan güneş birden düşürünce maskesini
keşfediyorsun bir korku ve kan mahzeni

her şey aşırı uçlardan oluşmuştur orada ve
işte bu yüzden hiçbir şey ömürlü kalıcı değildir

ısırganotu ve tozdan bir güneş orada
bedelidir metallerin birliğinin ve hiçbir şey

sağlam değildir ne acın ne de sıla hasretin bile
ot damların altında akar suların yanında

ne denge ne de bir çözüm vardır; yoktur,
ev-bark da arama sakın yeryüzünde

ama bu bölünmüş kan istemiyor ölümü
yola gelmezdir kemiğine yapışmış olan et.

Türkçesi: Özdemir İnce

Edle Nielsen (d. 1926)

BİR GENÇ ÇOCUĞA
Öpüşü sana ben öğreteceğim
İlk tat olacağım dudaklarında.
Özleyiş ne demek anlayacaksın,
Ve yalnızlık nasıl uzaklığımda.

Anlamsız kalacak çevren
Yanında değilsem yarın
Ağlamak, ağlamak isteyeceksin
Okşanmadığı için saçların.

Bilinmez, yepyeni dünyaları
Ellerinde bulacaksın bende
Çılgınca istemler baş kaldıracak
Zincirlerini kıran gövdende.

Boşlukta düğümlenip duran
Kolların benimle dolacak
Sana verdiğim taş değil
Bir kadın vücudu sımsıcak!

Ve her şeyi yitirdiğin zaman
Geriye dönemezsen eğer
Bir mezar bekleyecek seni
Kalbimde, gömülmeye değer!

Türkçesi: Ata Karatay

Uffe Harder (d. 1930)

HİÇ
Kül yağmuru değil
hiç

yerin döşemelerinden sızan hiçbir şey değil
çeneleri kenetleyen hiçbir şey değil
evin çevresinde
koskocaman bir mengene gibi
çatlaklar arasından sızan hiçbir şey değil
görünmez keçe gibi gırtlağını tıkayan
kemiklerindeki iliğini sıkıp çıkaran

Hiç de insanın soluğunu kesen öpücük gibi değil
hiç de derinin altındaki ürperti değil

Hiçliğin sessiz istilası
çoktan bitmiş bile
asude karanlık
ardından
senin ellerinde ölen
şeyler işte

Usul usul bir sancı
yani
hiç.

Türkçesi: T. S. Halınan

Erik Stinus (d. 1934)

İNSANCIL YAMYAMLIK

Evet, Sayın Bakan, evet, Sayın kral, evet, Sayın
Kraliçe, bir damla gözyaşı, evet, gözyaşı,
Niye Uranyum demiyorsunuz Kongo yerine? Uranyum
kelimesi niye yasaklandı, niye silindi gazetelerden, okul
kitaplarından
Niye ağlıyorsunuz hava alanında? Katiller vardı,
Dolarlarla, Franklarla, Eskudolarla, Peseta-
larla dönmüşlerdi, o zaman niye ağlamadınız
peki?
Niye, sahi niye ağlar insan?
Ağladınız mı ülkenizin tarihini okuduğunuz zaman?
Kırk beşte altın tarlalar alev alev yanarken
şezlonglara kurulmuştunuz, ağladınız mı?
Ne uzun bir Paskalya bu!
iyi yürekli yardımseverler, anneleri, karıları olan
askerler, sevgililerinin, çocuklarının sarar-
mış fotoğraflarını taşıyanlar (hoşça kal okul
sırası, merhaba tüfek):
her şeyi yapabilirler-: göklerden inerler, ırmak-
ları geçerler, duvarlara dayarlar insanları,
şehirleri yakarlar,
ama gönüllerince geçiremezler günlerini, yamaçta
bir yılan gibi kıvrılmış yatan, ağır bir taş
gibi yatan Paskalya'yı oynatamazlar yerinden,
tepeye çıkaramazlar onu, zamanı kuramazlar,
Evet, Sayın Bakan, derler, evet Kazançlar, evet,
beni çöllere atan Uzun Kol, evet
evet, beni ölümden kurtaran İpekli Beyaz Kanat, ölüm
saçayım diye,
evet, Açlık, kurşun doyursun diye beni,
evet, başkalarının özgürlüğünü kullanan Özgürlük,
evet, başkalarının yaşamlarını kemiren Yaşam,

evet, Yamyam Devletleri Uygarlığın,
evet, Moruklar, koydum karşınıza gençliğimi.
Dostlarım! Zamanıdır çekip gitmenin artık.
Hoşça kalın, Kasım Ayının Başdöndürücü Noelleri,
Hoşça kalın, Şen Çalgıcılar, Özür Dileyen Bakanlar,
Hoşça kalın, Uyuyan Güzel, Kül Kedisi, duygulu majesteler, acımasız mandarinler, hepiniz,
Hoşça kalın, yıldızlı, fraklı, Çılgın Ladin Ağaçları, şehrin jetlerle, tanklarla donatılmış ormanı,
Hoşça kalın, Koni-Evler, Saçaklı-Evler, vitrinlerinde İsa'nın çıngırak seslerini dinleyerek uyuduğu Mağazalar,
Hoşça kalın, İsa'dan Sonra Sıfır Yılı, Kralın Muhafızı, Paskalya, hoşça kalın, günlerimiz sayılı çünkü:
bayraklarla süslenmiş yapılarda, kilitli kapılar ardında buyruklar veriliyor şimdi, ama aynı hızla yayılıyor haberler.

Türkçesi: Ülkü Tamer

Henrik Nordbrand (d. 1945)

BİRİ ÖLÜNCE
Biri ölünce
dünyası kalır:

uzaktaki dağlar
mahallenin evleri
ve bir pazar günü
kentin dışına çıkmak için
bir tahta köprüden geçen yol.

Ve ilk yaz güneşi
öğleden sonra bir an

kitaplarla, dergilerle dolu bir rafa ulaşan
hepsi de yeniydiler hiç kuşkusuz bir zamanlar.

Hiç de tuhaf değil aslında.

Gene de sık sık şaşıyorum ama.

20 Ekim 1971

Bu gece kar yağdı dağlara
uzakta
suyun öte yakasında
ve taze hava
ortaya çıkardı onları
dört ayda, sanırım,
ilk defa.

Hâlâ kumsalda direnen
birkaç turist
titriyor gibiler
biraz
ve buruşuk kâğıt torbaların hışırtısı
yarısı kuralara gömülmüş
boş sigara paketleri
akılalmaz güçte görünüyorlar.

Scoot Fitzgerald'a benziyor
manzara
"The Great Gatsby"yi
yeni bitirmiş daha
ve henüz başlamadan
ciddi ciddi içmeye.
Hiç kuşkusuz
her şeyin nasıl biteceğini bildiği
o ana.

Türkçesi: Özdemir İnce

KONT K.
sen ölmüş olsan da yapıt sürüyor.
sayfa 253
taze bir asma yaprağı düşüyor kitabına.

daha uzaklara ulaşmadın
ve imgelem gücüne bağlı
daha sonra olanlar.

"Burada herkes korkar Kont K.'den."
çok geç okumak için
çok erken çekip gitmeye.

güzün ayı tutukladı kitabı
çardağın gölgesinde
durmadan düşüyor yapraklar.

Karadır 254'cü sayfa. "Burada
herkes korkar."
Yüksek sesle okuyor Kont K. boş sayfayı.

Türkçesi: Özdemir İnce

AKSEKİ'YE ÇIKIŞ
1.
Dalgalanıyor dağlar
tomurcuk açmış
badem dallarını eğen kar
esen rüzgârla
savrulduğunda.

2.
Dağda yakılan türkü
dağda söylenmeli.
Söylenmez
başka yerde.
Öldürür söyleyeni.

3.
Ölüm
dağsız bir ülkedir
dört ayak üstünde tırmandığımız.

4.
Badem dalları arasından
dağa ilerliyorum
mutluyum
başka yol olmadığı için.

5.
Küller örtünce dağı
kül dağı gibi geliyor.
Kemikler örtünce dağı
kemik dağı gibi geliyor.
Ardıçlar örtünce dağı
ardıç dağı gibi geliyor.
Menekşeler örtünce dağı
işte şimdi dağa benziyor.

Türkçesi: Ergin Koparan

ERMENİSTAN

Yazılı Ermeni edebiyatının başlangıç tarihi 4. yüzyıla, sözlü yaratıcılık ürünlerinin ortaya çıkışları ise çok daha eski yüzyıllara uzanıyor. X. yüzyıldan başlayarak cinsel temalarda yoğunlaşan bir şiir türü gelişti. XVII. ve XVIII. Yüzyıllarda oluşan kültürel yeniden doğuş Doğu Ermeni edebiyatında G. Alişan (1820-1901), H. Abovyan (1805-1848) vb. şair ve yazarlar ulusal Ermeni edebiyatının temellerini attılar. Batı Ermeni edebiyatında ise M. Beşiktaşlıyan (1828-1868), P. Duryan (1852-1882) vb. şairler Ermeni edebiyatını geliştirdiler. 19. yüzyılda Ermeni edebiyatının en seçkin gelenekleri O. Tumanyan'ın (1869-1923) ürünlerinde sentezeze ulaştı. A. İsahagyan (1875-1957) daha ilk kitabı "Türküler ve Yaralar"la (1897) büyük yankı uyandırmıştı. 20. yüzyıl Ermeni şiirinin bir başka büyük temsilcisi de Y. Çarents (1897-1937)'dir.

Hovannes Tumanyan (1869-1923)

DÖNMEYEN YOLCULAR
Yaşadığım hayat ve geçmiş yıllar
o iki sıska ihtiyar
yürüyorlardı konuşarak
sonsuz dünyaya doğru:

Biri diyordu -benim
ilkbaharın kucağını dolduran
güzel kokan, taze çiçeklerim vardı,
hepten sundum insanlara onları.

Benim -diyordu öteki
diri gücüm, gür duygularım vardı,
ben de verdim hepsini insanlara
sevdalı şarkılarla.

Kışı ve siyahı
bıraktım o vadilerde -diyordu biri
öteki: oralarda acılı bir yürek
kaldı benden dedi
kırık, üzgün, delik deşik-

Ama diye söyledi -bir tanesi
çiçek açar o vadiler yeniden!
öteki bir şeycikler demedi,
başı önünde eğik gidiyordu...

İşte, hayatım ve geçmiş yıllar
o iki güçsüz ihtiyar
yürüyorlardı konuşarak
sonsuz dünyaya doğru...
1897

Türkçesi: Alpan Güloğlu

Avedik Isahagyan (1875-1957)

TÜRKÜ
Evinizde bir şölen var
Hopluyorum toy gibi
Çevrelemiş gençler seni,
Işıldarsın ay gibi.

Eşiğinde titriyorum,
Kar yağar, yalnızımdır.
Cellat-giysisinde allar var,
Allar benim kanımdır...

Türkçesi Pars Tuğlacı

TÜRKÜ
Ağlayan bir söğüt var
Geceleyin bahçemde
Ağlar avuntusuzca
Ağlar söğüt kederle

Ama sabah olup da
En güzel kız doğunca
Kurutur o yaşları
İpekten saçlarıyla

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Yeğişe Çarents (1897-1937)

Güneş tutan bol meyvana, Hayasdanım, vurgunum ben,
Bizim eski sazımızın sızısına vurgun ben,
Kan damlayan çiçeklere, ışıldayan pak güllere
Ve Nair'li çevik belli kızlarına vurgunum ben.

Vurgunum ben gökyüzüne, göllerine, sularına,
Güneşine, kışın kopan korkunç tipi ve borana,
Kara kara huğlarının ve çağlardan beri gelen
Kentlerinin binbir yıllık taşlarına vurgunum ben

Nerde olsam unutamam türkümüzün acısını,
Kitaplarda dualaşan demir-harfli yazımızı,
Yaramızdan sızan kanlar yüreğimi yaksa bile
Güneşli ve yetim yarim: Hayasdana vurgunum ben.

Hasret çeken gönlüm için başka hiçbir destan yoktur,
Naregatsi, Kuçak gibi pek aylalı alın yoktur,
Bu dünyada Araratım gibi ulu doruk yoktur
Sonsuz şeref yolu gibi Masis'ime vurgunum ben.

Türkçesi: Pars Tuğlacı

FİNLANDİYA

Elias Lönnrot'un (1802-1884) derlediği "Kalevala" destanı Fin şiirinin kaynağı gibidir. İş, av, oyun, bayram türküleri ve ninnilerinden oluşan bu destan büyüsel, didaktik, lirik ve anlatımcı niteliğiyle Fin halk şiirinin gücünü temsil eder. 1155 yılında başlayan ve yedi yüzyıl sürecek olan İsveç egemenliğine karşı Finlerin ulusal kimliklerini koruyabilmelerinin en önemli etkenlerinden biri halkın ruhunu yansıtan Kalevala'dır. Öte yandan, Fin ulusal yazınının gelişmesinde, İsveçli vali Per Brahe'nin 1640 yılında kurduğu Abo Akademisi önemli bir rol oynamıştır.

1700 başlarında ortaya çıkan Milliyetçi Romantizm akımının en önemli temsilcisi Daniel Juslenius'tur.

1809'da Finlandiya'nın Çarlık Rusya'ya bağlanması toplumsal ve yazınsal bağlamda ulusal uyanışı iyice hızlandırmıştır.

1880 dolaylarında gerçekçilik evresine giren Fin şiirinde Kalavela esin kaynağı oluşunu sürdürmüş, Larin-Kyösti, V. A. Kaskennienn, Otto Manninen, J. Siljo ve Finlandiya'nın en büyük şairi sayılan Enino Leino'yu beslemiştir.

Uzun süren İsveç egemenliğinin sonucu olarak İsveç dili Fince'nin yanında ikinci dil durumuna geldiği için bağımsızlıktan (1917) sonra anadili güçlendirme çabaları başlamıştır. Buna karşın bugün de İsveç dilinde şiir yazan şairlerin bulunması Finlandiya şiirini iki dille şiirler arasına sokmaktadır.

Hjalmar Procope (1868-1927)

SESSİZ KOMŞUM
Ruhumun derinliğinde bir kapalı oda var
İçinde hiç karşılaşmadığım bir kimse oturur
Bir yalnız ihtiyar, mezar gibi sessiz,
Bir evsiz barksız, eşsiz dostsuz.

Kim acaba o bir kiracı mı sadece?
Yoksa bir filozof kişi mi yalnızlığı seven?
Yüzüne bakılmasından öylesine korkan
Kendi sesini duymaktan bile çekinen.

Kapıyı vuruyorum girmek istiyorum odasına
İçerde tek başına sessiz yaşayanın;
Dostça selam verip görüşmek düşüncem
Ve ona güç vermek, sevgimi belirtmek.

Cevap yok. Yine eskisi gibi sessizlik, sessizlik
Duraladım, ne yapacağımı şaşırdım doğrusu
Oysa anahtar deliğinden kapalı odanın
Sızan ışık da açıklıyor ki komşum uyanık.

Türkçesi: Atâ Karatay

Edith Södergran (1892-1923)

YARADANIN DÜŞLERİ
Demirden yüreğim sarkışını söyleyecektir
Zorlayacak, zorlayacaktır
İnsanlık denizini
Biçimlendirecek, biçimlendirecektir
Hoşnut kılmak için tanrıları.

Gevşek eyerler üstünde
Yalpa vura vura geliriz korkusuz
Bilinmeyen, umursamaz, kuvvetli bizler.
Rüzgârlar ama hep bizden yana mı eser?
Gün gelir kendi sesimizi duyarız
Alaycı kahkahalarla çınlar
Ta uzaktan ta uzaktan...

Türkçesi: Atâ Karatay

YERYÜZÜNDE ZAMANI OLAN
BİR VARLIK YOKTUR

Yeryüzünde zamanı olan bir varlık yoktur
Tanrı'dan başka.
Ve bu yüzden bütün çiçekler gelir ona
Ve en sonuncusu çiçeklerin
"Unutma Beni" yakarır
Mavi gözlerine
Parlaklık vermesi için daha.
Ve karınca
Diler ondan daha büyük güç
Taşıyabilmek için saman çöpünü.
Ve arılar
Gül goncaları arasında
Daha bir yürekten
Çağırabilmek için zafer türkülerini
Ona seslenir.
Ve Tanrı orada:
Bütün bu uyumlu düzen içindedir.

Türkçesi: Atâ Karatay

Katri Vala (1902-1944)

KIŞ GELDİ
Kış geldi yine-
Genç olsaydım
Kimbilir belki de türkü söylerdim
Taze çiçeklerle dolu
Kara toprak çanağın üstüne,
Kimbilir belki de
Yıldız yıldız çiğ
Türkümü parıldatacaktı çayırlarda
Koyu mavi gecede.

Ama dondu gençlik şarkıları
Şimdi onlar:
Damı akan kulübesindeki
Ateşi için çalı çırpı toplayan
Yaşlı bir kadının soğuktan morarmış
Buruşuk elleri gibi
Yorgun ve zavallı.

Çıplak ve ürpertici açlığımın
Yörüngesinde döner dururum
Bir zindan avlusundaymışçasına
Körelmiş duygu ve düşüncelerim uğraşlardan.

Kış geldi
Veryansın ediyor acı kırbacıyla yoksul çocuklara
Ama kütükler yanıyor alev alev
Bir imdat çağrısı gibi.

Türkçesi: Atâ Karatay

Olavi Paavolainen (1903-1964)

NOCTURNO
Severek dinlendir beni
Yorgunluk güzel bir yataktır aşk için
Göğsünde uykuya erişmek
Denizde bir mezar bulmaya eş
Çalkalanıp beşiğinde akıntıların uzun uzun.
Uyut beni sevginle
Kurbanlarını geri vermeyen o deniz gibi

Severek sükûn ve bana
Sonsuz ormandan daha fazla.
Yalnız ormandır ki ölülerini
Denizden de iyi gömer, yok eder.
Bırak yitireyim kederlerimi
Çıkmaz yollarında labirentlerinin
Yerinden çok öte gidenler örneği.

Sarmaşık her çağrıyı boğar derinlerde
İç çeken fundaların yaprakları örter gövdeleri
Ve kaplar her yanı karanlık yaban bitkileri...

Yanaklarında ihtiras yaşları
Uzanmış yatıyorsun kollarımda
Deniz de sensin orman da sen.
Kurbanlarını
Bir daha hayata geri vermeyen.

Türkçesi: Atâ Karatay

Rabbe Enckell (1903-1974)

EY GÜNEŞ
Ey güneş
Işınlarının ağında
Bir örümcek gibi
Kalpleri yakalayan
Bağlayıp dokuyan sen,
bir sabah uyanmadan daha
Benimkim de
Sımsıkı
Bir eş kalbe bağla!

Türkçesi: Ata Karatay

GİTMEK

Gitmek bin kat daha hayırlıdır
Bir kapı ardında kalmaktan, yavrum
Gitmek kimsenin karışamayacağı
Bir rüyaya kendini bırakarak.

Gitmek bin kat daha hayırlıdır.
Bir kapı ardından kalmaktan yavrum!
Bir mahpustun biraz evvel
Eşyaların ne'yinde,
Bir mahpussun gene de:
Sor kalbine cevap versin!
Gitmek diyorum yavrum.
Gitmek bin kat daha hayırlıdır
Bir kapı ardında kalmaktan.

Türkçesi: Lütfü Özkök

Henry Parland (1908-1930)

BENZİN
Bir yüce tanrıyım
Yirmi sent'e satılır galon'um
Sokaklarda
Ve birbirini öldürür insanlar
Benim yüzümden
Kıtalarda.
Vızzz...
Ateş öpünce beni
Demire can gelince
Anlarım hemen
Neden
Rüyalar içinde yatmışım öyle
Derinliğinde toprağı
Bin yıllarca.

Türkçesi: Atâ Karatay

Eli Sinervo (d. 1912)

SONBAHAR GÜNÜ
Yüce gökler uçsuz bucaksız
Soğuk sonbahar mavisi içinde
Kuşlar ağır ağır uçar güneye
Ah özgürlük.

Bir vahşi çığlık kalır kulaklarımda
Şafak kızıllığında kanat çırpanlardan
Özlem ve ayrılık çığlığı onların
Ah özgürlük.

Dönerim der çevreme, mahpusluğuma
Her şey bir düş oluverdi şimdi
Gelen kışla karlara gömülecek.
Ah özgürlük.

Türkçesi: Atâ Karatay

Helena Anhava (d. 1925)

ŞİİRLER
Konuşur gibi yaz ve her gün
başka türlü soluk al.

Göz yumma sakın yaşlanmana
ne de bir "mevki sahibi" olmaya çalış,
böyle özgür olabilirsin ancak-
ve örneğin böyle bir bahar günü
oturup bir büyük mağazanın merdivenine
külah dondurmanı yalayabilirsin tadını çıkara çıkara.

Bu kutup bölgesinin temel gereksinimi
yiyecek, ışık, ısınma, temizlik, güvenlik.

Sesin perdesi de çok önemlidir.

Türkçesi: Özdemir İnce

Bo Carpelan (d. 1926)

ŞİİRLER
Kanın kırdığı
buz tarlaya yayılmış
kan açık ve belirgin
izler:
bilinmeyen.
Yanına almak yalnızca
vazgeçilmez olanı.
*
Dinle,
sessizlikte,
yok sessizlik:
tırnaklar,
duvar.

Yağmur damlası
gümüşleniyor, kararıyor, kayıp gidiyor
sanki hiç ayrılmamış gibi
damın kıyısında,
*
Her şey uzak
kök salmış ağaçlar dışında
deniz,
beni bırakın
yankı.
*
Alır başım gider
ölür
unutursun onu
kapı kapanır
Sürgüyü bulmak için elinle yoklarsın
bir oda var orada
herkes, sanki uyuyor
herkes, taş uykusunda
*
hepsi
görüyor seni.
*
Odam
boş
deniz sağda
görüntünün dışındayım ben.
*
Nice boşluk
yalnızca bir beyaz kar tanesi
yükseliyordu dönerek
imi gibi
karanlığım

Türkçesi: Özdemir İnce

76
Çocuklar küçücüktür ezebilirsiniz onları.
Ya da kafalarına sivri külah geçirip ellerine
ucu yıldızlı değnek koyarsınız, tiz şarkılar
söyletirsiniz küçük iskemleli oyun odalarında
Sörnas Alanı'nda çoraplarını sıyırarak.
Çocuklar küçücüktür çekip çıkarabilirsiniz kollarını
sallanırsa dikebilirsiniz bir köşeye oturtursunuz
bırakırsınız koşar da koşarlar bir avluda
derken birisi düşer ya da sıraya dizersiniz
okulun soğuk bodrumuna sokarsınız onları zorla.

Karanlıkta gözlerinin ışığını yakabilirsiniz
el feneri ya da alev gibi parlayıncaya kadar onlar.

Türkçesi: Talât S. Halman

Lassi Nummi (d. 1928)

YAŞAMAK SENİN YANINDA, YAŞAMAK
Senin yanıbaşında yaşamak: yaşamak
geniş, değişken bir görünüm yanında.
Akışını görmek güneşin bulutta
ve buluttan çıkışını görmek.
Görmek batışını güneşin ağaçların ardında,
sezmek, karanlıkta, sınırları, uzaklıkları,
duymak soluk alışını yelin ağaçlarda,
iniltisini duymak, mutluluktan titremesini.
Keşfetmek dokunması güzel ilk karı. Duymak
kokusunu çiçeklerin, ağaçların, mantarların, otların.
Usulca yürüyüşlerini işitmek av hayvanlarının patikalarda.
Yaz yapraklarının açılışını görmek,
uçuşlarını görmek rüzgârda.
Işıklı parıltısını görmek boş manzaranın
sisin güzelim menekşe rengini görmek.
Tomurcuk, titreşim, yeni ilkbahar!
Karanlıkta yükselen sınırlar
tanyeri ışığında.

Güneşin doğuşunu görmek.

Türkçesi: Özdemir İnce

AKILDA, BİR ŞEY
Yeşil, çamların kabartması
donuk bakır tıpkı
ve arkada, gökyüzünün külrengi,
akılda, bir şey.

-bir sözcük daha ve şiir
ya ölür ya doğar.

Türkçesi: Özdemir İnce

Pentti Saarikoski (1937-1983)

"DANSA ÇAĞRI"DAN

VIII
emek ve onur gerektiren her şeyde
kandırıldınız
bir o kadar da
iyi yaşam sözleriyle
hep altında ezildiniz
varlık yaratma yükünün
ve varlıklardan kurtulmanın
bana aldırmayın, söyleniyorum işte
at arabası ile eve dönerken
Herakleitos'u düşündüren bir günde
dağ sırtlarındaki kar beneklerini
parlatırken güneş
ve daha önce de koluna yaslandığınız
bir dost gibiyken dünya

XXXV
hiçbir zaman eşdeğerli olamayacağım şiirlerimle
ben öksürüp tıkanırken
derin soluk alıyor onlar
başım öne eğik dolaşırken ben

onların burunları havada
küçük görüyorlar beni
coşkuyla dolaşıyorlar akşamları sokaklarda
ve sabahları tam vaktinde bürodalar
kalem ve masayı tıklatıp
kişi numarası soruyorlar
beni düş kırıklığına uğratıyorlar
ben yaratmadım mı onları?
şu yaptıklarına bir bakın
avrupalı ozanlar toplantısında alkış toplarken
bana karşı geliyorlar
ben park kanepelerinde uyuyup altıma ederken
ve yatarken hasta
hiç uğrarlar mı? Asla.
Biliyorum ben ölünce
çiçeklerle gelmeyecekler
onların iç organları yok
yaşlanmazlar
ben küçüldükçe büyür onlar
ben ölünce sapasağlam yaşarlar

Türkçesi: Gürhan Uçkan

Sırkka Turkka (d. 1939)

SEVEN ADAM
Karısını çok mu çok seven bir adam vardı bir zamanlar
gücü kalmıyordu sevdadan başka bir şey yapmaya.
Ayağında paralanıyordu ayakkabıları, eskiyordu paltosu
örümcek ağına dönüşünceye kadar
ve fırlayıp gidiyordu gömlek düğmeleri bulutlara
adamın o seven yüreğinin bir tek vuruşuyla.
Sabrı tükeniyordu kadının bastırdıkça yoksulluk,
gözlerini dikmiş pencereden bakıyordu sefalet, her şey berbattı
ve hiçbir şey yapmıyordu erkek: sevmekten başka,

Rusya'da geçiyordu olay bir gaz lambasının ışığında,
insanların kar bakımından zengin olduğu zamanlarda
votkanın çatlak bardakta değerli taş gibi parıldadığı,
bir dilim hıyarın bir düş gibi ışıldadığı zamanlarda,
ve papazın evine bitişik taş ambarın yanında
bir köpeğin tasmasına bağlı çan çalıyordu düşlerdeki
çıngıraklar gibi.

Türkçesi: Özdemir İnce

FRANSA

Fransız kültür, sanat yaşamının çok ilginç bir özelliği vardır: Başkasının olanı kendisinin yapmak, kendisini etkileyeni etkilemek; başka kültürlere ve dünyanın dört bir yanından gelen sanatçılara kucak açmak ve onlara kendi damgasını vurmak, onların ürünlerini kendi ürününe dönüştürmek. Örneğin: Fransa, romantizmi İngiltere ve Almanya'dan almış, ancak bu akımı geliştirip "ihraç" edilerek bu ülkeleri ve dünyanın öteki ülkelerini etkilemiştir. ABD'li Edgar Allan Poe'dan etkilenen Charles Baudelaire, Stephan Mallarmé ve Paul Valery daha sonra gene etki "ihraç" etmişlerdir.

Arthur Rimbaud'yla birlikte çağdaş şiirin kurucusu sayılan Lautréamont, Fransa'ya Montevideo'dan (Uruguay) gelmiştir; Dada akımının kuramcısı Trintan Traza bir Romendir; gene çağdaş şiirin en önemli ozanlarından biri, Apollinaire, Polonyalı'dır;

günümüz Fransız şiirinin en önemli şairleri arasında yer alan Alain Bosquet Yahudi -Rus, Lorand Gaspar Macar-Roman-Ermeni kökenlidir. Bunların hepsi Fransa toprakları dışında doğmuşlar, yetişkin yaşlarda Fransa'ya gelmişler, Fransız kültürünü özümlemişler ve bu kültür tarafından özümlenmişlerdir. Bu adlara Charles Dozbinsky, Aimé Cesaré Senghor, Rouben Mélik vb. şairlerin adlarını ekleyebiliriz.

Klasisizm, romantizm, gerçekçilik, dadacılık, gerçeküstücülük gibi akımlar ya Fransa topraklarında doğmuşlar ya da bu topraklarda gelişip doruk noktalarına yükselmişler ve bütün dünyayı etkilemişlerdir.

Yukarıda adını andığımız şairlerin dışında, Louis Aragon, Blaise Cendras, Saint-John Perse, Paul Eluard, Robert Desnos, Antonin Artaud, René Char, Henri Michaux'u yirminci yüzyılın en önemli şairleri arasında anabiliriz. Ancak, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra meydana gelen çok hızlı, dönüştürücü politik ve ekonomik olaylar Fransız şiirinin eski etkinliğini törpülemeye başlamıştır. Bu durumda, Latin Amerika şiirinin, sosyalist ülkeler şiirinin, Arap, Afrika ve Akdeniz ülkeleri şiirinin, bu dönem içinde etkin olmaya başlamasının önemli payı vardır.

Şimdi seksenlerini süren Eugéne- Guillevic yaşayan en büyük Fransız şairi olarak kabul edilmektedir.

Bütün bunlara karşın Fransız kültür politikası "başkasının olanı kendisinin yapma" özelliğini sürdürmektedir. Bu nedenle, Fransız şiirinde herhangi bir gerileme ya da çıkmazdan söz etmek olanaksız gibidir. Olsa olsa tek doruk olma niteliğini yitirmiştir. Ama gene de doruklardan biridir.

Alphonse de Lamartine (1790-1869)

GÖL
Ebedi gecesinde bu dönüşsüz seferin
Hep başka sahillere doğru sürüklenen biz
Zaman adlı denizde bir gün, bir lahza için
Demirleyemez miyiz?

Ey göl, henüz aradan bir sene geçti ancak,
Seyrine doymadığı o canım su yanında
Bir gün onu üstünde gördüğün şu taşa, bak
Oturdum tek başıma!

Altında bu kayanın yine böyle inlerdin;
Yine böyle çarpardı dalgaların bu yara,
Ve böyle serpilirdi rüzgârla köpüklerin
O güzel ayaklara.

Ey göl, hatırında mı? bir gece sükût derin.
Çıt yoktu su üstünde, gök altında, uzakta,
Suları usul usul yaran kürekçilerin
Gürültüsünden başka.

Birden şu yeryüzünün bilmediği bir nefes
Büyülenmiş sahilin yankısıyla inledi.
Sular kulak kesildi, o hayran olduğum ses.
Şu sözleri söyledi:

"Zaman, dur artık geçme, bahtiyar saatler, siz
Akmaz olunuz artık!
En güzel günümüzün tadalım o süreksiz
Hazlarını azıcık!

"Ne kadar talihsizler size yalvarır her gün,
Hep onlar için akın;
Günleriyle birlikte dertlerini götürün,
Mesutları bırakın.

"Nafile, isteyişim geçen saniyeleri;
Akıp gidiyor zaman;
Geceye: "Daha yavaş" deyişim boş; tan yeri
Ağaracak birazdan.

"Sevişmek! hep sevişmek! akıp giden saatin
Kadrini bilmeliyiz!
İnsan için liman yok, sahil yok zaman için,
O geçer, bir göçeriz!"

Kıskanç zaman, kabil mi sevginin kucak kucak
Bize zevki sunduğu sarhoş edici anlar,
Kabil mi uzaklara uçup gitsin çabucak
Matem günleri kadar?

Nasıl olur kalmasın bir iz avucumuzda?
Nasıl yok olur her şey büsbütün silinerek?
Demek vefasız zaman o demleri bir daha
Geri getirmeyecek?

Loş uçurumlar, mazi, boşluklar, sonrasızlık,
Acaba neylersiniz yuttuğunuz günleri?
Alıp götürdüğünüz derin hazları artık
Vermez misiniz geri?

Ey göl! dilsiz kayalar! mağralar! kuytu orman!
Siz ki zaman esirger, tazeler havasını,
Ne olur, ey tabiat, o günlerin saklasan
Bari hatırasını!

Sakin demlerde olsun, deli rüzgârda olsun,
Güzel göl, etrafını süsleyen oyalarda,
O kapkara çamlarda, sularına upuzun
Dökülen kayalarda!

İster meltemlerinde, bir ürperişle esen,
Seslerde, ister uzak ister yalanda olsun,
Yahut gümüş pullarla sular üstünde yüzen
Ay ışığında olsun!

Kuduran fırtınalar, sazlar bize dert yanan,
Meltemini dolduran kokular, hep beraber,
Ne varsa işitilen, görülen ve koklanan,
Desin ki: "Seviştiler!"

Türkçesi: Yaşar Nabi Nayır

Victor Hugo (1802-1885)

İKİ ATLI ORMANDA NE DÜŞÜNÜYORLARDI?
Gece kapkaranlıktı ve simsiyahtı orman,
Gölgeye benziyordu yanımda giden Hermann;
Dörtnala atlarımız sığınmıştık Allaha.
Bulutlar gökyüzünde sanki birer mermerdi,
Yıldızlarsa ateşten kuş sürüleri gibi
Uçuşurdu dallarda.

Ben hasretle doluyum. Istıraplarla kırgın,
Ümitsiz, bomboş kalmış derin ruhu Hermann'ın.
Ben hasretle doluyum: uyuyun sevdiklerim!

Bu ücra yeşillikler arasından giderken:
"Yarı açık mezarlar, dedi, geçer fikrimden!"
O ileri bakıyor benim gözüm arkada.
Atlarımız bir orman alanında dörtnala.

Uzak çan seslerini getiriyordu rüzgâr.
Hermann: "Dertliler, dedi, düşüncem; şu âlemde
Yaşayan, var olanlar." "Ah, benim düşüncem de
Dedim ki yok olanlar."

Pınarlar çağıldardı. Ne söylerdi pınarlar?
Meşeler fısıldardı. Meşeler ne fısıldar?
Çalılar söyleşirdi eski dostlarmış gibi.
Hermann bana dedi ki: "dert insanı uyutmaz.
Ne gözler var ki ağlar, ne gözler uyku tutmaz."
Ona dedim ki: "Heyhat, uyanmaz niceleri!"

O zaman dostum: "Hayat, dedi, dert, felaket bu!
Ölüler artık azap çekmiyorlar. Ne mutlu
Yeşeren, yapraklarla örtülen mezarlara!
Gece onları tatlı ışıklarıyla okşar.
Göklerin sükûnundan, nurundan nasibi var
Her ruhun her mezarda."

"Sus, dedim, ölüm denen o sırra saygı göster!
Ayak altında, toprak altındadır ölüler.
Ölüler bir zamanlar seni seven kalplerdi:
Uçup giden meleğin, baban, yahut da annen!
Gönülleri kırılır bu acı sözlerinden,
Rüya içinden gibi duyarlar sesimizi."

Türkçesi: Afif Obay

Gerard De Nerval (1808-1855)

FANTAZYA
Bir hava bilirim, dünyalara değişmem:
Bütün Rossini, Mozart, Weber sizin olsun,
Çok eski bir hava, ağır, hazin, muhteşem;
Yalnız ben duyarım onda ne varsa fusün!

Ne zaman o havayı dinleyecek olsam
Ruhum gençleşiverir birden iki asır,
Onüçüncü Louis devridir, vakit akşam
Batan günle sararmış bir yamaç uzanır.

Camları kızıla çalan renklerle yanar,
Kiremitten bir şato, köşeleri taştan.
Etraf çepçevre bağlar, bahçeler, parklar;
Bir dere akıyor çiçekler arasından.

Kömür gözlü bir kumral en üst pencerede;
Eskidir geçmiş zaman esvapları eski.
Görmüşlüğüm var bu kadını; ama nerde?
Hatırlıyorum, başka bir hayatta belki!

Türkçesi: Cahit Sıtkı Tarancı

PEPA'YA
Pépa'cığım, gece ilerleyip de
Annen odasına çekildiği an,
Sen lambanın altında yarı üryan
Duaya başlarsın ya, eğilip de;

Hani rahatı kaçmış ruhun, seni
Gecenin koynuna terk ettiği an;
Başlığını atarsın da başından
Yatağına bir bakarsın ya hani.

Evin bütün insanlarını saran
Ağırlık yaklaşır ya, adım adım;
Güzelim, sevgilim, Pépita'cığım
Ne düşünürsün acaba o zaman?

Kimbilir belki bir garip kadını,
Çok acıklı bir romanda kahraman,
Ümidin zoruyla meydana çıkan,
Hakikatinse yalanladığını.

Belki de ancak doğura doğura
Bir fare doğuran kocaman dağlar,
Hiçbir vakit yaşanmamış sevdalar,
Şekerlemeler, belki de bir koca.

Ah! Belki de seninki kadar iyi
Bir kalbin dostça açılmalarını;
Esvabını, oyun havalarını;
Belki de beni, belki de hiçbir şeyi.

Türkçesi: Orhan Veli Kanık

Alfred De Musset (1810-1857)

HÜZÜN

Gücüm, hayatım, nem varsa kaybettim;
Kaybettim, ah, dostlarım, neş'emi;
Kalmadı hatta kibirim azametim;
Oydu vehmettiren dâhiliğimi.

"Hakikat budur" dedikleri zaman,
Karşımda sahiden bir dost zannettim.
Hakikati anlayıp duyduğum an;
Çoktandır galip gelmişti nefretim.

Ama işte hakikat ebedîdir;
Yaşarsa bir kimse ondan bihaber,
Alemde ömrünce gafil kişidir.

Tanrı soruyor, cevap vermek ister,
İyi ki ağlamışım ara sıra
Elimde kalan servet bu, dünyada.

Türkçesi: Cahit Sıtkı Tarancı

Charles Baudelaire (1821-1867)

İÇE KAPANIŞ
Derdim, yeter, sakin ol, dinlen biraz artık;
Akşam olsa diyordum, işte oldu akşam,
Siyah örtülere sardı şehri karanlık;
Kimine huzur iner gökten, kimine gam.

Bırak, şehrin iğrenç kalabalığı gitsin.
Yesin kamçısını hazzın sefil cümbüşte
Toplasın acı meyvesini nedametin
Sen gel, derdim, ver elini bana, gel şöyle.

Bak göğün balkonlarından geçmiş seneler
Eski zaman esvaplarıyla eğilmişler;
Hüzün yükseliyor, güler yüzle, sulardan.

Seyret bir kemerde yorgun ölen güneşi
Ve uzun bir kefen gibi doğuyu saran
Geceyi dinle, yürüyen tatlı geceyi.

Türkçesi: Sabahattin Eyüboğlu

İNSAN VE DENİZ

Sen, bir adam, seveceksin denizi her zaman;
Deniz aynandır senin, kendini seyredersin
Bakarken, akıp giden dalgaların ardından.
Sen de o kadar acı bir girdaba benzersin.

Haz duyarsın sulardaki aksine dalmaktan;
Gözlerinden, kollarından öpersin ve kalbin
Kendi derdini duyup avunur çoğu zaman,
O azgın, o vahşi haykırışında denizin.

Kendi âleminizdesinizdir ikiniz de.
Kimse bilmez, ey ruh, uçurumlarını senin;
Sırlarınız daima, daima içinizde;
Ey deniz, nerde senin iç hazinelerin?

Ama işte gene binlerce yıldan beri
Cenkleşir durursunuz, duymadan acı, keder;
Ne kadar seversiniz çırpınmayı, ölmeyi,
Ey hırslarına gem vurulamayan kardeşler!

Türkçesi: O. V. Kanık

HÜZÜN VE SERSERİ

Agathe, uçtuğu var mı ruhunun arasıra,
Büyülü, mavi, derin ve ışıl ışıl yanan,
Bambaşka denizlere, bambaşka semalara,
Şu kahrolası şehrin simsiyah havasından?
Agathe, uçtuğu yar mı ruhunun arasıra?

Deniz, tek tesellisi günlük ıstırapların!
Acaba hangi şeytan veya mucize
Her ulvi çalkanışta muazzam bir rüzgârın
Orguyla uğuldayan denizi verdi bize?
Deniz, tek tesellisi günlük ıstırapların!

Hey trenler, vapurlar beni burdan götürün!
Ne var gözyaşlarından çamurlar yoğuracak?
Arasıra der mi ki Agathe'ın ruhu, üzgün,
"Nedametten, azaptan ve ıstıraptan uzak,
Hey trenler, vapurlar beni burdan götürün!"

Ne kadar uzaktasın ey mis kokulu cennet,
Ey, sadece sevincin, aşkın ürperdiği yer,
Ey her ruhun içinde boğulduğu saf şehvet,
Ey bir ömür boyunca gönül verilen şeyler!
Ne kadar uzaktasın ey mis kokulu cennet!

Ah o yeşil cenneti, çocuksu sevdaların,
O koşuşlar, demetler, o şarkılar, buseler,
İnildeyen kemanlar üzerinde dağların
Akşam, korkuluklarında şarap dolu kâseler!
Ah o yeşil cenneti, çocuksu sevdaların.

O bilinmez zevklerin yüzdüğü masum belde?
Çok daha uzakta mı yoksa Çin'den, Maçin'den?
Beyhude bir arzu mu inildeyen dillerde,
Canlanan bir hayal mi billur sesler içinden,
O bilinmez zevklerin yüzdüğü masum belde?

Türkçesi: Sait Maden

BALKON

Hatıralar annesi, sevgililer sultanı,
Ey beni şâdeden yâr, ey tapındığım kadın!
Ocak başında seviştiğimiz o zamanı,
O canım akşamları elbette hatırlarsın,
Hatıralar annesi, sevgililer sultanı!

O akşamlar, kömür aleviyle aydınlanan,
Ya pembe buğulu akşamlar, balkonda geçen.
Başım göğsünde, ne severdin beni o zaman!
Ne söyledikse çoğu ölmeyecek şeylerden!
O akşamlar, kömür aleviyle aydınlanan!

Ne güzeldir güneşler sıcak yaz akşamları!
Kâinat ne derindir, kalp ne kudretle çarpar!
Üstüne eğilirken ey aşkımın pınarı,
Sanırdım ciğerimde kanın kokusu var.
Ne güzeldir güneşler sıcak yaz akşamları!

Kalınlaşan bir duvardı aramızda gece.
Seçerdim o karanlıkta gözbebeklerini;
Mestolur, mahvolurdum nefesini içtikçe.
Bulmuştu ayakların ellerimde yerini.
Kalınlaşan bir duvardı aramızda gece.

Bana vergi o tatlı demleri hatırlamak;
Yeniden yaşadığım, dizlerinin dibinde.
O "mestinaz" güzelliğini boştur aramak,
Sevgili vücudundan, kalbinden başka yerde,

O yeminler, kokular, sonu gelmez öpüşler,
Dipsiz bir uçurumdan tekrar doğacak mıdır,
Nasıl yükselirse göğe taptaze güneşler.
Güneşler ki en derin denizlerde yıkanır.
O yeminler, kokular, sonu gelmez öpüşler!

Türkçesi: C. S. Tarancı

DÜŞMAN

Gençliğim bir karanlık fırtına oldu,
Birkaç yerinde parlak güneşler açan;
Öyle harap çıktım ki bu fırtınadan,
Bahçemde kızarmış tek tük meyve kaldı.

İşte fikirlerin güzüne ulaştım,
Suyun mezarlar gibi çukur açtığı
Sel basmış toprakları durmayıp gayrı,
Kürekler, tırmıklarla onarman lazım.

Boyatacak mı ki sırrî gıdayı bulup
hayal ettiğin yeni çiçekler acap
Bir kumsal gibi yıkanmış bu topraklardan

-Ey acı! ey acı! Zaman ömrü yiyor,
Ve kalbimizi kemiren sinsi düşman
Kaybettiğimiz kanla gelişip büyüyor!

Türkçesi: Ahmet Muhip Dıranas

Charles Cros (1842-1888)

ÇİROZNAME

Beyaz, kocaman bir duvar - çıplak mı çıplak
Üzerinde bir merdiven - yüksek mi yüksek
Duvar dibinde bir çiroz - kuru mu kuru

Bir herif geldi elleri - kirli mi kirli
Tutmuş bir çekiç bir çivi - sivri mi sivri
Bir büyük yumak da sicim - zorlu mu zorlu

Çıktı merdivene derken - yüksek mi yüksek
Mıhladı sivri çiviyi - tak tak da tak tak
Duvarın ta tepesine - çıplak mı çıplak

Attı çekici elinden - düş allahım düş
Taktı çiviye sicimi - uzun mu uzun
Astı ucuna çirozu - kuru mu kuru

İndi merdivenden tekrar - tıkır da tıkır
Sırtında çekiç merdiven - ağır mı ağır
Çekti gitti başka yere - uzak mı uzak

O gün bugündür çirozcuk - kuru mu kuru
Mezkûr sicimin ucunda - uzun mu uzun
Nazikçe sallanır durur - durur mu durur

Ben bu hikâyeyi düzdüm - basit mi basit
Kudursun bazı adamlar - ciddi mi ciddi
Ve gülsün diye çocuklar - küçük mü küçük

Türkçesi: Orhan Veli Kanık

BAŞ KALDIRMA
Namuslu bir insanın, kendine hak bilerek,
Evinde huzur içre yaşamasıdır elbet,
Zehir içmekle aynı değerde olan.

Hastalık istemem budur kararım,
Vazgeçmiş değilim büyüklük taslamaktan,
Bir yepyeni musikidir duyarım.

Duyarım gürültüsünü akan suyun,
Duyarım fırtınanın uğultusunu,
Hayat kısadır sanatın yolu uzun.

Ne kadar iyi ki bunca günah var,
Sonra taze şarap, gencecik kızlar,
Ve etrafa saçtığı ateşle yangın.

Bir de doğuşu var kızlarla erkeklerin.
Hepsi de şarkı söyler, yer-içer,
Sonunda öteki dünyaya göçer.

Türkçesi: Ahmet Necdet

Stephane Mallarme (1842-1898)

EDGAR POE'NUN MEZARI
Tam kendi olunca en sonu ölümsüzlükte,
Şair, yalın kılıç, meydan okuyor çağına.
Ürkmüş dünya, şaşıyor nasıl duymadığına
Ölümün çanlar çaldığını bu garip seste.

İrkildiler duyunca, kör dev gibi meleğin
Daha saf bir anlam kattığını kaba sözlere,
Dediler: Sarhoş, bir büyü katmıştır içine
O içtiği aşağılık kara kara içkilerin.

Yazıklar olsun! Duygusuz toprak ve buluttan
Bir heykel yuğurmazsa düşüncelerimiz yaşayan
Pırıl pırıl donansın diye mezarı Poe'nun.

Bir gök belasından arda kalan durgun kaya,
Şu granit bari, gelecekte, karşı koşun
Sürü sürü, kara kanatlı, kör kuşkulara.

Türkçesi: Sabahattin Eyüboğlu

DENİZ MELTEMİ

Ten bitirdi hazlarını, tükendi kitap,
Kaçsam, kaçsam uzaklara üstümde mehtap.
Sanıyorum en güzeli mest oluşların,
Gökle engin arasında uçan kuşların.
Kim tutacak denizlere bağlı bu gönlü?
Ne göklere gülümseyen bahçemin gülü,
Ne sütbeyaz kâatlara aksi lambanın,
Ne dizinde yavrusunu emziren kadın.
Gideceğim güzel gemi, haydi demir al,
O ellere yelken aç ki sanılır masal.
Bir üzüntü, küskün ama ümitlerine,
İnanıyor mendillerin elvedasına.
Belki deli rüzgârlara uyan direkler,
Karayelde bir kazaya baş eğecekler.
Ve görünmez olacaklar, denizler derin,
Gönül, dinle türküsünü gemicilerin!

Türkçesi: Kemalettin Kamu

DENİZ MELTEMİ

Bütün hazları tattım, kitapları okudum,
Ah, kandırmadı; kaçmak, kurtulmak istiyorum.
Bir başka köpükle gök arasındaki kuşlar
Orada şimdi kimbilir ne kadar sarhoşlar!
Deniz çekiyor, deniz, kim tutabilir beni;
Gözlerde aksi yanan o eski bahçeler mi?
Geceler! Mahzun ışığı mı yoksa lambanın,
Beyaz kâğıda vurur, korkar dokunamazsın;
Ne o; ne de çocuğuna meme veren taze;
Gideceğim, ey gemi, bilinmedik ellere.
Demir al, sallayarak direklerini. Sızlar
Yürek ümitle, ama sonra her şeyi anlar.
Belki de fırtınaları çağıran direkler,
Şu anda, rüzgârlar gelecek ölümü bekler,
O zaman ne yelken, ne de ümit, ama sen yine
Kalbim, gemicilerin şarkısını dinle.

Türkçesi: Orhan Veli

GÜZELİM BUGÜN

El değmemiş, dip diri güzelim bugün
Sarhoş bir kanat vuruşuyla yırtar mı
Kırağıda unutulmuş katı gölün
Kalmış uçuşlar dolu saydam buzunu?

Bendim, diyor bir eski zaman kuğusu
Mağrur ama umutsuz kanat sıyıran
Yaşanacak yeri aramaz mı insan
Bastırınca kısır kışın sıkıntısı?

Silkecek bembeyaz ölümü boynundan
Daralan dünyasına kafa tutan kuş
Neylesin bağlanmış yere kanadından

Kendi aydınlığıyla bağlanmış göle
Duruyor kuğu, rüyalarıyla donmuş
Boşuna gurbetinde, başı göklerde.

Türkçesi: Sabahattin Eyüboğlu

RONDEL
Sevişiriz dilersen şayet
Aşkı anmadan dudaklarınla
Bir şeycik yapamaz bize anla
Susmaktan gayri bu gülden demet

O nağmeler ki gülüşün elbet
Veremez pırıltısını asla
Sevişiriz dilersen şayet
Aşkı anmadan dudaklarınla

Sessizce sarmaş dolaş nihayet
Sylphe giymiş kıpkızıl urbasını
O hayal kanatların uçlarını
Alev bir öpüş kavrar âkıbet
Sevişiriz dilersen şayet
Türkçesi: Salâh Birsel

RONDEL
Hiçbir şey yok uyandığınızda
Somurtmadan karşılayacağınız
Korkunç, bir gülüş sarsarsa bakınız
Kanatlarınızı o yastıklarda

Kayıtsız uyuyun, korkusuzca da
Ele vermeyecek sizi soluğunuz.
Hiçbir şey yok uyandığınızda
Somurtmadan karşılayacağınız

Bütün o cânın düşleri bir anda
Bu güzellik bozduğu an bakınız
Artık ne bir tek çiçek yanaklarda
Ne de ölçüsüz elmaslar gözlerde
Hiçbir şey yok uyandığınızda

Türkçesi: İlhan Berk

Jose-Maria de Heredia (1842-1905)

FATİHLER
Yuvalarından uçmuş bir sürü şahindiler;
Usanmışlardı mağrur fukaralıklarından.
Pallos de Moguer'den avare, asker, kaptan,
Çılgınca bir hayale doğru sürüklendiler.

Masaldaki madeni bulmak içindi sefer;
Sipangoo'nun varılmaz topraklarında yatan,
Geçerken garbın esrar dolu kıyılarından
Alize rüzgârında eğrilirdi serenler.

Ve her akşam bir destan sabahı umarlardı.
Medar denizlerinin fosforlu mavisinden,
Rüyaları altından seraplarla dolardı.

Beyaz kadırgaların sarkıp ilerisinden,
Seyre koyulurlardı denizlerin içini;
Yıldızların bir meçhul göğe yükselişini.

Türkçesi: S. Eyüboğlu-Orhan Veli Kanık

Paul Verlaine (1844-1896)

ŞİİR SANATI
Musiki, her şeyden önce musiki;
Onun için tekli mısradan şaşma.
Kıvrak olur, erir havada sanki;
Ağır aksak söyleyişe yanaşma.

Kelime seçerken de meydan senin;
Bile bile bir nebze aldanmalı.
Dumanlısı güzeldir türkülerin:
Öyle hem seçik olsun, hem kapalı

Güzel gözler tül ardında görünsün
Gün ışığı titremeli şiirinde
Ak yıldızlar maviliğe bürünsün
Ilgıt ılgıt sonbahar göklerinde.

Ararengin peşindeyiz çünkü biz;
Rengin değil, ararengin sadece.
Ancak öyle sarmaş dolaş ederiz
Kavalı boruyla, rüyayı düşle.

Nükte belasından kurtulmaya bak;
Acı zekâ, sulu gülüş neyine?
İşe karıştı mı bu cins sarmısak
Maviliğin yaş dolar gözlerine.

Tut belagatı boğazından, sustur
El değmişken bir zahmete daha gir.
Kafiyenin ağzına da bir gem vur
Bırakırsan neler yapmaz kimbilir?

Nedir bu kafiyeden çektiğimiz!
Hangi sağır çocuk, ya deli zenci
Sarmış başımıza bu meymenetsiz
Bu kof sesler çıkaran kalp inciyi

Hep musiki, biraz daha musiki;
Havalanan bir şey olmalı mısra
Deli bir gönülden kalkıp gitmeli
Başka göklere, başka sevdalara.

Dağılıp tozu sabah rüzgârına
Mısraların alsın başını gitsin
Kekik, nane kokaraktan, dört yana...
Üst tarafı edebiyat bu işin.

Türkçesi: Sabahattin Eyüboğlu-Melih Cevdet Anday

GEÇMİŞ OLA

Hatıralar, ne istersiniz benden?.. Sonbahar...
Durgun gökte ardıç kuşları uçuşmadalar,
Güneşten, ölgün ve soluk bir ışık vurmada
İçinde poyrazlar esen sararmış ormana.

Yapyalnızdık, yürüyorduk, türlü hülyalarda;
Saçlarımız ve düşüncelerimiz rüzgârda.
Çevirip güzel gözlerini bana "Hangisi
En güzel günün?" diye sordu o billur sesi

Bir melek sesi kadar tatlı, o kadar derin.
Hafif bir gülümseyiş cevap verdi sesine
Öptüm ellerini, ibadet edercesine.

-Ah! İlk çiçekler! Ne güzel kokuları vardır!
Ne kadar sevimli bir mırıltıları vardır
Sevilen dudaklardan çıkan ilk evet'lerin!

Türkçesi: Orhan Veli Kanık

GREEN

İşte yemişler, çiçekler, yapraklar ve dallar!
İşte kalbim, çarpıntısı yalnız senin için!
O bembeyaz ellerin kalbimi kırmasalar!
Bu küçük armağanı dilerim hoş göresin.

Ben geldim işte, çiğlerle bezenmiş olarak;
Alnımda seher yelinin dondurduğu çiğler.
Yorgunluğumu alsam ayak ucunda bırak!
Hayal etsem o tatlı demleri birer birer.

Bırak unutayım başımı taze göğsünde!
Hâlâ aklımda lezzeti son öpüşlerinin.
Hayırlı fırtınadan sonra sakin, asude,
Uyusan biraz, madem uzanmış dinlenirsin.

Türkçesi: Cahit Sıtkı Tarancı

GÖK ÖYLE MAVİ...
Gök öyle mavi, öyle durgun
Damlar üzerinde!
Yeşil bir dal sallanadursun
Damlar üzerinde!

Ürpertip gökyüzünü birden,
Bir çan tın tın eder,
Bir kuştur şu ağaçta öten;
Türküsünü söyler.

İşte hayat! Aç gözünü gör;
Bak ne kadar sade.
Her günkü sakin gürültüdür,
Şehirden gelmekte,

Ey sen ki durmadan ağlarsın,
Döversin dizini;
Gel söyle bakalım ne yaptın,
N'ettin gençliğini?

Cahit Sıtkı Tarancı

DANS EDELİM GEL
Gözlerini severim en çok,
Gökteki yıldızlardan parlak;
Bir parça da baştan çıkarak.
Dans edelim gel!

Ne halleri vardı, sahiden,
Bedbaht âşığı berbat eden
Onun için hoştu zaten.
Dans edelim gel!

Doldurulmadı hâlâ yeri,
Gülden ağzının öpücükleri
Kalbimde öldüğünden beri.
Dans edelim gel!

Dizi dibinde oturduğum
Zamanları hatırlıyorum;
Bu, işte bütün varım yoğum.
Dans edelim gel!

Türkçesi: Orhan Veli Kanık

Comte d'E Lautreamont (1846-1870)

BİRİNCİ TÜRKÜ'den

Ailelere nifak tohumu ekmek için bir antlaşma yaptım
fuhuşla. Anımsıyorum bu tehlikeli ilişkiden önceki geceyi.
Önümde bir mezar gördüm. Bir ev kadar büyük bir ateşböceğinin
bana şöyle dediğini duydum: "Aydınlatacağım seni. Oku yazıtı.
Benden gelmiyor bu yüce buyruk." Görür görmez çenelerimi
çatırdatan,
elimi ayağımı kesen, uçsuz bucaksız, kan rengi bir ışık
taa ufka kadar yayıldı havada. Az kalsın düşüyordum, bir yıkık
duvara yaslandım ve okudum: "Veremden ölen bir yeniyetme
yatıyor burada: biliyorsunuz nedenini. Dua etmeyin ona." Bir-
çok insan benim kadar gözüpek olamazdı belki. Bu sırada, çırıl-
çıplak, güzel bir kadın gelip ayaklarımın dibine uzandı. Kederli
bir yüzle, "Ayağa kalkabilirsin," dedim kadına. Kardeş katilinin
kızkardeşini boğazladığı eli uzattım ona. Ateşböceği seslendi:
"Hey sen! bir taş al ve öldür onu. -Niçin? diye sordum ona."
Ateşböceği bana: "Kendine dikkat et, dedi; güçsüz olan sensin,
güçlü olan benim çünkü. Fuhuş'tur bu kadının adı." Gözlerimde
yaşlar, yüreğimde öfke, bilinmez bir gücün doğduğunu duyumsadım
kaldırdım ve omuzuma aldım taşı sonra. Bir dağı doruğuna kadar
tırmandım: oradan ezdim ateşböceğini. İnsan boyunda bir
çukura gömüldü toprakta başı; altı kilise boyu yükseğe sıçradı
taş. Sonra gidip bir göle düştü, bir anda, döne döne, uçsuz bucaksız,
ters bir koni oyarak çekildi suları gölün. Ortalık duruldu:
parıldamadı artık kan ışık. "Yazık! yazık! diye haykırdı
çıplak ve güzel kadın; ne yaptın böyle? - Ben seni yeğliyorum,

dedim ona, çünkü acırım mutsuzlara Sonsuz taze yarattıysa seni, senin değil suç. "Yanıtladı beni:" Bir gün, dedi, hakkımı teslim edecek insanlar. Söyleyecek başka sözüm yok. Bırak da gideyim, sonsuz acımı derinliklerine gömeyim denizim. Bir sen varsın hor görmeyen beni, bir de bu karanlık uçurumlarda kaynaşan iğrenç canavarlar. İyisin sen. Elveda beni sevmiş olan sana! -Elveda! dedim ona, tekrar elveda! Hep seveceğim seni.. Bugünden tezi yok terk ediyorum erdemi. "İşte bu nedenle, ey İnsanlar, kış yelinin denizin üzerinde ve kıyılarda ya da uzun süredir benim için yas tutan büyük kentlerin üzerinde ya da kutup bölgelerinin soğuklarında uğuldadığını duyduğunuz zaman şöyle söyleyin: "Tanrının ruhu değildir geçen: fuhuşun, Montevideolu'nun acılı iniltileriyle birleşen derin kederli iç çekişidir." Çocuklar, bunu ben söylüyorum size. Öyleyse, diz çökün acıma duyguları içinde ve bitlerden daha çok olan insanlar uzun uzun yakarsınlar.

Türkçesi: Özdemir İnce

İKİNCİ TÜRKÜ'den

Ey şaşmaz matematikler, baldan tatlı öğreti'niz
serinletici bir dalga gibi yüreğime akalı beri sizi
unutmadım. Beşikten bu yana güneşten eski
kaynağınızdan su içmek tutkusuyla yandım.
Öğrencilerinizin en vefalısı olan ben, tapınağınızın
kutsal eşiğini hâlâ aşındırıyorum. Bir belirsizlik
vardı düşüncemde, açıklayamadığım bir şey duman
gibi. Ama mihrabınıza ulaştıran basamakları dinsel
bir saygıyla çıktım. Ve siz, rüzgâr kelebekleri nasıl
dağıtırsa, şu karanlık örtüyü öyle sıyırdınız. Sınırsız
bir soğukkanlılık, yetkin bir sakınganlık, şaşmaz bir
mantık koydunuz yerine. Güçlendirici sütünüz
yüzünden, size içten bir sevgiyle bağlı olanlara
sağladığınız aydınlık içinde kavrayışım gelişip
sınırsızlaştı. Aritmetik! Cebir! Geometri! yüce

üçlem! ışıklı üçgen! Sizi tanımayan, akılsızın biridir. En kara işkencelerden geçirmeli onu. Çünkü bilisiz rahatlığında kör bir küçükseme vardır. Ama sizi tanıyan ve seven dünya malına önem vermez; büyülü tüy gibi uçarak, tıpkı yükselen helezon gibi göklerine yuvarlak kubbesine ulaşmak ister yalnız. Yeryüzü, ahlaksal yanıltılar ve düşlerden başka şey sunmaz ona! Oysa, ey şaşmaz matematikler, inatçı değişmezliğiyle, evrenin düzeninde görülen yüce doğrunun bir güçlü yansısını kamaşan gözlere sunarsınız. Ama Pitagoras'ın dostu o dörtgenin dile getirdiği kapsayıcı yetkin düzen daha da yücedir. Çünkü Gücü-her-şeye-yeten, kendini ve yüklemlerini kaosun ta içinden sizin teoremler hazinenizi ve ulu göz kamaştırıcılığınızı çıkaran unutulmaz çalışmada tepeden tırnağa açığa vurmuştur. Eski çağlarda ve günümüzde, nice ulu hayal güçleri, yanık kâğıt üzerine çizilmiş simgesel biçimlerinizi, gizli bir solukla canlanmış kavranmaz çizgiler gibi görerek titrediler. Evrenden önce var olan ve daha sonraya kalacak olan ölümsüz belitlerin ve hiyerogliflerin bu göz kamaştırıcı açıklanışını sıradan insanlar anlayamazdı. Hayalgücü, öldürücü bir soru işaretinin uçurumuna eğilip matematiğin nasıl olup da bunca etkileyici büyüklük ve tartışılmaz doğru kapsadığını sorar ve bunları insanoğluyla karşılaştırmaya kalkışırsa, insanoğlunda sahte gurur ve yalandan başka şey bulamaz. O zaman, üzünç dolu bu yüce kafa, insanoğlunun cüceliğini ve benzersiz çılgınlığını iyice duyuran ulu öğütlerinizden ötürü, bembeyaz kesilmiş yüzünü kupkuru ellerinin üzerine eğerek doğaüstü düşüncelere dalar gider. Önünüzde, dizleri bükülür ve tapınışı hem sizin tanrısal yüzünüze, hem de Gücü-her-şeye-yetenin öz görüntüsüne bir saygı

belirtisidir. Çocukluğumda, bir Mayıs gecesi, ay ışığında, pırıl pırıl bir derenin kıyısındaki taze çimenlerin üzerinde göründünüz bana. Üçünüz de utangaçlık ve incelikte birbirinizden geri kalmıyordunuz. Üçünüz de kraliçeler gibi uluydunuz. Birkaç adım yaklaştınız. Uzun elbiseniz bir buhar gibi salınıyordu; sevgili bir oğulmuşum gibi beni, kıvanç dolu memelerinize yaklaştırdınız. Hemen koştum, ellerim beyaz göğsünüzde kenetlenmişti. Doğurgan besininizle beslendim. İnsanlığın büyüyüp yükseldiğini duydum kendimde. O çağdan beri sizi bırakmadım ey karşıt kraliçeler. Yüreğimin sayfalarında, bir mermere işlenmiş gibi duran nice güçlü tasarı, nice yakınlık duygusu, aymış düşüncemde-şafağın gece karanlığını dağıttığı gibi— kurucu çizgileri yavaş yavaş sildiler. O çağdan beri, ölümün, amacını gizlemeden, mezarları insanlarla doldurduğunu, savaş alanlarını kasıp kavurduğunu, insan kanıyla tombullaştığını ve ölü kemiklerinin üzerinde sabah çiçekleri açtırdığını gördüm. O çağdan beri, yeryüzünün devrimlerine tanıklık ettim; depremler, çölün sam yelleri, alevli lavlarıyla yanardağlar, ölüm saçan fırtınalar soğukkanlı bir seyirci olduğumu gördüler. O çağdan beri çeşitli kuşakların, son değişimini selamlayan kozanın toy neşesiyle, kanatlarını ve gözlerini uzaya çevirdiklerini ve akşam güneş batmadan önce, rüzgârın yakarış dolu çığlığını salladığı solmuş çiçekler gibi boyunları bükük, can verdiklerini gördüm. Ama siz hiç değişmediniz. Hiçbir değişiklik, hiçbir hastalıklı soluk özdeşliğinizin sarp kayalarına ve sınırsız vadilerine dokunamaz. Sizin alçakgönüllü ehramlarınız, tutsaklığın ve aptallığın yükselttiği o karınca yuvalarından, yani Mısır ehramlarından daha

uzun ömürlüdür. Zamanın çöküntüsü üstünde yükselen çağların sonu, gizemli sayılarınızın, kıpkısa denklemlerinizin ve heykelsi çizgilerinizin Gücü-her-şeye-yetenin intikamcı yanında yer aldığını görecekler. Oysa yıldızlar, korkunç ve evrensel bir gecenin bitimsizliğinde, kasırgalar gibi öfkeyle çöküp gidecekler ve insanlık son yargıyla hesaplaşmaya çalışacak. Bana yaptığınız yardımlar için teşekkürler. Anlayışıma kattığınız yepyeni nitelikler için teşekkürler. Siz olmasaydınız, insanoğluna karşı açtığım savaşta belki yenilgiye uğrayacaktım. Siz olmasaydınız beni yerlere yıkıp ayağının tozunu yedirecekti; bir aşağılık pençeyle etimi ve kemiklerimi paralayacaktı. Ama usta bir sporcu gibi korudum kendimi. Tutkudan sıyrılmış yüce görüşlerinizden titreyen soğukkanlılığı verdiniz bana. Şu kısa yolculuğumun geçici tatlarını küçümseyerek geri çevirmek ve benzerlerimin sevimli görünen aldatıcı önerilerini kapımdan savmak için bu armağanınızdan yararlandım. Çözümleme, bireşim ve tümdengelim, hayranlık değer yöntemlerinizde dile gelen şaşmaz sakınganlığınızı verdiniz bana. Can düşmanımın öldürücü hilelerini bozmak, sonra ona ustaca saldırmak ve insanoğlunun en can alıcı yerlerine bir hançer saplamak için yararlandım sizden. Bu hançer saplandığı yerde kalacak, çünkü onulmaz bir yara açmıştır. Öğretilerinizin ruhu olan bilgelik dolu bir mantığı ve düşüncenin sakınmazlığını arttıran dolambaçlı ama apaçık tasımlarınızı verdiniz. Bu güçlü yardımcı sayesinde, alçaklara doğru yüzerken, nefret kayalığının karşısında, iğrenç ve kapkara fenalığı gördüm insanlıkta; öldürücü kokuşmalar arasında çürüyor ve hayran hayran göbeğini

seyrediyordu. Bağırsaklarının karanlığında önce şu pis alışkanlığı yani kötülüğü gördüm; onda iyilikten daha üstündü. Bana ödünç verdiğiniz zehirli silahla, insanlığın korkaklığından yapılmış yaratıcıyı yerinden indirdim. Dişlerini gıcırdattı ve bu iğrenç harekete boyun eğdi; çünkü karşısındaki kendisinden daha güçlüydü. Ama uçuşumu alçaltmak için onu bir paket sicim gibi bir yana bırakacağım...

Türkçesi: Selâhattin Hilâv

Arthur Rimbaud (1854-1891)

SARHOŞ GEMİ

Ölü sularından iniyordum nehirlerin
Baktım yedekçilerim iplerimi bırakmış;
Cırlak kızılderililer, nişan atmak için
Hepsini soyup alaca direklere çakmış.

Bana ne tayfalardan; umurumda değildi
Pamuklar, buğdaylar, Felemenk ve İngiltere;
Bordamda, gürültüler, patırtılar kesildi;
Sular aldı gitti beni can attığım yere.

Med zamanları, çılgın çalkantılar üstünde,
Koştum, bir çocuk beyni gibi sağır, geçen kış
Adaların karalardan çözüldüğü günde
Yeryüzü böylesine allak bullak olmamış.

Denize bir kasırgayla açıldı gözlerim;
Ölüm kervanı dalgaları kattım önüme:
Bir mantardan hafif, tam on gece, hora teptim:
Bakmadım fenerlerin budala gözlerine.

Çocukların bayıldığı mayhoş elmalardan
Tatlıydı çam tekneme işleyen yeşil sular;
Ne şarap lekesi kaldı, ne kusmuk, yıkanan
Güvertemde: demir, dümen ne varsa tarumar.

O zaman gömüldüm artık denizin şi'rine,
İçim dışım sütbeyaz köpükten, yıldızlardan;
Yardığım yeşil maviliğin derinlerine
Bazen bir ölü süzülürdü, dalgın ve hayran.

Sonra birden mavilikleri kaplar meneviş
Işık çağıltısında, çılgın ve perde perde,
İçkilerden sert, bütün musikilerden geniş
Arzu, buruk ve kızıl, kabarır denizlerde.

Gördüm şimşekle çatlayıp yarılan gökleri,
Girdapları, hortumu; benden sorun akşamı,
Bir güvercin sürüsü gibi savrulan fecri.
İnsana sır olanı, gördüğüm demler oldu.

Güneşi gördüm, alçakta, kanlı bir ayinde;
Sermiş parıltısını uzun, mor pıhtılara.
Eski bir dram oynuyor gibiydi, enginde,
Ürperir uzaklaşan dalgalar sıra sıra.

Yeşil geceyi gördüm, ışıl ışıl karları;
Beyaz öpüşler çıkar denizin gözlerine;
Uyanır çın çın öter fosforlar, mavi, sarı:
Görülmedik usareler geçer döne döne.

Azgın boğalar gibi kayalara saldıran
Dalgalar aylarca sürükledi durdu beni
Beklemedim Meryem'in nurlu topuklarından
Kudurmuş denizlerin imana gelmesini.

Ülkeler gördüm görülmedik, çiçeklerine
Gözler karışmış, insan yüzlü panter gözleri
Büyük ebemkuşakları gerilmiş engine,
Morarmış sürüleri çeken dizginler gibi.

Bataklıklar gördüm, geniş, fıkır fıkır kaynar;
Sazlar içinde çürür koskoca bir ejderha,
Durgun havada birdenbire yarılır sular,
Enginler şarıl şarıl dökülür girdaplara.

Gümüş güneşler, sedef dalgalar, mercan gökler;
İğrenç leş yığınları bozbulanık koylarda;
Böceklerin kemirdiği dev yılanlar düşer.
Eğrilmiş ağaçlardan simsiyah kokularla.

Çıldırırdı çocuklar görseler mavi suda
O altın, o gümüş, cıvıl cıvıl balıkları.
Yürüdüm, beyaz köpükler üstünde, uykuda;
Zaman zaman kanadımda bir cennet rüzgârı.

Bazen doyardım artık kutbuna, kıtasına;
Deniz şıpır şıpır kuşatır sallardı beni;
Garip sarı çiçekler sererdi dört yanıma;
Duraklar kalırdım, diz çökmüş bir kadın gibi.

Sallanan bir ada, üstünde vahşi kuşların
Bal rengi gözleri, çığlıkları, pislikleri;
akşamları, çürük iplerimden akın akın
Ölüler inerdi uykuya gerisin geri.

İşte ben, o yosunlu koylarda yatan gemi
Bir kasırgayla atıldım kuş uçmaz engine;
Sızmışken kıyıda, sularda sarhoş; gövdemi
Hanza kadırgaları takamazken peşine.

Büründüm mor dumanlara, başıboş, derbeder,
Delip geçtim karşımdaki kızıl semaları;
Güvertemde cins şaire mahsus yiyecekler:
Güneş yosunları, mavilik medüzaları.

Koştum, benek benek ışıkla sarılı teknem,
Çılgın teknem, ardımda yağız deniz atlan;
Temmuz güneşinde sapır sapır dökülürken
Kızgın hunilere koyu mavi gök katları.

Titrerdim uzaklardan geldikçe iniltisi
Azgın Behemotların, korkunç Maelstromların.
Ama ben, o mavi dünyaların serserisi
Özledim eski hisarlarını Avrupa'nın.

Yıldız yıldız adalar, kıtalar gördüm; coşkun
Göklerinde gez gezebildiğin kadar, serbest.
O sonsuz gecelerde mi saklanmış uyursun
Milyonlarca altın kuş, sen ey Gelecek Kudret.

Yeter, yeter ağladıklarım; artık doymuşum
Fecre, aya, güneşe; hepsi acı, boş, dipsiz,
Aşkın acılığı dolmuş içime sarhoşum;
Yarılsın artık bu tekne, alsın beni deniz.

Gönlüm Avrupa'nın bir suyunda, siyah, soğuk,
Bir çukurda birikmiş, kokulu akşam vakti;
Başımda çömelmiş yüzdürür mahzun bir çocuk
Mayıs kelebeği gibi kâğıt gemisini.

Ben sizinle sarmaşdolaş olmuşum, dalgalar,
Pamuk yüzlü gemilerin ardında gezemem;
Doyurmaz artık beni bayraklar, bandıralar;
Mahkûm gemilerinin sularında yüzemem.

Türkçesi: Sabahattin Eyüboğlu

OFELYA
Yıldızların vurduğu durgun, karanlık suda
Beyaz Ofelya, büyük, beyaz bir zambak gibi
Gelin esvapları içinde dalgalanmada.
Uzak ormanlarda yerlilerin gürültüleri.

Mahzun Ofelya, beyaz bir tayf gibi yıllardır
Dolaşır bu siyah nehrin suları içinde.
Deliliği içinde bir şarkı mırıldanır,
Bir çocukluk şarkısı, akşam serinliğinde.

Rüzgâr göğsünü öper ve açar yaprak yaprak
Sularda ağır ağır savrulan etekleri.
Söğütler omuzlarına sarkar ağlaşarak,
Hülyalı alnına eğilir su çiçekleri.

Dört bir yanına üzgün nilüferler dizilir.
Uykudaki bir ağaç uyanır, zaman zaman;
Bir yuvadan küçük bir kanat sesi yükselir;
Sihirli bir şarkı gelir altın yıldızlardan!

Türkçesi: Orhan Veli

DUYUM (Sensation)
Mavi yaz akşamları, patikalarda, dalgın,
Gideceğim, sürtüne sürtüne buğdaylara.
Ayaklarımda ıslaklığı küçük otların;
Yıkasın, bırakacağım başımı rüzgâra.

Ne bir şey düşünecek, ne bir laf edeceğim;
Ama sonsuz bir sevgi dolduracak içimi.
Göçebeler gibi uzaklara gideceğim;
Mesut, sanki yanımda bir kadın varmış gibi.

Türkçesi: Orhan Veli

SAYIKLAMALAR

II

SÖZ BÜYÜCÜLÜĞÜ

Dinleyin beni! İşte çılgınlıklarımdan birinin öyküsü.

Bütün olası görünümleri nicedir elimde bulundurmakla böbürleniyordum ve gülünç buluyordum çağcıl resim ve şiirin ünlülerini.

Seviyorum saçma sapan resimleri, kapı aynalıklarını, dekorları, resimle cambaz perdelerini, dükkân tabelalarını, halk bezemelerini; modası geçmiş yazını, kilise latincesini, yazımı bozuk sevisel kitapları, eski operaları, budala nakaratları, yapmacıksız düzünleri.

Seferler düşlüyordum, öyküsü yazılmamış keşif yolculuklarını, hırgürsüz cumhuriyetleri, bastırılmış din savaşlarını, töre devrimlerini, ırkların ve anakaraların yer değiştirmelerini; inanıyordum bütün büyülere.

Rengini buldum seslilerin!-A kara, Ö ak, İ kırmızı, O mavi, Ü yeşil. -Saptadım her sessizin biçim ve devinimini ve içgüdüsel düzünlerle, ergeç bütün duyulara ulaşabilecek bir şiirsel dil bulmakla gururlandım. Saklı tutuyordum çeviri hakkını.

Bir denemeydi bu başlangıçta. Sessizlikleri, geceleri yazıyordum, dile sığmazı not ediyordum. Kayda geçirdim başdönmelerini.

****

Şiirsel eskiliklerin önemli bir payı vardı söz büyücülüğümde.

Alıştım basit sanrıya: bir fabrikanın yerine bir cami görüyordum düpedüz, meleklerin yaptığı bir davul okulu, gökyüzünün yollarında faytonlar, bir salon bir gölün dibinde; canavarlar, gizli dinsel törenler; büyük korkular dikiyordu önüme bir vodvil adı.

Sonra büyülü safsatalarımı sözcüklerin sanrısıyla açıkladım!

Kutsal buldum sonunda usumun düzensizliğini. Aylaktım, kurbanıydım bir yüksek ateşin: imreniyordum mutluluğuna hayvanların, vaftizsiz ölen bebeler cennetinin masumluğunu simgeleyen tırtılların, erdenlik uykusunu köstebeklerin!

Hırçınlaşıyordu kişiliğim. Hoşça kal diyordum dünyaya bir tür romanslarda.

Çölü sevdim, yanık meyve bahçelerini, rengi atmış dükkânları, ılımış içkileri. Ayaklarımı sürüyerek yürüyordum pis kokulu daracık so-

kaklarda ve gözlerim kapalı karşı karşıya bırakıyordum kendimi güneşle, ateş tanrısı.

"General, yıkık tabyalarının üzerinde eski bir top kaldıysa eğer, topa tut bizi toprak kesekleriyle. Görkemli dükkânların aynalarında! salonlarda! Kendi tozunu yedir kente. Paslandır olukları. Kızgın yakut tozlarıyla doldur kadınların süslenme odalarını..."

Ah! hanın genel işeme yerinde esrimiş küçük sinek, hodanın vurgunu ve erittiği bir güneş ışınının!

En sonunda, ey mutluluk, ey us, ayırdım gökyüzünden gök mavisini, ki o karadır aslında ve yaşadım ben, katkısız ışığın altın kıvılcımı. Sevinçten, bir anlam alıyordu yüzüm olabildiğince soytarı ve şaşkın:

****

Masalsı bir opera oldum: bütün varlıkların bir mutluluk yazgısı taşıdığını gördüm: yaşam eylem değil, ama bir gücü boşa harcama biçimi, bir kızgınlık, Beyinin yetersizliğidir aktöre.

Her varlığa, bana öyle geliyor ki birçok başka *yaşam* kendi varlığını borçlu. Ne yaptığını bilmiyor bu bay: bir melek o. Bir yuva dolusu it şu aile. Birçok insanın önünde, öteki yaşamlarından birinin bir anıyla konuştum yüksek sesle. - Bir domuz sevdim, böylece.

Çılgınlığın safsatalarından hiçbirini, -tımarhanelik deliliğin—unutmadım: hepsini söyleyebilirim yeniden, egemenim yönteme.

Tehlikedeydi sağlığım. Geliyordu büyük korku. Birkaç günlük uykulara dalıyordum ve kalkıp sürdürüyordum en kederli düşleri. Ölecek durumdaydım ve bir tehlikeler yolundan dünyanın bir ucuna, karanlığın ve kasırgaların yurdu Kimmerler ülkesinin sınırlarına sürüklüyordu beni zayıflığım.

Yolculuk yapmak, beynimde toplanan büyüleri oyalamak zorunda kaldım. Yükseldiğini görüyordum avundurucu haçın beni bir kirden paklayacakmış gibi sevdiğim denizin üzerinde. Gökkuşağı lanetlemişti beni. Alınyazımda Mutluluk, pişmanlık acılarım, içimdeki kurt: güce ve güzelliğe adanmayacak kadar uçsuz bucaksız olacaktı hep yaşamım.

Mutluluk! Onun ölümde yumuşak gelen dişi uyarıyordu beni horozlar öterken, ad matutinum, christus venit'de, -en karanlık kentlerde:

****

Bunlar olup bitti. Güzelliği selamlamayı biliyorum şimdi.

Türkçesi: Özdemir İnce

TUFANDAN SONRA

Tufan anısı yatışır yatışmaz,
Bir tavşan, evliya otları, kıpır kıpır çan çiçekleri içinde
durdu, gökkuşağına yakardı örümceğin ağları arasından.
O güzelim taşlar, saklanan - bakıp duran çiçekleri daha şimdiden.
Pis ana sokakta kasap tezgâhları kuruldu; bakır oymalarda gibi
yukarıya kat kat yığılmış denize çektiler kayıkları.
Kan aktı. Mavi Sakal'ın orda, -Tanrının mührüyle camları
sararttığı
cambazhanelerde, mezbahalarda, Süt ve kan aktılar.
Kunduzlar yuva kurdu hep. "Fincanlar" tüttü kahvehanelerde.
Daha suları damlayan büyük cam evde eşsiz görüntülere baktı
yaslı çocuklar.
Bir kapı çarptı; köy alanında çocuk savurdu kollarını şakır
şakır sağanak altında, - fırıldaklar ve çan kuleleri tepesinde
bütün yel horozları oyunu anladılar.
Bayan Alplere bir piyano yerleştirdi. Ayin ve ilk "bağlaşım"lar
yüz binlerce sunağında kutlandı katedral'in.
Kervanlar yola düzüldü. Allak bullak olmuş kutup gecesiyle
buzlar içinde kuruldu Splandid - Otel.
O günden beri, kekik çöllerinde cıvıldaşan çakalları işitti
ay - ve tahta kunduralı çoban şiirlerini, meyve bahçelerinde
gıcırdayan. Sonra tomurcuklanmış, mor ulu ormanda Eucharis
baharın geldiğini söyledi bana.
Fışkır, ey göl; köpük, köprülerden ak, ormanlar üzerinden aş;
-karaçuhalar, erganunlar, şimşekler, gök gürültüleri, yükselin,
yürüyün; -sular ve hüzünler, yükselin, getirin tufanları yeniden.
Çünkü onlar dağılan bir can sıkıntısı ki... -Ah güzelim taşlar,
gömülen; o açılmış çiçekler! - Ve Ece, gömleği içinde korları
ateşleyen Büyücü Kadın bildiğini hiçbir zaman anlatmak
istemeyecek bize.

Türkçesi: Can Alkor

SESLİLER
A kara, E ak, İ al, U yeşil, O mavi: sesliler,
Diyeceğim bir gün gizli doğumlarınızı da;
Karanlık koylara, kara sineklere benzer A,
O amansız pis kokular üstünde fır dönerler,

Kır çiçeği, buhar, çadır beyazlığında E'ler,
Benzer dik buzullar mızrağına, ak krallara;
Gülüşüne, İ, o güzelim, kızıl dudakların, kana,
O pişman sarhoşluklar içindeki, o öfkeler;

Çevreler U, yeşil denizlerin çalkantısı,
Sessizliği onca otlakların, yüz kırışıklıklarının
Bastığı simyanın geniş alınlara damgasını;

Kutsal Borazan O, yaban çığlıklar, gürültüler,
Meleklerden, acunlardan geçmiş sessizlikler:
- Sen ey Omega, ey o mor ışını Gözlerinin!

Türkçesi: İlhan Berk

Jules Laforgue (1860-1887)

CİGARA
Evet, bu dünya tatsız, ya öteki, palavra.
Boyun eğmişim kadere, yaşıyarak, bedbin.
Ölüm gelinceyedek, vakit öldürmek için.
İçerim, Tanrıların huzurunda, cigara.

Siz didinin, yarınki zavallı iskeletler;
Ben, gökyüzüne doğru kıvrılan mavi ırmak,
Uyurum bir hudutsuz dalgaya kapılarak,
Etrafta baygın kokulu buhurdanlar tüter.

Cennetteyim, çiçek açmış rüyalar aydınlık,
Tuhaf, garip valsler içinde karma karışık;
Sivrisinek korolarıyla bir fil akını.

Uyanırım nihayet dilimde mısralarını;
Sevinç içinde tatlı tatlı dinlerim
Nar gibi kızarmış sevgili başparmağımı.

Türkçesi: Orhan Veli Kanık

Paul Claudel (1868-1955)

KUTSAL ÖĞLE
İşte oldu öğle. Tanrıevi açık. Girelim.
İsa'nın annesi, tapınmaya gelmedim.

Sunacak hiçbir şeyim yok ve hiçbir şey, isteyeceğim;
Geliyorum yalnız sana bakmak için anneciğim.

Sana bakmak; ağlamak sevinçten; olmak farkında,
Ben senin oğlunum ve sen, orda.

Tükenişi varlığın, durduğu akışın,
Öğle!
Seninle olmak Meryem, olduğun o yerde...

Tek kelime söylemeksizin yüzüne bakmak;

Gönlü, öz diliyle şakımaya bırakmak.
Tek kelime söylemeksizin şakımak çünkü gönül dolu ağzına kadar,
Karatavuk gibi bulur hemencecik düşüncesine uygun kesik vuruşlar.

Çünkü sen güzelsin, lekesiz çünkü sen.
Sonunda kavuştuğumuz kurtuluş ve iyilik içinde yüzen kadın sen

Bir varlık, iki yüceliği içinde ve son ucuna varmış yaratılmışlığın.
Tanrıdan geldiği gibi tanla birlik, cevheri içinde hürlüğün ve
aydınlığın.

İsa'nın annesisin, anlatılamaz öylesine el değmemiş,
Kollarının arasında gerçek ve tek umut ve tek yemiş.

Çünkü sensin kadını, cenneti unutulmuş eski şefkatlerin,
Kavrar yüreği, ağlatmaya hazır insanı, gözlerin!

Çünkü beni kurtardın, çünkü kurtardın Fransa'yı;
Çünkü bir dertti sana bencileyin Fransa.

Çünkü her şeyin çöktüğü saatte geldin kurtardın Fransa'yı;
Çünkü kurtardın Fransa'yı bir kez daha.

Çünkü bak, ne ışıklı öğle, çünkü aydınlığındayız seninle.
Çünkü ben bütün gün orda, çünkü sen

Meryem'sin, tek varsın, yaşıyorsun ya:
İsa'nın annesi bin teşekkür sana.

Türkçesi: Sezai Karakoç

Francis Jammes (1868-1938)

CENNETE EŞEKLERLE BİRLİKTE GİTMEK İÇİN YAKARI

Ölmek zamanım gelince Tanrım
Öyle bir gün seç ki bayram eden köyler toz-duman olsun.
Burada, bu dünyada yaptığım gibi
Keyfimce bir yol seçeyim gitmek için
Gündüzün yıldızlarla dolu cennete.
Deyneğimi alacağım elime, büyük yolda yürürken
Dostum eşeklere sesleneceğim:

Cennete gidiyorum, FRANCİS JAMMES'im ben,
Cehennem yoktur Tanrının ülkesinde çünkü.
Diyeceğim onlara: gelin mavi göğün uysal dostları
Çevik bir kulak sallayışı ile
Sinekleri, arıları savan sevgili hayvanlar...
Bu hayvanlarla, bırak huzuruna çıkayım Tanrım
Usulca başlarını eğdikleri için sevdiğim bu hayvanlarla,
Küçücük ayaklarını birleştirerek duran
O tatlı hayvanlarla.
Onların binlerce kulağı ardımdan gelecek
Ardımdan gelecek sırtı sepet yüklüler,
Cambaz ya da çöp arabası çeken, teneke götüren
Kambur sırtlarında tenekelerle
Tulum gibi şiş karınlı, aksak adımlı, kancık, erkek, hepsi
Küçük pantolon giydirilmiş olanlar
Küme küme üşüşen sırnaşık sineklerin uçtuğu
Bacakları akan mavi yaralılar.
Tanrım, eşeklerle birlikte geleyim sana bırak,
Melekler götürsün bizi, sonsuz sükûn içinde
Gülen genç kızların derileri gibi parlak
Kirazların titrediği, ağaçlı derelere.
Ruhların o yurdunda bana bağışla n'olur
Bitmez aşkının arılığı ile
Gösterişsiz, uysal, yoksulluğunu seyreden
Kutsal suların üstüne eğilmiş eşekler gibi olayım ben de.

Türkçesi: Fuat Pekin

Paul Valery (1871-1945)

DENİZ MEZARLIĞI

Üstünde güvercinler gezen şu rahat damın
Kalbi atar ardında birkaç mezarla çamın;
Şaşmaz öğle zamanı ateşlerle yaratır
Denizi, denizi, hep yeni baştan denizi!
Tanrıların sükûnu çeker gözlerimizi,
Bir düşünceden sonra ah o ne mükâfattır!

İnce pırıltıların o ne saf hüneridir,
Bir seçilmez köpükten nice elmas eritir,
Nasıl bir sükûn sanki peyda olur o demde!
Ve güneş uçurumun üstüne gelir durur,
Ebedi bir davanın saf marifeti budur,
Zaman kıvılcım, Hülya bilmek olur âlemde.

Basit Minerve mabedi, tükenmeyen hazine,
Yığın halinde sükûn, göz önünde define,
Kaşlarını çatan su, bir alev perde altı,
Kendinde nice uyku saklayan Göz, ey bana
Mukadder olan sükût!.. Ruhta yükselen bina,
Fakat bin kiremidi yaldızlı dam, ey Çatı!

Bir tek ahın içinde belli zaman Mabedi,
Etrafımda denize bakışlarımın bendi,
Çıkarım o saf yere artık bütün bütüne,
Ve bütün tanrılara son adağım olarak
Asude bir menevişi dağıtır kucak kucak,
Şahane bir istihkâr irtifalar üstüne,

Nasıl ağızda yemiş zevk olup da erirse,
O yokluğunu nasıl lezzete çevirirse,
Varsın şekli mahvolsun, orda içime siner,
Benliğimin ilerde duman olacak özü;
Eriyen ruha söyler bir şarkiyle gökyüzü,
Nasıl değişmededir uğultulu sahiller.

Güzel sema, hakikî sema, değişiyorum,
Bak! Ne hale getirdim seni bunca gururum,
Kudretle dolu bunca avareliğim, seni?
Işıldayan mekâna nasıl kapıldım, bilmem.
Ölülerin evleri üstünden geçen gölgem,
Narin yürüyüşüne alıştırıyor beni.

Kızgın güneş altında serilip kalmış ruhum,
Göğsümü geriyorum sana, hayran olduğum,
Nurun o cana kıyan hançerli adaleti!
Seni gönderiyorum, yine saf, ilk yerine:
Kendini seyret!.. Nuru geri çevirmek yine,
İster gölgenin donuk olsun yarı nispeti.

Ey yalnız benim için yalnız bende, içerde,
Kalbin yanı başında, şiirin çıktığı yerde,
Boşlukla saf hadise arasında beklerim;
Buruk, karanlık, çın çın öten bir sarnıç diye,
İçimdeki büyüklük ruhumda hep erteye,
Kalıp duran boşluktan haber verecek derim!

Bilir misin dalların yalancıktan esiri,
Sıska parmaklıkları kemiren demiryeri,
Yumulan gözlerimde göz kamaştıran sırlar,
Hangi ten çeker beni tembel akıbetine,
Hangi alın cezbeder şu kemikli zemine?
Orda kayıplarımı bir kıvılcım hatırlar.

Kapalı, Kudsî, dolu maddesiz bir ateşle,
Toprak parçası, içli dışlı olmuş güneşle,
Bu yer hoşuma gider, meşaleden bir dehliz,
Taş, yaldız, loş ağaçlar doğmuş doğduğu günde,
Nice mermer titreşir nice gölge üstünde,
Mezarlarım üstünde uyur vefalı deniz,

Muhteşem köpek, artık putperestliği def et!
Çoban tebessümüyle, münzevi, uzun müddet,
Otlatırken esrarlı koyunları bu yerde,
Bembeyaz sürüsünü rahat mezarlarımın,
Söyle gitsin tedbirli güvercinler, kalmasın,
Manasız hülyalar da meraklı melekler de!

Buraya gelindi mi istikbal tembelliktir.
Cüssesi belli böcek kuraklığı kemirir;
Her şey yanmış, bozulmuş, havaya karışarak,
Anlamadığım haşin bir cevhere erimiş,
Yokluktan sarhoştur da yüzden hayat geniş,
Artık meraret tatlı, zihin şeffaftır ancak.

Bu toprağa gizlenmiş ölüler rahat durur,
Bu toprakta ısınır, sırları burda kurur.
Yukarda öğle vakti, kıpırdamayan öğle,
Kendinde kendi için yaşar, kendine yeter..
Dört başı mamur kafa, kemale ermiş efser,
Gizli değişme benim senin bağrında böyle.

Saldığın korkuya tek karşı koyan ben varım!
Pişmanlıklarım, şüphem, kendime cefalarım,
O büyük elmasının bir kusurudur! Fakat
Mermerle kurşun gibi ağı gecelerinde,
Belirsiz bir halk ağaç köklerinde, derinde,
Çoktan senden oldular yavaş yavaş ve kat kat.

Koyu yokluk içinde eridiler bir tevi,
Kıpkırımızı kil içti bütün o beyaz nevi,
Geçti artık yaşama vergisi çiçeklere!
Nerde ağızlarından düşmeyen sözler, hani,
Nerde herkesin kendi benliği, hali şanı?
Kurt düştü gözyaşının toparlandığı yere,

Gıdıklanmış kızların o keskin ve haşarı
Çığlığı, gözler, dişler, ıslak göz kapakları,
O muttasıl ateşle oynayan güzel meme,
Teslim olan dudaklar ucunda parlayan kan,
Son lütuflar ve nâdim olan eller ve o zaman,
Hepsi toprağa girer, başlar öbür hengâme!

Ya siz, büyük ruh, burda şu yaldızla denizin
Ten gözüne serdiği yalana düşmeksizin,
Acap başka bir hülya ümit eder misiniz?
Şarkı söyler misiniz buhar olunca bile?
Varlığım mesameli! Evet, her şey nafile!
Mukaddes sabırsızlık bile ölür şüphesiz.

Koymuş çirkincesine başına defne dalı,
Tesellici, perişan ve yaldıza boyalı.
Ölümsüzlük, eceli ana kucağı yapar.
Güzel yalan, dindarca bir gayret kokan hiyle!
Şu ebedî gülüşü, şu boş kafatasiyle,
Görüp de isteyecek, benimseyecek kim var?

Derinlikteki ecdat, kafalar boşalarak,
Bunca kürek dolusu toprak altında toprak,
Ayırt etmez oldunuz yukarda yürüyeni;
Asıl kemiren, şüphe kabul etmeyen böcek,
Sofra altında yatan sizlere gelmeyecek,
O hayattan can alır, bırakıp gitmez beni.

Kendi kendimden nefret, kendi kendime sevgi?
Gizli dişi o kadar benliğime yakın ki
Ona nasıl bir isim vereyim, şaşıyorum.
İstiyor, dokunuyor, görüp geliyor dile,
Tenimden hoşlanıyor, ta yatağımda bile,
Ben bu canlıya ait olmakla yaşıyorum.

Zénon, ey zalim Zénon, Elealı Zénon, sen
Hem uçanı, hem uçmayan, fakat ihtizaz eden
O kanatlı okunla beni delmedin değil!
Ses beni yaşatıyor, ok öldürüyor beni!
Ey Güneş! Ruha yayma kaplumbağa gölgeni,
Sen, koca adımlarla kımıldamayan Achille!

Hayır, Kalk da kucakla artık hareli suyu!
Vücudum, parçalayın bu düşünen kadroyu!
Bağrım, rüzgârın girsin doğuşu içerine!
Tüten serinliğiyle şu denizin inbatı
Ruhumu bana verdi... Ey tuzun saltanatı!
Suya koşalım canlı fışkırmak için yine!

Evet! Koca, izanlı hezeyanlar denizi,
Kaplan postu, güneşin binlerce, dizi dizi
Hayali batıp sönen pelerin, zaman zaman
Sessizliği andıran bir uğultu içinde,
Lacivert teniyle mest, bir üstü açık inde,
Kıvılcımlı kuyruğuna diş geçiren Şahmeran.

Rüzgâr uyandı... Artık yaşama zamanıdır!
Kitabımı bir geniş meltem açıp kapatır,
Su kayadan toz olup görünür kıyı kıyı!
Pırıl pırıl sayfalar uçuşarak gidiniz!
Yık dalga! Yık keyifli sularında ey deniz,
Yelkenin yem yediği şu asude çatıyı!

Türkçesi: Sabri Esat Siyavuşgil

DENİZ MEZARLIĞI
Üstünde güvercinler kayan şu rahat dam,
Kıpraşır durur, bir yanı mezar bir yanı çam;
Tam öğle üstünün orda yaktığı ateşler
Deniz, deniz hep yeniden yeniden başlar!
Tanrıların dinginliğine bakıp bakıp da
Ne ödüldür o, bir düşünce sonrası düşer payına.

İnce pırıltılar dupduru bir işçilikle
Ne elmaslar tüketir belirsiz köpükte,
O nasıl bir erinçtir belirir gibi olan!
Güneş bir uçurumun üstüne geldiği an,
Öncesiz bir nedenin katışıksız izidir,
Zaman parıl parıldar düş desen bilinçleşir.

Yalın Minerva tapınağı, tükenmez hazine,
Durgunluk kitlesi ve gizli damar göz önünde,
Çatıkkaş su, Göz ki sende uykular saklar
Alev bir örtü altında ne uykular,
Ey sessizlik!.. Ruhta yükselen yapı,
Ve binbir kiremiti altın, ey çatı!

Zaman tapınağı, tek iççekişin özetlediği:
Çıkıyor ve alışıyorum o dupduru yere ki
Her şey çevrili denize yönelen bakışımla;
Ve sanki son adağım bütün tanrılara,
Yolluyor hiç durmadan menevişler
Doruklara karşı şahane küçümseyişler.

Meyve nasıl eriyip gidiyorsa hazda,
Ve yokluğu bir tada dönüşüyorsa
Bir ağızda yitip giderken biçimi,
İlerdeki buğumu solumaktayım ben de
Ve uğultulu kıyılardaki değişmeleri
Gök şakıyıp durmadan eriyen ruha.

Güzel gök, gerçek gök, gör bende değişmeyi!
Ne kaldı onca gururumdan ve hünerliyse de
Gör aylaklığımdan geriye ne kaldı şimdi?
Kapıldım ışıl ışıl boşluk derinlerine,
Ölülerin evleri üstünden gölgem geçmede
Alıştırarak beni o ince, o tüy ilerleyişe.

Güneşin alevleri altında böyle ruhum
Ey güzelim adalet sana tutunuyorum
Senin o ışıktan amansız silahına!
Ruhum, getirmekteyim seni ilk durumuna,
Gör kendini! ama bil, dönüşsen de ışığa
Bir gölgesin donuksun işte yarı yarıya

Ey tek benimçin, bir bana, yalnız bende,
Duran şey saf olayla boşluğun arasında,
Şiirin kaynağında, yanıbaşında kalbin,
O kekre, o karanlık, o sarnıç çığlığıyla,
Çınlasın geleceğe ilişkin bir oyuk ruhta,
Bekliyorum yankısını iç yüceliğimin!

Bilir misin, yaprak ve dalların düzme tutsağı,
O cılız parmaklıkları yiyen girinti,
Yumulu gözlerimi kamaştıran gizler,
Hangi ten çekmekte tembel sınıra beni,
Hangi tutkudur o kemikli toprağa sürükler?
Bir kıvılcım o tende anar yitişlerimi.

Örtük, kutsal, tıkabasa maddesiz bir ateşle,
Bağrını ışığa vermiş şu toprak köşesine,
Bayılıyorum üstünde meşaleler yükselen
Bu yere ki altındadır, taştan, loş ağaçlardan,
Ne mermerler titreşir uyup da gölgelere;
Uyur vefalı deniz mezarlarımın üstünde!

Görkemli kancık it, bırak şu put sevdasını!
Ben nicedir otlatırken gizemli koyunları,
O beyaz sürüyü rahat mezarlarımın üstünde,
Burda yapayalnız, bir çoban gülümsemesiyle,
Savuşturur gitsin sakıngan güvercinleri
Sonu olmayan düşleri, meraklı melekleri!

Bu noktaya gelince ilersi tembelliktir.
Böcek bömböcek olur kuraklığı kemirir;
Her şey yanık, bozulmuş ve havaya karışmış
Ve bilmem hangi kaskatı bir öze dönüşmüş.
Hayat gepgeniş olmuş esrimiş de boşlukta,
İçimde bir saydamlık, acıda yumuşama.

Gizli ölüler toprakta, erince ulaşmışlardır,
Kendi gizleriyle ısınmış ve ayrışmışlardır.
Tepede öğle üstü, hiç kıpırtısız öğle
Düşüncesi kendinden, kendine uygun öyle...
Baş nasıl şahaneyse taç öyle bahanesiz,
İşte sendeyim ben, ey değişme, ey giz!

Korkularına karşı elinde tek ben varım!
Pişmanlıklarım, kuşkularım, ayak bağlarım
Hepsi de senin o iri elmasının kusuru!..
Ama onların o ağrı mermer gecelerinde,
Ne olduğu bellisiz bir kavim bitki köklerinde
Nicedir usul usul senden yana doğruldu.

Kopkoyu bir yoklukta eriyip gitti,
İçti kırmızı kil beyaz niteliği,
Ve çiçeklere geçti yaşama yeteneği!
Nerde sözcükleri ölülerin, senli benli,
Kişisel yol yordam, tek tek kişiler nerde?
Kurt düşmüş gözyaşlarının doğduğu yere!

Uyarılmış kızların tiz çığlıkları,
Gözler, dişler ve nemli gözkapakları,
Görkemli memeler ateşle oynayıp duran,
Öptüren dudaklara doluvermiş kan,
Son kayralar ve onlara karşı çıkan eller,
Her şey toprağa girer ve oyun sürüp gider!

Ve siz, Koca Ruh, ne düş umarsınız ki
Dalganın ve ışığın şu yalancı renklerini
Burda tenin gözüne sunuşundan başka?
Sürer mi buhar olunca da düşünceniz duygunuz?
Varlığım gözenekli! her şey hava, kuşkusuz,
Sonunda can veriyor kutsal sabırsızlık da!

Enez ölümsüzlük kapkara ve yaldızlı
Takmış başına şimşir tarak defne dalını,
Ölümü ana kucağı kılan avutucu,
Güzel palavra ve dindarcana pusu!
Yoktur isteyecek, benimseyecek tek kişi,
O bomboş kafatasını, o sonsuz sırıtışı!

Derinlerdeki atalar, boşalmış kafalarla,
Kürek kürek toprağın ağırlığı altında,
Topraksınız, ayırt edemezsiniz ayak seslerini,
Gerçek kemirgenin, kuşku götürmez kurdun ise
İşi yok kapaktaşlarının altındaki sizlerle,
Hayatla beslenir o, asıl benimledir derdi!

Belki tiksinme kendimden, öz sevgi belki,
Görünmez dişleriyle bana öyle yakın ki!
Akla gelen her ad uygun düşmekte ona;
N'olsa görüp istiyor, düşlüyor, dokunuyor!
Ben uyurken hatta, gövdemden hoşlanıyor,
Temelden ilişkindir yaşamam o canlıya!

Zenon! Sen zalim Zenon! Elealı Zenon!
Attığın kanatlı ok beni deldi geçti,
Titreşen, uçan ok ya da uçmayan!
Sestir yaşatan ve oktur öldüren beni!
Ey güneş! Bir kaplumbağa gölgesisin,
Koşsa da kımıldamayan Akilleus, öylesin.

Yok, yok! Doğrulun aralıksız zaman içinde!
Vurun, bedenim, şu kaygı çerçevesine!
Bağrım, çekin içinize rüzgârın doğuşunu!
Yayılan bir serinlik denizden doğru
Ruhumu veriyor bana... Ey tuz saltanatı!
Koşalım dalgalara yine fışkırsın canlı!

Evet! Koca deniz yaman taşkınlıklar denizi
Panter derisi ve delik deşik olmuş cüppe,
Güneşin binlerce binlerce freskiyle,
Bir uğultu içinde andıran sessizliği,
Mavi teniyle esrik, gerçek Şahmaran
Uzanıp kendi parıl parıl kuyruğunu sokan,

Rüzgâr çıkıyor!.. Yaşamaya dadanmak gerekir!
Sonsuz meltem kitabımın sayfalarını çevirir,
Toz toz kayalardan fışkırıp durur sular!
Uçun, hadi uçun, göz kamaştıran sayfalar!
Yıkın dalgalar! renkli sularınızı akıtın!
Yelkenlerin yemliği şu rahat çatıyı yıkın!

Türkçesi: Cemal Süreya

DOST ORMAN
Temiz şeyler düşündük, tertemiz;
Uzun yollar boyunca beraber;
Eli elimde, yan yana, sessiz;
Çevremizde karanlık çiçekler.

Yapyalnız, kırda, yeşil gecede,
Yürüyorduk, nişanlılar gibi,
Gökte ay, masaldaki meyve,
Bölüştük o sihirli meyveyi.

Ve öldük yosunlar üzerinde,
Uzakta, yalnız o mırıltılı,
O dost ormanın gölgelerinde.

Sonra gökte, nurlarla sarılı,
Buldum seni, yaş dolu gözlerim,
Sevgili sükût yoldaşım benim.

Türkçesi: Orhan Veli Kanık

HELENA
Gök! benim.. geliyorum ölüm mağaralarından,
Duymaya çarpışını sahile dalgaların,
Görüyorum altın kürekli kadırgaların
Belirişini şafakla karanlıklardan.

Ünlüyor kralları şimdi bu yalnız eller,
Tuzlu sakalları parmaklarımı eğlerdi;
Ağlıyordum. Onlar utkularını söylerdi
Ardında gemilerin uzaklaşan körfezler.

Duyuyorum boynuzların, süel boruların.
Kalkışına tempo tutuşunu küreklerin
Boğuyor gürültüyü türküsü tayfaların.

Şanlı burnunda gemilerin, coşkun tanrılar,
O eski gülüşleriyle dövdüğü denizlerin
Yontuk, dost kollarını bana uzatıyorlar.

Türkçesi: İlhan Berk

Max Jacob (1876-1944)

ŞAPKA SATICISI
Bir elma ağacının üstünde uçtu güvercinler,
Avcılar koştu, güvercinler uçtu,
Hırsızlara gün doğdu, derman için bir tek elma yok,
Yalnız bir sarhoşun şapkası kaldı
En alçak dala asılı.
İyi sanat doğrusu şu şapka satıcılığı,
İlla ki sarhoş şapkası satıcılığı.
Hendeklerde mi dersin,
Çayırlar üzerinde mi ağaçlar üzerinde mi
Bul bulabildiğin kadar şapka.
Yenileri ise daima Kermarec'te bulunur,
Kermarec, Lannion'da şapka satıcısı.
Rüzgârdır onun için çalışan.
Bense küçük bir terzi,
Ben de şapka satıcısı olacağım,
Elma şarabı çalışacak benim için.
Ve Kermarec kadar zengin olduğum zaman
Elma şarabı için elmalar veren bir elma bahçesi alacağım
Ve ehli güvercinler;
Bordeaux'daysam şarap içeceğim
Ve güneşin altında yürüyeceğim alnım açık.

Türkçesi: Sezai Karakoç

"BİLİR MİSİNİZ ECKART ÜSTADI?"
(Paul Petit)

Bilir misiniz Büyük Albert'i?
Joachim'i, Amaury de Béne'i?
Ya insan kılığına girip İsa'nın
Thöss'de gebe bıraktığı Margareta Ebner'i?

Bilir misiniz Henri Suso'yu
Nam-ı diğer Saygıdeğer Ruysbrock'u?
Ve balonculuğa özenen
Kanatlanmak isteyen Cupertino'yu?

Bilir misiniz bütün bunları?
Ya törenlerini Jean Tauler'in?
Gökten inmiş bir Amazon sanılan
Delikanlısını Yedi Rahibeler'in?

Bilir misiniz Jacob Boehm'i?
Ya Signatura Rerum'u?
X-ışınlarının öncüsü olan
Arşıdük Paracelsus'u?

Sevdiklerini pek bilmez insan,
Beni bir yana koyun, ben bilirim,
Bütün bunların hepsi de benim,
Yine de şebeğin tekiyim.

Türkçesi: Ülkü Tamer

BRITANYALI SARHOŞ BİR DENİZCİNİN ÖVÜNMESİ
Benim, benim Musa olan
Benimle gelin Adanmış Toprak'a
Bu yolculuk için sizden beş para almam
Söylemedim demeyin, kârlı çıkarsınız ha
Bütün geçitlerini Kızıldeniz'in
Ben keskimle deleceğim

Benim, benim Samson olan
Berberlerin koruyucusu
Bekâr kalmalıydım aslına bakılırsa
Karım soktu başımı belaya
Bütün işleri o yapınca
N'ederim ben içmekten başka?

Benim ulu hünkâr Süleyman
İskender'le aramdaki savaşta
Yüz bin akçe saymıştım, yaa
O hınzır Yunanlı inince kilere
Şu bizim ganimetin olduğu yere
Altınlar dönüverdi küle.

Bir dakika! İsa'dır Tanrı olan
Benim! Benim! diyorum size
Gülüşüm melekler kadar tatlıdır
İsterseniz değişirim sizinkiyle
Tanrıyım! Duyun beni;
Buyurun Cennet'ime

Türkçesi: Tomris Uyar

EVLİLİK

I

-Zenginler zenginine varacağım ben
Diyordu bir gün güzeller güzeli.
-Kavga gürültü başlardı hemen
Yedikleriniz burnunuzdan gelirdi.
-Güzeller güzelini alacağım ben
Diyordu bir gün zenginin biri.
-Ama çok güzelse aldatır sizi.
-Cesaret edemez gâvurun kızı.

II

-Çamurdan kim çekip çıkardı seni?
-Sen paradan haber ver, o yok ki sende.
-Varımı yoğumu sen eritmedin mi?
-Hadi oradan baykuş suratlı hadi!
-Sen asıl kendine bak aynada, mıymıntı
Memelerin sarkmış nah dizlerine kadar
Gerdanın da kaşlarından fazla kırışık
Yedikçe şişiyorsun lağım künkü gibi.
-İyi ama yine de kıskanıyorsun beni
Böyle kafes arkasında tutmana ne demeli?

Türkçesi: Cemal Süreya

Guillaume Apollinaire (1880-1918)

ÇANLAR
Güzelim esmerim aşkım benim
Çalan çanları dinle bir iki
Biz kimse görmez sanıyoruz ya
Şu çılgınca seviştiğimizi

Gizlenmek olası değil oysa ki
Gökyüzlerini tutmuş çanlardan
Millete ilan eden aşkımızı
Gözleyip gözleyip yukarlardan

Herkesler duyacak nasıl olsa
Marie, Catherine, seviştiğimizi
Fırıncı kadın, sonra kocası,
Gertrude sonra halamın kızı

Tefe koyarlar garanti bizi
Durmak haram artık bu yerde
Seni düşünerek ağlayacağım
Kimbilir öleceğim belki de

Türkçesi: Cemal Süreya

MARIZIBILL
Büyük bir caddesinde Kolonya'nın
Bir gider bir gelirdi akşam vakti
Herkese cömert, şirin, cana yakın
Bitince kaldırım gider içerdi
Basık meyhanelerde yorgun argın

Kuru tahtalarda yatmaya razı
Alyanak kumral bir oğlan yüzünden
Bir Yahudi sarımsak kokar ağzı
Çin dönüşü Şanghay kerhanesinden
Çıkarıp getirmişti kızcağızı

Çok görmüşlüğüm var böylelerini
Omuzlarına ağır gelir kader;
Kararsız, rüzgârda yaprak misali
Gözleri kısık lambalara benzer
Kalpleri işler kapıları gibi

Türkçesi: Sabahattin Eyüboğlu-Necati Cumalı

MİRABEAU KÖPRÜSÜ

Mirabeau Köprüsü altında akan Seine
Akan Sevdalarımız
Kısmete anmak mı düştü neden
Hiç gülmedi yüzüm ilkin üzülmeden

Gece gelir saat çalar
Günler var ki kaldım naçar

Eller ellerde yüzyüze kalalım da
Durmadan aksın dursun
Kollarımız altında
Yorgun ölümsüz bakışlar dalga dalga

Gece gelir saat çalar
Günler var ki kaldım naçar

Sevda geçer akan bu suyu andırır
Sevda gelir de geçer
Bazen yaşamak gibi ağır
Bazen umut gibi güçlü sarsıcıdır

Gece gelir saat çalar
Günler var ki kaldım naçar

Günler haftalar geçer ne gelir elden
Ne geçenden hayır var
Ne de geçip giden sevgilerden
Mirabeau Köprüsü altında akan Seine

Gece gelir saat çalar
Günler var ki kaldım naçar

Türkçesi: Necati Cumalı

MİRABEAU KÖPRÜSÜ
Seine akar Mirabeau köprüsünden
Ve sevimiz
Olur mu ansımak hemen
Sevincimiz sonraydı hep üzüntüden

Gel ey gece çal saat sen
Geçiyor günler kalıyorum ben.

Yüzün yüzüme karşı, elin elimde olsun
Akarken
Köprüsünden kolumuzun
Ölümsüz bakışlar, dalgalar bunca yorgun

Gel ey gece çal saat sen
Geçiyor günler kalıyorum ben.

Geçip gider sevi bu akarsu gibi
Geçip gider sevi
Yaşantı bir ağır bir ağır ki
Ve umut da öylesine öylesine ezici

Gel ey gece çal saat sen
Geçiyor günler kalıyorum ben.

Günler geçer haftalar geçer
Ne geçen an
Ne o sevilir döner
Mirabeau köprüsünden Seine akıp gider.

Gel ey gece çal saat sen
Geçiyor günler kalıyorum ben.

Türkçesi: Tahsin Saraç

MİRABEAU KÖPRÜSÜ

Seine akıyor Mirabeau Köprüsü'nün altından
Ve şu bizim aşkımız
Olur mu durasın şimdi anımsamadan
Sevincin geldiğini ancak acının ardından

Çalsana saat insene ey gece
Günler geçiyor bense hep aynı yerde

Yüz yüze duralım böyle elin elimde kalsın
Ve aksın dursun
Sonsuz bakışlar dalgalar yorgun argın
Köprüsü altından kollarımızın

Çalsana saat insene ey gece
Günler geçiyor bense hep aynı yerde

Aşklar akıp gidiyor şu akarsu gibi
Akıp gidiyor aşklar
Hayat öyle durgun öyle yavaş ki
Ve umut nasıl zorlu nasıl depdeli

Çalsana saat insene ey gece
Günler geçiyor bense hep aynı yerde

Günler geçiyor günler haftalar yaman
Ve dönmüyor geri
Ne çıkıp giden aşklar ne geçen zaman
Seine akıyor Mirabeau Köprüsü'nün altından

Çalsana saat insene ey gece
Günler geçiyor bense hep aynı yerde.

Türkçesi: Cemal Süreya

MİRABEAU KÖPRÜSÜ
Mirabeau köprüsünün altından Seine nehri akar
Ve bizim aşklarımız
Neşenin kederden sonra geldiğini
Hatırlamış olsam da ne çıkar

Çal ey saat gel ey gece
Günler gelip geçiyor
Bense olduğum yerde

Hep yüz yüze kalalım el ele tutuşların
Ahengine uyarak
Bir köprü kuralım ki kollarımız altından
Yorgun dalgası geçsin o sonsuz bakışların

Çal ey saat gel ey gece
Günler gelip geçiyor
Bense olduğum yerde

Aşk da gelir geçer bu akan su gibi
Aşk da gelir geçer
Hayatı gibi ağır biz insanların
Ve taştan daha sert umudu gibi

Çal ey saat gel ey gece
Günler gelip geçiyor
Bense olduğum yerde

Geçer günler geçer günler haftalar
Ama ne geçmiş zaman
Ve ne aşkların geri döneceği var
Mirabeau köprüsünün altından Seine nehri akar

Çal ey saat gel ey gece
Günler gelip geçiyor
Bense olduğum yerde

Türkçesi: Ahmet Necdet

REN GECESİ
Bardağımda şarap, bir alev gibi titriyor.
Bakın kayıkçı ağırdan bir şarkı tutturmuş.
Ayışığında yedi kız görmüş, öyle diyor;
Yeşil saçları ta topuklarını bulurmuş.

Kalkın, türküler söyleyin, oynayın yan yana;
Kayıkçının şarkısını duymayayım gayrı;
Bütün sarışın kızları getirin yanıma:
Saçları örülmüş durgun bakışlı kızları.

Ren sarhoştur, sularına asmalar vuran Ren;
Üzerinde gecelerin altını serili.
Yazı büyüleyen yeşil saçlı perilerden
Bahseder ölü bir ses, son nefesinde gibi.

Bir kahkaha gibi kırılır kadehim birden.

Türkçesi: S. Eyüboğlu-O. V. Kanık

ANNİE
Texas dolaylarında
Mobile'le Galveston arasında
Bir bahçe vardır ki gülden geçilmez
Ve bahçenin içinde bir köşk
Sanki kocaman bir gül

Bir kadın gezinip durur her gün
O bahçede bir başına
Ihlamurlu yoldan ne zaman geçsem
O bakar ben bakarım

Menno tarikatındandır kadın
Ne güllerinde gonca var bu yüzden
Ne de giysilerinin bir düğmesi
İki düğme eksik ceketimde benim de
O ve ben gönül yoldaşıyız sanki

Türkçesi: Özdemir İnce

BİR AŞK KIRGININ ŞARKISI
Ve bu şarkıyı söylediğimde
1903 yılında bilmezdim ben
Aşkımın benzeştiğini güzel Phénix'le
Gündüzün dirildiğini yeniden
Bir akşamüstü ölse bile

Yarı sisli bir akşam Londra'da
İpsizin biri aşkımı andıran
Birdenbire dikildi yoluma
Gözlerimi indirdim utançtan
Yüzüme fırlattığı bakışla

Gittim ardından bu arsız oğlanın
Elleri cebinde dudağında ıslık
Evler ayrık dalgaları Kızıldenizin
Sokaklar arasında ilerliyorduk
Kaçan Yahudilerdi o ben de Firavun

Şu tuğla dalgaları düşsün varsın
Bir kerecik olsun sevilmemişsen
Ulu hükümdarı benim Eski Mısır'ın
Kızkardeşiyle evli ordular kuran
Hiçlemişler seni başka ne yaparsın

Daldık bir sokağın alevlerine
İki yandan tutuşmuş duvarlarıyla
Ve yer yer kana bulanmış siste
Duvarlar eğilmiş yaralarına
Bir kadın -tıpkı o- duruyor siste

Onun acı tanımaz bakışıydı
Çıplak boğazında bir yara izi
Ben aşkın yalanını yapmacığını
Tam daha yeni anlamıştım ki
Sendeleyerek içkievinden çıktı

Ne yolculuklardan yıllardan sonra
Bilge Ulysse toprağına ayak basmıştı
Eski köpeği nasıl koşmuştu ona
Ve bıraktığı günkü gibi karısı
Bekliyordu gergefinin başında

Ve kral kocası Sacontale'nin
Sevinmişti döndüğünde zafer yorgunu
Soldurduğu gözlerle bekleyişin
Sevinmişti daha bitkin bulunca onu
Tüyleriyle oynarken erkek geyiğin

Bütün o mutlu kralları düşündüm
Aklımda yalan aşkım o kadın bir de
Bugün hâlâ sevmekte olduğum
Dönek gölgeleri geçmiş iç içe
Çöreklendi yüreğime kördüğüm

Yazık o nesne cehennemi besliyor
Bir unutuş göğü açılsaydı ya
Tek öpüşüne canlarını verdiler
Gölgelerini sattılar uğruna
Ne krallar zavallı devletliler

Ben kış içindeyim oldum olası
Paskalya güneşi buyursanıza
Sivas kırklarının çektiği acı
Hiç kalır yaşadığımın yanında
Çözsenize yüreğimde biriken karı

Belleğim ey incelikli kadırga
Yetmez mi bunca çalkandığımız
Suyu ağza alınmaz dalgalarda
Yetmez mi buncadır avareyiz
Taze sabahtan hüzünlü akşama

Dönek aşk hadi yoluna sen de
Karanlığa karışan şu kadınla
Ve koyup giden kadınla birlikte
Beni geçen yıl Almanya'da
Bir daha da raslamam herhalde

Sen Samanyolu ne güleç ablasısın
Güz değmiş ırmakların Kenan eli'ndeki
Sevdalı kızlara vergi sırma saçların
Tıkanmış yüzücüler gibi izleyelim mi
Başka gök kıyılarına koşunu senin

Anıyorum ben şimdi başka bir yılı
Bir nisan sabahı erken uyanmıştım
İştahla söylediğim aşkın sarkışıydı
Sevincin sarkışıydı toz kondurmadığım
Yılın aşka teşne zamanlarıydı

BİR YIL ÖNCESİ İÇİN LATERNA HAVASI
Nerdesin Paskalya bunca bekledik
İşte o ilkyaz uğraşana koruya
Gıdaklıyan tavuklarla dolmuş tünek
Bak gökte tanın pembe kıvrımlarına
Aşk yürüyüşe geçmiş işimiz bitik

Mars'la Venüs dönmüşler ikisi de
Çok olmuş ağızları çılgınca birleşeli
Katışıksız düzlükler önünde
Güllerin dibinde yapraklarla gizli
Tanrılar çırçıplak dans etmede

Bil çiçeğe durmuşsa dört yan
Sevecenliğimdir önayak buna
Görkemli bir doğa bu içe dokunan
Islak kurbağalar dalmış şarkıya
Ormanı tutmuş ıslığıyla Pan

Çoğu bu tanrıların göçüp gitti
Söğütler onlara ağlar aslında
Büyük Pan Aşk İsa gitti hepsi
Kediler miyavlıyor avluda
Ben Paris'te ağlıyorum şimdi

Ezberimdedir kraliçe türküleri
Yılların getirdiği sızlanmalar
Balıklara söylenmiş forsa ilahileri
Aşk kırgınının dilindeki şarkılar
Benden sor sirenlere adanan ezgileri

Aşk öldü içimde bir ürperti
Ben o güzel putlara tapıyorum
Onu anımsatan şeylere şimdi
Sızlanmanın sonu yok bağlıyım
Mausole'ün biricik karısı gibi

Ben bağımlıyımdır nasıl bağlıysa
Köpek efendisine sarmaşık gövdeye
Sarhoş hırsız kazaklar Zaporogya'da
Nasıl bağlıysalar kendi steplerine
Ve Musa Peygamberin on buyruğuna

Bakıp durdukları müneccimlerin
Şanlı Hilal'imiz gem olsun size
Ben ki hükümdarıyım bunca ülkenin
Ey sevimli kazaklar şu halde
Haşmetli sultanımızın sizin

Kullarım olun bağlanın bana
Diye ferman buyurdu Sultan
Onlar bu habere güldüler oysa
Cevabı da döşendiler tez elden
Bir mumun titrek aydınlığında

ZAPOROG KAZAKLARININ İSTANBUL SULTANINA CEVABIDIR

Sen Barabbas'tan da suçlu
Sen ne iblissindir sen
Kötü melekler gibi boynuzlu
Çamurla çirkefle beslenen
Senin namazını kılmak olur mu

Sen Selanik'in kokmuş balığı
Mızrakla oyulmuş gözlerin
Korkulu düşlerin geniş halkası
Bir koyverişte fırlamışsın
Bozulunca ananın bağırsakları

Sen Podolya celladı tiryakisi
Nice derdin çıbanın irinin
Sen domuz burnu beygir gerisi
Bakalım dillere destan servetin
Sürüyle hastalığını giderecek mi

Sen Samanyolu ne güleç ablasısın
Güz değmiş ırmakların Kenan eli'ndeki
Sevdalı kızlara vergi sırma saçların
Tıkanmış yüzücüler gibi izleyelim mi
Başka gök kıyılarına koşunu senin

Yazık orospunun o gözlerine
Bir leopar güzelliğindeki
Aşk senin Floransa öpüşlerinde
Kekre bir tat bulunurdu ki
Alınyazımızı tüketirdi gitgide

Bir yıldız çizgisi çekiverirdi
Titrek akşamlarda bakışları
Gözlerinde sirenler yüzerdi
Ve öpüşlerimiz ısırılmış kanlı
Ağlatırdı iyilikçi perileri

Yine de beklediğim odur aslında
Soluğum yüreğim her şeyimle
Ve Geriye-dön köprüsü başında
Bir gün bu kadın çıkagelirse
Nasıl sevindiğimi söylerim ona

Kafam da yüreğim de boşalıyor
Onlarla boşalıyor bütün gök
Danaid'lerin dolduramadığı fıçılar
Mutlu olmak için ne yapmam gerek
Varmak için saf çocuk mutluluğuna

İster miyim çıkasın aklımdan
Sen topraktan püsküren papatya
Güvercinim benim beyaz liman
Antil'im uzaklardaki ada
Gül ağacım buruk tarçın

Satirlerin pirostaların yanı sıra
Boynuzlu panlar tapınak ateşleri
Uğursuz yazgılar cömert ya da
Boynumda Calais'deki ipin ilmiği
Kederimde kopan bu ne kasırga

Alınyazısını bileyen keder gör ki
Şu can ve şu karar kılmamış gövde
Biri eski bir hayvan bir çekirge öteki
Kaçıyorlar senin yalazından gizlice
Tan çiçekleri kuşanmış kurban ateşi

Mutsuzluk fildişi gözlü uçuk tanrı
Çılgın rahiplerin kara giysilerle
Donattılar mı yine kurbanlarını
Onlar da ağladılar mı yok yere
Mutsuzluk tanınmaması gereken tanrı

Sen adım adım peşimi süren
Güzün ölmüş tanrılarımın tanrısı
Benim payıma düşen toprağın
Ölçüye vuran sensin her karışını
Ey gölgem ey emektar yılan

Güneş demiştin anımsar mısın
Çıkarmıştım seni güneşlere
Tapındığım karanlık kadın
N'olsan benimsemişim bir kere
Ey gölgem kendi yasımı tutan

Kış öldü tıkabasa karla
Beyaz kovanları ateşe verdiler
Bağ-bahçede konup dallara
Övgüler yağdırıyor kuşlar
Duru ilkyaza yumuşak nisana

Ölümüdür pusatlı ölümsüzlerin
Kış gümüşten kalkanıyla geriler
Mavi tırtılları önünde ilkyazın
Mevsim kırılmışlardan yanadır
Islak gözlerle yeniden gülümseyen

Ve yüreğim alabildiğine şişkin
Şamlı bir dilberin kalçası kadar
Aşkım ne çok sevilmiştin sen
Şimdiyse ne acılar ne acılar
Yedi kılıç sıyrılmış kınından

Bunlar karasevdanın yedi kılıcı
Çifte su verilmiş keskin kederler
Hepsi de bir bir yüreğime saplı
Çılgınlıksa mutsuzluğuma çalışıyor
Sonra tutup bir de unutmak mı

YEDİ KILIÇLAR
Birincisi baştan başa gümüş
Parıltılı bir adı var Pâline
Çeliği göğünden kar serpen bir kış
Kurbanı olmuş aykırı düşlerin
Vulcanus onu döverken ölmüş

İkincisinin Noubosse'dur adı
Güzelim bir gökkuşağı keyifli
Tanrıların düğünlerde kuşandığı
Otuz Bé-Rieux'nün kanına girdi
Üstelik Carabosse'un armağanı

Üçüncüsü dişi bir mavi
Kamış biçiminde yine de
Lul de Faltenin'dir adı
Haberci Ernest bir örtü üstünde
Cüceleşmiş denerken taşımayı

Dördüncüsü Malouréne adında
Yeşil yaldızlı bir ırmaktır
Bir akşamdır kadınlar kıyısına
Görkemli vücutlarını daldırır
Ve kürekçi şarkıları uzakta

Beşincisi Sainte-Fabeau'dur
Eğirilmiş ipliklerin en incesi
Mezarda boy veren bir servidir
Dört rüzgârın önünde dize geldiği
Gece indiğinde bir meşale olur

Altıncısının cevheri onur
Her sabah ayrıldığımız yeniden
Elleri yumuşak bir dosttur
Hadisene işte göründü yolun
Kısıldı bir bandoda horozlar

Ve yedincisi tüketmede kendini
Kurumuş bir gül bir kadın
Ama bu sonuncuyla neyse ki
Kapılar da üstüne kapanıyor aşkın
Zaten hiç tanımış mıydım seni

Sen samanyolu ne güleç ablasısın
Güz değmiş ırmakların Kenan eli'ndeki
Sevdalı kızlara vergi sırma saçların
Tıkanmış yüzücüler gibi izleyelim mi
Başka gök kıyılarına hoşunu senin

Pusulamız gezegenlerin şarkısı
Raslantı şeytanlarının yedeğinde
Kemanlarındaki sapıtmış gıcırtı
Oynatır insan soyunu keyfince

Anlaşılmaz yazılar alınyazıları
Bitirdiği krallar çılgınlığın
Ve soğuktan titreşen yıldızları
Yatağınıza giren aşksız kadınların
O bozkırlara geçmişte saklı

Luitpold zamanının kral adayı
Öğretmeni iki soylu kaçığın
Şimdi düşünüp düşünüp ağlar mı
Görünce kımıltısını ateş böceklerinin
Saint Jean sineklerinin sapsarı

Kıyısında leydisiz bir şatonun
O kayık gemici türküleriyle
Ve ilk yazda ürpertili rüzgârın
Soluğuyla akarken bembeyaz gölde
Ölen bir kuğuydu bir siren

Günün birinde kral boğulduydu
Gümüşlü suya doğru yürüyerek
Akıntı kıyıya attıydı onu
Kaskatı uyusun diye ağzı aralık
Yüzü değişken göklere doğru

Temmuz güneşi ateşten bir cenk
Yakıyor sancıyan parmaklarımı
Ne kederli ne tatlı sayıklamak
Dolanırım Paris'imin sokaklarını
Orada ölmeye cesaretim yok

Pazar günleri uzayıp gider
Kurşuni avlularda orada
Sürekli hıçkırmada çalgılar
Çiçeklerin Paris balkonlarında
Piza kulesine özenen bir yanı var

Cinle esrimiş akşamlar Paris'te
Elektrikleri göz kamaştıran
Ve sırtlarındaki yeşil ateşle
Tramvaylar makine çılgınlığından
Bir müzik geçirir raylar üstüne

Dumanla dolup taşmış kafeler
Çiganlarının olanca aşkıyla
Sana doğru haykırıyorlar
Nezleli sifonlarla garsonlarla sana
Sen ki sevilmişin bu kadar

Ezberimdedir kraliçe türküleri
Yılların getirdiği sızlanmalar
Balıklara söylenmiş forsa ilahileri
Aşk kırgının dilindeki şarkılar
Benden sor sirenlere adanan ezgileri

Türkçesi: Cemal Süreya-Tomris

Valery Larbaud (1881-1957)

İZLENİMLER

I.

Bir gün, Karkov'da bir halk mahallesinde
(Ey bütün kadınları başlarındaki ak şallarla
Madone havası taşıyan şu güney Rusya!)
Çeşme başına gelen bir kadın görmüştüm,
Oraların âdetine göre ve Ovides'in çağındaki gibi
Boynunun ve omuzlarının üstünde dengelenen
İki kova asmıştı bir sopanın iki ucuna.
Paçavralar içinde bir çocuk yaklaştı, bir şeyler
söyledi ona;
Kadının bedeni usulca sağa eğildi,
Öyle ki yere değiyordu tertemiz su dolu kova
Diz çökerek kana kana içti çocuk ta.

II.

Bir sabah, Rotterdam'da, Boopjes rıhtımında,
(1900 yılının 18 eylülü, saat sekiz suları),
Rasladım atölyelerine giden iki genç kıza
Büyük demir köprülerden birinin önünde vedalaşıyorlardı
Yolları ayrılıyordu orda.
Muhabbetle sarılıp öpüştüler; elleri titriyordu,
Ayrılmak istiyorlar ama bunu yapamıyorlardı; dudakları
Üzünçle uzaklaştıktan sonra hemen buluşuyordu
Gözleriyse hiç ayrılmıyordu birbirinden
Öylece kaldılar uzun süre, bitişik, yan yana,
Ayakta ve hareketsiz, gelip geçenin şaşkın bakışları arasında
Ve römorkörler homurdanmaktaydı ırmak üstünde
Ve trenler gelip gidiyordu keskin düdükleriyle.

III.

Kurtuba ve Sevil arasında
Küçük bir istasyon vardır ve güney ekspresi
Ne hikmetse her zaman durmaktadır orda.
Yolcu, okaliptüsler altında uyuklayan bu istasyoncuğun ardında
Bir köy falan var mı diye gözlerini yorar boşuna:
Ve yalnız Endülüs kırlarının uzandığını görür: yeşil, yaldızlı...
Gelgelelim yolun öbür yanında, karşıda,
Bir kulübe vardır kerpiçten kuru dallardan.
Ve trenin sesiyle bir sürü çocuk çıkar ordan,
Vagonların önüne gelir en önde yürüyen büyük abla
Birkaç kuruş için dans eder, oynar,
Tek sözcük çıkmaz ağzından, gülümsemektedir ama,
Toz içinde ayakları kapkara görünür
Yüzü mahzundur, kirlidir, güzel değildir:
Oynar durur ve külrengi eteğindeki koca yırtıklardan
Bir de Rotterdam'daki iki kız arkadaşı,
Bir de Endülüs'te dilenen o tazeyi
Hiç bir zaman tanıyamayacak mıyım?
Ve sarsılmaz bir dostlukla
Bağlanamayacak mıyım hiçbir zaman onlara?
(Ne yazık ki onlar bu dizeleri okuyamayacaklar;
Adımı da bilmeyecekler, içimdeki sevecenliği de;
Yine de var onlar, şu anda yaşıyorlar.)
Hiçbir zaman mı Tanrım
Onları tanıma sevincini yaşamayacağım
Tanrım,
Bilmiyorum neden,
Bana öyle geliyor ki
Bir dünya yaratırdım
Onlar yanımda olsa,
Ama dördü de.

Türkçesi: Cemal Süreya

Jules Supervielle (1884-1960)

KÜÇÜK KORU

Fransa'nın küçük bir korusuydum,
Kızıl yaban gelinciklerim vardı;
Talihten yana hiç gülmedi yüzüm,
Ah, keder başıma ne dertler sardı!

Korkum şu ki artık bir hatıradan,
Bir resimden başka bir şey değilim;
Yahut arta kalmış, bir maceradan;
Bir kokuyum belki, bilmem ki neyim?

Ben artık sadece birkaç çocuğun,
Birkaç deli kadının aklındayım;
Onlar size daha iyi anlatır
Hikâyemi, ben nasıl anlatayım?

Ama nerdeler onlar yeryüzünde;
Gidip bulasınız da sorasınız,
Bilirler ki yalan yoktur sözümde;
Bilirler, değilim asla umutsuz.

Küçük koruyken kayıp koru olmak!
Ah, ne kadar güçmüş meğer, Tanrım!
Köklerim her yana salmış dal budak,
Nasıl, nasıl olur da yok olurum?

Türkçesi: Orhan Veli Kanık

MATEMATİK
Bir sınıfta tam kırk çocuk dizili;
Bir kara tahta, üstünde bir üçgen;
Bir koca daire, sağır, çekingen;
Merkezi güm güm eder davul gibi.

Dilsiz, vatansız harfler küme küme.
Bekleşir dururlar, azap içinde.

Bir yamuğun yan kenarı tamtakır,
Bir ses yükselir yükselir, alçalır.
Azgın bir problem tutar yolunu,
Döner döner ısırır kuyruğunu.

Bir açının çeneleri gerilir;
Kurt mudur, köpek mi, neyin nesidir?

Ne kadar rakam varsa yeryüzünde
Üşüşmüş, karınca gibi, tahtaya;
Koşarlar bir yuvadan bir yuvaya,
Fal taşına dönmüş gözler önünde.

Türkçesi: Sabahattin Eyüboğlu

WHISPER İN AGONY
Şaşırmayın sakın
İndirin gözkapaklarınızı
İkisi de
Taş kesilinceye kadar.

Dilediğini yapsın kalbiniz
İsterse dursun
Kendisi için çarpıyor aslında
Kendi gizli yamacında.
Eller uzayacak uzayacak
Kendi buz sandallarında,
Ve çıplaklaşacak alın
Kocaman bir alan gibi
Boş, iki ordu arasında.

Türkçesi: Özdemir İnce

HASTA
Öylesine kocaman öylesine kocaman ki gökyüzü
Nereye gideceğimi bilemiyorum
Öylesine derin ki okyanus bir avuç yer bile yok bana
Kent karmaşık mı karmaşık kırlarsa çok aydınlık.
Göğüm ben, suyum, kumuyum dört bir yanın,
Alışamadım mı dersiniz henüz yaşamaya
Somurtkan bir çocuk muyum artık oynamak istemeyen,
Unuttum mu acaba, bir öksürsem
Yetmiş yılım da öksürür benimle birlikte.
Sabahları uyandığım zaman
Çıkmıyor muyum azar azar tüm gövdemle
Seksen dördüncü yılında geçen yüzyılın
Yaşlıların yaratıldığı yüzyıldan?
Ama kim göze alır yaşlılıktan söz etmeyi
En kurnaz sözcükler teslim olurken kalemimin ucunda,
Hepsinin en korkuncu yaşlı sözcüğü bile
Bana döndürüyor yüzünü yepyeni bir günebakanın
Bir günebakan ki filinta gibi delikanlı.
Sessiz umutsuzluk baltası benim elimde
Sense kalmış umut türküleri çağırıyorsun.

Türkçesi: Özdemir İnce

Blaise Cendrars (1887-1961)

BÜYÜK FETİŞLER
İşte erkek ve kadın
Çirkinlikte ve çıplaklıkta eşit
Erkek daha az yağlı kadından ama daha güçlü
Karnının üzerinde eller ve kumbara ağız.

Çirkinim ben
Şu kız kokularını çeke çeke burnuma yalnızlığımda
Başım kazan gibi burnum ha düştü ha düşecek.

Kaçmak istedim reisin karılarından
Güneşin taşından çatırdıyla kırıldı başım
Kumsalda
Bir ağzım kaldı sadece
Açık bağırıp duran
Orası gibi anamın.

Ağaç budağı
Meşe palamudu biçiminde baş
Sert ve boyun eğmez
Soyulmuş yüz
Cinsiyetsiz ve hayasızca güleç tanrı.

Türkçesi: Özdemir İnce

YAZMAK
Düzenli tıkırtılarla vuruyor yazı makinem
Çınlıyor her satırın sonunda
Genizden söylüyor R'leri dişliler
Kimi zaman şöyle bir arkaya kaykılıyorum hasır koltuğumda
ve halka halka duman üflüyorum ağzımdan

Hiç sönmüyor cigaram
O sırada sesini duyuyorum dalgaların
Gurultularını lavabonun borusuna sıkışmış suların
Kalkıyorum soğuk suya daldırıyorum elimi
Ya da koku sürünüyorum
Örttüm aynalı dolabın aynasını yazarken görmemek için kendimi
Lomboz bir güneş diskidir
Düşündüğüm zaman
Trampet derisi gibi çınlıyor bağırarak konuşuyor.

Türkçesi: Özdemir İnce

UYANIŞ
Çırılçıplağım
Çoktan yundum arındım
Kolonya süründüm her bir yanıma
Ağır ağır sallanan bir yelkenli geçiyor benim lombozdan
Bu sabah hava soğuk
Kâğıtlarımı düzenliyorum
Sis var
Saatlerimi pay ettim
Dolu mu dolu olacak günlerim
Yitirecek bir saniyem bile yok
Yazıyorum.

Türkçesi: Özdemir İnce

BAŞ
Plastik sanatın başyapıtıdır giyotin
Tetiği
Yaratır bir sürgit devinimi
Herkes bir Christof Colomb'un yumurtasını
Düz bir yumurtaydı bu, yerinden oynamaz bir yumurta,
bir bulucunun yumurtası
Archipenko yontusudur ilk yumurtamsı yumurta
En yoğun dengede duran
Kımıltısız bir topaç gibi
Canlı ucu üstünde
Hız
Soyunur, kurtarır kendini
Renk renk dalgalardan
O renk bölgelerinden
Ve döner derinliklerinde
Çıplak
Yeni

Türkçesi: Tahsin Saraç

BOMBAY EKSPRESİ
Şimdiyedek geçirdiğim günler
Alıkoyuyor kendimi kıymaktan beni
Zıp zıp zıplıyor her şey

Gidiyor tekerlekler altında kadınlar
Büyük çığlıklarla
Yelpaze kanapeler garların kapısında
Hoş sesler çıkarıyorum tırnaklarımın altından

Mascagni'yi hiç sevmedim ben
Sanatı sanatçıları da
Ne engelleri sevdim ne köprüleri
Ne trombonları ne pistonları
Hiçbir şey bilmiyorum artık
Artık hiç anlamıyorum...
Bu sevip okşamayı
Yeryüzünün ürperdiği

Bu yıl da gelecek yıl da
Sanat eleştirisi esperanto gibi saçma

Sağlıcakla sağlıcakla
Brindizi

Bu kentte doğdum ben
Oğlum gibi
O alnı anasının edep yerine benzeyen
Düşünceler var ki otobüsleri yerinden zıplatır
O yalnız kitaplıklarda bulunan betikleri okumuyorum artık

Güzel abecesi yeryüzünün

İyi yolculuklar!

Haydi gel götüreyim
Seni ey nar gülüştüm

Türkçesi: Tahsin Saraç

SİBİRYA EXPRESİ VE FRANSALI KÜÇÜK JEANNE İÇİN DÜZYAZI

Daha ilk gençliğimi sürüyordum o zamanlar ben
On altısında var yoktum pek bir şey de anımsamıyordum nicedir
çocukluğumdaki günlerden
On altı bin konak uzaktaydım doğduğum yerden
Moskova'da bin üç çan ve yedi gar kentindeydim
Ama yedi garı da görmüyordu gözüm bin üç çanı da
İlk gençliğim o sıralar öyle coşkulu öyle delifişekti ki
Yüreğim ikide bir tutuşuyordu Efes tapınağı gibi ya da
Moskova'nın Kızıl Alan'ı gibi
Güneş batınca.
Ve eski yolları aydınlatıyordu gözlerim.
Çok da kötü ozandım daha
İşin sonuna dek varamıyordum.

Kremlin bir kocaman Tatar çöreği gibiydi
Altın kırıntılı
Apak katedrallerin büyük büyük bademleriyle
Ballı altınıyla çanların...
Novgorod öyküsünü okuyordu bana yaşlı bir keşiş
Susuzdum
Ve çözmeye çalışıyordum köşemsi biçimleri
Derken, birdenbire, alanda güvercinleri havalanıyordu Kutsal
Ruh'un
Ellerim de havalanıyordu albatros gürültüleriyle
Ve bunlar aklımda kalan son izleriydi son günün
En son yolculuğun
Ve denizin

Çok kötü bir ozandım gene de.
İşin sonuna dek varamıyordum.
Açtım
Ve bütün günleri bütün kadınları kahvelerde bütün bardakları

Birer birer içip kırmak isterdim
Bütün vitrinleri de bütün sokakları da
Bütün evleri de bütün yaşamları da
Bozuk kaldırımlar üstünde fırıl fırıl dönen bütün araba
tekerleklerini de
Bir demir fırınına daldırmak isterdim
Ve bütün kemikleri un ufak etmek
Bütün dilleri koparmak
Ve beni çılgına döndüren giysileri altındaki bütün o büyük,
yadırgı, çıplak gövdeleri eritmek...
Gelişini seziyordum Rus devriminin büyük, kızıl İsa'sının...
Ve tıpkı kor gibi açılan
Pis bir yaraydı güneş.

Daha ilk gençliğimi sürüyordum o zamanlar ben
On altısında var yoktum hiçbir şey de anımsamıyordum nicedir
dünyaya gelişimden
Alevlerle beslenmek istediğim Moskova'daydım
Ama ne gözlerimi donatan garlar ne kuleler yetiyordu bana
Sibirya'da top gürlüyordu, savaş vardı
Açlık soğuk veba kolera vardı
Çamurlu suları milyonlarca cesedi sürüklemekteydi Amur'un.
Kalktığını görüyordum bütün son trenlerin bütün garlarda
Artık kimse yola çıkamıyordu çünkü bilet verilmiyordu kimseye
Giden askerlerse hep kalmak isterdi...
Novgorod öyküsünü okuyordu bana yaşlı bir keşiş.

Ben, hiçbir yere gitmek istemeyen kötü ozan, her yere
gidebiliyordum gene de
Satıcıların bile oldukça parası vardı
Denemeye gitmek için zengin olmayı.
Trenleri sabahtan kalkıyordu her cuma günü.
Çok ölü var deniyordu.
Kimi guguklu Kara-Orman saatleri götürüyordu yüz sandık da
çalarsaat

Kimi şapka kutuları, yuvaklar ve bir takım Sheffield açacağı
Kimi de konserve kutuları ve zeytinyağlı sardalyeler dolu Malmo tabutları
Bir de çok kadın vardı
Kiralık bacak araları tabut olmaya da yarayabilen
Kadınlar
Hepsi de vesikalıydı
Çok ölü var deniyordu oralarda
İndirimli fiyatlarla yolculuk ediyorlardı
Hepsinin de hesabı carisi vardı bankada.

Derken, bir cuma sabahı, benim de geldi sıram
Aralık ayındaydık
Kharbin'e giden gezgin bir kuyumcuya eşlik etmek için yola çıktım ben de
Ekspreste iki yerimiz otuz dört sandık da Pforzheim mücevherimiz vardı
Alman işporta malı "Made in Germany"
Bana gıcır gıcır giysiler almıştı ve trene binerken, bir düğmemi yitirmiştim
–Anımsıyorum, anımsıyorum, bunu sonra sık sık düşündüm–
Sandıkların üzerinde yatıyordum bir de bana verdiği nikelajlı brovnikle oynayabildiğim için diyecek yoktu keyfime.

Çok mutluydum hiçbir şeyi taktığım yoktu
Haydutluk oynadığımı sanıyordum
Golkonda gömüsünü çalmıştık da
Saklamaya gidiyorduk, Sibirya ekspresine sığınıp, yeryüzünün öte yanında
Jules Verne'in cambazlarına saldırmış Ural hırsızlarından korumalıydım bu hazineyi
Kunguzlardan, Çin boksörlerinden
Büyük Lama'nın kudurmuş küçük Moğollarından
Ali Baba ve kırk haramilerden
Adamlarından o korkunç Hasan Sabbah'ın

Daha çok da en yenilerden
Otel hırsızlarından
Uluslararası ekspreslerdeki uzmanlardan daha çok.

Ama gene de gene de
Bir çocuk gibi üzgündüm
Trenin salıntıları
Amerikalı ruh hekimlerinin "iliksi demiryolu"
Kapıların gürültüsü donmuş raylar üstünde gıcırdayan dingillerin sesi
Altın yolu geleceğimin
Tabancam piyano ve bitişik bölmede kâğıt oynayanların sövüp sayması
Jeanne'ın yanımda oluşu bu yaman durum
Aralıkta sinirli sinirli gezinen geçerken de bana bakan mavi gözlüklü adam
Kadınların hışırtısı
Buharın ıslığı
Ve tekerleklerin sonugelmez gürültüsü gökteki yol çukurlarında
Camlar buz içinde
Yok doğa!
Ve geride Sibirya ovaları alçak gök ve bir inip bir çıkan
Taciturne'lerin koca koca gölgeleri
Yatmıştım rahatça
Alaca
Bir örtüye yaşamım gibi
Yaşamımsa tutmuyor bu damalı örtüden
Daha bir sıcak beni
Ve son hızıyla yol alan bir ekspresin yel siperliğinde belirmiş bütün Avrupa
Daha zengin değil yaşamımdan
Zavallı yaşamımdan
Bu örtü
Altın dolu sandıkların üstünde taraz taraz
O kendileriyle yuvarlanıp gittiğim

Düş kurduğum
Sigara tüttürdüğüm sandıkların üstünde
Ve evrenin tek alevi
Zavallı bir düşünce...

Yaşlar yükseliyor bağrımdan
Sevgi'yi, sevgilimi düşünsem;
Öyle solgun, lekesiz, bir genelevin dibinde
Bulduğum bir çocuktur o daha.

Bir çocuktur o daha sarışın, güleç, üzgün,
Gülümsemez hiç, ağlamak nedir bilmez;
Ama gözlerinin dibinde, dalmanıza ses çıkarmazsa,
Görürsünüz bir tatlı, gümüş zambağın, ozan çiçeğinin titrediğini.

Tatlıdır, dilsizdir, hiç de gücenmez, yalnız
Uzun uzun ürperir yaklaşırsanız;
Bense yanına gelsem şurdan burdan, eğlenceden,
Bir adım atar da gözlerini kapatır - bir adım daha.
Çünkü sevgilimdir o benim, öbür kadınlarsa
Büyük, alev gövdelerin üstünde altın giysilerdir olsa olsa,
Zavallı sevgilimse yapyalnız,
Çırılçıplak, yok gövdesi - yoksul mu yoksul.

Tertemiz bir çiçektir, incecik,
Ozanın çiçeği, bir zavallı, gümüş zambak,
Çok yalnızdır, çok üşümüştür, bir de solmuştur ki şimdi
Gözlerime yaş dolar halini düşünsem.

Ve geçmiş yüz binlerce gecenin bir eşidir bu gece karanlıkta bir tren süzülüp gitti mi
Kuyrukluyıldızlar düşüyor-
Ve kadınla erkek hem de genç, sevişerek eğlenirlerken.

Yırtık çadırına benziyor gök küçük bir balıkçı köyündeki yoksul bir sirkin
Flandre'da

İsli bir lambadır güneş
Ve bir trapezin tam tepesinde ay yerine durur bir kadın.

Klarnet trombon keskin bir flüt ve besbeter bir davul
Ve işte beşiğim
Beşiğim
Hep yanında dururdu piyanonun annem Madame Bovary gibi
Beethoven'in sanatlarını çalarken
Çocukluğumu Babil'in asma bahçelerinde
Ve okuldan kaçıp garlarda, kalkmak üzere olan trenlerin önünde
geçirdim
Derken, bütün trenleri ardımsıra koşturdum
Bâle-Tombuktu
Auteil'deki Longchamp'taki at yarışlarında da oynadım
Paris-New York
Derken, bütün trenleri bütün yaşamımca koşturdum
Madrid-Stockholm
Tutuştuğum bütün bahisleri yitirdim
Kala kala bir Patagonya kaldı, Patagonya, sonsuz üzüntüme
yaraşan Patagonya ve bir yolculuk Güney denizlerinde
Yoldayım
Her zaman yoldaydım
Yoldayım Fransa'nın küçük Jehanne[21] ıyla
Tren kötü bir sıçrayıp düşüyor bütün tekerlekleri üstüne
Tren düşüyor tekerlekleri üstüne
Tren boyuna düşüyor bütün tekerlekleri üstüne

"Söyle, Blaise, uzak mıyız çok Montmartre'dan?"

Kaygıları unut
Kaygıları
Yol boyunca hep çarpık çatlamış garlar
Asılıp kaldıkları telgraf telleri
Kıpraşarak kaşını gözünü oynatan ve onları boğazlayan direkler

21 Ozan, "Jeanne" sözcüğünü iki yerde "Jehanne" biçiminde yazarak "géhenne" (cehennem) sözcüğünü çağrıştırmak istiyor, (ç.n.)

Acımasız bir elin canını yaktığı bir armonika gibi toplanıp açılıp
toplanıyor yeryüzü
Gök yırtıklarında kudurmuş lokomotifler
Kaçışıyor yer yer
Ve çukurlarda
Başdöndürücü tekerlekler ağızlar sesler
Ve ardımızdan havlayan felaket köpekleri
Şeytanlar boşanmış zincirlerinden
O demir hurdaları
Bozukdüzen bir uyum her şey
"Tıkır-tukur-tıkır"ı tekerleklerin
Çarpmalar
Sıçramalar
Bir fırtınayız şimdi bir sağırın kafatasında...

"Söyle, Blaise, uzak mıyız çok Montmartre'dan?"

Evet dedik ya canım, sinirlendirme beni, biliyorsun, çok uzaktayız
Lokomotifin içinde böğürüyor cehenneme dönmüş çılgınlık
Kızgın korlar gibi dikiliyor yolumuzda veba kolera
Kıyasıya savaşta gözden yitiyoruz bir tünelin içinde
Bozguna uğramış bulutlara sataşıyor açlık, orospu
Ve kokuşmuş ölü yığınlarında savaşların dışkısı
Bak onlara, bak da yap yapacağını...

"Söyle, Blaise, uzak mıyız çok Montmartre'dan?"

Uzaktayız, evet, uzaktayız
Bu çölde geberdi bütün uğursuzlar
Bu uyuz sürünün çıngıraklarını dinle Tomsk
Çeliyabinsk Kainsk Obi Tayşet Verkne-Udinsk Kurgan Şamara
Pensa Tulum
Mançurya'da ölüm
Tek varacak yerimiz son inimizdir
Korkunçtur bu yolculuk
Dün sabah

Apak kesilmişti saçları İvan Uliç'in
Ve Kolya Nikolay İvanoviç tırnaklarını kemiriyor on beş gündür...
Onlara bak Açlık Ölüm bak da yap yapacağını
Yüz kuruşa patlar bu, yüz rubleye patlar Sibirya ekspresinde
Kanapelere coşku sal masanın altında kıpkırmızı ol
Piyanodadır şeytan
Boğum boğum parmakları bütün kadınları kışkırtır
Doğayı da
Orospuları da
Yap yapacağını
Kharbin'e dek...

"Söyle, Blaise, uzak mıyız çok Montmarte'dan?"

Sıktın be... defol git be... rahat bırak beni be
Köşeli köşeli kalçaların var
Ekşi ekşi kokuyor karnın, belsoğukluğun da cabası
Paris'in koyduğu budur içine
Biraz da ruhtur bu.. çünkü mutsuzsun
Acıdım acıdım gel bana gel bağrıma
İrem ülkesinde yel değirmenleridir bu tekerlekler
Yel değirmenleriyse koltuk değnekleridir bir dilencinin
döndürdüğü
Bizler uzaklıkların kötürümleriyiz
Sürükleniyoruz üstünde dört yaramızın
Kanatlarımızı kemirdiler
Yedi günahımızın kanatlarını
Ve şeytanın hacıyatmazlarıdır bütün trenler
Kümesi
Çağdaş yaşam
Hız onu geçemez ama,
Çağdaş yaşam
Uzaktakiler uzaktır çok
Ve yolculuğun sonunda bir erkek yanında da bir kadın olmak
korkunçtur korkunç...

"Söyle, Blaise, uzak mıyız çok Montmarte'dan?"

Acıdım acıdım gel bana doğru gel sana bir öykü anlatacağım
Gel yatağıma
Gel yüreğimin üstüne
Gel sana bir öykü anlatacağım...

Gel! N'olur gel!

Ficilerde sonrasız ilkyaz sürmede
Tembellik
Aşk çiftleri kendinden geçiriyor yüksek otların içinde ve firengi
sımsıcak geziniyor muzlar altında
Büyük Okyanus'un yitik adalarına gel!
Markiz'dir adları, Feniks'tir
Cava'dır, Borneo'dur
Kedi biçiminde Seleb'dir.

Japonya'ya gidemeyiz pek
Meksika'ya gel!
Yüksek yaylalarında lale ağaçları çiçeklenir
Güneşin saçıdır dokunaçlı sarmaşıklar
Bir ressamın paletiyle fırçaları dense yeridir
Gonglar gibi sersemletici renkler,
Ordaydı Rousseau
Orda şaşkına çevirdi yaşamını
Kuşlar ülkesidir orası
Cennetkuşu, alaycı kuş,
Lirkuşu, tukan
Ve kara zambakların içlerinde barınan sinekkuşu
Gel.
Görkemli yıkıntıları içinde sevişiriz bir Aztek tapınağının
Benim putum olursun sen
Alacalı çocuksu biraz çirkin ve pek padırgı bir put
N'olur gel!

İstersen uçakla gideriz, bin göller ülkesinin üzerinden uçarız,
Geceler öyle uzundur ki sığmaz ölçüye orada
Motorumdan korkar tarih öncesi ata
İnerim
İnerim de bir hangar yaparım uçağıma taşıllaşmış kemikleriyle mamutların
İlkel ateş zavallı sevgimizi ısıtır gene
O semaveri
Ne güzel sevişiriz kutbun yanında
N'olur gel!

Jeanne Jeannette Ninette'ciğim nonoşum
Meleğim minnacık pıtırcık Peru'm benim
Tonton
Bebeğim bir tanem
Cicim çıtı pıtım
Canımın içi
Agucuk küçücük kuzucuk
Nazlıcık şeytancık
Gıdı gıdı
Ce-eee
Uyuyor.

Uyuyor
Yeryüzünün bütün saatlerinden bir tekine bile kanmadı
Şöyle bir görülmüş bütün yüzlere garlarda
Bütün duvar saatlerine
Paris saatine Berlin saatine Sen-Petersburg saatine ve bütün gar saatlerine
Topçu erinin kanlı yüzüne Ufa'da
Grodno'nun aptalca aydınlık saat kadranına
Ve durmadan ilerleyişine trenin
Ayarlanıyor saatler her sabah
Tren ilerliyor güneş gecikiyor
Sürüp gidiyor bu böyle, çan sesleri duyuyorum

Notre-Dame'ın kocaman çanını
Barthélémy'yi bildiren ekşimtrak çanını Louvre'un
Bruges-la-Morte'un paslı çan seslerini
Elektrik zillerini New York kitaplığının
Venedik kampanalarını
Ve Moskova çanlarını, bir yazıhanedeyken bana saat başlarını
vurup
Anılarımı vurup bildiren Kızıl Kapı'daki saati
Gümbürdüyor dönen levhaların üstünde tren
Tren kayar gibi gidiyor
Bir çigan marşını cızırdatıyor bir gramofon
Ve yeryüzü, Prag'daki Yahudi mahallesinin saati gibi tersine
dönüyor delicesine.

Rüzgâr gülünün yaprakları kopuyor
Zincirlerinden boşanmış fırtınalar gürlüyor işte
Trenler karmakarışık ağlar üstünde kasırgalar gibi akıp gidiyor
O şeytansı hacıyatmazlar
Hiç karşılaşmayan trenler var birbirleriyle
Kimisi de yolda yitip gidiyor
Satranç oynuyor gar şefleri
Tavla
Bilardo
Karambol
Parabol
Demiryolu yeni bir geometridir
Siraküza
Arşimed
Arşimed'i boğazlayan askerler
Ve kadırgalar
Ve gemiler
Ve olağanüstü silahlar onun bulduğu
Ve bütün kıyımlar
Eski çağ

Yeni çağ
Kasırgalar
Gemi batışları
Titanik'in bir gazetede okuduğum batışı da
Dizelerimde geliştiremediğim nice imge-çağrışımlar
Çok kötü bir ozanım gene de çünkü
Evren beni aşıyor çünkü
Demiryolu kazalarına karşı sigortalanmayı hep savsakladım çünkü
Ve korkuyorum.

Korkuyorum
Varamıyorum işin sonuna dek
Dostum Chagall gibi ben de bir dizi çılgınlık tablosu yapabilirdim
Ne var ki hiç not almadım yolculuk boyunca
"Bağışlayın bilgisizliğimi
Bağışlayın eski dize oyunlarını bilmeyişimi de"
Dediği gibi Guillaume Apollinaire'in
Savaşı ilgilendiren her şey Kuropatkin'in "Anılar"ında
Ya da yavuzcasına resimlenmiş Japon gazetelerinde okunabilir
Neye yarar benim belge toplamam
Kapıp koyveriyorum kendimi
Belleğimin sıçrayışlarına...

İrkutsk'tan kalkınca daha bir ağırlaştı yolculuk
Daha bir uzadı
Baykal gölünü dolanan ilk trendeydik
Lokomotifi bayraklarla yağ kandilleriyle donatmışlardı
Çar marşının üzücü sesleriyle çıkmıştık gardan.
Ressam olsaydım birçok sarı, birçok da kırmızı kullanmaya
kalkışırdım bu yolculuğun sonunda
Hepimizde bir parça delilik var sanıyordum çünkü
Ve bitmez bir taşkınlığın kan oturttuğunu sanıyordum kasılan
yüzlerine yol arkadaşlarımın
Yaklaşırken bir yangın gibi
Horuldayan Moğolistan'a.

Tren gidişini yavaşlatmıştı
Ve duyuyordum tekerleklerin o sürekli gıcırtısında
Çılgın sesleriyle hıçkırıklarını
Bir sonsuz duanın

Gördüm
Gördüm Uzakdoğu'dan gelen ve hayaletler gibi geçip giden kara trenler sessiz trenler
Ve gözüm, arka feneri gibi o trenlerin arkasında koşuyor daha Talga'da 100.000 yaralı can çekişiyordu bakımsızlıktan
Krasnoyarsk hastanelerini görmeye gittim
Ve Khilok'da upuzun bir çıldırmış askerler topluluğuyla karşılaştık
Orglar boşanır gibi kanayan yaralar açık yaralar gördüm hafif yaralılar karantinasında
Ortalıkta kesik kollar bacaklar horan tepiyor ya da uçuyordu
bir boğuntu havasında
Yangın bütün yüzlerde bütün yüreklerdeydi
Trampet çalıyordu bütün camlarda aptal parmaklar
Çıbanlar gibi patlıyordu bakışlar baskısı altında korkunun
Ve gördüm
Gördüm kudurmuş ufukların çılgın kovalayışından var güçleriyle kaçan 60 lokomotifli trenlerin ve umutsuzca arkalarından gelen karga sürülerinin
Gözden yittiğini
Port-Arthur yönünde.

Çita'da soluklandık birkaç gün
Beş gün durduk yol kapalı diye
Tek kızını benimle evlendirmek isteyen Bay İankeleviç'in evinde geçirdik bu beş günü
Sonra tren yeniden yola çıktı.
Şimdi piyanonun başına geçen bendim ve dişlerim ağrıyordu
İstedim mi gözümün önüne getiriyorum o durgun, o sessiz odayı babanın dükkânını ve akşam üzerleri yatağıma gelen kızın gözlerini

Musorski'yi
Lidlerini Hugo Wolf un
Gobi kumlarım
Ak develerden bir kervanı Kaylar'da
500 kilometre boyunca sarhoştum
Ama piyanodaydım bütün gördüğüm de buydu
Gözlerini kapatmalı insan yolculuk ederken
Uyumalı
Öyle isterdim ki uyumayı
Her ülkeyi kokusundan gözüm kapalı tanıyordum
Bütün trenleri çıkardıkları gürültüden tanıyordum
Avrupa trenleri dört zamanlıdır Asya trenleriyse beş ya da yedi zamanlı
Öteki trenler sessiz giderler tıpkı beşik gibidirler
İçlerinde tekerlek sesleri bana Maeterlinck'in ağır düzyasını anımsatanlar da vardır
Çözdüm tekerleklerin bütün karışık metinlerini ve yakıcı bir güzelliğin dağınık öğelerini bir araya getirdim
Bende olan
Ve beni zorlayan bir güzelliğin.
Tsitsikar ve Kharbin
Uzağa gitmem daha
Son istasyon bu
Kızılhaç yazıhanelerinin ateşe verildiği sırada çıktım Kharbin'e.

Ah Paris
Sen sıcacık büyük ocak çapraz odunlarıyla sokaklarının ve yukardan eğilerek ısınan eski evlerinin
Nineler gibi
Ve işte, o sarıdan şaşmaz geçmişim gibi kırmızısı yeşili bol renkli afişler
Sarı, onurlu rengi dışardaki Fransız romanlarının.
Severim indi-bindiyi işleyen otobüslere büyük kentlerde
Saint-Germain-Montmartre hattındakiler Butte'e baskın vermeye götürür beni

Altın boğalar gibi böğürür motorlar
Otlar alacakaranlık inekleri Sacré-Coeur'ü
Ah Paris
Ana gar istemlerin rıhtımı kaygıların dört yol kavşağı
Ancak yakıt satıcıların ışığı vardır biraz kapıları üstünde şimdilik
Beynelmilel Yataklı Vagonlar ve Avrupa Sürat Katarları Kumpanyası el ilanını gönderdi bana
Yeryüzünün en güzel kilisesi bu
Dostlarım var beni parmaklıklar gibi çeviren
Yola çıktığım zaman geri gelmeyeceğimden korkarlar
Tanıdığım bütün kadınlar ufuklara dikilir
Yağmur altındaki işaret kulelerinin acınacak devinimleri, üzgün bakışlarıyla
Bella, Agnés, Catherine ve İtalya'daki oğlumun annesi
Ve o, Amerika'daki sevgilimin annesi
İçimi parçalayan canavar düdükleri var
Orada, Mançurya'da bir karın çocuk doğurur gibi sarsılıp duruyor daha
İsterdim
İsterdim yolculuklarımı hiç etmemiş olmayı
Yüreğimi yakıyor bu akşam büyük bir özlem
Ve halime bakmadan Fransa'nın küçük Jehanne'ını düşünüyorum
Üzüntülü bir akşamımda onun onuruna yazdım bu şiiri de
Jeanne
Küçük orospu
Üzgünüm üzgün
Gideceğim yiten gençliğimi anmak için "Lapin Agil"e
Ufak ufak içeceğim
Sonra döneceğim yapyalnız

Paris
Büyük Darağacı'yla Çark'ın tek Kule'li kenti.
Paris, 1913

Türkçesi: Sait Maden

Saint-John Perse (1887-1975)

TÜRKÜ

Tunç yapraklar altında bir tay doğuyordu. Etli ve acı
yemişler doldurdu avuçlarımıza bir adam. Yabancı. Oradan
geçen. Ve işte başka illerden tam istediğim bir ses.
"Yılın en büyük ağaçlarından biri altında selamlarım
sizi, kızım."

Güneş aslan burcuna giriyor çünkü ve Yabancı tıkadı
parmağıyla ölülerin ağzını. Gülen. Ve bize bir ottan
söz eden. Öf! Ne de çok yel var taşra kentlerinde!
Ne rahatlıkmış meğer yollarımızda! Borazan bayıldığım
şeydir benim ve kanatların haydudunda büyük bir bilgedir
tüy!.. "Canım benim, koca kız, bizimkilere benzemeyen
hayalleriniz vardı sizin."

Tunç yapraklar altında bir tay doğdu. Etli ve acı yemişler
doldurdu avuçlarımıza bir adam. Yabancı. Oradan
geçen. Ve işte bir gümbürtü koca tunç ağaçta. Zift ve
güller, türkünün bağışı! Flüt sesleri ve gök gürültüsü
odalarda! Ah! Ne büyük rahatlık yollarımızda! Ne de
çok olup biten bir yıl içinde ve Yabancı yeryüzünün
tüm yollarında hem kendi bildiğince!.. "Selâmlarım seni,
kızım, yılın en güzel giysileri içinde."

Türkçesi: Tahsin Saraç

ÖVGÜLER
Ey!.. Sen ey ne denli övsem yeri!
Sarı eller altındaki alnım,
andığın olur mu hiç o gece terlerini?
O ateşler içinde geçen yarı geceyi, o boş, anlamsız,
o sarnıç tadında?

Sabah koylarında kişiyi şıkır şıkır oynatacak
O tiril tiril mavi tan çiçeklerini?
O sivrisinek vızıltısı gibi sessiz öğleyi,
Ve o renkler denizinden fırlatılan okları?..

Sen ey! Sen ey ne denli övsem yeri!
Çalgılı kocaman gemiler vardı rıhtımda;
bakam ağaçları dolu burunlar; ve pırıl pırıl yaban yemişleri...
Peki N'oldu rıhtımdaki o çalgılı kocaman gemiler?
Hurma dalları!. o eski günlerde
Görülmez yolculuklara saplanmış, o pek saf bir deniz
meyvelikler üstünde kat kat yükselen bir gök örneği
gırtlağına dek dolardı; kuşlar, altın meyveler
ve mavi balıklarla.

O günlerde daha bir gösterişli doruklardan saçılan güzel
kokular

bir başka çağlardan bir hava estirirdi;
ve o kalın kabuklarıyla pek böbürlenen
babamın bahçesindeki bir o tarçın ağacıyla
başı dönmüş bir evren, kendinden geçip sayıklardı.
(Ey...Sen ey ne denli övsem yeri! Ey tükenmek bilmez masal.
ve ey bolluk sofrası!

Türkçesi: Tahsin Saraç

SÜRGÜN I.

Archibald Mac Leish'e

Kumlara açılan kapılar, sürgüne açılan kapılar,
Fenercilere anahtarlar ve eşik taşma serilmiş ay:
Siz, beni konuklayan, bırakın bana sırça köşkünüzü kumlardaki
Biliyor yaramızda mızrak demirlerini o alçı taşından yaz
Bir yer seçiyorum, ortada ve hiç, o kemik yığan gibi mevsimlerin,
Ve tüm kumsallarında yeryüzünün, bırakıp kaçıyor yanmaz yatağını,
o tüten tanrısal öz
Kendilerinden geçirmek içindir Tauride prenslerini, şu kasınmaları
şimşeğin.

Türkçesi: Tahsin Saraç

ÇANLAR

Sen, elleri çırılçıplak yaşlı kişi
Yeniden kalabalığa karışmış, Crusoé!
Tasarlıyorum, ağlıyordun, Abbaye kulelerinden
kabaran bir deniz gibi boşanırken tüm Kent üzerine çanların
hıçkırığı...

Sen ey giysileri alınmış!
Düşünüp ağlıyordun ay altında dalgakıranları;
daha öte kıyıların ıslıklarını; doğup kesilen tuhaf
ezgileri, o kapalı kanadı altında gecenin,
benzeyen, midyegillerin o iç içe halkalarına,
o kat kat büyümesine deniz altındaki gümbürtülerin...

Türkçesi: Tahsin Saraç

VELİAHTIN TÜRKÜSÜ
Onur veririm siz canlılara, saygınlığım var aranızda
Biri konuşur sağımda, tüm gümbürtüsüyle içinin
Gemilere biniyor bir başkası
Kılıcına dayanıyor. Atlı, içmek üzere
Gölgeye çekin, eşiğine, boyalı iskemlesine yaşlının.
Onur veririm siz canlılara, iyiliğim var aranızda
Deyin kadınlara emzirsinler
Emzirsinler yeryüzünde şu ipince dumanı...
Ve yürüyor düşlerde biri, denize doğru yol alıyor
Ve yükseliyor duman kıyıdaki burunlardan.

Onur veririm siz canlılara, acelem var aranızda
Köpekler, heey! köpeklerim, ıslıklarım size...
Ve ünle onurla dolu ev ve yapraklar arasındaki sarı yıl
Ne de az şey yüreğinde adamın, düşünecek olursa:
Tüm yolları yeryüzünün besleniyor elimizden.

Türkçesi: Tahsin Saraç

Pierre Reverdy (1889-1960)

PARİS-NOEL
Mont Blanc'a yağıyor
Ve bir çan çalıyor kocaman
Karanlık basıyor aşağıda bir yığın insan
Kalpler tutuşuyor ateşle örtülü kalpler
Derin bir göle dolaşıp duruyor çevresinde Sacré-Coeur'ün
İşte Montmarte
Ay değirmi
Yuvarlak yüzün gibi
En çetin alevler çağında
Günlerimizin
Küçük bir yıldızı var her birimizin
Akıp giden yol

Yol karanlıktır gök aydınlık
Yukarda uzun beyaz gömlekli bir adam
Sabahlara dek uykusuz tek başına
Pazar öbür gün nasıl olsa
Çıraklar gözükmeden bu evden
Herkes sevinçli
Çiçeği burnunda bir mutluluk
Geniş meydanlar dünyanın tersine
Koşuyor aptallar koşuyor
Artık görmek istemiyorlar geçenleri
Olan olmuş geçen geçmiş
Dibindeki kımıldayan gölgelerin
Çıplak başlı bir adam çıkıyor
Güneş vurmuş başına
O görülmeyince de-bir bayramdır gidiyor
Gece yarısı
Önde bir adam yürüyor adamın ardında biri
Seine nehri orada
Ayak sesleri geliyor sularından
Kalanlar gecelerin koynuna siniyor.

Türkçesi: Abdullah Rıza Ergüven

GİZ

Çan bomboş
Dil yok kuşlarda
Her şeyin uyuduğu yuvada
Saat dokuz

Kıpırtı yok toprakta
Göğüs geçiriyor sanki biri
Gülümsüyor dersiniz ağaçlar
Damlalar tiril tiril dal uçlarında
Bir bulut delip geçiyor geceyi

Adam türkü söylüyor kapı önünde
Sessizce aralanıyor pencere

Türkçesi: Tahsin Saraç

Paul Eluard (1895-1952)

KARARTMA
Kapılar tutulmuş neylersin
Neylersin içerde kalmışız
Yollar kesilmiş
Şehir yenilmiş neylersin
Açlıktır başlamış
Elde silah kalmamış neylersin
Neylersin karanlık bastırmış
Sevişmezsin de neylersin.

Türkçesi: Sabahattin Eyüboğlu

ASIL ADALET
İnsanlarda tek sıcak kanun,
Üzümden şarap yapmaları,
Kömürden ateş yapmaları,
Öpücüklerden insan yapmalarıdır.

İnsanlarda tek zorlu kanun,
Savaşlara, yoksulluğa karşı
Kendilerini ayakta tutmaları,
Ölüme karşı yaşamalarıdır.

İnsanlarda tek güzel kanun,
Suyu ışık yapmaları,
Düşmanı kardeş yapmalarıdır.

Hep var olan kanunlardır bunlar,
Bir çocukcağızın ta yüreğinden başlar,
Yayılır, genişler, uzar gider
Ta akla kadar.

Türkçesi: A. Kadir

İSPANYA'DA
Kan rengi bir ağaç varsa İspanya'da
Hürriyet ağacıdır

Susmayan bir ağız varsa İspanya'da
Hürriyeti haykırır

Bir bardak saf şarap varsa İspanya'da
Milletin olmalıdır.

Türkçesi: Orhan Veli Kanık

İYİYE
Gün vadiye bastırmış toptan
Bir sepetten taşan meyveler gibi

Ateşe ateş güne gün
İnsan ışık bilir burda kendini
Yerin üstünde gökse
Apaçık görmek isteğidir olup biteni

Damlasından geçemeyiz ümidin
Hayal kurmadan kış geçirmeye yokuz

Güneşsiz gün yok bizim için
Bahara inanmışız yakın demektir
Bir göz atımı yakın
Kör değiliz.

Aşk kıyısı Hak kıyısı bize
Ve elimizin emeği

Irmağımız tutmuş yolunu
Kalp de o boğaz da o dil de o ses de o
Mana yüklü durmaz gider
Arzusu yüklü büyük geleceğin
Saadete hasret beden içinde.

Türkçesi: Orhan Veli Kanık

BİR KARANLIK AYNA İÇİ
Hıncahınç bir kenar mahalle
Üstünde aylar sultanı ağustos günlerinden
Kıvıl kıvıl bir hâle

Namus sözümüzden bu çember
Duramaz olmuş yerinde
Öfkemizden döne döne yanar

Burası Bazilika sokağı
Bu bir okulun sokağa bakan yüzü
Kurşunlardan böyle çiçek bozuğu

Kala kala bunlar kaldı çiçekten yana
Açmış duvarları üstünde felaketin
Bulanıp insan teninin beyazlığına

Bazilika sokağının göbeğinde
Duvarlar bizden yana olmuş
Yediveren bir damga üzerlerinde

Hürriyet aşkıyla oyulmuş.

Türkçesi: Oktay Rıfat

DÜŞLERİNDE GÖRDÜKLERİ KADINA
(Bu şiir İkinci Dünya Savaşı esirleri için yazılmıştır)

Beş yüz bini siyasi
Dokuz yüz bini esir
Bir milyon işçi

Uykuların sultanı
İnsan gücü ver onlara
Yaşama sevinci ver

Dünyaları zifiri karanlık
Ver öpüşünü aşkın
Acılarına karşılık

Uykuların sultanı
Hemşire ana evlat
İri memeli avrat
Yurdumuzu ver onlara
Yaşamaya tutkun memleketi
Öyle sevdikleri gibi

Şarapları olsun altın rengi
Tarlada ekin bereketi
Çocuklar muzip yaramaz
Beyaz çiçekli yemiş ağaçları kadar
Uslu akıllı ihtiyarlar

Kadınların olsun kafa dengi

Beş yüz bini siyasi
Dokuz yüz bin esir
Bir milyon işçi

Uykuların sultanı
Akçıl gecelerin siyah karı
Solgun bir kızıllık içinde
Ağarırken tanyeri
Yeni yolu gösterir onlara
Salaş hapishanelerde yatanlara

Gözleriyle gördüler felaketi
Cengi açlığı dehşeti
Gene de ayaktalar dimdik
Çünkü yaşamaları lazım
Faziletle delik deşik
Kurşunlarla delik deşik

Huzurun sultanı
Uyanışın sultanı
Hürriyet ver onlara
Utançsa bize kalsın
Biz utancı yıkmak için
Utanca güvendik

Türkçesi: Oktay Rıfat

ACININ BAŞKENTİ
Gözlerinin eğrisi dolanıyor yüreğimi,
Bir raks bir dinginlik çemberi,
Zamanın aylası, gece beşiği ve güvenli,
Ve eğer hiçbir şey kalmadıysa aklımda yaşadığımdan
Gözlerinin her zaman görmediğindendir beni.

Yaprakları günün ve pembe şarabın köpüğü,
Rüzgârın sazları, kokulu gülücükler
Işık dünyasını saran kanatlar,
Gökyüzü ve deniz yüklü gemiler,
Gürültü avcıları ve renk kaynakları.

Tanların kuluçka yatağından doğan kokular
Yıldızların şamanı üzerinde yatan
Saflığa bağımlı gün gibi tıpkı
Dünya da bağımlıdır senin tertemiz gözlerine
Ve akar bütün kanun bakışlarında senin.

Türkçesi: Özdemir İnce

ÖLMEMEKTEN ÖLMEK
Gözkapaklarımın üzerinde ayakta duruyor
Ve saçları saçlarımın içinde
Biçimi ellerimin biçiminde
Gözlerinin rengi gözlerimin renginde
Gölgemde yitip gidiyor
Tıpkı bir taş gibi gökyüzünde.

Gözleri var her zaman açık
Ve bir an olsun uyutmaz beni.
Düşleri var apaydınlık
Güneşler buharlaştıran
Güldürür, ağlatır beni ve güldürür
Konuşturur beni söylemeksizin tek bir söz.

Türkçesi: Özdemir İnce

ŞİİR
Yavrum bu senin gülüşünün ardında
Bütün sevda kelimeleri çırılçıplak
Memelerini tutup çıkarıyorlar boynunu
Sonra kalçalarını gözbebeklerini
Sonra ne varsa okşayış adına
Bütün bunları bulup çıkarıyorlar
Seni öptüğüm zaman gözlerinden
Yalnız sen göresin diye
Bu sevda kelimeleri

Türkçesi: Cemal Süreya

Andre Breton (1896-1966)

ÖZGÜR BİRLİK
Orman ateşi saçlı karım
Isı şimşeği düşünceli
Kaplan ağzında susamuru bel'li karım
En iri yıldızlar demeti ağızlı kokart ağızlı karım
Ak toprak üzerinde ak sıçan izi dişli karım
Amber dilli perdahlanmış cam dilli
Kesilmiş kurban dilli karım
Gözlerini açıp kapayan bebek dilli
İnanılmaz taş dilli karım
Çocuk elyazısı elifi kirpikli karım
Kırlangıç yuvası kenarı kaşlı
Kışbahçesi tavanı şakaklı arduvaz şakaklı karım
Cambuğusu şakaklı
Şampanya omuzlu karım
Buz altında kalmış yunus başlı çeşme omuzlu karım
Kibrit bilekli
Raslantı parmaklı kupa beyi parmaklı kanm
Kesilmiş saman parmaklı
Zerdeva koltukaltlı karım
Saint-Jean gecesi ve kurtbağrı koltukaltlı karım
Deniz köpüğü ve bölme kollu karım
Değirmen ve buğday karışımı kollu
Füze bacaklı karım
Umutsuzluk ve saat makinesi devinimli karım
Mürver ağacı iliği baldırlı
Baş harf ayaklı karım
Anahtar demeti ayaklı su içen gemi işçisi ayaklı karım
İncili arpa boyunlu karım
Val d'Or boğazı boyunlu
Sel yatağının ta içinde sözleşmek boyunlu karım
Gece göğüslü
yakut potası göğüslü karım
Çiğ altında gül görüntüsü göğüslü

Günlerin açılan yelpazesi karınlı karım
Dev pençe karınlı
Dikey uçan kuş sırtlı karım
Civa sırtlı
Işık sırtlı karım
Yuvarlanmış dövülmüş taş ve ıslanmış tebeşir enseli
Ve biraz önce içilen bir bardağın düşüşü enseli karım
Tekne kalçalı
Avize ve ok tüyü kalçalı karım
Ak tavuskuşu tüyü sapı kalçalı
Duyulmaz dengeli
Kumtaşı ve amyant kabaetli karım
Kuğu sırtı kabaetli
Bahar kabaetli karım
Glayöl kasıklı
Altın damarı ve ornitorenk kasıklı karım
Yıllanmış bonbon ve yosun kasıklı karım
Ayna kasıklı
Islak gözlü karım
Menekşe zırh takımı ve mıknatıslı iğne gözlü karım
Uçsuz bucaksız çayır gözlü
Hapishanede içilecek su gözlü
Hep balta altında kalan odun gözlü
Su düzeyi gözlü hava toprak ve ateş düzeyi gözlü karım

Türkçesi: Selahattin Hilâv

KÜL KÂĞIDI
Sıkılacak kuşlar
Bir şey unutmuşsam eğer
Okulun paydos çanını çalınız denizde
Adını hodam çiçeği korduk

Yarışın çözümünü vermekle başlıyoruz işte
Bir kadın elinde kaç damla gözyaşı toplanabileceğini öğrenmek isteriz:

1) mümkün olduğu kadar küçük
2) orta boy bir elde

Bu yıldızlı gazeteyi buruştururken
Ve sonrasız tenler bir kez dağların tepelerini ellerine geçirdikten sonra
Vaucluse'de bir vahşi gibi küçük bir evde oturuyorum

Sürgüne mahkûm yürek.

Türkçesi: İlhan Berk

UYANIKLIK
Şu sallanıp duran Saint-Jacques kulesi Paris'in
Ayçiçeğine benziyor
Seine nehri gelip çarpıyor bazen ve yavaşça kayıp geçiyor
gölgesi o motorların arasından
Tam bu sırada parmaklarımın ucuna basıp uykumda
Uykumda o uzanıp yattığım odaya giriyorum
Ateşe veriyorum odayı
Hiçbir iz kalmasın diye benden bu zorla alınan eremimden
hiçbir şey
O zaman bana kardeş kardeş bakan aynı boydaki hayvanlarla
yer değiştiriyor eşyalar bakıyorum
Bakıyorum aslanların yelelerinde ömürlerini tüketen

sandalyalar bakıyorum
O beyaz karınlı köpek balıklar çarşafların titreyen o son
küllerine karışıyor onlarla bir oluyor
Aşkın gelip çattığı saatte o mavi gözkapaklarının saatinde
Yanma sırasının bana geldiğini görüyorum, görüyorum o hiç
olmuş görkemli deliğini nice şeyin
Vücudum olmuş şeyi
O deliği kara leyleğin sabırlı gagalarıyla araştırdığı
ateşler arasından
Her şey bitince gizlice Nuh'un gemisine giriyorum
Aldırmıyorum artık çok uzaklardan insanlar geçiyormuş ayak
seslerini duyuyormuşum aldırmıyorum artık
Göbeği yağmurlarla kesilmiş ak dikenlerin arasından
Görüyorum kılçıklarını güneşin
O suç ortakları olan yoklukla varolmanın tırnağı altında
Büyük bir yaprak gibi duyuyorum yırtılışım o insancıl çamaşırın
Bütün o işçilikler solup gidiyor bir kokulu dantel kalıyor
onlardan sade
Bir kokulu dantel kabuktan canım bir göğüs biçiminde
Bunca şeyin bir yüreğine dokunabiliyorum artık
İpi tutuyorum bir

Türkçesi: İlhan B

SU HAVASI
1934'ün güzel yarıgününde
Hava görklü bir güldü barbunya rengi
Ve yaprakları sigara kâğıdından bir ağaçla başlardı orman
Ben içine dalmaya hazırlanınca
Çünkü seni bekliyordum
Ve benimle gelirsen
Nereye olursa olsun
Gümüşün üzerine kazılı nakıştır ağzın
Yaygın ve kırık mavi tekerleğin durmadan yükselerek
Beni karşılamak üzere yarışıyordu tüm büyüler

Bir sincap yüreğime ak karnını yaslamaya koşmuştu
Nasıl duruyordu orada bilmiyorum
Ama toprak suyunkilerden daha da derin yansılarla doluydu
Sanki kabuğunu parçalamıştı maden sonunda
Ve sen o korkunç değerli taşlar denizine uzanmış
Dönüyordun
Çırılçıplak
Bir büyük donanma fişeği güneşinin içinde.
İndirdiğini görüyordum ışınlılardan yavaş yavaş
Deniz kestanesinin kabuklarını bile oradaydım
Bağışla orada değildim ben artık
Başımı kaldırmıştım ak kadifeden canlı mücevher kutusu bırakıp gitmişti çünkü beni
Ve hüzünlüydüm
Yaprakların arasından gök parıldıyordu bir yusufçuk böceği gibi katı ve dalgın
Kapamak üzereydim gözlerimi
Birden birbirinden uzaklaşmış olan korunun iki eteği devrilip yıkıldığında
Gürültüsüz
Uçsuz bucaksız bir inci çiçeğinin iki orta yaprağı gibi
Bütün geceyi içinde saklamaya yeterli bir çiçek gibi
Şimdi beni gördüğün yerdeydim
Havada bir çan gibi duran kokuda
Değişen hayata dönmeden önce her gün yaptıklarınca
Zaman buldum dudaklarımı koymak için
Senin çam kalçalarına

Türkçesi: Attilâ Tokatlı

Tristan Tzara (1896-1963)

BİR YUNAN ŞAFAĞI
İşte kum işte vücudum
İşte mermer ve ırmak
Sayıların çınladığı masanın üstünde
Ay yüzlü şarap bardağı
Ve içinize işleyen kristalin sesi

Toprak kötü uykuyla dolu
Siyah gülüşün alevi altında ezilmiş zeytin ağacı
Oraya deniz alayını saçar
Daima muzaffer olduğunu bildiğinden

Artık kalmadı gökte kara damarlar
Ve macera yaprakları
Dallanmış flüt üstünde
Sevgililerin kucaklaşmaları
Neşeli oyunların arasından
Zalim gururları zehirlenmeye gidecek

Fakat çürüdü hayal
Başkalarının kanına girdi yerleşti
Barikatlar tüfekler
Ve Avrupa kayalıkları
Parçaladılar rüyayı
Ayrık pençeler

İşte son usare
Yanan ince köklerden
Ateşli parmak uçlarına dek
Gösterir insanlara bu aydınlığı
Çocuğun çığlık hülyası kurduğu
Ufka kadar toprak toprak

Maj kralları yeni doğumlara koşmada
Dağa çıkmış dedi ki
Ateşleri çoktan yanmış onların
Karanlığın görünen kalbinde
Yanıklaştı davet
Şehirlerin yanağına kan çıkıyor

Bir adam şarkı söyler sokakta
Işıklara bezenmiş gözyaşları
Savrulan rüzgarlarla
Körlerin maskesi altından

Türkçesi: Nezih Cansel-Erol Cansel

ÜÇ ÖĞLELER ARABİSTANINDA
Üç öğleler Arabistanında
Timsah yüzlü kulelerde
O pırıl pırıl tenin Arabistanında
O kara kara düşlerin sarığında

Çanlarda öten ateş
O kapalı yavan gecelerde
Kızların dilleri tutuk
Suyunki tatlı

Ateş yalıyor aynaları
Uyuyan kadınların yüzleri
Yanıp duruyor boyuna
Sabahın turunculuğunda

Bu on paralık memleket için

Belleğimiz boşalıyor
Hatırı için bu alevin bu karın

Kör yelesinin altında
Habire koşuyor açgözlü alev
O canım parıltısı suların
Gelecek suları peşinde

Haydi çocuğum uyu sen atım
Şehirlerin gürültüsünü bastıracak
O acı daha tam değil
Dürüst ellerinde tepelerin

Türkçesi: İlhan Berk

DADA TÜRKÜSÜ
bir dadacının türküsü
yüreğinde dada olan
çok yoruyordu motorunu
yüreğinde dada olan

asansör bir kral taşıyordu
ağır, narin, bağımsız
kesti kocaman sağ kolunu
yolladı onu Roma'daki papa'ya

bu yüzden
asansörün
dadası yok yüreğinde artık

çukulata yiyiniz
beyninizi yıkayınız
dada
dada su içiniz

Türkçesi: Ergin Ertem

Antonin Artaud (1896-1948)

YAKARI
Kafalar ver bize ateş olsun kor olsun
Göksel yıldırımlarla yanmış kafalar
Uyanık kafalar adamakıllı gerçek kafalar
Yansıyarak senin varlığından gelsin

İç'in göklerinde doğurt bizleri
Sağnaklı uçurumlarla delik deşik
Ve bir esrime dolaşsın içimizi
Bir cırnakla akkor halindeki

Açız işte açız doyur bizi
Yıldızlar arası sarsıntılarla
N'olur göksel lavlar aksın
Kan yerine damarlarımızda

Ayır bizi böl parçala bizi
Ateşten ellerinin keskin yanıyla
Ölünen o yeri ölümün de uzağında
Aç işte üstümüze o alev kubbeleri

Silkele beynimiz sarsılsın
O senin görgün ve yordamın içre
yeni bir tufanın pençeleriyle
Bozulsun zekâmız alt üst olsun

Türkçesi: Cemal Süreya

MUMYAYA ÇAĞRI
Saltık karanlıkların başladığı
bu deri-kemik burun deliklerin,
ve bir perde gibi örttüğün
bu dudak boyası

Ve sana düşte kayan bu altın,
kemikten arındıran yaşam
ve içinden ışığa kavuştuğun
bu yanlış bakışın çiçekleri

Ve bağırsaklarını ters çevirdiğin
bu incecik eller, Mumya, korkunç
gölgenin bir kuş biçimini aldığı
bu eller

Ölümün kuşku verici bir ayindeki
gibi süslendiği bütün bu şeyler,
bu gölge gevezelikleri ve siyah
bağırsaklarının yüzdüğü altın

İşte oradan iletiyorum sana,
damarlarının kireç kaplı yollarından
ve altının benim üzüncüm sanki,
en kötü ve en güvenilir tanığım.

Türkçesi: Enis Batur

HASTALIK
Aralıksız burnunu sokması vardır tanrının
büyüde,
bir tin ya da bir varlık olarak değil de
yüreğin
daha çürümüş olduğu bir halde.
Çünkü nedir ki yürek?
Bir çürüme,
eti delen bir çürümenin

yürek sızısı ki
bu çarpan yıvışık kan organizmasını,
bu aralıksız depremi,
bu yaşama baygınlığını yaratır.
Nedir bir yürek atışı?
Ansızın akışı, orada taşması
duran bir yaşam,
ve yeniden yola koyulan.
Neyin istediği?
Bilinmiyor.
Şimdiden siyah bir gerekirlik,
buyurgan bir beyin elisıkılığı,
kırmızı etin dışkısını kaldırır
ve onu içindekini vermeye iter,
istediğini ve içindekini söylemeye.
Demek ki bu çürümedir tanrı,
bu kırmızı dışkı,
bu elisıkılık.
Çünkü, bir hastalıktır tanrı.
Yaratıcı değil, yaratılan ile
yaratılmayan arasındaki Gayya
kuyusudur o.
Hiçbir zaman yeri doldurulamayan ve
doldurulmayan uçurum,
ama insanın her kan çekici düşüncesinde,
her buyrukçu bunaltıda burgulanan,
sıkıntılı ve tedirgin, önüne
bir başka bunaltı daha koymak için:
ne'den yapıldığını bilmeyen hoşnutsuz Varlığınkini,

oysa insan, o bilir bunu,
tek sağlığı yerinde olsun.

Türkçesi: Enis Batur

Philipe Soupault (1897-1990)

MEZAR TAŞLARI

FRANCIS PICABIA
Niçin
Seni mezarına dört köpeğinle
Bir gazeteyle
Ve şapkanla gömmelerini istedin,
İstedin ki taşına şunu yazsınlar
İyi seyahatler
Bir şey değil, öteki dünyada da deli zannedileceksin.

THEODORE FRAENKEL
Öldüğün vakit harikulade bir hava vardı
Mezarlık o kadar güzel ki
Hiç kimse mahzun olamadı
Epeydir de senin artık orada olmadığını sanıyorlar
Homurdanmalarını duymuyorum
Susuyorum
Yahut omuz silkiyorum
Cenneti görmeyi asla istemezdin
Nereye gideceğini artık bilmiyorsun
Ama sen işin alayındasın

MARIE LAURENCIN
Kafesteki bu güzel kuş
Senin mezardaki gülüşündür
Yapraklar dans ediyor,
Uzun uzun yağmur yağacak
Bu akşam hareketimden evvel
Ağaçların çiçek açtığını görmek istiyorum
Bir dişi geyik sessizce yaklaşacak
Bulutlar biliyorsun pembe ve mavidir

LOUİS ARAGON
Dostların küçük kızlar halka oldular
Sana çelenkler ördüler
Ufacık yalanlarınla
Sana kâğıt getirdim
Ve çok iyi bir kalem
Ebediyette şiirler yazacaksın
Koruyucu melek seni teselli eder
Kıravatını bağlar
Ve sana gülmesini öğretir
Artık beni unuttun
Allah benden çok daha güzeldir

PAUL ELUARD
Oraya bastonunu ve eldivenlerini de götür
Düz dur
Gözler kapalı
Pamuk bulutlar uzaklarda
Ve bana allahaısmarladık demeden gittin
Bir yağmur
Bir yağmur
Bir yağmur

TRISAN TZARA
Kim o
Bana elini uzatmadın
Ölümünü duydukları vakit çok güldüler
Ebedî olmandan öyle korkmuşlardı ki
Son nefesin
Son gülüşün
Ne çiçek ne de çelenk
Sadece küçük otomobiller
Ve beş metre boyunda kelebekler

ANDRE BRETON
Bakışını gördüm
Gözlerini kapattığın zaman
Mahzun olmama izin vermedin
Ve ben bir şey yapmasam bile bol bol ağladım
Artık bana hiçbir şey söylemeyeceksin
Hiç ama hiç
Bir sürü adam çiçekler getirdi

Nutuklar bile söylendi
Ben hiçbir şey söylemedim
Seni düşündüm.

Türkçesi: Orhan Veli Kanık

OZANA ÖĞÜTLER
Su gibi ol
Pınar suyu bulut suyu
Renk renk olabilirsin ya da renksiz
Durdurmasın ama seni hiçbir şey
Zaman bile
Yollar pek uzun değildir öyle
Değildir pek uzak denizler
Korkma ne yelden
Ne soğuktan ne sıcaktan
Öğren türkü çağırmasını
Bıkmadan usanmadan
Türkü mırıldan ve kayar gibi git
Ya da kopar itip kak
Zıpzıp zıpla fışkır ya da
Durgun su ol
Koşan oynayan
Arıtan su ol
Tatlı ve duru bir su
Çünkü arınmışlığın ta kendisidir su
Canlılar için yaşamdır o çünkü
Kazaya uğramışlar için ölüm.

Türkçesi: Tahsin Saraç

LouisAragon (1897-1982)

ELSA'NIN GÖZLERİ
Öyle derin ki gözlerin içmeye eğildim de
Bütün güneşleri pırıl pırıl orada gördüm
Orada bütün ümitsizleri bekleyen ölüm
Öyle derin ki her şeyi unuttum içlerinde

Uçsuz bir denizdir bulanır kuş gölgelerinde
Soma birden güneş çıkar o bulanıklık geçer
Yaz meleklerinin eteklerinden bulutlar biçer
Göklerin en mavisi buğdayların üzerinde

Karanlık bulutları boşuna dağıtır rüzgâr
Göklerden aydındır gözlerin bir yaş belirince
Camın karılan yerindeki maviliğini de
Yağmur sonu semalarını da kıskandırırlar.

Ben bu radiumu bir pekbilent taşından çıkardım
Benim de yandı parmaklarım memnu ateşinde
Bulup bulup yeniden kaybettiğim cennet ülke
Gözlerin Peru'mdur benim Golkond'um Hindistan'ım

Kâinat param parça oldu bir akşam üzeri
Her kurtulan ateş yaktı üstünde bir kayanın
Gördüm denizin üzerinde parlarken Elsa'nın
Gözleri Elsa'nm gözleri Elsa'nın gözleri.

Türkçesi: Orhan Veli Kanık

GÜLLER VE LEYLAKLAR

Sen ey o çiçekler ey o değişmeler ayı
Bulutsuz geçen Mayıs bıçaklanmış Haziran
Bir daha artık ne o gülleri ne o leylakları
Bir daha o ilkyazı unutamam hiçbir zaman

O korkunç kuruntuyu unutamam bir daha
Alayı çığlığı kalabalığı güneşi
Aşk arabalarını Belçika hediyelerini
Havayı o arı uğultulu yolu sonra da
O sakınmasız utkuyu kavgaları aşan
Öpüşmenin kızıla döndürdüğü o kanı
Çılgın halkın leylaklarla donattığı
O ölüme gidenleri unutamam artık dünyada

Kutsal o eski zaman betiklerine çalan
Fransa bahçelerini unutamam bir daha
O akşamları büyüsünü o sessizliğin
Gülleri yol boyuncaki gülleri sonra da
O bozgun yeline karşı duran çiçekleri
Alaycı topları o bisikletleri şaşkın
Korkunun kanadı üstünden geçen erleri
O perişan kılıklarını konaklayanların

Ama neden bilmem bu benzetme kasırgası
Durmadan hep aynı noktaya getirir beni
Saint-Marth bir general kara bir dal yığını
Orman yanında bir köşk Normandiya biçimi
İşte tıs yok düşman karanlıkta dinleniyor
Birden bize Paris düştü diyorlar bu akşam
Dünyada ne o yitirdiğimiz aşkı bir daha
Ne o gülleri ne de o leylakları unutamam

Flandres leylaklarını demetlerini ilk günün
O tatlı izini yanakları söndüren ölümün
Sonra sizi kaçışın gülleri taze güller sizi
Yangın rengine çalan Anjou gülleri sizi

Türkçesi: İlhan Berk

SÜRGÜN GECESİ

Vız gelir sürgüne sahte olsa da renkler
Hele görüntülere bir inanıversin insan
Burası Paris diye yemin edebilir o an
Duyuyorum mezardan geliyor keman sesi

Operadır diyor şu parlak değişken yalım
Perçinlemek isterdim aralık gözlerimde
Sıkışık balkonları bronz heykelleri yeşil çatıyı
Şu sönmüş zümrüdü ve şu gümüş tilkiyi de

Tanımıyorum diyor şu taştan dansözleri
Onları tefiyle alıp götüreni de
Denizaltı yansısını kim koymuş alınlarına
Gözlerini ovuyor bir uyanık uyuyan "

Denizanaları diyor aylar aylalar
Parmaklarım altında yayılır solgunlukları
Opal taşlarıyla gözyaşlarıyla süslü Opera'da
Hıçkırıklarımı öykünüyor eksiksiz orkestra

Perçinlemek isterdim çılgın belleğime
Şu gülü diyor şu bilinmeyen ebemgümecini
Caddenin ucundaki düşsel balo elbisesini
Bizim için kılık değiştiren o her gece

Aklımda mı beni hatırlatan kahreden geceler
Diyor karanlıktı güvercinin kara gözleri kadar
Karanlığın zümrüdünden başka bize yok kalan
Biliyoruz artık biz ne demekmiş gece

Tek sığınakları aşktır bütün sevişenlerin
Ve tutar dudakların bütün akşamlar boyu
Mor bir göğün kavgasını Paris üzerinde
Ey sevecenlik rengi o alaca geceler

Elmaslarını gökkubbe senin için sürerdi
Ben de oynardım eşit şansla kalbimi sana
Dönen güneşi bulvarların şenlik fişekleri
Bir yığın yıldız yerde çatıların üzerinde

Şimdi düşünüyorum da aldattı yıldızlar
Rüzgâr sürüklüyordu bir yığın yeni düşü
Düşçünün adımları çınlıyordu sokakta
Sığınıyordu âşıklar sokak kapılarına

Kollarımızda çoğaltıyorduk sonsuzu ikimiz
Tutuşturuyordu beyazlığın bengi karanlığı
Ve görmüyordum gözbebeklerinin diplerinde
Altın gözlerini sönmeyen kaldırımların

Sebze arabaları şimdi geçer mi hâlâ
Eskiden ağır ağır çekerdi yük beygirleri
Uykulu mavi adamların lahanasıyla dolu
Marly'nin artları şahlanırdı sislerde

Yaratıyor mu sütçüler o gümüş şafakları
Aziz Eustache tepesindeki dükkânlarına
İnanılmaz hayvanlar asıyor mu kasaplar
Kanlı karınlarına karanfiller takarak

Büsbütün susmaya karar vermedi mi daha
Sevmenin tadı bir akşam yitip gidince
Hani şu on meteliğe bir şarkı çalan
Bizim sokağın başındaki eski gramofon

Görecek miyiz gene o uzak cenneti
Hâl'i Operayı Concorde'u Louvre'u
Hatırlatıyor mu sana geceler inince gece
Taa yürekten gelen o sabahsız geceyi

Türkçesi: Özdemir İnce

BIRAKILMIŞ
Gitme sakın bir tanem hayatım benim
Yitirir renklerini gökyüzü sensiz
Tarlalar ıssızdır bahçeler çiçeksiz
Sakın gitme

Gitme sakın yelin gittiği yere
Bütün kuşlar sensiz uçup gider
Ve çılgındır bütün geceler
Sakın gitme

Gitme sakın suyun gittiği yere
Hor görüp mutluluğunu bardakların
Ve evrenini yemyeşil ağaçların
Sakın gitme

Gitme sakın o kan gibi öyle
Tıpkı beni vuran ele sıçrayan
Hem gücüm hem güçsüzlüğüm benim
Sakın gitme

Gitme Sakın ateşin kaçtığı yere
Yitirince saman gücünü biraz
Küllenince gitsin diye alıp başını
Sakın gitme

Gitme sakın bulutların içine
Fırtınalar dostu canım kartalım benim
Ölebilirim ölebilirim cesaretinle
Sakın gitme

Gitme sakın düşmandan yana
Toprağını alan silahını alan düşmana
Ve inan gözyaşlarının anısına
Sakın gitme

Gitme sakın bil ki hıyanet olur
Bu söylevler bu türküler şenlikler
Ey insanlar ne yaptığınızı bilin
Sakın gitme

Gitme sakın o git dedikleri yere
İnanıp yalanına iri iri lafların
Burada kanayıp dururken yara
Sakın gitme

Gitme sakın zalimden yana
Güçlendirme onu kendi ellerinle
Zincirlerini dövme sevdiklerinin
Sakın gitme

Gitme sakın haydi al tüfeğini
Köpeğini çağır dağıt karanlıktan
Avcı avcı sayı sende güç sende
Sakın gitme

Haydi al tüfeğini

Türkçesi: Özdemir İnce

İKİ KÂNUN [22] ayının şiiri
Benim aşkım tıpkı bir menekşedir, mor, diş izleri gibi
Aşkım işler yüreğime çıplak ayağın kumlara gömülmesi gibi
Suyun derin öpüşleri susamış gibi hep onun izini gözler
Aşkım benim o dingin gece yarısıdır ülkeden ülkeye gider
Sensin benim aşkım, gümüşlenir odalarda aynalar senin sayende
Biricik aşkım, dalgın aşkım, hava gibi ve sanki değişen gölge
Diri aşkım benim, sümbül adımlarıyla yaşamımda yürümektedir
Güzel aşkım, ki rengi yüreğimin boyadığı biricik renktedir
O uzun gece gömleğinde, yakan aşkım benim, ey kadınım
Alevlerin okşamak için toprağa yayılması gibidir canım
Acımasız aşkım, dokunur dokunmaz dağılan bir çiçek demeti
Aşkım benim, titrek dudaklarımın yedi iklimde izlediği
Aşkım benim, bütün diller onun için bağrı açık gömlektir
Yumağı karışmıştır cümlenin ve iki eli böğründe bir haldedir
Aşkımın eşiğinde çünkü dil unutur bütün hile ve oyunlarını
Başka bir sözcüğüm de yok bu kapıda söylemek için aşkımı
Kim anlatabilir ki gün ışığı nedir ve nasıldır bir köre
İşte şiir de ölür böyle sevdadan aşk sözleri söyleye söyleye
Can verir tıpkı, ayın son çeyreğinde bir yılın bitişi gibi
Anıların çürüyüp küflendiği şarkısız bir ülke gibi
Yazdım ben bu dizeleri dipsiz uçurumunda mutsuzluğumun
Acıdan kıvranırken yarından umutsuz birine benziyordum
Bulamayan kazıtmak için bir anlamlı yazıt mezar taşına
Güllerin ölümüne benzeyen o iki sözcük Aşkım benim'den başka

Türkçesi: Özdemir İnce

22 Aralık ve ocak ayları anlamına gelen Arapça "Kânun" sözcüğü özgün şiirde yeralmaktadır.

MUTLU SEVİ YOKTUR

Hiçbir şeyi sürgit elinde tutamaz kişioğlu
Ne gücünü ne güçsüzlüğünü ve ne de yüreğini
Kollarını açtı sanırken bir haç olur gölgesi
Bir tuhaf bir acılı kopmadır günleri
Sıkı sarılmak isterken ezer mutluluğunu
Mutlu sevi yoktur

Yaşamı şu silahsız askerlere benzer
Ki başka bir yazgıyla donatmışlardır onları
Neye yarar sabah erken uyanıp kalkmaları
Çaresiz ve kararsız kalırlar akşamları
Söyle bunları canım gözyaşını tutuver
Mutlu sevi yoktur

Sevgilim güzelim yürekte yaram benim
Bir yaralı kuş gibi taşırım içimde seni
Ve şunlar ki bilmeden izler geçmişimizi
Yineler hep arkamdan ördüğüm sözcükleri
Ve ölmeye can atar koca gözlerin için
Mutlu sevi yoktur

Vakit geç artık çok geç yaşamı öğrenmeye
Ağlasın yüreklerimiz topluca karanlıkta
Bunca mutsuzluk ah küçük bir türkü uğruna
Bir ürperti uğruna bunca sıkıntı bunca
Ve de bunca hıçkırık bir gitar ezgisine
Mutlu sevi yoktur

Hiçbir sevi yoktur ki yoğrulmasın acıyla
Ve hele yurt sevgisi hele özellikle sen
Hiçbir sevi yoktur sarartıp soldurmayan
Ve hele yurt sevgisi hele özellikle sen
Hiçbir sevi yoktur beslenmesin gözyaşıyla
Mutlu sevi yoktur
Ama ikimizin sevisi budur

Türkçesi: Tahsin Saraç

MUTLU AŞK YOK Kİ DÜNYADA
Aslında hiçbir şey kâr değil insana
Ne gücü ne zayıf yanları ne de yüreği
Gölgesi bir haç gölgesidir kollarını açsa
Ve kırar göğsüne bastırırken sevdiği şeyi
Tuhaf bir ayrılıktır hayatı kapkara
Mutlu aşk yok ki dünyada

Hani giydirilmiş erler bir başka yazgıya
İşte o silahsız askerlere benzer hayatı
Sabahları o yazgı için uyanmış olsalar da
Tükenmiştirler ve kararsızdırlar akşamları
Söyle yavrum şu sözleri ve sakın ağlama
Mutlu aşk yok ki dünyada

Güzel aşkım tatlı aşkım çıbanım derdim
Yaralı bir kuş gibi taşırım seni şuramda
Ve görmeden bakanlar şu halimize bizim
Süzdüğüm sözleri söylerler benden sonra
Ve her şey der demez ölür iri gözlerin uğruna
Mutlu aşk yok ki dünyada

Yaşamayı öğrenmek bizimçin geçti çoktan
Ağlasın gece içinde kalplerimiz yan yana
En küçük şarkıyı mutsuzluktur kurtaran
Her ürperiş borçlu baştan bir hayıflanmaya
Ve her kitar havası beslenir hıçkırıkla
Mutlu aşk yok ki dünyada

Acılara batmamış bir aşk söyle bana
Yıkmamış kıymamış olsun bir aşk söyle
Bir aşk söyle sarartıp soldurmamış ama
İnan ki senden artık değil yurt sevgisi de
Bir aşk yok ki paydos demiş gözyaşlarına
Mutlu aşk yok ki dünyada
Ama şu aşk ikimizin öyle de olsa

Türkçesi: Cemal Süreya

MUTLU AŞK YOKTUR

Hiçbir şey elinde değildir insanın:
Ne gücü, ne güçsüzlüğü, ne de yüreği.
Açtığını sansa da kollarını, gölgesi bir haçtır onun.
Paramparça olur avucunda sımsıkı tuttuğu mutluluk.
Bir garip, bir acılı boşluktur günleri.
Mutlu aşk yoktur.

Bir başka kader için giydirilmiş
Silahsız askerlere benzer hayatı.
Çaresiz, kararsız kaldıktan sonra akşamları,
Neye yarar ki sabahları erkenden uyanmaları.
Söyle bunları bir tanem, tut gözyaşlarını.
Mutlu aşk yoktur.

Güzelim, sevgilim, kanayan yerim benim.
Yaralı bir kuş gibi taşırım yüreğimde seni.
Ve onlar bakarlar bilmeksizin, geçerken biz,
Tekrarlayıp ardımdan benim ördüğüm sözleri:
Ve apansız ölürler iri gözlerin için
Mutlu aşk yoktur.

Vakit yok artık öğrenmeye hayatı.
Ağlasın birlikte yüreklerimiz gün ışıyıncaya dek.
Küçümencik bir şarkı için bile nice mutsuzluk gerek.
Bir ürperişi bile nice pişmanlıkla ödemek.
Bir ezgi için bile nice gözyaşları dökmek
Mutlu aşk yoktur.

Hüsranla bitmeyen aşk yoktur.
Yara açmayan aşk yoktur kalpte.
İz bırakmayan aşk yoktur insanda.
Ve tıpkı senin gibidir vatan aşkı da.
Gözyaşlarına boğulmayan aşk yoktur.
Mutlu aşk yoktur
İkimizin aşkıdır bu gene de.

Türkçesi: Orhan Suda

GÖZYAŞLARI DA BENZER
Çiniden meleklerin bozbulanık göğünde
Bozbulanık göğünde boğuk hıçkırıkların
Mainz'da geçen günleri birden anımsadım mı ne
Hani şu simsiyah Ren'de ağladığı perikızlarının

Bir sokağın dibinde bazen bir asker bulunurdu
Kimbilir kimin öldürdüğü bir bıçak darbesiyle
Bazen de o zalim barış salınırdı ortada
Yamaçlarını karanfil'li beyaz şarabıyla süslü

Kirazların saydam alkolünü içtim
İçtim fısıltılarla içilen dostluk yeminlerini
Ne güzeldi saraylar tapınaklar ne güzeldi
Ve anlamıyordum henüz yirmisindeydim

Bozgun denilince ne biliyordum ki
Yurdun yasak aşk olduğunu nereden bilecektim
Yitik umudu yeniden canlandırabilmek için
Nereden bilecektim sahte peygamberler gerektiğini

Beni köklerimden sarsan şarkılar anımsıyorum
Bir sabah duvarlarda birden beliriveren
Tebeşirle çizilmiş işaretler anımsıyorum
Gizemlerinin asla çözülemediği

Kim diyebilir belleğin nerede başladığını
Nerede bittiğini şimdiki zamanın
Geçmişin nerede ezgiyle el ele vereceğini
Ve mutsuzluğun soluk bir kâğıda dönüşeceğini kim diyebilir kim

Düş görürken suçüstü yakalanmış çocuklar gibi
Nasıl da kahredici oluyor yeniklerin mavi bakışları
Nöbeti devralmaya gelen mangaların
Ayak sesleriyle ürperirken Ren sessizliği.

Türkçesi: Atilla Tokatlı

Henri Michaux (1899-1984)

ALIN GÖTÜRÜN BENİ
Alın bir yelkenliyle götürün beni,
Eski ve ağır bir yelkenliyle,
Pruvada ya da köpüklerde, isterseniz.
Ve yitirin uzaklarda beni, çok uzaklarda.

Bir başka çağın koşumunda.
Aldatıcı kadifesinde karın.
Toplu birkaç köpeğin soluğunda.
Bitkin yığınında kuru yaprakların.

Kırmadan götürün beni, öpücükler içinde
Kalkıp inen göğüslerde, soluyan göğüslerde,
Halısında avuçların, gülümsemelerinde
Geçeneklerinde eklemlerin ve uzun kemiklerin.

Alın götürün beni, gömün daha doğrusu.

Türkçesi: Tahsin Saraç

MUTSUZLUKTA DİNLENME
Mutsuzluk, büyük çiftçim,
Mutsuzluk, gel otur şöyle..
Dinlen hele bir.
Dinlenelim biraz olsun, sen de ben de
Dinlen,
Gelip beni buluyor, yoklayıp sınıyorsun ve kanıtlıyorsun ki
Ben senin yıkıntınım.

Büyük tiyatrom, limanım, ocağım.
Altın mahzenim benim.
Geleceğim, gerçek anam, çevrenim.
Işığına, bolluğuna, iğrençliğine.
Salıyorum kendimi işte.

Türkçesi: Tahsin Saraç

BULANTI YA DA ÖLÜM MÜ BU GELEN?
Artık teslim ol, yüreğim,
Yeterince savaştık.
Ve dur, yaşamım, sen de
Korkaklık etmedik.
Elden geleni yaptık.

De bakalım, ruhum,
Gidecek misin, kalacak mısın,
Ver kararını.
Oramı buramı yoklayıp durma,
Kimi dikkatle, kimi şaşkınlıkla,
Gidecek misin, kalacak mısın,
Ver kararını.

Benden bu kadar, gücüm yok ötesine.

Siz beyleri ölümün
Ne sövüp saydım size, ne alkış tuttum.
Acıyın bana, bunca yolculukların bavulsuz yolcusuna,
Koruyucusuz, parasız pulsuz, ünsüz üstelik bir de
Güçlüsünüz kuşkusuz, her şeyden önce de gülünç,
Daha sınırı aşmadan size adını bağıran
Bu şaşkına acıyın,
Kapıp alın onu aranıza
Uysun geleneklerinize, huyunuza suyunuza,
Yardım edin, yalvarırım, lütfen yardım edin ona.

Türkçesi: Tahsin Saraç

UĞRAŞLARIM
Pek ender bakabilirim biriñe pataklamadan.
Kimileri iç konuşuyu yeğ tutar. Bu bana göre değildir,
hayır. Ben en çok pataklamak isterim.
İnsanlar vardır lokantada karşımda otururlar ve hiç konuşmazlar,
bir süre dururlar öyle, çünkü yemek yemeye kararlıdırlar.
İşte bunlardan biri.
Kapıyorum herifi, pat.
Tekrar kapıyorum, küt.
Askıya asıyorum.
İndiriyorum.
Tekrar asıyorum.
Yeniden indiriyorum.
Koyuyorum masamın üstüne, bastırıyorum ve soluğunu
kesiyorum.
Kirletiyorum, suya sokuyorum.
Hâlâ yaşıyor.

Ovup çalkalıyorum, çekip uzatıyorum (sinirlenmeye başlıyorum
kestirip atmak gerek), sıkıyorum herifi, suyunu çıkarıyorum
ve döküyorum bardağıma ve açıkça yere boşaltıyorum
içindekini ve diyorum garsona: "Bana daha temiz
bir bardak ver oğlum."
Ama kötü hissediyorum kendimi, hesabı ödüyorum hemen ve
gidiyorum.

Türkçesi: Özdemir İnce

YAŞLILIK
Akşamlar! Akşamlar! Bir tek sabah için nice akşamlar!
Dağınık odalar, dökme bedenler, kabuklar!
Bir iken bin uzanıyor yatağına kişi, kaçınılmaz bir bozulma!

Yaşlılık, gece lambası, anılar: hüznün arenaları!
Gereksiz armalar, iskelenin yavaş yavaş sökülüp atılması!
Böylece, daha şimdiden sepetliyor bizi!
İtilip kakılmış! İtilip kakılmış olarak çekip gitmek!
İnişin kurşunu, arkada sis...
Ve bilememiş olmanın soluk çizgisi.

Türkçesi: Tahsin Saraç

YAŞAMIM
Bensiz çekip gidiyorsun, yaşamım.
Hızla geçip gidiyorsun,
Bense bekliyorum hâlâ bir adım atmak için.
Kavgayı başka yere çekiyorsun.
Kaçıp gidiyorsun böylece benden.
Ardına düşüp gelmedim hiçbir zaman.

Us erdiremiyorum pek sunduklarına.
İstediğim o ufak şeyi getirmiyorsun nedense hiç.
Bu eksiklik yüzünden hep bunca şeye özlemim.
Bunca şeye, o nerdeyse sonsuzluğa..
Bu ufak eksiklik yüzünden, o bir türlü getirmediğin.

Türkçesi: Tahsin Saraç

Robert Desnos (1900-194S)

KARINCA
On sekiz metrelik bir karınca
Başında bir de şapka,
Var mı yok mu bilemem?
Penguenlerle, ördeklerle dolu
Arabayı çeken bir karınca
Var mı yok mu bilemem?
Fransızca konuşan bir karınca
Latince ya da Cava dili konuşan
Var mı yok mu bilemem?
Peki! Neden olmasın?

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

RUE SAINT-MARTIN İÇİN DÖRTLÜKLER
Saint-Martin Sokağını sevmiyorum artık
André Platard gideli beri oradan.
Saint-Martin Sokağını sevmiyorum artık,
Hiçbir şeyi sevmiyorum, şarabı sevmiyorum.

Saint-Martin Sokağını sevmiyorum artık
André Platard gideli beri oradan.
Dostumdu o, can yoldaşımdı benim.
Odamızı, ekmeğimizi paylaşırdık.
Saint-Martin sokağını sevmiyorum artık.

Dostumdu o, can yoldaşımdı benim
Bir sabah çekip gitti oradan.
Alıp götürdüler onu, hiçbir şey demediler,
Bir daha görünmedi Saint-Martin Sokağında.

Ermişler adına yalvarıyorum,
Peygamberler aşkına yalvarıyorum.
Zaman geçiyor, hiçbir haber yok.
André Platard bırakıp gitti Saint-Martin Sokağını.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

LEOPAR
Ormana giderseniz
Dikkat edin leopara.
Çok hafiftir sesi
Ve dört yandan gelebilir.

Akşam, mırıldanırken leopar,

Neşeli bir bülbül öter
Ve bu koca orman
Dinler onları ve şaşırır,

Ormandaki ağaçlar şaşırır
Leopar çıkagelir
Duyulur duyulmaz sesle
Bilinmeyen bir yerden.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

PELİKAN
Bizim serüvenci kaptan,
On sekizinde olduğu zaman,
Bir adadan, Uzakdoğu'dan
Alıp geliyor bir pelikan.

Gelgelelim bizim pelikan,
Yumurtluyor sonradan
Ve tıpatıp aynı olan
Bir yavru çıkıyor yumurtadan.

Sırası gelince yumurtlayan
Bu ikinci pelikandan
Yenisi çıkıyor, aman aman,
Bir başka yumurtlayan.

Bu iş böylece sürer gider uzun zaman
Yavru çıkmadan önce omlet yapılmazsa yumurtadan.

Türkçesi: Eray Canberk

SENİ ÖYLESİNE DÜŞLEDİM

Seni öylesine düşledim ki yitirdim gerçekliğini.

Bu canlı bedene sahip olmanın ve benim taptığım sesin çıktığı bu ağzı öpmenin daha zamanı değil midir?

Seni öylesine düşledim ki senin gölgeni kucaklaya kucaklaya, göğsümün üstünde kavuşmaya alışmış olan kollarım belki de senin belini saramayacak.

Belini günler boyu ve yıllar boyu yöneten ve kendine çeken gerçek görüntün karşısında bir gölge gibi kalacağım kuşkusuz.

Ey duygusal dengeler.

Seni öylesine düşledim ki zaman yok artık uyanmama hiç kuşkusuz. Ayakta uyuyorum, yaşamın ve aşkın bütün görünümlerine sunulmuş beden ve sana, benim için bugün tek önemli şey olan sana, senin alnına ve dudaklarına belki de hiç dokunamam, ilk gördüğüm birinin dudaklarına ve alnına dokunduğum kadar.

Seni öylesine düşledim, görüntünle öylesine yürüdüm, konuştum, yattım ki görüntün bile silindi gözlerimin önünden ve yine de yaşamının güneş saati üstünde ağır ağır gezinen ve gezinecek olan gölgeden bir kat daha koyudur gölgen, görüntüler arasında görüntün eksiksizdir.

Türkçesi: Eray Canberk

Jacgues Prevert (1900-1977)

BARBARA

Anımsa Barbara
Yağmur yağıyordu o gün Brest'te durmadan
Yürüyordun gülümseyerek yağmur altında
Şaşkın hayran sırılsıklam
Anımsa Barbara
Siam sokağında rastladım sana
Yağmur yağıyordu Brest'te durmadan
Gülümsüyordun
Gülümsüyordum
Tanımıyordum seni

Sen de beni tanımıyordun
Anımsa gene de anımsa o günü
Unutma
Saçağın altında sığınmış bir adam
Adını ünledi
Barbara
Seğirttin ona doğru yağmur altında
Şaşkın hayran sırılsıklam
Atıldın kollarına
Anımsa bunu Barbara
Sen diyorum diye de bana kızma
Sen diyorum bütün sevdiklerime
Ancak bir kez görmüşsem bile
Sen diyorum bütün sevişenlere
Tanımasam bile

Anımsa Barbara
Unutma
O yumuşak mutlu yağmuru
Mutlu yüzüne yağan
O mutlu kente yağan
Denize yağan
Tersaneye yağan
Ouessant gemisine yağan yağmuru

Ah Barbara
Ne hırboluktur savaş
N'oldun şimdi sen
O demir o çelik o kan yağmuru altında
Ya o adam n'oldu seni yürekten
Kucaklayan
Öldü mü kaldı mı n'oldu

Ah Barbara
Yağmur yağıyor Brest'te durmadan
Eskiden nasıl yağıyorsa öyle
Ama artık bildiğin gibi değil bura yok oldu her şey
Yıkık bitik bir yas yağmuru şimdi yağan
Demir çelik kan fırtınası bile değil
İtler gibi kuyruğunu titreten
Bulutlar yalnız bulutlar
Brest'te sular boyunca yitip giden itler
Çürümek için gidiyor uzaklara
Hiçbir şey kalmayan Berst'ten
Çoook uzaklara

Türkçesi: Teoman Aktürel

AŞK
Aşk
Öyle keskin
Öyle ince
Öyle umutsuz
Aşk
Gün gibi güzel
Hava gibi de kötü
Kötü havada
Aşk öyle gerçek
Aşk öyle güzel
Öyle mutlu
Öyle sevinçli
Öyle iğneleyici
Karanlıkta korkudan titreyen bir çocuk gibi
Rahat bir adam gibi gecenin ortasında
Öyle kendine güvenli
Başkalarını korkutan
Konuşturan
Solduran aşk

Gözetlenmiş aşk
Gözetliyorduk onları çünkü
Dehlenmiş yaralanmış ayaklar altına alınmış tüketilmiş
hiçe sayılmış unutulmuş aşk
Dehledik yaraladık ayaklar altına aldık tükettik
hiçe saydık unuttuk aşkı çünkü
Aşk tümünlen
Gene öyle diri
Güneşli hepten
Senin aşkın
Benim aşkım
Bir vakitlerin aşkı
Hep yeni olan hani
Hiç değişmeyen
Bitki denli gerçek
Kuş denli titrek
Yaz denli sıcak yaz denli diri
Gidebilirdik ikimiz
Gelebilirdik
Unutabilirdik
Uyuyabilirdik sonra
Gerçekleşebilirdik de
Orda kalsın aşkımız
Keçi gibi inatçı
İstek gibi oynak
Bellek gibi zorba
Üzüntüler gibi budala
Anı gibi tatlı
Mermer gibi soğuk
Gün gibi güzel
Çocuk gibi çıtkırıldım
Gülümseyerek bakıyor
Bize söylüyor bir şey demeksizin
Titreye titreye dinliyorum

Sesleniyorum sonra
Senin için
Benim için
Yalvarırım sana
Senin için benim için bütün sevişenler için
Bütün sevişmişler için
Evet aşka sesleniyorum
Senin için benim için
Tanımadıklarım için
Kal orda
Kımıldama
Gitme
Sevişen bizler
Unuttuk seni
Sen unutma bizi
Senden başka nemiz kalmıştı
Bırakma bizi soğumayalım
Çok daha ötelerde
Nerde olursa
Anımsat bize hep yaşadığımızı
Çok daha sonra bir korunun bir kuytusundan
Bellek ormanından
Fırla birden
Uzat bize elini
Kurtar bizi

Türkçesi: Teoman Aktürel

KAN TÜRKÜSÜ

Büyük kan birikintileri var dünyada
bu dökülen kanın tümü nereye gider
yeryüzü mi içer içip de başı mı döner
öyleyse tuhaf bir başdönmesidir bu
öylesine bilgece.. öylesine tekdüze
Yoo başı maşı döndüğü yok yeryüzünün
yeryüzü tersine dönmüyor
küçük el arabasını mevsimleri itiyor düzenle
yağmuru.. karı
doluyu.. güzel havayı
hiç mi hiç esrik değil yeryüzü
arada bir o da gücün
göz yumuyor püskürmesine küçük bir yanardağın
Dönüyor yeryüzü
dönüyor ağaçlarıyla.. bahçeleriyle.. evleriyle
büyük kan birikintileriyle dönüyor
bütün canlılar ulumaya başlıyorlar
Boşveriyor
dönüyor yeryüzü
bütün canlılar ulumaya başlıyorlar
vızgeliyor ona
dönüyor
dönüyor durmadan
kan da durmadan akıyor
Şu dökülen kan nereye gider
öldürülenlerin kanı., savaşların kam
yoksulluğun kanı
tutukevinde işkence edilenlerin
ana babaların kolayca işkence ettikleri çocukların kanı
ya hücrelerde başları kanayanların
ya çatı işçisinin
damdan düşen işçinin kanı
yeni doğan çocukla., yeni çocukla gelen
dalga dalga akan kan
ana bağırır .. çocuk ağlar

kan akar., dünya döner
yeryüzü durmadan döner
kan durmadan akar
Dövülenlerin., ayaklar altına alınanların
dökülen kanları nereye gider
kendini öldürenlerin.. kurşuna dizinlenlerin.. cezaya
çarptırılanların kanı
ya pisi pisine kazara ölenlerin kanı
Sokakta yürürken bir adam
tüm kanı içinde
bir bakıyorsunuz oluvermiş
tüm kanı yerlerde
ötekiler yokediyorlar kanı
kaldırıyorlar herifi
ama kan inatçı
ölünün olduğu yerde
neden sonra kapkara
biraz kan fışkırır daha...
pıhtılaşmış kan
yaşamın pası., bedenlerin pası
süt gibi kesilen kan
süt gibi bozulurken
bozulurken yeryüzü gibi
yeryüzü gibi dönerken
sütüyle., inekleriyle
yaşıyanlarıyla.. ölüleriyle
ağaçlarıyla.. yaşayanlarıyla.. evleriyle dönüyor yeryüzü
evlenmeleriyle
cenazeleriyle
kalıntılarıyla
yığınlarıyla
dönüyor.. dönüyor.. dönüyor yeryüzü
büyük kan ırmaklarıyla

Türkçesi: Teoman Aktürel

ÇEŞİTLİ

Eşek kral ve ben
Sabaha sağ çıkmayacağız
Eşek açlıktan
Kral iç sıkıntısından
Bense aşk ateşinden
Aylardan Mayıs

Türkçesi: Can Yücel

BİR KUŞUN
RESMİNİ YAPMAK İÇİN
Önce bir kafes resmi yaparsın
Kapısı açık bir kafes
Sonra kuş için
Bir şey çizersin içine
Sevimli bir şey
Yalın bir şey
Güzel bir şey
Yararlı bir şey
Sonra götürür bir ağaca
Asarsın bu resmi
Bir bahçede
Bir koruda
Ya da bir ormanda
Saklanır beklersin ağacın arkasında
Ses çıkarmaz
Kımıldamazsın
Kuş bazen çabuk gelir
Ama uzun yıllar bekleyebilir de
Karar vermezden önce
Yılmayacaksın
Bekleyeceksin
Yıllarca bekleyeceksin gerekirse

Resmin başarısıyla hiç ilişiği yoktur çünkü
Kuşun çabuk ya da yavaş gelmesinin
Geleceği olup da geldi mi kuş
Çıt çıkarma yok
Kafese girmesini beklersin
Girdi mi kafese fırçanla
Usulcacık kapısını kaparsın
Sonra kuşun bir tüyüne dokunayım demeden
Bütün kafes tellerini teker teker silersin
Yerine bir ağaç resmi yaparsın
Dallarının en güzeline kondurursun kuşu
Tabii ne yapraklarının yeşilini unutacaksın
Ne yellerin serinliğini
Ne de yaz sıcağındaki böcek seslerini
Otlar arasında.
Sonra beklersin ötsün diye kuş
Ötmezse kötü
Resim kötü demektir
Öterse iyi olduğunun resmidir
İmzanı atabilirsin artık
Bir tüy koparırsın usulca
Kuşun kanadından
Ve yazarsın adını resmin bir köşesine.

Türkçesi: Sabahattin Eyüboğlu

YUMURCAK
Kafasıyla evet diyor
Yüreğiyle hayır
Sevdiğine evet diyor
Öğretmene hayır
Sözlüye kalkmış
Soru üstüne soru
Şunu yaz bunu çiz
Derken bir gülmedir alıyor çocuğu
Delice bir gülme
Ve siliveriyor her şeyi
Sayıları sözleri
Adları tarihleri
Tümceleri tuzakları
Öğretmen tepine dursun
Çığlıkları ortasında mucize çocukların
Renk renk bütün tebeşirlerle
Belalı kara tahtanın üstüne
Resmini çiziyor mutluluğun.

Türkçesi: Sabahatin Eyüboğlu

KURŞUNA DİZİLMİŞ
Çiçekler bahçeler fıskıyeler gülüşler
Ve yaşamak sevinci
Bir adam serili yerde kanlar içinde
Anılar çiçekler fıskıyeler bahçeler
Çocuk rüyaları
Bir adam atılmış yere kanlı bir bohça gibi
Çiçekler fıskıyeler bahçeler anılar
Ve yaşamak sevinci
Bir adam yatıyor yerde uyuyan bir çocuk gibi

Türkçesi: Sabahattin Eyüboğlu

Raymond Queneau (1903-1976)

BİR ŞİİR SANATI İÇİN

I

Önemsiz bişeydir şiir
Antil adalarındaki bir urağan
ya da Çin denizindeki bir tayfundan
Formoza'daki bir depremden
olsa olsa bir parmak daha önemli

Yang-Si-Kiang su baskını
ki bir anda yüz bin Çinli boğulmuştur
-yok canım-
konusu değildir bir şiirin
Çok önemsiz bişeydir

Küçük kasabamızda çok şükür iyi eğleniyoruz
yeni bir okul yapacağız
yeni bir belediye başkanı seçeceğiz
sonra çarşı-pazar günlerini de değiştireceğiz
dünyanın ortasındaydık şimdi ufku kemiren
okyanus ırmağının kıyısındayız
Evet önemsiz bişeydir
şiir

II

İyi seçilmiş, şöyle dört dörtlük
birkaç sözcük
yeterlidir bir şiir için
yeterlidir evet
sözcükleri sevmek
bir şiir yazmak için

şiir ortaya çıktığında
her zaman bilmez ozan
ne dediğini
konuyu sonradan aramak gerek
şiirin adını koymak için
ama kimi zaman ağlanır, gülünür
yazarken bir şiir
ne derseniz deyin
her zaman aşırıdır
bir şiir

III

Hay Allah bismillah nasıl şöyle bir küçük
şiir yazmak istiyorum
Hop işte geçiyor bir tane
Küçük, küçük, küçük
gel oturuver kucağıma
gel bel ver öbür şiirlerimin arasıma
gel sokayım seni de
"tüm eserler"imin arasıma
gel sana bir kafiye giydireyim
gel bir boyuna bosuna bakayım
sana bir ses bulayım
sana bir sözcük uydurayım
gel bir devşireyim seni
gel bir düz yazılayım seni

deyyus
tüyüverdi şıpın işi

Türkçesi: Ferit Edgü

MEŞE VE KÖPEK (I)

Havre'da doğmuşum Şubatın yirmi birinde
Yıl bin dokuz yüz üçmüş,
Babam tuhafiyeci, annem deseniz öyle,
Tabii ben doğunca ikisi de sevinçten havaya uçmuş.
Tuhaf bir biçimde haksızlığı kavramışmışım
Bu yüzden günün birinde
Vermişler beni bir sütnineye,
Bu obur ve alık kadın da
Dayamış hemen memesini ağzıma,
Aman efendim o ne gür süt öyle
O saat anlamışım şölene konduğumu
İşim işmîş yani em allah em
Armudu andıran o kadın nesnesini.
Azıcık daha büyüyünce
Yirmi beşinci yirmi altıncı ayımda
Beni alıp kendi sofralarına oturttular
Eh, ondan sonra daracık korseli günahkâr meleklerin
Ve hüzünlü şeytanların lağımlara içi saman dolu kuşlar
attıkları
Koskoca bir ülkede
Peder kral bendeniz de veliaht.
Çekmeceler tıklım tıklım
Abadan, kâğıttan çiçeklerle
Demet demet çiçekler
Şapkaları süslemek için
Bir sürü zımbırtı işte.
Babamın masasının üstü
Metrelerce ipekli
Bir araba düğme,
Raflar desen dinine imanına dolu,
Ekstrforlar, türlü türlü kurdele...
Birkaç da kız vardı bu tatsız işte ona yardım eden
Kupon mupon kesen,
Merdivene çıktılar mı

Hiç sakınmadan oralarını buralarını gösteren.
Zavallı anacığımsa
Müziğe bayılırdı
Ve boyuna piyano çalardı,
O çaladursun
Bir yandan da satış yapılırdı: şapkalar, danteller...
Jean Henriette iner içki mahzenine
Habire petrolin getirirdi,
Mağazanın döşemelerini silmek için
Kullanılan o yağlı kumu anımsıyorum,
Bu pis nesnenin süpürülmesine ben de yardım ederdim.
Pancurlar indirilirdi.
Bir sıraya ata biner gibi atlayıp bağırırdım "perpette" diye
("Sonsuzluk" demek isterdim yani).
O hanım kızlar içinde yetiştim işte
İçime çekerek onların ter kokularını ve koltuk altlarında
çalışmalarının ürünü olarak domurlanan o inci tanelerini.
Hiç kızkardeşim olmadı,
İniş dönemi Fransa'nın tek oğlu olarak
Ağzımdan eksik olmazdı şekerleme.
Ve tıkırındaydı bizimkilerin işleri
Menkul kıymetleri yığıp duruyorlardı köşeye
Yüzde üçten Panama hisse senetleri, Rus tahvilleri,
Crédit Foncier'inki,
S.S.C.B. de ters sonuçlara da yol açıyorlardı böylece.
Benden büyük olan kuzenim kasadan para yürütüyordu
Benim de yardımımla.
Ve çalışan kızlar arasından seçiyordu metreslerini.
Buluğa erdiğimi anladığım gün ahlak dersleri verildi.
Usuller falan öğretildi.
Bu aile yasasına her zaman uydum
Genevlere doğru yöneldim.
Ama dönmem gerek biraz geriye
Hep o çocuk olarak kaldım ben
Uzun tren yolları çiziyorum özenle

Kabarmış dalgalar üstünde dans eden,
Gemi resimleri yapıyorum
Martılar uçuyor semaforlarının çevresinde,
Sonra cuk gibi oturmuş sağlam şato resimleri
Rüzgâr yelkovanları, askerleri, tabyalarıyla birlikte
(Militarizmimin sağlam kanıtları.
Ama rövanş da yaklaşıyor, ha!
Daha beş yaşındayım o sıra) ve parmaklarımın altındaki bir
prizma marifetiyle kolu bacağı uzamış adam resimleri,
Ben tanıyorum onları, ama başkaları zavallı örümceklere
benzetiyorlar hepsini
Sanki okulda ne öğreniyorsun? Sayılar, çizgiler, harfler;
bir yandan da burnunu karıştırıyorsun.

Türkçesi: Ferid Edgü

René Char (1907-1988)

KEÇİSAĞAN KUŞU

Geniş kanatlı keçisağan, dönen ve sevincini
haykıran evin etrafında. Böyledir yürek.

Yıldırımı kurutur. Tohum saçar dingin gökyüzüne.
Yırtılır yere değerse.

Kırlangıçtır onun yanıtı. Bu teklifsiz dosttan
tiksinir. Değeri nedir kulenin dantelinin?

En karanlık oyuktadır durağı. Kimse yaşayamaz
onun gövdesinden daha dar bir yerde.

Uzun aydınlıklı yazda, karanlıkta uçacak, gece
yarısı kepenkleri arasında.

Göz yoktur erişecek ona. Tek var oluşudur
onun haykırmak. İnce bir tüfek vurup indirecek onu.
İşte böyledir yürek.

Türkçesi: Özdemir İnce

LA SORGUE
Yvonne'a Türkü

Çok erken giden ırmak, birden yoldaşsız,
Tutkunun yüzünü ver ülkemin çocuklarına.

Şimşeğin bittiği, evimin başladığı ırmak,
Usumun çakılını unutuşun parmaklarına yuvarlayan.

Irmak, toprak bir titremedir sende, güneşe kaygı.
Ekmeğini yapsın her yoksul, gecesinde, senin ekininden.

Çoğu zaman cezalı ırmak, yüzüstü bırakılmış ırmak.

Elleri nasırlı çırakların ırmağı,
Kırılmayan yel yoktur dalgalarının doruğunda.

Boş ruhun, paçavranın ve kuşkunun ırmağın.
Çözülen eski acının, karaağaç fidanının, acımanın ırmağı.

Delilerin, coşkunların, tay yontucularının ırmağı.
Yalancıya alışmak için sabanını bırakan güneşin.

Kendinden iyilerin ırmağı, çiçeklenen sislerin ırmağı.
Şapkasını saran boğuntuyu gideren lambanın ırmağı.

Düşe saygının ırmağı, demiri paslandıran ırmak.
Gölgesini denize vermek istemeyen yıldızların olduğu.

Aktarılmış güçlerin ırmağı ve suları fışkıran çığlığın,
Asmayı çiğneyen ve yeni şarabın habercisi kasırganın.

Bu zindan delisi dünyada hiç yıkılmamış yürekli ırmak,
Hem amansız hem de dost tut bizi ufkun arılarına.

Türkçesi: Özdemir İnce

A...
Bunca yıllık aşkımsın benim,
Başdönmem bunca bekleyiş karşısında,
Ki yaşlandıramaz, ürpertemez hiçbir şey,
Ne ölümümüzü bekleyenler bizim,
Ne bizimle savaşanlar inatla,
Ne bize yabancı olanlar hâlâ,
Ne de yitişlerim, geriye dönüşlerim.

Şimşir bir pancur gibi kapalı
İşte son bir güçlü talih
Sıradağlarımızdır bizim,
Sıkıştıran görkemimizdir.

Talih diyorum, ey çekiçlenmiş aşkım;
Yüklenebiliriz ikimiz de
Karşılıklı sır paylarımızı
Ve hiç dillendirmeyiz onları;
Birliğinde gövdelerimizin
Bulur ayrılığını sonunda
Başka yerlerden gelen acı,
Bulur güneşli yolunu sonunda
Merkezinde yırtıp yırtıp
Yeniden başladığı bulutumuzun.
Talih diyorum, öyle geliyor bana.
Yükselttin o doruğu
Bekleyişimin aşmak zorunda olduğu
Yarın yittiği zaman.

Türkçesi: Özdemir İnce

KRALİÇENİN DAVRANIŞI

Sarsılmak gerek büyümek için.
Bugün halkım egemen oluyor surlara,
Güneşin bana beşik olarak seçtiği.
Saklıyorum yürek sözcüğünün bağladığı çifti
yol gösteriyorum.
Sönmüş olduğunu anlasalardı dünyanın
Kaygılarını giderirdim bir kraliçe olarak.

Türkçesi: Özdemir İnce

AEREA'NIN KAPILARINDA

Mutlu zamanlar. Her kent kocaman bir aileydi
korkunun birleştirdiği; işleyen ellerin türküsü
ve göğün canlı gecesi aydınlatırdı onu. Ruhun çi-
çektozu korurdu sürgün payını.

Ama sürekli *şimdi,* bir anlık *geçmiş,* egemen
yorgunluk altında, söktüler gemi iskeletini.

Sıkı yürüyüş, dağınık sona. Dövülmüş çocuklar,
yaldızlı saz dam, irinli insanlar, hepsi de çark
işkencesine. Açıldı demir arının nişan aldığı gül.

Türkçesi: Özdemir İnce

VOSGE DAĞLARINDAKİ KULÜBE

Güzellik, tam sağımda, katı duygusuz yollarda,
Lambaların konak yerinde ve kapalı cesarette,
Donayım ve sen kadınım ol aralık ayı.
Senin uyuyan yüzündür gelecek yaşamım benim.

1939

Türkçesi: Özdemir İnce

DABO'NUN EL AYASI

Haydi öpücüğüm, bırak dayanıksız konutu,
Bulunduğu aşkın, bir kayınağacı bak uzatıyor sana.
Uyanık kaldı
Yazın reçinesi, kışın karı.

Yaz 1953

Türkçesi: Özdemir İnce

Andre Frenaud (1907-1993)

PRAG
Işıklar sapsarıydı Mala Strana'nm dar sokaklarında.
Başkanlık sarayı hâlâ uğultulu,
fenerlerin altındaki ağaçlar gölgeli
ve ben yürüyor, yürüyorum... Hava boş ve tatlı.
Bu gece, ardımda çizgileri hemen yok oluveren
takların arasında,
neden birdenbire
farkına vardım sevincinin
ve insancıl barışın, taşın ve ağacın gücünün,
kaderini yadsımaya çalışan insanoğlunun.
İşte bugün Prag, senin gizin bu.
Utanıyoruz.

Oh! Ne tatlı, ne hoş,
Öpmek istiyorum yanaklarından.

-Yıllarca önce.
Çocuktum o zaman,
bir adam gibi bakardım cesaretle
Mathieu d'Arras kilisesinin alakaranlığına.
-Sonra, hayat...
Ve bu büyük heyecanla.
yıldızlar arasında görülen tebessüm
ve dostların durumu
hayatı tatmak ve büyümek,
büyükler gibi bakmak için.

Hayatın beklenmeyen şiddeti,
bu çölün sonsuz cansıkıntısında,
yıldızların maviliği,
iç sıkıntısıyla, direnişle
bitmeyen genişlik,
davranışımızla beliren uzaklık.

Abes şiddeti yaşamın,
bu büyük kum ve çakıl çölünde.

-Fakat, ben bu kıyılara dönemeyeceğim artık, Prag.
Senin o anda anlaşılıveren adaletsizliğin,
taktığımız hak maskesi
korktuğumuzdan,
senden bize geçen adaletsizlik bu,
hepimizin oldu sonunda,
onur ve gurur kırıcı Almanya'da.
Bütün vaidlere rağmen gelişmesidir bu, hakkın,
bizi kavuran bu işgal.
Umudun fetişleri önünde senin alayların,
kurtulacaksın, kendini kabul edemeyen insan gibi
ve her şeyin öldüğü söylenmesi gibi
varlığının etini sertçe tümleyen
en derin rüyalar,
bu sürekli evrimin karşılığı
senin vaidlerine kanan insanların
bütün yükünü taşıyacaksın.
-O zamanlar acı gülüşün...
-Gülümse o zaman...
-Fakat hayır, olamaz bu, güzel ülkem.

İşte açılıyor kabuk
ve ortaya çıkıyor eşek,
aslan postu içinde,
bağırıyor yüzyıllar arasından: Yaşasın Fransa.
Dişleri sırıtıyor sevinçten. Alkış tutup tepmiyor,
anırışlar ile sarhoş.
Yürüyor: Onlar da yürüyorlar.
Arc de Triomph'a gidiyorlar topluca.
-Duyuyor musun? Duyuyor musun kokuyu?
Kentsoylular Etoile'da korku terleri dökerken

Meçhul Asker adına
açılan kollarının büyük ikiyüzlülüğünde...
Böyle bir yürekle, böyle bir domuzlukla
öldürüldü Thermophile habercileri de.

Sevinç çığlıkları yayılıyor...
Dostlar arasında yenilip içilen
ve alabildiğine haykırılan yemekler düzenleyelim...
Her yandaki masaların üstü çiçek dolu, düzeltiyorum onları.
Duvarcılar yükseltiyor anıtları para yardımıyla.
Küçük bir ev kurulacak
Güllerden ve arduvazdan, galipler için.
Bu bir başlangıçtır ancak...

Bağbozumları neşelidir kırlarda.
İşte ünlü bir yılın şarabı tütüyor
ve yaşıyor ihtiyarlar.
Bizi masalarımızdan çığlıkları ile rahatsız edenler
boğazlanıyorlar yazık ki.

Bu benim ülkem mi? Mutluluğun yolu mu?

Hep umutsuzluk mu sürecek ülkemizde
hiçlikten önce?

Bizi bağışlayın, kardeşler...
Kardeşler...

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

YATAN
Uyumak,
Kapalı gözlerle değil de bomboş gözlerle
Donmuş bir yürekle
Tepeden tırnağa,
Bütün düşünceler taptaze ve olgun.
Bir de çirkef, neden olmasın.

Uyumak.
Bütün yollar tükenmiş,
Sönmüş bütün ışıklar,
Yalnız tırnakları uzar ölünün
Öbür dünyada.

Yeniden doğacaksam eğer
Kurumuş ağaç içinde olsun bari,
Ya da karlar içinde,
Erirler çünkü,
Ya da hiç düş görmeyen taşlar içinde.

Türkçesi: Yaşar Nabi

TATLI SEVİNÇ
Aralık sonu savaşın
Ah o güzelliği kışın
Ah tatlı çılgın tatlı dost
Hüznün parıltısı.
Duyulmuşun gülümsemesi
Güvercin kadar gizli
Yalnız dokunurcasına okşananlar
Kar'ın elleriyle
Gelin, daha aydınlık
Bir ülkede evleneceğiz.

Türkçesi: Yaşar Nabi

Eugéne Guillevic (1907-1997)

ŞİİR SANATI
Kendim için konuşmuyorum,
Kendi adıma konuşmuyorum,
Ben değilim söz konusu olan.

Azıcık yaşam, azıcık gururdan başka
Neyim ki ben.

Bütün her şey için konuşuyorum,
Biçimi olan ve olmayan her şey adına,
Ağırlığı olan her şey söz konusudur,
Ağırlığı olmayan her şey de.

Biliyorum ki çevremdeki her şey
Daha ileri gitmek, daha fazla yaşamak isteğinde,
Ölünecekse daha sonra ölmek
Zaman el verdiğinde

Bu, sizin derinizin altından gelip
Geleceğe doğru giden şimdinin sesidir.

Türkçesi: Eray Canberk

Marangozu gördüm
Ağaçtan yararlanırken.

Marangozu gördüm
Tahtaları ölçüp biçerken.

Marangozu gördüm.
En güzel tahtayı okşarken.

Marangozu gördüm
Rendeye uzanırken.

Marangozu gördüm
Doğru düzgün biçim verirken.

Dolabı yapıp çatarken
Türkü çağırıyordun, marangoz.

Tahtanın kokusuyla birlikte
Senin görüntün de içimde saklı.
Kelimeleri bir araya getiririm ben,
Benimki de seninkine benzer bir iş.
Türkçesi: Eray Canberk

CARNAC
Denizlerin dibindeki taşılların arasında uyuyan
Kara dev
Kalkıp baktığında,

Göğün derinliğindeki gökcisimleri üşür
Ve dirsek dirseğe gelir ısınırlar.

Yüz binlerce ölünün ölü gözleri
Irmaklara düşer
Ve yüzerler.

Işığın önünde titriyordu
Ve titriyordu dalların önünde.

Pencerelerden memnun değildi
Ve kuşkulanıyordu kuşlardan da

Var olmayı bile
Becerememişti daha.

Türkçesi: Eray Canberk

TILSIMLAR
Testere daldı ağaca
Ağaç ikiye ayrıldı

Ve testere oldu
Haykırıp bağıran.

Bir kuş kanadı
Değildi bu.

Rüzgârda çırpınan
Bir yapraktı.

Ne var ki
Rüzgâr yoktu.

Dünyanın güzelliklerini
Anlatmak gerekirse

Yel değirmenleri
Unutulmamalı

Rüzgârla allak bullak olan
Ve bizi unutan

Rüzgâr, tan ağartısı ve özgürlük için

Tü

Jean Grosjean (1912-2006)

KIŞ
Dikenli günler, kararsız havalar, kaçak anlar,
hiç şansınız kalmadı artık ve işte efendiniz.
Yayıyor aylarını sevda eylülden hazirana
geniş evlerinde Katalonya'nın.

Sonra erdi artık küfürler, girince
savaş düzenine mevsimler enginlerde.
Silah başına, kasım çamurları,
silah başına, çiçeğe duran elmalar.
Siz, iki ekinoksun kırlangıçları, kuşatın
yıkılan kalesinde direnen yazı.

Yükleyin, martın dolu yellerini, güz yağmurunu,
alevli yapraklarla zırhlı Lorraine yağmurunu
yükleyin o ağır ve kızlar gibi oynak atlarınıza,
saçlarında samanlar ve boğuk çığlıklarla
sürülerini sokaklarda koşturan kızlar
kadar oymak, o ağır atlarınıza.

Kahrolsun yaz! Yedekte tutuyoruz karı
gömmek için yenilenin gövdesini
kırağılar boyunca zindanda. Kahrolsun yaz!

Sevda kavuşur utkusuna köyün kıyısında.
Bir şey söylemez, kollarına alır onu, güler.

O zaman geçer önünden o kızgın, ağır ve karanlık
bekçisi, ağırbaşlı bulutları şubatın,
damlara karşı ve yolun çukurları üzerinde
parıldadığı görülür sağnak mızraklarının.
Artık bir seninleyim nice zamandır.
Ufukta kışın bodur ormanları
kuşatmış nicedir krallığımızı.
Göğün kırılgan sabahlarıdır bakışların.
Gezgin bulutların ağırlığı var tavrında.

Su birikintilerinde durur gün sen düş görsen.
Uyusan, bir gölge gelip oturur yanıbaşımıza.

Ne bir meyve, ne bir çiçek, ne bir patırdı,
ne de bir yaprak, o gereksiz ardıçların dışında,
geçen yok, bir kuzgun ya bir saksağandan başka,
ancak rahat adımlarla saat tarlalarda dolaşmakta.

Tanrılar mı? hangi tanrılar? o senin
istenmeyen gülüşün olmadıkça, gülüşün,
köy yolları kavşağında, bir tapmak için gülüşün,
kocaman bir sessizlikle birlikte yukarlarda.

Türkçesi: Özdemir İnce

Alain Bosquet (1919-1998)

TAN OLMAK
Tan olmak
kutsamak için tanı;
kuş olmak
hayran olmak için kuşa;
çimen olmak
yaraşmak için çimen yaşamına:
yitmekti sevmek
sevilende.
Yele oldum
(günaydın, kısrak!)
Taşyaprağı oldum,
(iyi akşamlar, gelincik!)
ve şu yassı çakıl
öteki çakıllar arasında
dalgaların çarptığı.
Değişim,
artık değişmek istemiyorum:
seviyorum.
Aşk,
artık sevmek istemiyorum:
değişiyorum

Türkçesi: Özdemir İnce

KUŞKU

Neden gözlerin yaralı, neden gövden,
neden memelerin üzgün avuçlarımda,
neden ağırsın: birkaç pişmanlık acısı,
birkaç amaçsız kar, biraz reçine?
Bir adam orada kendi darağacıyla
dinleyen serçe sıcaklığı arasında;
burada bir kadın, ama göze alamıyor aklı
başkaldırmayı kuşkuya.
İkisi de insancıl sözcükler yaratırlardı,
imgeler yaratırlardı her ikisi de
ama ne yapıyorlar şimdi, artık
yalnızca bir yabanıl hayvan olan elleriyle?
Neden kitaplar yazalım isteksizce,
neden yetindim boş sayfalarla,
neden yaşayıp duralım
her sözün yeni bir intihara sürüklediği
düş kırığı ozanlar?

Türkçesi: Özdemir İnce

OZANIN AŞKI

Bir ozan seviyor sizi
dişi bir meşe olmak
hakkı tanıyor size
yüz tapınaktı bir ırmak
gezgin bir kuyrukluyıldız
bir ozan seviyor sizi
alıştırmak için sizi
kenar mahallelerine
siz olacak evrenin
bir ozan seviyor sizi
ve sorumlu tutuyor sizi
çok uzun bir sonsuzluktan
uysal tanlardan
uçan balıklı göllerden
bir ozan seviyor sizi

ve her şey izinli size
mutlu böcek
kutsalın kutsalı günah
bir ozan öldürüyor sizi
daha çok sevmek için
sizinle besleyeceği sözcükleri

Türkçesi: Özdemir İnce

HİÇ ANLAMADIN
Hiç anlamadın
nasıl sevilir -yitmek için-
önemsiz nesne:
tabak, çakı, sönmüş lamba.
Hiç anlamadın
nasıl sevilir -kendini bulmak için-
ayaktakımı meyveler:
elma
yaban kirazı,
bir kırlangıcın gizlendiği karpuz.
Hiç anlamadın
insan nasıl sever:
aşksın sen.

Türkçesi: Özdemir İnce

BİR TEKNE VER ONLARA
Bir tekne ver onlara:
ufku zıpkınlamaya gidecekler.
Bir çakıl ver onlara:
bir dağ yapacaklar ondan.
Birkaç sözcük ver onlara
kutsal kitaplarını yazsınlar diye
ve bir fırça
ikinci bir gök çizmek için.
Ama sakınmak istiyorsan eğer,
bir kez bak onlara başka bakma:
üzerinde bir evren kuracaklar.

Türkçesi: Özdemir İnce

Rene Guy Cadou (1920-1951)

HELEN
Erişeceğim sana Helen
Donmuş pırıl pırıl sabahlarda
Meyve bahçelerinin kabuğu altında
Taş kafeste
Omuzunun kendine yuva yaptığı

Sen bütün günler
Kuşkulu ve uykucu
Üzerinde gözlerimin
Ellerin iki başıboş tekne
Tanır yazı insanlar
Şu saydam alnında
Ve ne zaman öğrenmek istesem geçmişini
Beni otlar, av hayvanları, ırmaklar yanıtlar.

Seni görmeden daha
Düşmedi dilimden adın
Bana ayak sesini ansıtırdı
Düşen her yaprak
Yeniden yaratırdı yüzünü
Açılan dalga
Ve bir handın sen
Bütün köylerin bütün çıkış kapılarında

Türkçesi: Özdemir İnce

AVRUPA
Her yer gece
Yürüyen gölgelerle dolu dünya
Akınız kara gelincikler basamaklar üzerinden
Bilinmez bir ceset zehirliyor buğdayları

Ağlayan kadınlar var
İçinde çiçekler bitmiş paslı bir miğfer
Toprağın kokuları
Tüfeğin parlayan gözü sisin kirpikleri altında
Ve ateşin gözkapaklarını tutan el

Kimileri karları zorluyor
Kimileri denize açılıyor okuldan çıkınca
Kimileri durmadan kanıyor çarmıhta
Terk etti son akşam yemeğini Tanrı
Beyaz ekmek kalmadı masalarda

Ah bir uyuyabilsek dallar arasında
Ama ya gökyüzü salıverirse üzerimize çığlarını
Selam tembeller
Yumak yapıyor yüreğini
Önlüğünün altında öğrenci

Koru güzel yüzünü
Görünümü son silah sesleri kurtarıyor
Ve boyun eğiyor kolum gelip geçici dostlara.

Türkçesi: Özdemir İnce

BU SAATTE DÜNYADA
Bu saatte dünyada
Bir küçük kız vardır belki çiçek toplayan
En güzel ülkenin bir yol kıyısında
Ve bir limanda mendil sallamaktadır biri
Uzun uzun şifreli telgraflar gibi
Gösterişli arabalar düşünüyorum
Chavignée'de yengeç dolu bir dereyi
Ve son sayfasını istasyonu düşünüyorum
Rüzgârın uğuldadığı bir akşam
Hiçbir zaman inmeyeceğim istasyonu
Boş villalar vardır kıyıda
Ve dumanla kaplıdır bir plaj oteli
Yitmiştir can sıkıntısı dumanında
Bir bataklığın ucunda ya da
Garip bir şato vardır gecenin içinde
Ve Montepin okur piposunu usulca tüttürerek yaşlı bahçıvan
Bir transatlantik vardır okyanusta
İkiz kardeşidir sanki Nuh'un Gemisi'nin
Ama özlemektedir üçüncü sınıf öğrencisi çocuk
Küçük çiftliklerini ve bayram günlerini
Ve bisiklet yarışlarını kasabalar arasında
Bu saatte dünyada
Bir çiçek açar
Birden bir kanıt bulur bir ozan
Ve güneşin şişesine
Bir pervane gibi düşeceğini sanan uçman
Gülmeye başlar sarhoş ve açar yakasını
Ah yaşlanmadığım şu dakikada
Ne gelir elimden seni düşünmekten başka
Güvercin memelerini
Ağzını
Ellerini
Kusursuz güzelliğini
Uzun bacaklarını beni coşturan
Ve okşayışlarını
O her akşam bir leylak gibi açan.

Türkçesi: Özdemir İnce

HER ZAMAN BİR ŞEY KALACAK ONDAN

Tanrım bir insan olarak düşünüyorum seni
Oturmuşsun Eiffel Kulesi'nin son sahanlığına
Kaygısızca sigara sarıyorsun
Yukarıdan bakarak boğulan insanlara
Çok oldu birlikte tatil yapmayalı
Son kez sanırım anımsarsın
Eli kulağındaydı savaşın
Bir yerde küçük bir limanda
Sabahları erkenden düşüyordun yola
Omuzuna balık ağını atarak
Çok sonra buluşabildik bir daha
Kasım ayında yükselen bir yolda
Pas rengiydi ağaçlar ve yağmur yağıyordu
Bir baskından dönüyordu haydutlar
Tanrım yazık değil mi sence
Benim gibi yolculuk vurgunu birinin
Oturup beklemesini seni bekler gibi
Yaşlı köy postacısını 1900'lerden kalma
Gökyüzü şatom! Athena tapınağımdır benim!
Athena sineması sen o çocukluk yıllarımın
Piyano sahanlığı ve sessizlik
Büyük kargaşalık komşu odadaki
O tam sonsuzluğa bakan.

Türkçesi: Özdemir ince

Yves Bonnefoy (d. 1923)

TİYATRO

I.

Sekilerde koştuğunu görüyordum,
Savaştığını görüyordum yele karşı,
Soğuk kanıyordu dudaklarında.

Parçalandığını gördüm, ölü olmaktan kıvandığını
ey ondan da güzel olan
kendi kanınla lekelerden beyaz camlarını yıldırım.

VI.

Hangi solgunluk vuruyor sana, yeraltı ırmağı,
hangi atardamar kopuyor sende, nerede yankılanıyor
düşüşün?

Kaldırdığın bu el açılıyor birden, tutuşuyor.
Geriliyor yüzün. Hangi yoğunlaşan sis söküp alıyor
bakışını benden? Gölgenin ağır yalıyarı, ölümün
sınırı.

Uzanıyor sana dilsiz kollar, ağaçları bir başka
kıyının.

XIII.

Yüzün toprakla aydınlanmış bu akşam,
Görüyorum ama çürüyüşünü gözlerinin
Ve artık anlamı yok yüz sözcüğünün.

Dönen kartallarla aydınlanmış içdeniz,
Bir imgedir bu. Soğuk tutuyorum seni
Görüntünün artık erişemeyeceği bir derinlikte.

Türkçesi: Özdemir İnce

AKŞAMIN IŞIĞI
Akşam,
Şu aralarında konuşan kuşlar, belirsiz,
Birbirini ısıran, aydınlık,
Issız böğürde kımıldayan el.

Devinimsiz duruyoruz uzun suredir.
Fısıltıyla konuşuyoruz.
Ve çevremizde zaman renk bataklığı gibi.

Türkçesi: Özdemir İnce

YIKINTILARIN KUŞU
Yıkıntıların kuşu ayrılır ölümden,
Boz kayalarda yuva yapar, güneşte,
Tüm acıyı aştı, tüm belleği,
Bilmiyor artık yarın nedir sonsuzda.

Türkçesi: Özdemir İnce

ÖLÜMLÜ YÜZ
Eğiliyor gün geçmişin ırmağına
Yeniden ele geçirmeye çalışıyor
Erken yitmiş silahları
Mücevherlerini o derin çocuksu ölümün.

Göze alamıyor öğrenmeyi
Gerçekten gün müdür
Ve sevebilir mi bu tan sözünü
Onun için günün duvarlarını delen.

Bir meşale taşındı külrengi günde.
Ateş parçalıyor günü.
Bir saydamalığı var ki alevin
Acı acı yadsıyor günü.

Türkçesi: Özdemir İnce

GÜRCİSTAN

Gürcü edebiyatının ilk örnekleri, sözlü edebiyat ürünlerinin yanı sıra, ermişlerin yaşamöykülerini içeren dinsel yapıtlardır. Bizans toprakları içindeyken Hıristiyanlaştırılan bu ülkede dinsel konulu edebiyat birkaç yüzyıl boyunca etkinliğini sürdürmüştür. Şota Rustaveli'nin 13. yüzyıl başlarında yarattığı *"Kaplan Postuna Bürünmüş Yiğit"* adlı destanı ise epik türün bir başyapıtıdır. Gürcü edebiyatında romantizm, gerçekçilik gibi akımların ortaya çıkması, ülkenin Rusya'yla birleştiği XVIII. yüzyılda gerçekleşmiştir. Şair ve denemeci prens İ. Çavçavadze öncülüğünde kurulan *Pirveli Dasi* ("İlk Grup") Rus eleştirel düşüncesinden etkilenen bir aydınlanma

hareketidir. Bunu Rus popülizminden etkilenen, şair ve gazete yazarı G. E. Tsereteliy öncülüğündeki "İkinci Grup" izlemiştir. Bu tarihlerden sonra Gürcü edebiyatı (ve şiiri) Rus (ve genel olarak Batı) şiirinin modern aşamalarını yaşamıştır. Kazbegiy, V. Pşavela, Aragvispireli gibi adların öncülüğündeki toplumcu hareket, Yaşvili (1895-1937), T. Tabidze (1895-1937), Leonidze (1889-1941) gibi şair ve yazarların oluşturduğu simgeci akım, yirminci yüzyıl başları Gürcü şiirinin en önemli edebiyat akımlarıdır. Günümüzde Abaşidze (doğ. 1909), A. Kalandadze (doğ. 1924), Berulava (doğ. 1924) gibi şairlerin temsil ettiği modern Gürcü şiiri, A. Blok, B. Pasternak gibi Rus şairlerini etkilemiş, çok yetkin şairlerce Rusçaya çevrilmiştir.

İraklı Abaşidze (d. 1909)

GÜZ
Bulutlar
Karanlık bulutlar
İndi iyice aşağılara
Güneşliyken gün, kapandı birden.
Eski yara yerleri
Askerlerin
Sızlıyor şimdi
Askerler ki yoktur ayrımları
Şairlerden

Bin övgü onlara, bin şan!
Savaşın ateşinde pişip
Kardeş oldular şairlerle.

Aynı acı yazılıdır
Çünkü şairlerin alnına da
Ki nükseder
Havanın her değişiminde...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

ŞAFAKTAN ÖNCE KAR
Şehir sırtüstü uyuyordu
Yüzünde yorgun bir gülümseyişle
Anımsamaya çalışır gibi
Geçmiş günün olaylarını
Ve az önce şafaktan
Yorgan kayıverince
Uyuyan Tiflis
Bir beyaz nevresimle kaldı

Boşuna değil şafağın
Mucizeler vaat etmesi
Bu sokaklara beyazını
Boşuna çekmedi kış
Sessizlik ve bilgelik doldu
Bir eski kitap mahzeni gibi her yer
Gizemli bir bekleyişe
Gömüldü dilsiz evler

Ve ıssız Mtatsminda'da
İki anlamlı bir desen belirdi
Bezendi tunç renkli yamaç
Parlak nakışıyla hayatın
Baktı şehre dağdan
Dilsiz bir hayranlıkla Akaki
Apak aydınlığında
Kışın ve kendi saçlarının

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

RESSAM NİKO PİROSMANİNİN YİTİK MEZARINDA BİR GÜN

Baharın böylesini
    Görmedim doğrusu ya
Yağmur yağmur
    Kasımdayız sanki
Koptu ipi
    Yaşamanın
Karardı gelecek
    Her umudun sonu geldi

Fakat elbet
    Geçer bu sanrı da
Ömür boyu
    Sürmez bu sağnak
Ve işte senin
    Doğum gününde
Toplandık hepimiz
    Mezarında

Gök senin şerefine mi
    Aydınlanıverdi
Sen misin yoksa
    Çevreyi aydınlatan
Gün nasıl da
    Esnek, parlak
Toprak nasıl da
    Pırıl pırıldı
Bağrında açan
    Yaban gülleriyle
Kendi yarattığın
    Dünyayı sen
Tanrıya sunduğunda
    Titreyen ellerinle

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

ALAZAN'IN KIYILARINDA
Bilirim tabiatın konuştuğu dili
Güzellik ve bilgelik dolu sesini tanırım
Düşen yaprağın mırıltısından anlarım
Alazan dağlarının türküsünü, benden sorun!

Borbal dorukları neler anlatır
Sakhor tepeleri, Khador geçitleri,
Vadiyi seyreden dağ ne düşünür?
Altın tenli güzel ne fısıldar, benden sorun!

Buzlu kayaların çıtırdısını
Yüreğini ovaya açan kaynakları
Nisan ayının çılgın sellerini
Uyku dolu gözün dingin yüzünü, benden sorun!

Bilirim tabiat-kitabını okumayı
kulak vermeyi sesine, ölümsüz güzelliklerle dolu;
Buğdayın ve otların incecik sözlerini
Ve güneşin canlandırdığı üzüm denilen elması, benden sorun!

Rüzgâr neler fısıldar anlarım,
Tanırım kuşu uçuşundan,
Şu dünyadan çekip gittiğim an
Biliyorum, bu cıvıl cıvıl konuşmalardan
İnsanoğlunun diline dökülmeyen bir şey kalacak

Türkçesi: Selâhattin Hilâv

İossif Grişaşvili

YUVARLANAN TAŞ

"Dur durak bilmiyorsun, korkuyorsun bir yerlerde kalmaktan
"Ne garip! Demek böyle yaratılmışsın sen!" diyorlar.
Doğru! Sonuna kadar yaşıyorum, sonuna kadar söylüyorum,
türkümü.
Kim kınayabilir beni coşkunsam; kabıma sığmıyorsam.
Köpüklü bir selin önünü çevirseniz
Durgun ve bulanık bir birikinti kalır geriye!
Delişmen bir ırmak gibidir ruhum
Kıvılcım yüklü dalgalarını devirerek akan
Öylesine tedirginim; öylesine çılgın! seviyorum alınyazımı!
Yuvarlanan ve yosun tutmayan taşın alınyazısını!...

Türkçesi: Selâhattin Hilâv

Anna Kalandadze (1924-2008)

DUT AĞACI

Penceremden atlayacak dut ağacı, kuşkusuz!..
Odama süzülecek, sürünecek saçlarıma.
Adımı çağırıyor, sesleniyor, kıvranıyor sanki
Elmas yapraklı dik başlı ağacım!
Nasıl da eziliyor yüreğim, fısıldayışlarmdan
Nasıl da tutku yüklü, yakıcı bu sözler!
Biliyorum penceremden atlayacak dut ağacı;
Birden odama süzülecek
Saracak gövdemi

Türkçesi: Selâhattin Hilâv

İossif Noneşvili

VAR BÖYLE BİR ÜLKE
Bir beşik gölgesinde sallanan, asmaların
Bir kavalın tatlı inleyişi,
Dilden dile dolaşan ölümsüzlük ve yiğitlik türküleri
Bir halkın, Rustaveli'nin şiirlerinde.
Tertemiz kanıyla atalarımızın
Yıkanmış bir toprak; güneş ışınlarıyla taçlanan,
Uçurumlara sıçrayan uğultulu seller
Karlı dağlar: ovalarda bülbüller.
Ansızın bir geyik sürüsü,
Bir kartal gökyüzünde salınan...
Söylediğim gerçek, var böyle bir ülke.
Var böyle bir ülke: adı Gürcistan!
Güçlü erkeklerin güzel kadınların buyruğunda

İavnana: Orolova. Rero...
Bağlar, çayırlar, buğday tarlaları
Durmadan ışıtır yaşamayı; ışıtır aşkı!
Bir atasözü:
"Mutluyuz bölüştüğümüz zaman kuru ekmeğimizi."
Açar dostlara yüreğinin,
Ve de evinin kapılarını ardına dek:
Bir tanrı konuğudur gelen mutlak,
Diye düşünen yiğit halkı!
Söylediğim gerçek, var böyle bir ülke,
Var böyle bir ülke, adı Gürcistan.
"Dağları ovaları da olsa bir küçük ülke"
Demeyin; gökyüzündedir o doruklar;
Okşar durur güneşi,
Bir elde kadeh bir elde çiçek.
Karşılamaya hazırlanır baharı!..
Bir yücelik düşü varsa
Ölümsüz halkının yüceliğidir o!
Yüreği kıvançla dolu.
Seyreder gelecek denen sancağın çırpınışını,
Söylediğim gerçek, var böyle bir ülke
Var böyle bir ülke; adı Gürcistan!..

Türkçesi: Selâhattin Hilâv

AYNI SES, HEP
Parçalayacağın ekmek gibiyim ben
Yakacağın ateş gibiyim, arı su gibiyim
Ölüler yurduna seninle gidecek olan.

Köpük gibiyim
Senin için ışığı ve limanı olgunlaştıran.

Kıyıları silen gece kuşu gibiyim
Ansızın akşamın yeli gibi daha soğuk ve ansızın

Türkçesi: Özdemir İnce

HİNDİSTAN

3.287.000 km²'lik yüzölçümü ve 843.900.000 nüfusu ile (1991 sayımına göre) dünyanın en büyük yüzölçümüne sahip nüfusça en kalabalık ülkelerinden olan Hindistan'da konuşulmakta olan diller de dört büyük aileye ayrılır. Bunlar, hint-ari, dravid, çin-tibet ve güney asya dilleridir. Hint-ari dillerini nüfusun % 73'ü konuşmaktadır. Hindistan'ın en eski edebiyat ürünleri sanskritçedir. Hindu'ların konuştuğu çeşitli hint-avrupa dillerini belirten "hindi"cenin kaynağı da sanskritçedir. (Hint-ari dilleri, İran diline benzeyen, bu nedenle de kimi kez aynı öbekte ele alınan hint-avrupa dillerinin bir koludur) XIII. yüzyıldan başlayarak hint-ari ailesinin coğrafi alanı içinde önce sözlü, sonra da yazılı olarak büyük bir edebiyat gelişmiştir. Böylelikle, çeşitli lehçeler (bengali, maithili, avadhi, braj, racastani, marathi) birer edebiyat dili düzeyine gelmiştir. "Mahabarata", "Ramayana" gibi büyük destanların sözlü edebiyattaki ilk öğelerinin ortaya çıkışı milattan önceki 5-6. yüzyıllara uzanır... Milattan sonraki ilk yüzyıllarda lirik şiir türleri ve dram türü gelişmeye başlamıştır. Eski Hint edebiyatı uzak doğu halklarının kültürlerinin temelinde yer alan büyük bir kaynaktır. Erken Ortaçağ döneminde (7-11. yüzyıllar) dram türü öncülüğü yitirmiş ve lirik şiir türlerinde ürünler verilmiş; sonraki yüzyıllarda İslam etkisiyle şiir türünün ağır bastığı fars dilli bir edebiyat gelişmeye başlamıştır. 20. yüzyıl Hint edebiyatı, bengalcede Rabindranath Tagore (1861-1941)k, urduca ve farsçada Muhammet İkbal (1873-1938) gibi dünya çapında şair ve yazarlar yetiştirmiştir. Hindistan'da ilk ürünleri 19. yüzyıl başlarında verilmeye başlanan ingiliz dilli bir edebiyat da gelişmesini sürdürmüştür.

GİTANCALİ'den

3

tanımadığım nice insan tanıttın
nice evde bana da verdin bir köşe
uzağı yakına çevirensin
yabancıyı kardeşe

eski evimden ayrılıp düşünce yollara
düşünürüm ilkin kara kara
eskide de var olan sensin oysa
yenide de var olan sen
uzağı yakına çevirensin
yabancıyı kardeşe

ölümde yaşamda bütün evrende
nereye götürsen beni
tüm doğuşlardan bilinen
sen tanıtacaksın bana herkesi

yabancı yoktur bilene seni
kapılar kapanmaz olur
herkesin bağısın bilen bildirensin
senden ırak kılma beni
uzağı yakma çevirensin
yabancıyı kardeşe

7

türlü türlü ahenklerle gel
kokularla türkülerle renklerle gel

vücudumda duyayım gel seni
başımda duyayım şarap gibi
örtülü gözlerle büyülü renklerle gel
türlü türlü ahenklerle gel

gel pırıl pırıl duru ve güzel
inceliğinle sessizliğinle gel
gel başka başka düzenlerle

acınla gel neşenle gel canevime
gel günümün bütün işlerine
gel işlerden çekince gel

türlü türlü ahenklerle gel
çeltik tarlasında güneşle bulutların
saklambaç oyunu var bu kez
mavi gökte ak buluttan sallar
kim yüzdürür bilinmez

arılar ışıkla esrik
balı kovanı unutmuş
ırmak kıyısında bir yığın kuş
neden toplanır bilinmez

girmesek bugün evden içeri dost
girmesek evden içeri
basıversek de göğü bugün
yağma etsek enginleri

sularda köpükler gibi
rüzgârda gülüşler koşuyor bak
boşversek de işi gücü
günü türkülerle harcasak

10

altın tepsisinde bugün sana
gözyaşlarını sunacağım mücevher gibi
bir gerdanlık dizeceğim onlardan
inciler gibi

ayaklarındaki halkalar
aydan güneşten olabilir
benim acımsa göğsüne
bir değerli taş gibidir

ne varsa senin
olur ne dersen
ister verirsin
alırsın ister

acımsa benimdir ancak
bilirsin taşın temizini
karşılığında bir gülüşün
yeter gönendirmeye beni

11

çelenkler ördük çiçeklerden
otlardan demetler derdik
bir sepet sunuyoruz içine
taze başaklar serdik

gel ey güz Lakşimi'si
koşulsun ak buluttan araban gel
duru mavi yollarda gel
gel bütün karanlığı yıkanmış
ışıkla donanmış
ormanlardan tepelerden dağlardan
gel tacın ak nilüferlerle bezenmiş
serin çiğler içinde

Ganjın sular basmış kıyısına
kuştu korularda döşek serilmiş
dökülen yaseminlerden sana
kuğu dönüp yaymış kanatlarım
ayak ucuna

fısıltılar yükselir tellerinden
senin altın çalgının
bal gibi tatlı bir vızıltı derinden
eriyiverecek gözyaşlarıyla ansızın
kahkaha taşan ahenk

denektaşıdır pırıldayan
saçının büklümlerinde yer yer
bir an için o esirgeyen yeller
dolaşsa düşüncemizde
altına dönüşür dertlerimiz
karanlıktan ışığa çıkıveririz

20

bir yaz akşamıdır karanlık çöküyor
gün yok olmuştur
kesintisiz boşanır gökten
bir tükenmez yağmur

çekilmişim evin bir köşesine
kurarım kendi kendime
bahçede ıslak esen yel
kimbilir ne konuşur
kesintisiz boşanır gökten
bir tükenmez yağmur

dalgalar yükseldi gönlümde bugün
kıyı görünmez oldu
çiçek kokularından ıslak bahçenin
gözlerime yaş doldu

neylesem bu akşam neylesem
ne türküler söylesem
büyülü bir el değer belleğime
bildiklerim yok olur
kesintisiz boşanır gökten
bir tükenmez yağmur

Türkçesi: Bülent Ecevit

Harindranath Chattopadhyaya (1898-1990)

ÂŞIĞIN İNLEYİŞİ

Heyhat üzerimde yükselen ay yok bu gece
Siyah yağmur bulutları göklerde toplanıyor
Sayısız rüzgârlar ıslık çalıyor -ben tek başımayım.
Siyah yağmur bulutları göklerde toplanıyor bu gece
Okyanus bir can çekişme haliyle haykırıyor.

Ölmüş aşkların tatlı neşesini hatırladığından
Gözlerim yaşlarla dolu
Okyanus bir can çekişme haliyle haykırıyor bu gece.
Artık sevgilimi hiç göremeyeceğim
Kıyıyı arkasında bırakmış olan
Siyah yağmur bulutları gözlerime doluyor bu gece.

Heyhat üzerimde! Yükselen ay yok.
Karanlıkların derinliğinden, yağan yağmurlardan
Hâlâ onu çağırıyorum
Heyhat bana! O artık dönmeyecek.

Türkçesi: Özdemir Asaf

Subhas Mukarci (d. 1919)

BİR ŞİİR İÇİN ANCAK
Bir şiir yazılacak.
O şiirin uğruna
öfkeli bir alev gibi kuduracak mavi gökyüzü
ve huzursuz fırtına
kanatlarını çırpacak denizin üstünde
bulutların düğüm düğüm dumanlı perçemleri
çözülecek ve
gökgürültüsü dolduracak ormanı,
kökler nasıl da korkacak
topraktan sökülmenin utancını duymaktan,
şimşek nasıl bakacak geriye
göz kamaştıran ışığının ortasından
yok edici göz kendini gözetleyecek
kanın kırımızı aynasında
ve her yerde yıkımı görecek.
Ve işte şiir o zaman yazılacak.

Bir şiir yazılacak.
O şiirin uğruna
birisi dualar yapıştıracak duvarlara geleceğe kalacak
sonra da ölüm korkusunu idam edecek
adım adım ilerlerken geçittekiler:
göklere rüzgârlar yankılanacak türküsüyle
sonsuz güzellikler
ve sonsuz sevgi dolu gelecek dünyanın.
ve işte şiir o zaman yazılacak.

Türkçesi: Yurdanur Salman

İŞİM
İstiyorum ki sözcüklerim
Durabilsinler kendi ayakları üstünde.
Görmek istiyorum
Her gölgenin görecek gözleri olduğunu.
Yürümesine yardım etmek istiyorum her durağan resmin.

İstemiyorum
Ozan desinler bana.
Omuz omuza
Son nefesimi verinceye dek
İnsanlarla yan yana yürümek dileğim.

İstiyorum ki uzatabileyim kalemimi
Traktörlerin yanı başına
Ve şöyle diyebileyim-
Bayramım şimdi benim
Kardeşim, ateşinden ver bana.

Türkçesi: Yurdanur Salman

Mehdi Bakır (d. 1932)

SON ÇIĞLIK
Küçücük odamda bekliyorum, sıkıntılıyım
gazetelere bakıyor bozuluyorum haberlere

sevdamı haykırmak istiyorum
sana olan sevdamı
anadilim
senin bu mutsuz iç çekmelerin
nasıl dönüşecek lava
nasıl baş edeceksin düşmanlarınla

Baktığım her yerde
şiirin boy attığı bitek topraklar
kitapçılarla dolu çarşılar buluyorum

kendi devimleri
kendi şarkıları var
eski
    yeni
        her dilin
fakat sen
hüzünlü dilim
ne kadar var olacaksın böyle
bu loş ışıklı sokaklarda bu harap evlerde
ancak fısıltıyla söyleyerek gerçekliğini
layık olduğun özeni
Sen yüreğimizin çarpıntısı
kanımızın sıcaklığısın sen bizim
biricik varlığımızsın
gibi sözler
biliyorum
        artık anlamsız
bugün
hani var mı her şeyini ortaya atan
        senin için
zayıf kolların taşıyor mu bir flama
var mı kendini savunabileceğin
        bir karışçık yerin
Yok edildin
tüketildin sen

Nereye gömecekler seni bilmiyorum
bir ağıt mı yazacağım yasını mı tutacağımı
kavga marşı mı söyleyeceğimi
        bilmiyorum

Antolsun ki
kan ağlayan bu ses ölümün eşiğindeki
yükselecektir yeniden
duymak için son çığlığını
beklerken herkes

Türkçesi: Şaban Özdemir

Ganga Prasad Vimal (d. 1939)

ARAWALİ ORMANLARININ EŞİĞİNDE
Yolculuk
donuk bir anı gibi.
Orada pusuya yatan
o korkunç göz değil,
yalnızca zaman
sessizliğe asılı,
bir bulut parçası
gökyüzüne bakan.

Hele bir kapı açılmasın
hemen büyü yapılmıştır.
Saçılmıştır doğanın
zenginliği, rasgele
yitirilen bir türkü gibi.
Nasıl da güçtür
dürüp katlamak bir anıyı,
nasıl da olanaksızdır
onu anımsayıp durmak.
Arwaii ormanlarının eşliğinde
uzak bir atlı
duruyor
bir yontu gibi.

Türkçesi: Özdemir İnce

ÇARESİZ
Rüzgârlara soruyorum:
Daha önce olup da şimdi olmayan ne?

Gök mü genişledi,
Deniz mi çekti yoksa?

Günün Ademi gülüyor kahkahayla
çıplaklığına
hısım akrabasının
Çalılara soruyorum
ama, yanıt vermiyor onlar
yapraklı dallarını salıveriyorlar
o kadar

Daha önce olan
yok şimdi...
gören gözün yalımı sönmüş
ve ben bir taş engelim
orada, üzerinde
değillemeler tümseğinin.
Türkçesi: Özdemir İnce

ÇOCUĞUN DÜNYASI
Bir gizli bakış
bu dünyaya
35 yıl geriye
dönmeliyim
şimdi yıkık
o evlere
şimdi yılanlarla çıyanların
oturduğu
o ırmak evine
o yoksulluğa
bizi birbirimize bağlayan
o bolluk günlerine
bizi paramparça etmiş olan.

Çocuğun dünyası bu
tasasız
-yalnızca çiçekler, güneş, ay
ve peri masalları.

Türkçesi: Özdemir İnce

Mahmud Cemal

GAZEL
Bilmem neler olur
karşılamaya geldiğinde beni
duygularımla
yoksa bir serap mıydı gelişin
diyorum kendi kendime

Utandırırsın beni niye
çiçekler sunarak
deliyim
taşla beni
gördüğümden beri seni

Tutuklarsın beni neden
bu kentte
cilveyle bağlarsın
vurgunum Leylâ
evim barkım sahralar

Gizle şu alevli dudakları
koyu perdesiyle saçının
öldürecek haşaratı
aydınlık tebessümünden
dağılan
Garson, aşk şerbeti verme
böyle bol bol
korkarım
kırılacak bardak
hararetten

Türkçesi: Tavus Hüsâmeddin

Sapti Şattopadhvay

BAHÇEDE
Gönlümü çeldiniz birden
Elimi tuttuğunuzda
Türkü çağırabilirdim sevinçten
Korkabilirdim bir felaketten ya da

Size bir yolculuk gözüküyor
Dedi küçük falcı
Ey mutluluk... Söyledim ben de bunu
Yaysın diye her yere meltem rüzgârı

Hiçbir yere gidemedim ama
Ve zaman geçti bütün çalımıyla
Kanar yüreğim, bırakılmış bir kızım
Elimi tutmuş muydunuz diye soruyorum kendi
kendime
Bahçede

Türkçesi: Eray Canberk

Arun Mitra

YİNE
Birkaç adım ilerliyorum,
Yine çanak çömlek, kırık dökük, küller.
Pamuk örneği uçuşuyor bez parçalar,
Taşın üstündeki yazılar silinip gitmiş,
Çığlığı kesilmemiş yine de.
Ağaçların yaprakları üzerinde bildik yağmuru
görüyor
Yağmurdan sonra nasılsa öyle yeşil ve kırmızı,
Avluda toprağın düzensiz oyunu,
Avludan sokağa doğru

Alabildiğine açılmış kapı, ağlayışlarda ses, duman,
Taşın çığlığını bastıran kör dilenci.
Birkaç adım ilerliyorum,
Yine ışıltı var cam sandıkta.
Yerde yatan evcil karanlık,
İç ışığında
Yırtıcı ve yaralayıcı bir açılış şenliği,
Utkunun yaman coşkusu,
Bitmez tükenmez kımıltı,
Yorgunluk
Ve dakikaları bölen
Camın tınısı:
"İşte aşk buna denir."

Türkçesi: Eray Canberi

HOLLANDA

Yüzyıllar boyunca Flandre bölgesi edebiyatıyla birlikte oluşumunu sürdüren Hollanda edebiyatı XVII. yüzyılda ulusal bir kimlik kazanmaya yöneldi. Bu yüzyılın ünlü şairi, epikurosçu ve aristokrat Hooft'tur (1581-1647). XVIII. yüzyılın ikinci yarısında V. Alphen, Bellamy ve P. Nieuwland, ulusal şiire yenilikler getirdiler. XIX. yüzyılın sonlarına doğru Marcellus Emants (1848-1923) "Lilith" adlı epik şiiriyle Hollanda edebiyatında devrimci bir yönelişe öncü oldu. Jacques Perk (1859-1881) soneleriyle bu yönelişin bir başka öncüsüdür. "De Nueuwe Gids" (Yeni Kılavuz) dergisi çevresinde toplanan şair ve yazarlar çağdaş Hollanda edebiyatının temellerini attılar. 1880'de "Sözün kurtuluşu" hareketi içinde J. H. Leopold (1865-1925), H. R. Holst (1869-1952), P. C. Botens (1870-1943) gibi yeni romantik şairler yer aldı. 1932'de "Forum" dergisi çevresinde toplanan şair ve yazarlar edebiyatın gelişmesini derinden etkilediler. Derginin kurucularından H. Marsman (1899-1940) hareketin önde gelen bir şairidir. Hollanda edebiyatı (ve şiiri) hareketin önde gelen bir şairidir. Hollanda edebiyatı (ve şiiri) gelenekçi karakterini korumakla birlikte 1940'lı yıllardan başlayarak varoluşçuluğun etki alanına girdi. Gerçeküstücü G. Achterberg (1905-1962) bu eğilimin tanınmış bir temsilcisidir. Aynı dönemde, öncüleri arasında M. Vasalies (doğ. 1909), B. Aafjes (doğ. 1914) gibi şairlerin bulunduğu bir başka yöneliş, günlük gerçeklerin, gündelik dilin ağırlık taşıdığı ürünler verdi. Günümüz Hollanda şiiri, çok çeşitli yönler ve akımlarla, Hollanda edebiyatının çok önemli bir yaratıcılık alanı olma özelliğini sürdürmektedir.

Ed. Hoornik (d. 1910)

EN YAKIN AKRABA

I
Çizgili elbise giymiş uzun adam.
Yanıyor gözleri yağmurda.
Bir çuvala sokuyor başını.

Açıyor kollarını iki dal gibi
Ve ağaç bir kuş konuyor üzerine.
Düşerken duyuyorum ağaç çatırdısını.

II
Her gün duman
çıkar bacadan
uzun dalgalar halinde;
Greco figürleri gibi
parmaklar gibi.
Kıvrılır ve dönerler,
yalpalanır, bükülürler,
ölüme doğru.

III
En yalan akrabasıyım,
yaşayan ölümün,
ayda havlayan köpeğin

Sürünüyorum altında masanın,
avuçlarımın arasında başım,
burnum kanla dolu.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

Jan Hanlo (1912-1969)

SABAH
Saat dört buçuk bir nisan sabahı
yürüyorum ve Saint-Louis -Blues çalıyorum ıslıkla
Kendi bildiğimce çalıyorum ezgiyi
ve çalarken ıslık kendi kendime düşünüyorum:
benziyor mu acaba ıslığım
tombul ardıç kuşunun şarkısına
gerçekten de biraz sonra
benim Saint-Louis-Blues benziyor
tombul ardıç kuşunun şarkısına:
turdus viscivorus

Türkçesi: Özdemir İnce

BİLİNMEZ BİR KADINA
Tiz bir kuğurtu çıkardın
sanki şenlik başlıyormuş gibi az sonra
Bir horoz-genç kız büyülenmiş bir akbaba
şaşkın bir Afrika antilopu
şu ya da bu, yabanıl bir şey ama

Raks etmeye başladın bir yabanıl gibi
coşmuş bir derviş gibi bir şaman ya da

Tepeden tırnağa iğne ve titremeler içinde
dört bir yana salladın kalçalarını
ama özellikle bana

Ve gözlerinde unutulmayanın anlamı
ama gene de de atılmadın
kollarıma
Çünkü demedim Gel aşkım yanıma

Türkçesi: Özdemir İnce

Cees Buddigh (1918-1985)

KAHVALTIDAN SONRA
Bu sabah kahvaltıdan sonra
el yordamıyla aranırken açımladım
tenceremin kapağım
(4 oz net; orta boy)

tam oturmuş, küçük bir Heinz sandviç ezme şişesi
elbette önce denedim
sandviç ezmesinin kapağını
kapamayı tencereye
ve oldu evet oldu

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

Bert Schierbeek (1918-1996)

BİR ŞİİR
bak
neler biliyorum ben
ben hiç ölmemiş olan?

şimdi ölüsün sen
ve ne görüyorsun
benim görmediğim bir şey?

madem ki gözler kapanıyor
ve yöneliyor içe
neredeyim ben
neredesin sen
neredeyiz biz?

bak
seni görüyorum orada
önümdesin
çıkardığım zaman isveç tirbuşonunu
beyaz kayın ağacından
açmak için
şarap şişesini

bunu yapan sensin
gözlerin
ellerin
bardak

bak
orada hâlâ
ve aynı güneş
tepelerin üzerinde bir kırmızı balon
güneşte bir leke

her şey senin gibi
sende gördüğüm
her şey

Türkçesi: Özdemir İnce

Jan G. Elburg (1919-1992)

İSTEMEK
Karımı alıyorum. Gezmeye çıkıyorum.
Dört açmışım gözlerimi.
Esmerleştiriyorum göğsümü bir düğün davetiyesi gibi.
Işıkla vurmak isterdim
içimde dikilen telgraf direğini:
ışıktan bir bıçak ağzı
budamak için parmak uçlarımdan günleri.
Kırmızı bir totem yontmak isterdim.
Hareketleniyor tutkum bir erden asma gibi

Her gün için bir imge.
Nerede yaşar parmaklar.
Öğrenmeliyim.

Bir insan yaratmak isterdim
kin ve dikenden.
Bir kış adam, yüzü dirseklerden.
O geçerken büzülürdü ağaçlar
Ve bir dakika olsun yaşardı
Kızarırdı yüzü, kızarırdı çocukların gözyaşlarından.
Kırmızı.

Toparlanıyorum gene: her zamanki gibi.
Suya bakıyorum. Aç midemi alıyorum.
Gezmeye çıkıyorum. Bir aşevi görüyorum
yirminci sınıf: duvarları yeterli.
Ama pencereleri eksik.

Dinleyin şunu. Size söylemek isterim.
Zencileri karaya boyuyorlar Florida'da.
Ayıklıyorlar zencileri Florida'da.
Kan kokuyor İspanya.
Kemerden yukarı kendim olmak isterdim.
Bir tohumun bayrağının filizlendiğini görmek isterdim.
Göreceğim filizlenişti.

Türkçesi: Özdemir İnce

PaulRodenko (1920-1976)

ŞUBAT GÜNEŞİ

Yeniden açılıyor dünya bir genç kız odası gibi
Uzak beyazların peçesiyle geliyor kısa gazete haberleri.
Şap elleriyle çalışıyor işçiler

merdivenler, piyanolar, penceresiz evler yapıyorlar.
Öğrenci selamıyla salınıyor kavaklar
kuşlarla yüklü bir balon
ve çok yukarlarda görünmez bir uçak
masmavi çiçekler boyuyor masmavi ipeğin üzerine.

Ayak ucumda oynuyor güneş bir uslu çocuk gibi.
İlkbaharın ilk rüzgârının
tüylü maskesini taşıyorum yüzümde.

Türkçesi: Özdemir İnce

BOMBALAR

Kent sakin.
Sokaklar
geniş.
Pancur aralıklıklarından bakıyor kangurular.
Bir kadın geçiyor.
Hızla topluyor yankı adımlarını.

Kent sakin.
Bir kedi düşüyor birdenbire percere pervazından.
Bir külçe gibi yer değiştiriyor ışık.
Sessizce dört bomba düşüyor alana.
Ve üç dört ev sanki bir şey olmamış gibi tasasız
çekiyor kara bayraklarını.

Türkçesi: Özdemir İnce

Louis Th. Lehmann (d. 1920)

ÖZET
Acılıdır bir çamaşır
ipi araştırmak çorapların
bir tekiyle
Hava rutubetli olunca bazen
oraya asarlar onları
gün boyu

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

Gerrit Kouwenaar (d. 1923)

GÜN
Buradayım bugün: yediyi gösteriyor saatler
Balkonda komşularımız barıştan söz ediyorlar
Yangınlar üzerine makalesini yazıyor babam
Annem mutlu mu mutlu bir oğlu var diye

Pastayı kesiyor amcalar bekliyorum aldırmadan
Hemen yanıtlıyor dünya: spor gösterileri
Arabadan geçilmiyor sokaklar, taraftar kalabalığı
Kaynak su taşıyarak sessizce gidiyor halalar

Bisikletli gazete dağıtıcısı selamlıyor doktoru
Kentin gözleri açık duruyor rüzgârın önünde
Çünkü oradayım ben bir asfalt teknesinin içinde
Çünkü oradayım org hafifçe çalıyor uzaktan

Geceleyin eve dönüyor babam yangın kokuyor paltosu
Çıkıp iniyor lastik çizmeleriyle
Balkonda yaprak sigara tüttürüyor
İçki içiyor ve düşünüyor uçmayı biliyorum.

Türkçesi: Özdemir İnce

YAZIYORUM
Yazıyorum: kararsızdır geçmiş,
gelecek, kör.

Göz altında tutulan apansız: canlı imgeler
her dakika donuyorlar biraz daha.

Ovada denizde akan aşk fırtınasının
altında ırmaklar.

Yitirdim kendimi ormanda mutluluk ya da delilik için
Uyuyorum ve uyanıyorum bir sessizlik gibi acı

Birbirimizi tamamladığımız tekrarladığımız kentlerde
Birbirimizi terk ettiğimiz izlediğimiz yitirdiğimiz ve bulduğumuz

Her ilkyazda soğuğu sarsan dağlar
Ve şimdi yakalıyor soğuk beni sonbaharda

Öğüt vermiyorum kimseye yol göstermiyorum
Binlerce iz buluşup kesişiyorlar

Gövde siliyor kendini daha iyi gülüşten
Su kutsaldır çölden sonra.

Türkçesi: Özdemir İnce

Lucebert (1924-1994)

ŞİİR OKULU
Sevimli bir düşsel-uyak değilim
aceleci bir değneğiyim aşkın,
alttaki, üstteki kine bak
hepsi oynak bir işlem.
Şiirler dostudur politikanın,
kafa tutuşun yazarıyım ben
ve mistisizmim nazlıdır
hastalanınca kuru ot gibi çiğnenip yutulur.

Derim ki yumuşak şairler
çekingen ve insancıl görünürler.
Bundan böyle heyecanlı ezinçler, müzikli
rekabet, sıcak ütülerin kabarık kordonları.

Ve ben, bu şiir kitabında yaşayan
bir dolaptaki fare gibi başkaldırmanın
ve gürlemenin kalıntısı içindeyim: yarı uyak,
alay, şiir okulunun en sevilen alayı.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

AŞK
Düş görüyorum öyleyse yoğum

Birinin kapıyı kırdığını düşlüyorum
laf olsun diye değil politik cinayet

Düş görüyorum öyleyse yoğum

Öldüğümü düşlüyorum
laf olsun diye değil bir hiç için

Bir tek ben olduğunu düşlüyorum

Yediğimi içtiğimi düşlüyorum
laf olsun diye değil ama senin için biraz da

Türkçesi: Özdemir İnce

Remco Cambert (d. 1949)

KİLİSELER

Durmadan
Kiliseler yapıyorlar yeni kiliseler
Her yerde. Her zaman birkaç sofu kadın
Bulunur her yerde kiliselerde
Dua ederler: yeğenleri için kendi
Mutlulukları için yani herkes için.

Sessizdir kiliseler, daha sessizdir
Doğanın o yüceler yücesi sessizliğinden
Soğuktur kiliseler, daha soğuktur
Buz tutmuş göllerden. Sessiz ve soğuktur
Kiliseler: Yani kiliseler sakin derler.
Şarkı söylenir belli saatlerde kiliselerde.

Vardır kiliseler köylerde, kasabalarda, kentlerde
Pıtrak gibidirler dünyanın dört bir köşesinde
Sanki benzin istasyonudur mübarekler:
Bir adam
İş tulumu giymiş bir adam yıkar camları
Depoyu benzinle doldurur alır parasını
Sonra içeri girer ve gazetesini okur.

Türkçesi: Özdemir İnce

Judith Herzberg (d. 1934)

SEÇİM

İlerde ne olmak istediğini sordular *ona*
"Sakat olmak isterdim," dedi, sonra gördü kendini:
kahverengi damalı bir örtü altında bacakları
koltuğunu iten sevgili kocası, solgun oğulları
bir pul bile yapıştıramaz artık,
mektup yazamaz, yolculuk yok.
Evet, özgür olacak sonunda
üzgün görünebilir istediği kadar
sıraya girmez kuyruklarda
geçit törenini en önden izler
güzel elbiseler yok artık
usul usul ağlar akşamları
olmaz dese bile bir şeye, kendisi için değil
başkalarını düşünerek der bunu.
iki oğlu da onunla kalır
ayrılmaz yanından, hiç ama hiçbir zaman
bir şeycikler olmaz ona
hiç ama hiçbir zaman yıpranmaz.

Türkçesi: Ülkü Tamer

GEÇİCİ BARIŞ SIRASINDA YAZILMIŞ SATIRLAR
Ne zaman kalkmak istediysek ayağa
köşelere sindik, korku bürümüştü bir yerlerimizi.

Savaş-kahramanlar olur muydu o olmasaydı.

Uykulu yağmur günlerini koru,
kimsenin sevmediği yeryüzünü.

Kahramanlar-savaş olur muydu onlar olmasaydı.

Söylenmemiş bir şey var yine de
İsveç kırlangıçlarının getirdiği güven gibi.

Barış-kahramanlar olur muydu o olmasaydı.

"Sevdiğim, tavan arasına koy keserimi,
sonradan bir başkasına verirsin."

Kahramanlar-barış olur muydu onlar olmasaydı.

Türkçesi: Ülkü Tamer

Dünya Şiiri Antolojisi, modern çağlardan günümüze dünya şiirinin dev bir panoramasıdır. Yaklaşık iki bin sayfada, binlerce şiirin yanısıra, tüm dünya ülkeleri şiiri üstüne gerekli bilgiler de okura sunulmaktadır. *Sosyal Yayınlar*, iki seçkin ozan ve çevirmenin titiz ve çok uzun süreli emeğinin ürünü olan bu dev yapıtı yayınlamaktan kıvanç duyar.

ATAOL BEHRAMOĞLU/ÖZDEMİR İNCE

DÜNYA ŞİİRİ ANTOLOJİSİ

2

Avusturalya, Azerbaycan, Baltık Ülkeleri, Benglades,
Başkırdıstan, Belçika, Belorusya, Bulgaristan,
Çekoslovakya, Çin, Çuvaş Özerk Cumhuriyeti,
Dağıstan, Danimarka, Ermenistan, Finlandiya,
Fransa, Gürcistan, Hindistan, Hollanda

1000000

SOSYAL YAYINLAR